

योगिनीतन्त्रम् ।

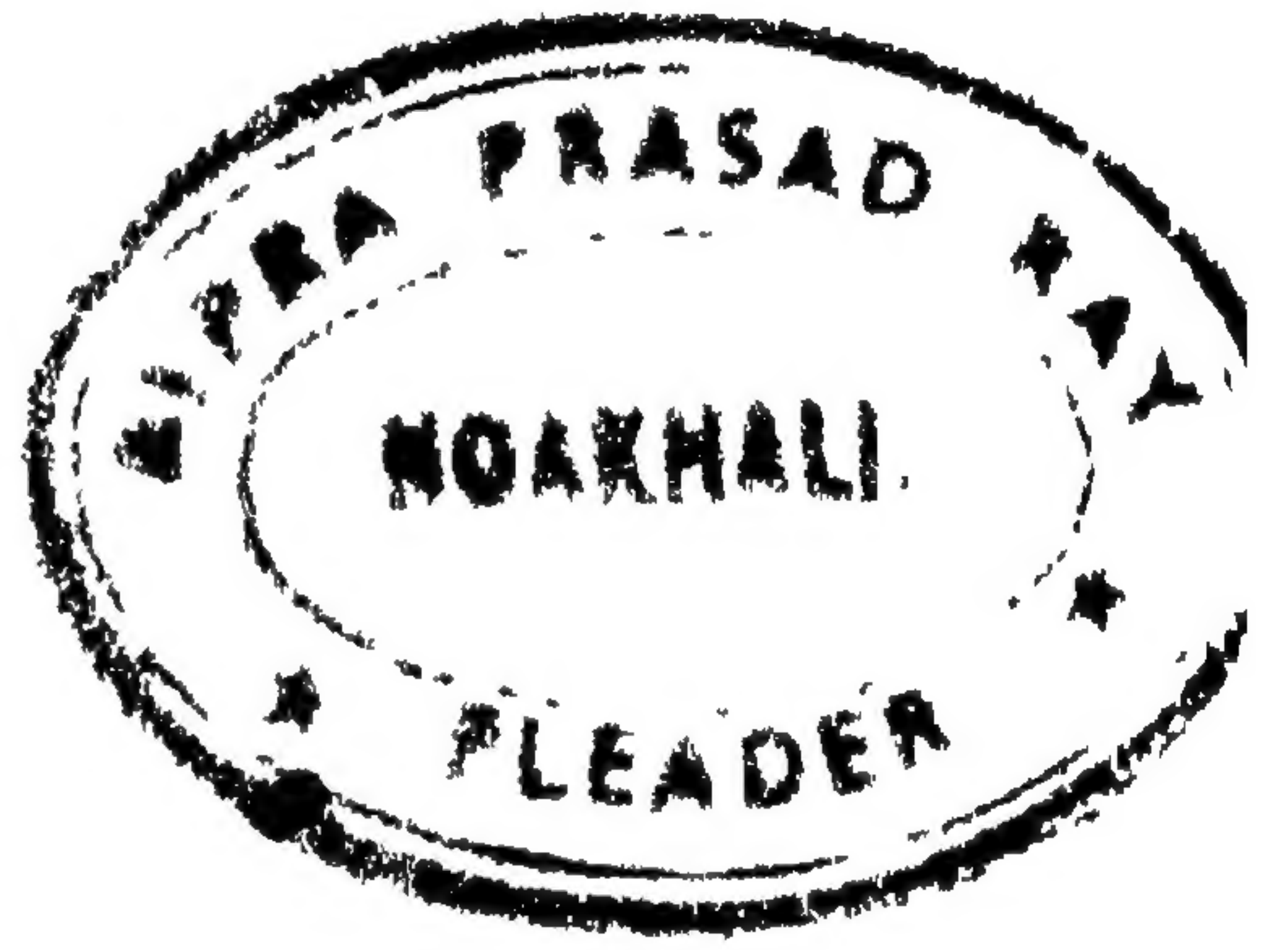
पण्डितकुलपतिना

वि, ए, उपाधिधारिणा

श्रीजीवानन्दविद्यासागरभट्टाचार्येण

संस्कृतं प्रकाशितम् ।

द्वितीयसंस्करणम् ।

कलिकातानगरे

कलिकाता युक्ते

BMIC LIBRARY	
Acc. No	78373
Class No.	294'18
Date	19.11.73
St. Card	Ch.
Class	@Bh
Cat.	@Bh
Ek. Card	S-Sg.
Checked	@Bh

पण्डितकुलपतिः

श्रीजीवानन्दविद्यासागर वि, ए,

PANDIT KULAPATI

JIBANANDA VIDYASAGARA, B. A.

Superintendent, Free Sanskrit College, Calcutta.

योगिनीतन्त्रम् ।

प्रथमः पटलः ।

ॐ नमो महाभैरवाय ।

कौलामशिखरारूढं शङ्करं परमेश्वरम् ।

पप्रच्छ गिरिजाकान्तं पार्वती वृषभध्वजम् ॥

श्रीदेव्युवाच । भगवन् ! सर्वधर्मज्ञ ! सर्वज्ञानमयं ! प्रभी ! ।

सूचितं योगिनीतन्त्रं तन्मे वद जगद्गुरो ! ॥

माहात्म्यं कीर्तितं तस्य पुरा श्रीशैलमन्दिरे ।

वाराणस्यां कामरूपे नेपाले मन्दराचले ॥

ईश्वर उवाच । शृणु देवि ! प्रवक्ष्यामि योगिनीतन्त्रमुत्तमम् ।

पावनं परमं धन्यं मोक्षैकफलदायकम् ॥

गोपितव्यं प्रयत्नेन मम त्वं प्राणवत्समे ! ।

यथान्यो लभते नैवं तथा कुरु प्रियंवदे ! ॥

एतत्तन्त्रं वरारोहे ! सुरासुरसुदुर्लभम् ।

काङ्क्षन्ति देवताः सर्वाः श्रोतुं तन्त्रमनुत्तमम् ॥

यच्चाद्याः परमेशानि ! न तेभ्यः कथितं मया ।

कथयामि तव स्नेहात् बभौऽहं परमं त्वया ॥

विद्युत्कान्तिसमानाभदन्तपङ्क्तिबलाकिनीम् ।

प्रावृट्सम्भूतसुस्निग्धनवमेघसमद्युतिम् ॥

मुण्डमालावलौरम्यां मुक्तकेशीं दिग्भाराम् ।

लोलजिह्वां घोररावामारक्तलोचनत्रयाम् ॥

योगिनीतन्त्रे

कोटिकोटिकलानाथविगलन्मुखमण्डलाम् ।
अमाकलासमुल्लासकिरीटोज्ज्वलमण्डलाम् ॥
शवद्वयकर्णभूषां नानामणिविभूषिताम् ।
सूर्यकान्तेन्दुकान्तौघप्रोक्तसत्कर्णभूषणाम् ॥
मृतहस्तसहस्रैस्तु कृतकाञ्चीं हसन्मुखाम् ।
सृक्कद्वयगलद्रक्तधाराविस्फुरिताननाम् ॥
खड्गमुण्डवराभौतिसंशोभितचतुर्भुजाम् ।
दन्तुरां परमां नित्यां रक्तमण्डितविग्रहाम् ॥
शिवप्रेतसमारूढां महाकालोपरिस्थिताम् ।
वामपादं शवहृदि दक्षिणे लोकलाञ्छितम् ॥
कोटिसूर्यप्रतीकाशं समस्तभुवनोज्ज्वलम् ।
विद्युत्पुञ्जसमानाभज्वलज्जटविराजितम् ॥
रजताद्रिसमं देवं स्फटिकाचलविग्रहम् ।
दिगम्बरं महाघोरं चन्द्रार्कपरिमण्डितम् ॥
नानालङ्कारभूषाढ्यं भास्वत्स्वर्णतनुरुहम् ।
योगनिद्राधरं शम्भुं स्मेराननसरोरुहम् ॥
विपरीतरतासक्तां महाकालेन सन्ततम् ।
अशेषब्रह्माण्डभाण्डप्रकाशितमहोज्ज्वलम् ॥
शिवाभिर्घोररावाभिर्वेष्टितां प्रलयोदिताम् ।
कोटिकोटिशरच्चन्द्रन्यकृतानखमण्डलाम् ॥
क्षुधापूर्णशीर्षहस्तयोर्गनौर्भिर्विराजिताम् ।
आरक्तमुखमद्याभिर्मत्तार्भरन्वितां तथा ॥
घोररूपैर्महानादैश्चण्डतापैश्च भैरवैः ।
मृहोतशवकङ्कलजयशब्दपरायणैः ॥
नृत्यद्भिर्वादनरैरनिशञ्च दिगम्बरैः ।
ह्मनामालयमध्यस्थां ब्रह्माद्युपनिषेविताम् ॥

प्रथमः पटलः ।

अधुना शृणु देवेशि ! तन्त्रराजं सुदुर्लभम् ।
कथयामि तव स्नेहात् न प्रकाश्यं कथञ्चन ॥
अतोव स्नेहवद्देन भक्त्या दासोऽस्मि ते प्रिये ! ।
गुरुमूलमिदं शास्त्रं गुरुमूलमिदं जगत् ॥
गुरुरेव परं ब्रह्म गुरुरेव शिवः स्वयम् ।
गुरुर्यस्य वशीभूतो देवास्तं प्रणमन्ति च ॥
अपि व्याधिगलत्पादप्रक्षालनजलं यदि ।
पिबेदमृतभावेन यः स देवीपुरं व्रजेत् ॥
सुरां यद्यप्यसंस्कारां गुर्वनुज्ञाविधः पिबेत् ।
प्रायश्चित्तं न तत्रापि वेदेऽपि स्थित एव हि ॥
अपि तन्त्रविरुद्धं वा गुरुणा कथ्यते यदि ।
अथवा स्वमतं वेदैर्महारुद्रवचो यथा ॥
सर्वं गुर्वानुज्ञया कार्यं तत्त्वस्यागमनं विना ।
अद्वैतं देवतैश्चर्यं नाद्वैतं गुरुणा सह ॥
नाद्वैतं प्लवते कार्यं न ममास्तीह भुवने ।
गुरुर्गतिर्गुरुर्देवो गुरुर्देवो तथा प्रिये ! ॥
स्वर्गलोके मर्त्यलोके नागलोके च वर्तते ।
अल्पज्ञोऽनल्पविज्ञो वा गुरुरेव सदागतिः ॥
गुरुवद्गुरुपुत्रेषु गुरुवत्तत्सुतादिषु ।
गुरुपत्नी महेशानि ! गुरुरेव न संशयः ॥
गुरोरुच्छिष्टवत् प्रिये ! तत्सुतोच्छिष्टमेव च ।
भोजनीयं न सन्देहो विकारश्चेदधोगतिः ॥
गुरुच्छिष्टं महादेवि ! ब्रह्मादीनां सुदुर्लभम् ।
गुरुच्छिष्टं तथा प्रोक्तं महापूतं पराङ्मुखात् परम् ॥
गुरुणा गुरुपत्न्या वा गुरुपुत्रेण वा प्रिये ! ।
भुक्तान्नं मुष्टिमात्रं वा योऽश्नीयाद्वर्षविंशति ॥

योगिनोतन्त्रे

चिरजीवी जरारोगविमुक्तोऽन्ते शिवो भवेत् ।
गुर्वन्तिके यदि वसेत् पञ्चाशद्वर्षमुत्तमे ॥
भैरवाचारसम्पन्नस्तत्पादपरिचारकः ।
इह भुक्त्वा वरान् भोगान् अन्ते देवीगणो भवेत् ॥
रूपयौवनसम्पन्नैः रुद्रकन्यागणैः सह ।
असौ विहरति वीरो यावच्चन्द्रार्कतारकम् ॥
प्रातरुत्थाय यो मर्त्यो गुरौ दण्डनतिं चरेत् ।
तत्सुतं तत्तनयां वा प्रणमेद्विधिपूर्वकम् ॥
स सिध्यति वरारोहे ! नात्र कार्या विचारणा ।
यत्राशायां गुरोः स्थानं नित्यं प्रातश्च तन्मुखः ॥
गुरुं तद्वयितापुत्रपुत्रीरुद्दिश्य मानवः ।
प्रणमेद्भक्तिसंयुक्तः स सिद्धो नात्र संशयः ॥
गुरोः स्थानं हि कैलासं गृहं चिन्तामणेरुहम् ।
वृक्षालो कल्पवृक्षाली लता कल्पलता स्मृता ॥
जलखातश्च सर्वं हि गङ्गातुल्यं प्रकीर्तितम् ।
गुरुगेहे स्थिता दास्यो भैरव्यः परिकीर्तिताः ॥
भृत्यान् भैरवरूपांश्च भावयेत् मतिमान् सदा ।
प्रदक्षिणं कृतं येन गुरोः स्थानं महेश्वरि ! ।
प्रदक्षिणोक्तता तेन सप्तद्वीपा वसुन्धरा ॥

श्रीदेव्युवाच । गुरुः को वा महादेव ! वद मे करुणामय ! ।

तत्त्वोऽप्यधिक एवायं गुरुस्त्वया प्रकीर्तितः ॥

ईश्वर उवाच । आदिनाथो महादेवि ! महाकालो हि यः स्मृतः

गुरुः स एव देवेशि ! सर्वमन्त्रेऽधुना परः ॥

शैवे शाक्ते वैष्णवे च माणपत्ये तथैन्दवे ।

महाशैवे च सौरे च स गुरुर्नात्र संशयः ॥

मन्त्रवक्ता स एव स्यात् नापरः परमेश्वरि ! ।

मन्त्रप्रदानकाले हि मानुषे नगनन्दिनि ! ॥
 अधिष्ठानं भवेत्तत्र महाकालस्य शङ्करि ! ।
 अतस्तु गुरुता देवि ! मानुषे नात्र संशयः ॥
 • मन्त्रदाता शिवः पद्मे यज्ज्ञानं कुरुते गुरोः ।
 तज्ज्ञानं कुरुते देवि ! शिष्योऽपि शीर्षपङ्कजे ॥
 अतएव महेशानि ! एक एव गुरुः स्मृतः ।
 अधिष्ठानं भवेत्तस्य मानुषस्य महेश्वरि ! ॥
 माहात्म्यं कीर्तितं तस्य सर्वशास्त्रेषु शङ्करि ! ।
 विशेषं मनु वक्ष्यामि माहात्म्यं गुरुगोचरम् ॥
 पशुमन्त्रप्रदाने तु मर्यादा दश पौरुषी । •
 वीरमन्त्रप्रदाने तु पञ्चाविंशति पौरुषी ॥
 महाविद्यासु सर्वासु पञ्चाशत् पौरुषी मता ।
 ब्रह्मयोगप्रदाने तु मर्यादा दश पौरुषी ॥
 ब्रह्मयोगो महादेवि ! भेरुण्डायां प्रकीर्तितः ।
 गुरुपादोदकं पुण्यं सर्वतीर्थावगाहनम् ॥
 सर्वतीर्थावगाहे तु यत् फलं प्राप्नुयान्नरः ।
 तत्फलं प्राप्नुयान्मर्त्यो गुरुपादकणाजलात् ॥
 स स्नातः सर्वतीर्थेषु योऽभिषेकं समाचरेत् ।
 पीतं पूतञ्च कुरुते सर्वपापेभ्य एव हि ।
 विशेषतो महामाये ! तत्क्षणाच्छिवतां व्रजेत् ।
 गुरोः पादरजो मूर्ध्नि धारयेद् यस्तु मानवः ॥
 सर्वपापविनिर्मुक्तः स शिवो नात्र संशयः ।
 तेनैव रजसा देवि ! तिलकं यस्तु कारयेत् ॥
 चतुर्भुजो न सन्देहः स वैकुण्ठपतिर्भवति ।
 तद्रजो भक्षते येन एकस्मिन् दिवसेऽपि च ॥
 कोटिमहायज्ञफलं लभते स न संशयः ।

योगिनौतन्त्रे

इति ते कथितं देवि ! रहस्यं गुरुगोचरम् ।

गोपनीयं प्रयत्नेन स्वकीयं कुलपौरुषम् ॥

इति श्रीयोगिनौतन्त्रे सर्वतन्त्रोत्तमतमे देवीश्वरसंवादे चतुर्विंशतिसंस्कृतम्

प्रथमः पटलः ।

द्वितीयपटलः ।

श्रीदेव्युवाच । परमानन्दसन्दोह ! चराचरजगद्गुरो ! ।

श्रुतं ते गुरुमाहात्म्यं गुह्याद् गुह्यतरं हि यत् ॥

मयात्र श्रोतुमिच्छामि कालीं सकलतारिणीम् ।

कथिता सा महाविद्या सिद्धविद्या च यामले ॥

महामहाब्रह्मविद्या चामुण्डा तन्त्रगोचरे ।

आप्नापय महादेव ! रहस्यं कृपया शिव ! ॥

ईश्वर उवाच । महामहाब्रह्मविद्या विद्येयं कालिका मता ।

यामासाद्य च निर्वाणमुक्तिमेति नराधमः ॥

अस्या उपासकाश्चैव ब्रह्मविष्णुशिवादयः ।

रहस्यं कथ्यते देवि ! सर्वलोका उपासकाः ॥

कालिकायाः प्रसादेन सर्वे मुक्त्यादिभागिनः ।

सा कालिनां सहस्राणि जप्यानाञ्च हि कोटिशः ॥

तेषां भाग्यवशेनापि कालिसाधनतत्परः ।

काली च जगतां माता सर्वशास्त्रेषु निश्चिता ॥

कालीमन्त्रं जपेद् यो हि कालिपुत्रो न सशयः ।

त्यजसि त्वं परञ्चैतत् पुमांसं परमं तथा ॥

सदृशत्वं क्वचित्काले त्यजसि त्वं जगन्मयि ! ।

कालिविद्वां समासाद्य न त्यजति कदाचन ॥

गतं शूद्रस्य शूद्रत्वं ब्राह्मणानाञ्च विप्रता ।

मन्त्रग्रहणमात्रे तु सर्वे शिवसमाः किल ॥

द्वितीयः पटलः ।

नगरी निर्वाणस्या गङ्गां प्राप्य यथैव ताः ।
कालीमन्त्रग्रहादेव सर्वे शिवसमाः किल ॥
अपि चेत् त्वत्समा नारी मत्समः पुरुषोऽस्ति चेत् ।
तस्यैव जननौ धन्या पिता तस्य सुरोत्तमः ॥
तस्यैव पितरः स्वर्गं यान्ति यस्मात् सुदुर्लभम् ।
येन भाग्यवशाद्देवि ! काली सा वा समाश्रिता ॥
आशंसन्ति हि पितरो नराणां पुण्यकर्मणाम् ।
कदास्माकं कुले पुत्रः कालीमन्त्रमुपाश्रयेत् ॥
तदा मुक्तिपुरीं प्राप्य विरराम सदैव हि ।
काली तारा तथा च्छिन्ना गुरुश्च भूपतिस्त्रया ॥
एकत्वेन च बोद्धव्यं भिन्नत्वे नरकं व्रजेत् ।
ताराशिष्यस्त्यजेत् कालीं कालौशिष्यस्तु तारिण्यौ ॥
छिन्नमहिषमर्दिन्याः कदाचित् पूजनं स्मृतम् ।
यदि वा पूज्यते देवि ! नान्यद्वै न प्रपूजयेत् ॥
कालीत्वेन च संभाव्य अन्यत्र पूजयेत् शिवे ! ।
या काली परमा विद्या सैव तारा न संशयः ॥
एतयोर्भेदभावेन नानामन्त्रा भवन्ति हि ।
उक्तं तत्कालिकाकल्पे ताराकल्पे च ते मया ॥
श्रीदेव्युवाच । नानाविधानं देवेश ! कथयस्व प्रियंवद ! ।
विशेषतो महादेव ! रहस्यं जपमर्मणः ॥
दृश्वर उवाच । वर्णमाला शुभा प्रोक्ता सर्वमन्त्रप्रदीपनौ ।
तस्याः प्रतिनिधिर्देवि ! महाशङ्खमयौ शुभा ॥
महाशङ्खं करे यस्य तस्य सिद्धिरदूरतः ।
तदभावे वीरवन्द्ये ! स्फाटिकौ सर्वसिद्धिदा ॥
मणिसंख्यां महादेवि ! मालायाः कथयामि ते ।
पञ्चविंशतिभिर्मोक्षं पुष्टिस्तु सप्तविंशभिः ॥

योगिनीतन्त्रे

त्रिंशद्भिर्धनसिद्धिः स्यात् पञ्चाशन्मन्त्रसिद्धये ।
अष्टोत्तरशतैः सर्वा सिद्धिरेव महेश्वरि ! ॥
एतत् साधारणं प्रोक्तं विशेषं कामिनां शृणु ।
दन्तमाला जपे कार्या गले धार्या शुभा नृषु ।
दशनैर्यदि कर्त्तव्या दन्तसंख्या तथा प्रिये ! ॥
सर्वसिद्धिप्रदा माला राजदन्तेन मेरुणा ।
अन्यत्रापि च देवेशि ! मेरुत्वेनैवमादिशेत् ॥
सङ्कल्पवाक्ये तु यत्संख्या संख्या तु जपहोमयोः ।
तत् शृणुष्व महेशानि ! क्रमेण कथयामि ते ॥
शतं सहस्रमयुतं लक्षं कोटिस्तथैव च ।
सर्वत्र परिसंख्येयमविशेषं महेश्वरि ! ॥
विशेषे तु महेशानि ! विशेषमाचरेत् क्वचित् ।
शतादि प्रतिसंख्यायामष्टोत्तरं जपेत् प्रिये ! ॥
आद्यन्तपर्वद्वितयं हित्वा चाष्टकपर्वभिः ।
जपान्ते च तथा मालां शिवस्य धारयेत्ततः ॥
रक्तपुष्पाध्यं जीवेन घटवाद्यपुरःसरम् ।
देव्यै समर्पयेद्जीमान् फलं तज्जपकर्मणः ॥
साङ्गोपाङ्गेन देवेशि ! रहस्यं जपकर्मणः ।
उक्तं सरस्वतीतन्त्रे तस्माज्जानीहि कामिनि ! ॥
करमाला महेशानि ! शिवशक्तिक्रमेण च ।
शृणुष्व परमेशानि ! सर्वतन्त्रप्रसिद्धये ॥
अनामामध्यमारभ्य कनिष्ठादित एव च ।
तर्जनीमूलपर्यन्तं प्रजपेद्दशपर्वभिः ॥
मध्यमाया मूले पर्वणि मेरुत्वेन समाचरेत् ।
अष्टोत्तरं जपेद्देवि ! आद्यन्तद्वितयं त्यजेत् ॥
शिवमाला समाख्याता शक्तिमालां शृणुष्व मे ।

अनामामध्यमारभ्य कनिष्ठादित एव च ॥
 तर्जनीमूलपर्यन्तं प्रजपेद्दशपर्वषु ।
 मध्यमाद्विंशत्यं पर्व तर्जन्याः परमेश्वरि ! ॥
 मेरुं जानीहि देवेशि ! तद्वयं न स्पृशेत् क्वचित् ।
 अष्टोत्तरजपे पर्व आद्यन्तद्विंशत्यं त्यजेत् ॥
 नित्यं जपं करे कुर्यात् न तु काम्यं कदाचन ।
 काम्यमपि करे कुर्यान्मालाभावे च मत्प्रिये ॥
 नित्यकर्माचिंतजपो नित्यजापः स ईरितः ।
 स्नानं सतर्पणं होमोवल्लिस्तृप्तिश्च नित्यभाक् ॥
 अनुलोमविलोमेन सर्वमालासु संजपेत् ।
 केवलञ्चानुलोमेन प्रजपेत् करमालया ॥
 पुंमन्त्रं प्रजपेद्देवि ! शिवसम्भवमालया ।
 शक्तिमन्त्रं जपेद्देवि ! शक्तिसम्भवमालया ॥
 चन्द्रमन्त्रं विना देवि ! सावित्रीं वेदमातरम् ।
 सावित्रीं प्रजपेद्देवि ! करेण शिवमालया ॥
 चन्द्रमन्त्रं जपेद्देवि ! करेण शक्तिमालया ।
 सावित्री जपने शस्ता सर्वदा करमालया ॥
 स्फाटिकी मौक्तिकी कौषी शस्तापि शङ्खसम्भवा ।
 वैष्णवे तुलसीमाला गजदन्तैर्गणेश्वरे ॥
 त्रिपुराजपने शस्ता रुद्राक्षै रक्तचन्दनैः ।
 श्मशानधुस्तूरवीजैः शस्ता धूमावतोजपे ॥
 करपर्वसमुद्भूता नाड्या संग्रथिता सती ।
 शस्ता च वगलामुख्याः सत्यं सत्यं महेश्वरि ! ।
 असङ्कल्पिते सत्यं यन्मूनाधिकमथापि वा ।
 न सम्यक् फलभाग्भूयात् तस्मान्नियममाचरेत् ॥
 ताम्रपात्रं सदूर्वञ्च सतिलं जलपूरितम् ।

सकुशं सफलं देवि ! गृहीत्वाचम्य कल्पतः ॥
 अभ्यर्च्य च शिरःपद्मे श्रीगुरुं करुणामयम् ।
 यक्षाशावदनो वापि देवेन्द्रवदनोऽपि वा ॥
 मासं पक्षं तिथिञ्चैव देवपर्वादिकं तथा ।
 आद्यन्तकालमुच्चार्य गोत्रं नाम च कामिनाम् ॥
 क्रियाद्वयं करिष्यऽहमैशान्यामुत्सृजेत् षयः ।
 चान्द्रः सौरस्तु सर्वत्र चान्द्रः स्थातिथिचोदने ॥
 चान्द्रोऽपि मुख्यः सर्वत्र गौणस्तु क्रूरकर्मणि ।
 ऋणदाने तथादाने पौष्टपथ्यादिषु प्रिये ! ॥
 स्नानदाने तथा दाने पौष्टपद्यादिषु प्रिये ॥ इति पाठान्तरम्
 मासी नाक्षत्रिकः प्रोक्तः सावनो वर्षपर्वणि ।
 एवं युगे युगे प्रोक्तः कलौ सौरस्तु सर्वतः ।
 सौरे मासि शुभा दीक्षा न चान्द्रे न च तारके ॥
 न सावनो महेशानि ! यस्मात् सा विफला भवेत् ।
 क्रियावतौ वेदमयी चान्द्रमासेऽपि शस्यते ॥
 शुक्लपक्षे शुभं सर्वमशुभञ्च सितेतरे ।
 प्रातःकालं समारभ्य यावन्मध्यन्दिनं रवेः ॥
 तावत्कर्माणि कुर्वीत यः सम्यक् फलमीहते ।
 क्रूरकर्माणि कुर्वीत शेषेऽपि परमेश्वरि ! ॥
 गते तु प्रथमे यामे तृतीयप्रहरावधि ।
 कालो नक्तं जपस्योक्तं पूजाकालमिति शृणु ।
 सार्धयामे गते नक्तं सार्धयामे स्थिते सदा ।
 पूजाकालो भवेद्यामश्चतुर्वर्गप्रदः सदा ॥
 श्लिष्टे द्वे घट्टिके ये तु रात्रेर्मध्यमयामयोः ।
 सा महारात्रिरुद्दिष्टा तत्कृतं चाक्षयं फलम् ॥
 यद्ययज्जप्तं हुतं यद्यत् कृतञ्च मोक्षसाधनम् ।

तत्सर्वमक्षयं याति तथानन्ताय कल्पते ॥
 न नक्तं वैश्वी सौरे महासौरे च पैतृके ।
 न मध्याह्नं विना देवि ! शशाङ्कग्रहणादिना ॥
 दीक्षा कार्या प्रयत्नेन शुक्लपक्षविभेदतः ।
 • मुक्तिकामः कृष्णपक्षे भुक्तिकामः सिते तथा ॥
 भूतिकामे च कर्त्तव्यः कृष्णस्यापञ्चमादिनात् ।
 शुभे काले शुभं सर्वमशुभञ्चार्त्तिभिश्चरेत् ॥
 उपरागे महातीर्थे कालदोषो न विद्यते ।
 वाराणस्यां विशेषेण सर्वदा सर्वमाचरेत् ॥
 सदाकृतयुगं तत्र सर्वदा उत्तरायणम् ।
 विशेषश्च दिवारात्रौ सन्ध्यायाञ्च महानिशि ॥
 प्रत्यक्षं दृश्यते वङ्गौ मूर्त्यावर्त्ते पुनः शिवे ! ।
 काश्याञ्च नोदेति कदा सन्धियोगाद्वरानने ! ॥
 द्वित्रिभ्यां क्रोशतः काशी पञ्चक्रोशौ भवान्तरे ।
 आयामप्रस्थतो देवि ! नित्येयं नित्यदा शुभे ! ॥
 इयं निर्वाणनगरी परं ज्योतिर्मयी शिवे ! ।
 ब्रह्माण्डं स्थापयेत्तत्र सकूटं वस्तुमानवम् ॥
 यत्र भ्रमणतो देवि ! चानिर्वाणमवाप्नुयात् ।
 सर्वस्वेनापि कर्त्तव्यं वाराणस्यां द्विजार्पणम् ॥
 वाराणस्यां द्विजस्थानं ब्रह्मयोगारतिस्तथा ।
 निष्कामे कर्मबन्धश्च सर्वं निर्वाणकारणम् ॥
 गङ्गादिमुक्तिक्षेत्रादौ ज्ञानादियोगतस्तथा ।
 मृतं पूतं नयेत् काश्यां मुक्तो ममोपदेशतः ॥
 न वासोऽन्यत्र ये यस्मान्न मुक्तिः कालिकां विना ।
 तत्र यदुपयत् कृतं कर्म तदनन्तफलं लभेत् ॥
 अक्षयं हि भवेत् सर्वं दृढां सिद्धिमवाप्नुयात् ।

तत्र सांयोगिकं पुण्यं तत्र चेव विमुच्यते ॥

तत्राहं तत्स्वरूपेण पुष्णामि नान्यथा शिवे ! ।

स्वल्पत्वे तिथिकालत्वे क्रियाकालगतिर्भवेत् ॥

काले खलु समारभ्य अकालेऽपि समापयेत् ।

सन्ध्यायां पतितायान्तु गायत्रीं दशधा जपेत् ॥

ततः कालोचितां सन्ध्यां कृत्वा कर्म समापयेत् ।

इत्येवं कथितं तुभ्यं यत् पृष्टं गिरिसम्भवे ! ।

इतः परतरं किञ्चित् तद्ब्रूयां तव मानसे ॥

इति योगिनोवन्द्ये सर्वतन्त्रोत्तमोत्तमे देवीश्वरसंवादे चतुर्विंशतिसाङ्ख्ये

द्वितीयः पटलः ।

तृतीयः पटलः ।

श्रीदेव्युवाच । भगवन् ! प्रमथाधीश ! देवदेव ! जगद्गुरो ! ।

युद्धस्य वारणं देव ! ज्वरादिवारणं तथा ॥

क्षिप्रं भयेत् कथं नाथ ! कृपया परया वद ।

नाशु त्राता च जगतां त्वां विना परमेश्वर ! ॥

ईश्वर उवाच । कथयामि तव स्नेहात् कवचं वारणं महत् ।

युद्धस्य च ज्वरादेश्च क्षिप्रं हि नगनन्दिनि ! ॥

प्राकृतेनैव वाक्येन कथयामि शृणुष्व तत् ॥

ॐ नमो भगवति ! वज्रशृङ्खले ! हन्तु भक्षयतु खादतु रक्तं
पिब कपालेन रक्ताक्षि ! रक्तपटे ! भस्माक्षि ! भस्मलितशरीरे !
सञ्चायुधप्रकारनिचिते ! पूर्वां दिशं बन्धतु दक्षिणां दिशं बन्धतु
धांशूनां दिशं बन्धतु नागार्थं धनाय ग्रहपत्नीन् बन्धतु नागपतिं
बन्धतु प्रेतभूतगन्धर्वादयो ये ये केचित् पुत्रकास्तेभ्यो रक्षतु ऊर्ध्वं
रक्षतु अधो रक्षतु खनिकां बन्धतु जलमहाबले ! ह्येहि कीटि-
लोद्दिग्गताबलिवज्राग्निवज्रप्रकरे ! इं फट् ह्रीं ह्रीं श्रीं फट्

हुं हुं क्रूं फं फं सर्वग्रहेभ्यः सर्वदुष्टोपद्रवेभ्यो क्लीं अशेषेभ्यो
मां रक्षतु ।

इतीदं कवचं देवि ! सुरासुरसुदुर्लभम् ।

ग्रहज्वरादिभूतेषु सर्वकर्मसु योजयेत् ॥

न देयं यत्र कुत्रापि कवचं मन्मुखात् च्युतम् ।

दत्ते च सिद्धिहानिः स्यात् योगिनीनां भवेत् पशुः ॥

दद्याच्छान्ताय वीराय सत्कुलीनाय योगिने ।

सदचाररताय च निर्जिताशेषशत्रवे ॥

श्रीदेव्युवाच । श्रुतं हि कवचं दिव्यं त्वन्मुखाम्भोजनिर्गतम् ।

इदानीं श्रोतुमिच्छामि जगद्वश्यकरं परम् ॥

ईश्वर उवाच । शृणु देवि ! प्रवक्ष्यामि जगन्मोहकरं महत् ।

नारदेन पुरा पृष्टं मयि कैलासमूर्धनि ॥

कथितं कवचं तस्मै सर्वमोहकरं मया ।

तेनैव कवचेनैव नारदो ब्रह्मसम्भवः ॥

मोहयामास त्रैलोक्यं भित्त्वा हि कलहप्रियः ।

तदसम्भवमालोक्य विष्णुराह विधेः सुतम् ॥

कथं वा मोहितं सर्वं वद मे कारणं मुने ! ।

तत्सर्वमभवद्विष्णो विष्णुराह समुद्रजाम् ॥

कैलासशिखरासीनं महादेवं जगद्गुरुम् ।

पप्रच्छ नारदो धीमान् सर्वलोकहिते रतः ॥

भारद उवाच । कालिकाया महाविद्यां श्रूयतां महतीं प्रभो !

किमेतस्याः फलं देव ! किमेतन्मोहनं भवेत् ।

केनोपायेन समरे त्वाणं मे वद शङ्कर ! ॥

ईश्वर उवाच । त्रिकाले गोपितं देवि ! कलिकाले प्रकाशितम्

काली दिगम्बरी देवी जगन्मोहनकारिणी ।

तच्छृणुष्व मुनिश्रेष्ठ ! त्रैलोक्यमोहनन्विदम् ॥

अस्य कालभैरव ऋषिरनुष्टुप्छन्दः श्मशानकाली देवता
सर्वत्र मोहने विनियोगः । ऐं क्लीं हुं क्लः स्वाहा विवादे पातु
मां सदा । क्लीं दक्षिणकालिकादेवतायै सभामध्ये जयप्रदा ।
क्लीं क्लीं श्यामाङ्गि ! शत्रुं मारय मारय क्लीं क्लीं त्रैलोक्यवश-
मानय क्लीं श्रीं क्लीं मां रक्ष रक्ष विवादे राजगेहे च द्वाविंशत्य-
क्षरा परा ।

ब्रह्मराक्षसे विताले सर्वत्र रक्ष मां सदा ।
कवचैर्वर्जितं यत्र तत्र मां पातु कालिका ॥
सर्वत्र रक्ष मां पातु देवौ समाग्रस्वरूपिणी ।
एतेषां परमं मोहं भवद्भाग्ये प्रकाशितम् ॥
सदा यस्तु पठेद्वापि त्रैलोक्यं वशमानयेत् ।
इदं कवचमज्ञात्वा पूजयेद्द्वैरकामिनीम् ॥
सर्वदा स महाव्याधिपीडितो नात्र संशयः ।
अल्पायुः स भवेद्दोगी कथितं तव नारद ! ॥
धारणं कवचस्यास्य भूर्जपत्रे विशेषतः ।
समन्त्रकवचं धृत्वा इच्छासिद्धिः प्रजायते ॥
शुक्लाष्टम्यां लिखेन्मन्त्री धारयेत् स्वर्णपत्रके ।
कवचस्यास्य माहात्म्यं नालं वक्तुं महामुने ! ॥
शिखायां धारयेद् योगी फलार्थी दक्षिणे भुजे ।
इदं कल्पद्रुमं देवि ! तव स्नेहात् प्रकाशयते ।
गोपनीयं प्रयत्नेन पठनीयं महामुने ! ॥

विष्णुरुवाच । इत्येवं कवचं नित्यं महालक्ष्म्यैः प्रापय्यताम् ।

अवश्यं वशमायाति त्रैलोक्यं ते चराचरम् ॥

शिवेन कथितं पूर्वं नारदे च फलेप्सिते ।

तत्पाठाच्चारदेनापि मोहितश्च चराचरम् ॥

श्रीदेव्युवाच । पुरामुने ! जगद्वन्द्य ! प्रमथेश ! वरप्रद ! ॥

मेराणामुपकाराय ब्रूहि योगं सुविस्तरम् ॥
 येनाशु लभते राज्यं येनाशु लभते सुतम् ।
 येनाशु लभते ज्ञानं येनाशु लभते धनम् ।
 *येनाशु लभते कीर्तिं येनाशु लभतेऽखिलम् ॥
 ईश्वर उवाच । शृणु देवि ! प्रवक्ष्यामि यन्मां त्वं परिपृच्छसि ।
 उक्तं फेत्कारिणीतन्त्रे नीलतन्त्रे च विस्तरम् ॥
 इदानीं विस्तराद्देवि ! कथयामि शुचिस्मिते ! ।
 उदेति पश्चिमे भानुश्चन्द्रो वा पतते भुवि ॥
 यदि श्रुयति पाथोधिर्न मिथ्या च कदाचन ।
 योगराजो महेशानि ! अव्यर्थोऽयं सदैव हि ॥
 विष्णुचक्रं यथाऽव्यर्थं त्रिशूलञ्च यथा मम ।
 कुलिशं देवराजस्य तथा योगी मयोदितः ॥
 यथैव निश्चितं देवि ! ब्रह्मणः कमलासनम् ।
 तथैव निश्चितो देवि ! योगोऽयं नात्र संशयः ॥
 कल्पवृक्षो यथा देवि ! आकाङ्क्षापरिपूरकः ।
 अयं योगवरो देवि ! तथैव परिकीर्तितः ॥
 राज्यार्थञ्च कुलार्थञ्च सुतार्थं स्वर्णपत्रके ।
 आयामप्रस्थितो देवि ! षोडशाङ्गुलसन्मिते ॥
 यज्ञार्थञ्च धनार्थञ्च कीर्त्तार्थं राजते शुभे ।
 तथा मानमिते देवि ! तद्वत्तन्त्रे विनाशने ॥
 स्वर्णे वा परमेशानि ! अन्यार्थं भूर्जपत्रके ।
 लिखेन्नन्त्रं वरारोहे ! तारिण्याः सर्वसिद्धिदम् ॥
 राज्यार्थी च धनार्थी च पुत्रार्थी कीर्त्तिकाम्यकः ।
 वृध्यर्थी विलिखेद्देवि ! लेखन्या सुमनोहरम् ॥
 स्वर्णयष्ट्याष्टाङ्गुलायाः कनिष्ठायाः प्रमाणतः ।
 ज्ञानार्थं कुशमूलेन चान्यार्थं दूर्वया लिखेत् ॥

आचम्य पुरतो देवि ! नत्वा च गुरुपादुकाम् ।
 उत्तराशामुखो भूत्वा पूजयित्वा च तारिणाम् ॥
 कुङ्कुमं रोचना जटामांसी चन्दनमेव च ।
 काश्मीरं कस्तुरीं लाक्षां सिन्दूरञ्च वरानने ! ॥
 सर्वमेकीकृतेनादौ षट्कोणचक्रमालिखेत् ।
 तन्मध्ये विलिखेत्तारां सार्धवेदाक्षरीं पराम् ॥
 सार्धपञ्चाक्षरीं वापि तन्मयो वेदमध्यगम् ।
 साध्यं लिखेत्तच्च साध्यं शृणुष्व शम्भुवत्सभे ! ॥
 अमुकस्यामुकं वाक्यं वशीकुरु च कुर्विति ।
 अमुकस्यामुकं ज्ञानं सिद्धिं कुरु च कुर्विति ॥
 अमुकीनां शुभं पुत्रमुत्पादयोत्पादयेति च ।
 अमुकस्यामुकं धनं देहि देह्येति कामिनि ! ॥
 एवमेव क्रमेणैव साध्यं संलिख्य यत्नतः ।
 क्लीवहीनान् दीर्घवर्णान् षट्कोणे षट् समालिखेत् ॥
 वृत्तमष्टदलं पद्मं सुदृष्टं सुमनोहरम् ।
 अष्टपत्रं लिखेत्तत्र किञ्चिच्छक्युगलं युगम् ॥
 अष्टपत्रे अष्टवर्णान् वक्ष्यमाणान् लिखेत्ततः ।
 वाग्भवं भुवनेशानीं कामं हुं प्रणवं तथा ॥
 मायामन्त्रं ततः स्वाहा पूर्वादिक्रमतो लिखेत् ।
 चतुरस्रं चतुर्द्वारमिव यन्त्रं समालिखेत् ॥
 ज्ञानाप्तौ च सिद्धयोऽपि अन्यत्र त्वमृतोदये ।
 गुरौ शुक्रे तथा सोमे मङ्गले वा बुधेऽङ्कि च ॥
 तारायां सानुकूलायां भजेन्मन्त्रं समाहितः ।
 पीतवस्त्रेण संवेष्ट्य जतुना परिवेष्टयेत् ॥
 पट्टवस्त्रेण रक्तेन बध्नीयात् साधकोत्तमः ।
 स्वर्णपीठेषु संस्थाप्य संख्यान्माचरेत् कृती ॥

भूमिस्पृष्टं न तत् कुर्यात् न निर्माख्येन संसृतम् ।
 विदीर्णं लङ्घितं वापि नैव कुर्यात् कदाचन ॥
 आयामे प्रस्थितो देवि ! षोडशाङ्गुलमानतः ।
 घटं कुर्यात् प्रयत्नेन सर्वदृष्टिमनोहरम् ॥
 राज्यार्थी काञ्चनेनैव पुत्रार्थी रजतेन च ।
 ताम्रं चैव युद्धार्थी मृदान्यत्र घटश्चरेत् ॥
 तत्र मुक्तां प्रवालञ्च मणिं रजतकाञ्चने ।
 धान्यं क्षिप्त्वा मुखं तस्य पक्षवैः प्रतिपादयेत् ॥
 क्षौमयुग्मेन रक्तेन प्रच्छाद्य प्रयतः सुधीः ।
 अष्टाङ्गुलस्वर्णपत्रे चतुरस्रं समन्ततः ॥
 तत्र मन्त्रं लिखित्वैव घटे संस्थाप्य यत्नतः ।
 चतुःषष्ट्युपचारेण यजेत्तारां परां शिवाम् ।
 राजके पुष्पके देवि ! षोडशाच्छादनं कुले ॥
 किञ्चल्कैर्मण्डितं देवि ! बलिमादाय पूर्ववत् ।
 निवेदयेन्महामत्तया बलिमन्त्रेण मन्त्रवित् ॥
 पञ्चास्रतैः पञ्चगव्यैः स्नापयित्वा च पूजयेत् ।
 अष्टोत्तरसहस्रन्तु हुत्वा साधकसत्तमः ॥
 तत्पुटोपरि देवेशि ! पुष्पाक्षतं विनिक्षिपेत् ।
 भूमिं ग्राममितां दद्यादुरान्यमिच्छति कामुकः ॥
 दक्षिणां युद्धकामी च काञ्चनाख्यौ महेश्वरि ! ।
 शालग्रामशिलामेकां स्वर्णरेखाद्यलङ्कृताम् ॥
 आजसिद्धौ प्रदद्यात्तु अन्यत्र गाञ्च काञ्चनम् ।
 भोजयेद् ब्राह्मणान् धीरः कुमारीः कल्पपक्षवे ! ॥
 ततस्तु साधयेद् यन्त्रं पुरुषो दक्षिणे भुजे ।
 नारी वामभुजे चैव शिशुश्च कण्ठगोचरे ॥

इत्येवं कथितं रम्यं न देयं प्राणशङ्कटे ।

इति योगिनीतन्त्रे महासत्काराणि देवीहरसंवादे चतुर्विंशतिपादके

द्वितीयः पटलः ।

चतुर्थपटलः ।

देव्युवाच । देवदेव ! जगद्वन्द्य ! सुरासुरनमस्कृतं ! ।

इदानीं श्रोतुमिच्छामि वीरषट्कर्मसाधनम् ॥

धन्यं पुण्यवतां राज्ञां राज्यादिकवयोजुषाम् ।

स्त्रियास्तु सिद्धसंस्थानां सर्वभोगविलासिनाम् ॥

श्रीईश्वर उवाच । शक्तिवश्यस्तम्भनानि विद्वेषोच्चाटने तथा ।

मारणं परमेशानि ! षट्कर्मेदं प्रकीर्तितम् ॥

तारिणीं कालिकां क्षिप्वामधिक्षिप्य जगन्मयि ! ।

कथयामि तव स्नेहात् अतः सिद्धिकरं परम् ॥

रतिर्वाणी रमा ज्येष्ठा मातङ्गी कुलकामिनी ।

दुर्गा चैव भद्रकाली कर्मादौ कर्मसिद्धये ॥

षोडशैरुपचारैश्च यजेद्बीरः सशक्तितः ।

शून्यागारे महारण्ये देवतायतनेऽपि वा ॥

पञ्चकर्म प्रकुर्वीत मारणन्तु शवोपरि ।

तदभावे पितृभूमौ वासांसि कथयामि ते ॥

मुख्यं दिगम्बरं ज्ञेयं द्वीपिचर्म द्वितीयकम् ।

तदभावे रक्तक्षीमं नान्यदस्त्रं प्रकल्पयेत् ॥

स्वर्णमादौ द्वितीये च राजतं स्तम्भे शिला ।

विद्वेषोच्चाटने ताम्रं कपालं मारणे शुभम् ॥

विप्रान्योऽपि नरः प्रोक्तो युवा च क्षणवर्णकः ।

अदुर्मिच्छाव्याधिमृतो माला तस्य शुभावहा ॥

अभावे स्फाटिकी जप्या इन्द्राक्षौर्वा जपेत् प्रिये ! ।

सृष्टौ वा कोमले वापि विष्टरे वा सुरेक्षरि ! ॥
 मुण्डे वा योनिके देवि ! त्वच्च व्याघ्रस्य वा प्रिये ! ।
 एकाहस्ते द्विहस्ते वा चतुर्हस्ते समन्ततः ॥
 स्थिरासनश्चरेत् सम्यक् स्वाभयं तत्र चिन्तयेत् ।
 भये जाते महेशानि ! भैरवोक्तमनुं जपेत् ॥
 विषयुग्मं वज्रजाले हनयुग्ममतः परम् ।
 सर्वभूतानतः कूर्चमन्त्रान्तो भैरवो मनुः ॥
 ततो भूतवलिं दद्यात् साधको धर्मसम्पितम् ।
 अश्वत्थेन महेशानि ! तद्धर्मकौलकश्चरेत् ॥
 सूर्यवारादियोगेन पञ्च कर्म समाचरेत् ।
 शनौ च मारणं देवि ! निश्चितं वीरवन्दिते ! ॥
 रात्रियोगे च कर्त्तव्यं सर्वकर्म शुचिस्मिते ! ।
 प्राग्विद्वान् प्रजपेत् सम्यक् स्वमन्त्रमयुतं शवे ॥
 प्रयोगस्य फलावाप्तौ स्वस्वरक्षाकरं महत् ।
 ततः साध्यदिने मन्त्री याममात्रे गते निशि ॥
 मादिभिः पञ्चभिर्द्रव्यै यजेत् कुलविनाशिनीम् ।
 दिग्वासा गलिताशेषचिकुरः कुलकौलिकः ॥
 शक्तियुक्तो जपेद्विद्यां सदा त्वां मनसा स्मरेत् ।
 लक्षसङ्ख्यं महेशानि ! शक्तिपूजा पुरःसरम् ॥
 प्रत्यहं भोजयेद्विप्रान् कौलिकाद्यान् दिनान्तरे ।
 मांसं मद्यं तथा मत्स्यं हुनेदङ्गौ शतं शतम् ॥
 दक्षिणां गुरवे दद्यात् गुरुरूपेण शाम्भवि ! ।
 एवमुक्तविधानेन दिग्भ्यो वा वीरपुङ्गवः ॥
 यदि कुर्यात् महेशानि ! देवन्नपि तथा नयेत् ।
 नापेक्षा जायते कान्ते ! चावश्यं फलभाग्भवेत् ॥
 महाप्रयोगे देवेशि ! क्षणच्छागं वलिं हरेत् ।

पूजान्ते सततं देवि ! तन्मांसैर्वह्निमर्चयेत् ॥

विधिः सर्वत्र कथितो दिव्यवीरपशुक्रमात् ।

क्रमेण फलमाप्नोति व्यत्यये पातकी भवेत् ॥

इत्येवं कथितं तुभ्यं सम्यक् षट्कर्मगोचरम् ।

गोपनीयं खले दुष्टे पशुपामरसन्निधौ ॥

श्रीदेव्युवाच । सुराद्याः किंविधा देव ! शक्तिर्वा कीदृशी शुभा ।

षट्कर्मसु यथायोग्यं वद मे करुणानिधे ! ॥

ईश्वर उवाच । माध्वी शान्तिकरी प्रोक्ता वैश्ये च स्फाटिकी शुभा

स्तम्भने डाकिनी ज्ञेया विद्वेषे पैष्टिकी मता ॥

उच्चाटने तथा गौड्डी मारणे भैरवी मता ।

एतासां लक्षणं देवि ! कथितं कुलमोहने ! ॥

पद्मिनी शान्तिदा प्रोक्ता वश्ये च शङ्खिनी मता ।

स्तम्भनोच्चाटने देवि ! प्रशस्ता नागवक्त्रभा ॥

मारणे च तथा शस्ता डाकिनी शत्रुमृत्युदा ।

गौराङ्गी दीर्घकेशी या सदा चामृतभाषिणी ॥

रक्तनेत्रा सुशीला च पद्मिनी साधने शुभा ।

मन्त्रसिद्धिकरौ ह्येषा शङ्खिनी सापि भाविनि ! ॥

दीर्घाङ्गी सा शङ्खिनी स्याज्जगद्रक्षनकारिणी ।

समाङ्गी शूद्रदेही च न खर्वा नातिदीर्घका ॥

दीर्घकेशी शतपुष्टा मृदुभाषा च नागिनी ।

कृष्णाङ्गी च कृशाङ्गी च दन्तुरा मदतापिता ॥

ऋषिकेशी दीर्घघोणा सदा निष्ठुरवादिनी ।

सदा क्रुद्धा दीर्घदेहा महारावपरायणा ॥

निर्लज्जा हास्यहूना च निद्रालुर्वहुभक्षिका ।

इयं सा डाकिनी प्रोक्ता मृत्युयोगे प्रशस्यते ॥

एतास्तु शक्तयो देवि ! सर्वजातिसमुद्भवाः ।

। सुरत्यस्य जातपुत्रादिकाः शुभाः ।

सरसैः पूज्या भक्तिभावेन कामिनी ॥

देव्युवाच । केन च मन्त्रेण मन्त्री षट्कर्मभाग्भवेत् ।

तत्तन्मन्त्रं महेशान ! यद्यहं तव वक्त्रभा ॥

ईश्वर उवाच । एकाक्षरं कालिकायास्तारायास्तु त्रिवीजकम्

वज्रवैरोचनीयो यो मनुरेकादशाक्षरः ॥

सर्वतेजोऽपहारी च मनुराख्यात एव च ।

बहुनात्र किमुक्तेन शृणु मत्प्राणवक्त्रभि ! ॥

केवलं शक्तियुक्तश्च जपेद्देवीं समाहितः ।

अवश्यं फलमाप्नोति नान्यथा वीरवन्दिते ! ॥

खलो यदि फलप्राप्तः सफलो यदि निष्फलः ।

भवेदेतत् महेशानि ! तदा सर्वं वृथा भवेत् ॥

अहं धाता तथा पाता रक्षाम्युद्योगिनः शिवे !

तथापि न हि सिद्धिः स्यात् चित्रमेतन्नगात्मजे ! ॥

एवन्तु मारणं देवि ! विशेषात् कथयामि ते ।

सान्तं वक्त्रिसमायुक्तं वामनेत्रविभूषितम् ॥

क्लीं हुं हुं अमुकं मारय मारय स्वाहा । कूर्चयुग्मं तं
देवि ! अमुकं मारय, मारय । 78373

चतुर्दशाक्षरो मन्त्रः स्वाहान्तः शत्रुनाशकः ।

खादिराङ्गारमादाय कुजाष्टम्यां विशेषतः ।

लेखयेत् पुत्तलीं शत्रुस्वरूपां लौहपात्रके ।

निशायां मस्तके नेत्रे ललाटे हृदये करे ॥

नाभौ गुह्ये कटौ पृष्ठे क्रमोक्तेन पदद्वये ।

मन्त्रवर्णान् समालिख्य प्रतिष्ठां तत्र कारयेत् ॥

संहारमुद्रां बध्वा तु ध्यायेद्देवीं जयप्रदाम् ।

दीर्घाकारां क्षणवर्णां सदोर्ध्वस्तनमस्तकाम् ॥

नृमुण्डयुगलं हस्ते चर्वयन्तीं दिगम्बरीम् ।
 शत्रुनाशकरीं देवीं ध्यायेच्छत्रुक्षयाय च ॥
 एवं ध्यात्वेष्टकाचूर्णैर्वामहस्तेन शङ्करि ! ।
 ॐ शत्रुनाशकत्रै नम इति दत्त्वा महेश्वरि ! ।
 ऋरिद्राचूर्णसहितां धारां दद्यादनेन तु ।
 अमुकस्य शोणितं पिव पिवेति तत्परम् ।
 मांस खादय खादय क्लृप्तं नम इति मन्त्रतः ॥
 मध्याह्ने मध्यरात्रौ तु पूजयित्वा शताष्टकम् ।
 जपेदेकादशाहे च रोगः स्यात् नात्र संशयः ॥
 दण्डाधिकैकविंशाहे मृत्युरेव रिपोर्ध्रुवम्
 अथवाग्न्यप्रकारेण शत्रुक्षयमहं वदे ॥
 पुङ्गोशक्तत् समादाय पूजयेदुष्णवारिणा ।
 विपरीतक्रमेणैव जपपूजादिकं चरेत् ॥

महादेवाय नम इति पुङ्गोशक्तत् समाहरेत् । शिवाय
 नम इति मन्त्रेण गठनञ्च समाचरेत् । पशुपतये नम इति
 प्राणान् संस्थापयेत्ततः ।

लौहपात्रे महेशानि । खादिराङ्गारयोगतः ।
 शत्रुप्रतिकर्तुं लिख्य तत्र संस्थापयेच्छिवम् ॥
 ततो ध्यायेत् महारुद्रं ध्यानं शृणु समाहितः ।
 शत्रोर्वक्षःस्थितं रुद्रं ज्वलदग्निसमप्रभम् ॥
 वामहस्तधरं केशं दक्षिणप्राणकर्षणम् ।
 मरचर्मस्वरं देवं महाव्यालादिवेष्टितम् ।
 पिनाकधृगिहागच्छ इत्यादिना आवाह्य यत्नतः ।
 शूलपाणये नम इति स्नापयेत् साधकोत्तमः ।
 महेश्वराय नम इति पाद्यादिना प्रपूजयेत् ।
 ईशानादिं तथा मूर्त्तिं व्युत्क्रमेण प्रपूजयेत् ।

अग्निकोणादिपर्यन्तं सूर्यरीत्या महीश्वरि ! ॥

यः शिवः मननं ॐ मूलमष्टाविंशति संजपेत् ।

हुं क्षमयेति वामेन करेण तु विसर्जयेत् ।

अजित केशव विष्णो हरे सत्य जनार्दन ! ।

हंस ! नारायण ! स्वाहा मन्त्रमेव सकृज्जपेत् ॥

हुं नमो भगवते वासुदेवाय स्वाहा इति यः शिवः नम
इत्यपि सकृज्जपेत् ।

एवमेकादशाहेन शत्रून्मादनमञ्जसा ।

अवश्यं जायते देवि ! सत्यं सत्यं त्रिलोचने ! ॥

कथयामि महादेवि ! वैरस्तम्भनमुत्तमम् ।

कुम्भकारस्य पयनादानयेत् पिठरं जलम् ॥

एकः स्वयं द्विकः स्फुटं यत् कृतं साधकोत्तमः ।

आनीय च ऊखामध्याङ्गस्य पर्युसितं तथा ॥

निःक्षिप्य पिठरे शुष्कनालिकापत्रविस्तरम् ।

भस्मोपरि च संस्थाप्य वाटिकायाः सुरेश्वरि ! ॥

ऐशान्यां विवरं कृत्वा शनेर्वारे महीश्वरि ! ।

पुनर्मध्याङ्गकाले च निर्जने सति भाविनि ! ॥

चतुर्दिक्षु वाटिकाया गच्छस्य निकटात् प्रिये ! ।

तत्तावतीमहं भूमिं चौरैभ्यो रक्षयामि च ॥

प्रफुल्लमनसा देवि ! भूमौ परिग्रहश्चरेत् ।

तावतीञ्च ततो भूमिं वामावर्त्तेन भाविनि ! ॥

परिक्रम्य पुनस्तत्र गच्छस्य निकटं व्रजेत् ।

तत्रैव निर्जने गच्छे शलाकां लोहनिर्मिताम् ॥

रोपयित्वा तदुपरि पिठरं सशरावकम् ।

संस्थाप्य मृद्भिः संपूर्य्य तद्गच्छं गृहमाव्रजेत् ॥

गतिस्तम्भं भवेद्देवि ! चौरादीनां तथा खलु ।

अयं योगवरो देवि ! दुर्लभो वसुधातले ॥
 पिशाचभूतवैतालकुष्माण्डजह्वरक्षसाम् ।
 दानवानां तथान्येषां गतिस्तत्र प्रजायते ॥
 धनपुत्रसमृद्धिस्तु वर्धतेऽहर्निशं तथा ।
 दिने दिने धर्मवृद्धिर्जायते नात्र संशयः ॥

इति योगिनौतन्त्रे देवीश्वरसंवादे चतुर्विंशतिसाहस्रे चतुर्थः पट

पञ्चमः पटलः ।

श्रीदेव्युवाच । भगवन् सर्वधर्मज्ञ ! लोकानुग्रहकारक ! ।
 साधनं सर्वमन्त्रस्य सर्वांशपरिपूरकम् ॥
 शय्यायां साधनमादौ वक्ष्येऽहं परमाद्भुतम् ।
 सार्धयामगतायान्तु निशायां साधकोत्तमः ॥
 भूत्वा दिगम्बरः सम्यगाचम्य विधिवत्तदा ।
 अभ्युक्ष्य मूलमन्त्रेण शय्यायां तत्र संविशेत् ॥
 गुरुं परगुरुञ्चैव परापरगुरुं तथा ।
 परमेष्ठिगुरुञ्चैव वामेऽभ्यर्च्य गणेश्वरम् ॥
 दक्षिणे च भ्रुवोरुद्धं श्मशानवासिने नमः ।
 ततो मायमासनाय नम इत्यर्चयेच्छिवे ! ॥
 शय्यां शय्यातले देवि ! प्रणवं वाग्भवञ्च फट् ।
 लिखित्वा चम्य यत्नेन स्वमन्त्रोक्तविधानतः ॥
 प्रणवं मणिधराञ्चैव वज्रिणि चेन्महापदम् ।
 प्रतिसरे रक्ष रक्ष मां हुं फट् स्वाहया युतम् ॥
 अनेन मनुना देवि ! शिखां बध्वा विधानतः ।
 अङ्गन्यासकरन्यासौ मातृकान्यासमेव च ॥
 भूतशुद्धादिकं कृत्वा हृत्पद्मे परमां शिवाम् ।
 ध्यात्वा भक्त्या समभ्यर्च्य मानसैः साधकोत्तमः ॥

शय्यातले प्रणीयतां मन्त्रोपरि वरानने ! ।
 प्रणवञ्च ततो देवि ! वटुकेभ्यो नमस्तथा ॥
 इति मन्त्रेण मनसा वटुकं पाद्यादिभिर्यजेत् ।
 ततस्तु वक्त्रिवीजेन समन्ताज्जलधारया ॥
 वक्त्रिप्राचीरमाचिन्त्य सङ्कल्पञ्च समादरात् ।
 जपं कृत्वा समर्प्यथ विधिना परमेश्वरि ! ॥
 पुनः सङ्कल्प्य देवेशि ! कुर्यात् सर्वक्रमं शिवे ! ।
 होमञ्च तर्पणञ्चैव अभिषेकं ततःपरम् ॥
 विप्रस्य भोजनञ्चैव अभावे द्विगुणं जपेत् ।
 काञ्चनं दक्षिणां दत्त्वाच्छिद्रावरणञ्चरेत् ॥
 संप्रोच्य वटुकं देवि ! क्षमस्वेति विसर्जयेत् ।
 एवमुक्तं महादेवि । शय्यासाधनमुत्तमम् ॥
 मन्त्रसिद्धिकरं शौघमस्मत्सायुज्यदायकम् ॥
 अथ शृणु त्रिवाटस्य चतुर्वाटस्य साधनम् ।
 गत्वा तु त्रिपथं वापि चतुष्पथं वरानने ! ॥
 प्रणमेद् गुरुमभ्यर्च्य मणिधरीति च मन्त्रतः ।
 बध्वा ग्रन्थिन्तु वज्रान्ते निर्भयः साधकोत्तमः ॥
 श्मशानवासिनो ये ये देवा देव्यश्च भैरवाः ।
 दयां कुर्वन्तु ते सर्वे सिद्धिदाश्च भवन्तु मे ॥
 प्रणमेत् प्रणवाद्येन मनुनानेन भक्तितः ।
 ततः पूर्वमुखो वापि उत्तराशामुखोऽपि वा ॥
 उपविश्य समाचम्य स्वस्तिवाच्य महेश्वरि ! ।
 स्थानं सम्प्राज्यं तत्रैव प्रेतवीजं लिखेत् सुखीः ॥
 वीजोपरि महादेवि ! विहितासनमास्तरेत् ।
 तत्रोपविश्य देवेशि ! हृदीष्टदेवतां स्मरेत् ॥
 यथेष्टमनसाराध्यमष्टासु च बलिं हरेत् ।

कात्यादिभ्यो महेशानि ! पूजयित्वा विधानतः ॥
 कालौ कपालिनौ कुक्का कुरुकुक्का विरोधिनी ।
 विप्रचित्ता तथा नीला वलाका च मुनिद्विषः ।
 प्रणवाद्या डेनमोऽन्ताः पूजावल्यादिकाः स्मृताः ॥
 सङ्कल्पाष्टोत्तरशतं जप्त्वाच्छिद्रावधारणम् ।
 कृत्वा स्थानं परित्यज्य देवीं स्मृत्वा गृहं व्रजेत् ॥
 एवमुक्तं साधनं ते सर्वसिद्धिनिषेवितम् ।
 यस्मै कस्मै न दातव्यं साधकानां परं हितम् ॥
 अतः परमहं वक्ष्ये विल्वमूलस्य साधनम् ।
 विल्वमूलं महेशानि ! समन्तात् षोडशं करम् ॥
 मम जैटास्वरूपं हि पूर्णं जानीहि सुन्दरि ! ।
 ऋग्यजुःसामसदृशं पत्रत्रयं वरानने ! ॥
 शाखा हि सर्वशास्त्राणि जानीहि मीनलोचने ! ।
 कल्पवृक्षसमो विल्वो ब्रह्मविष्णुशिवादयः ।
 महालक्ष्मोर्विल्ववृक्षो जातः श्रीशैलपर्वते ॥
 श्रीदेव्युवाच । कथं सा विष्णुवनिता विल्ववृक्षो बभूव ह ।
 वृत्तान्तं परमाश्चर्यं वद मे करुणामय ! ॥

श्रीईश्वर उवाच ।

शृणु देवि ! प्रवक्ष्यामि वृत्तान्तं परमाद्भुतम् ।
 सत्ये तु पूजयामास लिङ्गं रामेश्वराभिधम् ॥
 ज्योतीरूपं मदीयांशं प्रार्थ्य ब्रह्मादिभिः सह ।
 तत्र मेऽनुग्रहात् वाणी सर्वेषां प्रियतां गता ॥
 विष्णोरतिप्रिया नित्यं साभूत् सरस्वती सदा ।
 तादृक् प्रीतिर्न लक्ष्म्याञ्च जायते केशवस्य च ॥
 इति चिन्तापरा लक्ष्मीर्ययौ श्रीशैलमुत्तमम् ।
 प्राप्तं मल्लिङ्गमेकान्ते तपस्तेपेऽतिदारुणम् ॥

तथापि यदि नैवाभूत् कृपां मे परमेश्वरि ! ।
 तदा सा वृक्षरूपेण स्थिता लिङ्गाग्रतः सती ॥
 पत्रैः पुष्पैः फलैः स्त्रीयैः पूजयामास सन्ततम् ।
 कीष्टिवर्षे महेशानि ! ततो मेऽनुग्रहोऽभवत् ॥
 तेनैवानुग्रहेणैव विष्णोर्वृक्षःस्थिता भवेत् ।
 सदैव परमेशानि ! विहरेत् सा सदैव हि ॥
 अतस्तु कारणाद्देवि ! तद्रूपेण हरिप्रिया ।
 सदैवापूजयत् मां सा मङ्गला सातुला शिवे ! ॥
 अतस्तु वृक्षमास्थाय तिष्ठामि च दिवानिशम् ।
 सर्वतीर्थमयो देवि ! सर्वदेवमयः सदा ॥
 श्रीवृक्षः परमेशानि ! अतएव न संशयः ।
 तत्फलैस्तत्प्रसूनैर्वा तत्पत्रैर्यः प्रपूजयेत् ॥
 तत्काष्ठचन्दनैर्वापि स मे भक्तः स मे प्रियः ।
 तत्काष्ठचन्दनं भाले यो धारयति संभ्रमात् ॥
 तत्तनूं शिवबुद्ध्या वा नमैद्देवि ! मुदान्विता ।
 अतस्तच्चन्दनं देवि ! धारयेन्न कदाचन ॥
 तत्पत्रं तत्प्रसूनं वा कदापि धारयेन्न हि ।
 विल्वमूले महेशानि ! प्राणांस्त्यजति यो नरः ॥
 रुद्रदेहो भवेत् सत्यं पापकोटियुतो हि सः ।
 अतस्साक्षाधनं देवि ! सर्वेषां प्रियकारकम् ॥
 यत्र गत्वा विल्वमूलं प्राग्वद्गुरुचतुष्टयम् ।
 अभ्यर्च्य यत्रतो देवि ! क्षेत्रपालं प्रपूज्य च ॥
 क्षेत्रपाल ! महाभाग ! श्मशानाधिप ! सुव्रत ! ।
 सिद्धिं देहि जगत्कर्ता देहि स्थानं नमोऽस्तु ते ॥
 अनेन प्रणवाद्येन मनुना प्राणमेत्ततः ।
 ततः स्थानन्तु संपूज्य लिखेत्तत्र वरानने ! ॥

वाग्भवं प्रेतबीजञ्च पुनर्वाग्भवमेव च ।
 तदन्ते मूलमन्त्रञ्च विलिखेत् साधकोत्तमः ॥
 पूजयित्वा च काल्याद्याः पूर्ववत् परमेश्वरि ! ।
 संकल्पाष्टोत्तरयुतं जप्त्वाच्छिद्रावधारयेत् ॥
 परित्यज्य ततः स्थानं गुरुं स्मरन् गृहं व्रजेत् ।
 इत्येवं कथितं तुभ्यं सारात् सारं परात् परम् ॥
 गोपनीयं सदा भद्रे ! विशेषात् पशुसंकुले ।
 इदानीं शृणु देवेशि ! मुण्डसाधनमुत्तमम् ॥
 यत् कृत्वा साधको याति महादेव्याः परं पदम् ।
 नरमुण्डमार्जारमुण्डत्रयं वरानने ! ॥
 अथवा परमेशानि ! नृमुण्डत्रयमादरात् ।
 शिवासर्पसारमेयनृणां भवा महेश्वरि ! ॥
 नरमुण्डं तथा मध्ये पञ्चमुण्डानितीरितान् ।
 अथवा परमेशानि ! नराणां नरमुण्डकान् ॥
 तथा शतं सहस्रं वाऽयुतं लक्षं तथैव च ।
 नियुतञ्चाथवा कोटिं नृमुण्डान् परमेश्वरि ! ॥
 नरमुण्डं स्थापयित्वा प्रोक्षयित्वा धरातले ।
 वितस्तिप्रमितां देवीं तस्योपरि प्रकल्पयेत् ।
 आयामप्रस्थितो देवि ! चतुर्हस्तौ समाचरेत् ॥
 सहस्रं लक्षपर्यन्तं षोडशीं हस्तसंमिताम् ।
 ततः परं महादेवि ! शतहस्तमिताञ्चरेत् ॥
 तस्यास्तु भूतनाथादीन् चतुर्दिक्षु समर्चयेत् ।
 पूर्वोक्तभूतनाम्नाय नमो मन्त्रेण देशिकः ॥
 पाद्यादिभिः पूजयित्वा वलिं दद्यात् प्रयत्नतः ।
 एवमु दक्षिणे देवि ! श्मशानाधिपमादरात् ॥
 तद्वच्च पश्चिमे भागे कालभैरवमुत्तमम् ।

श्मशानमुत्तरे तद्वत् पूजयित्वा वलिं ददेत् ॥
 वेदीमध्ये प्रेतबीजं फट्कारं तदनन्तरम् ।
 पाद्यादिभिरनेनैव कुण्डेभ्यः परिपूजयेत् ॥
 नैऋत्यां क्लीं चण्डिकायै बीजं विलिख्य साधकोत्तमः ।
 तत्रैव पूजयेद्भक्त्या भारतीं स्वस्वविग्रहाम् ॥
 वाग्वेवता ड्युता च नमोऽन्तवाग्भवादिना ।
 अनेन मनुनाभ्यर्च्य वलिं तस्यै निवेदयेत् ॥
 हे वीर ! शवदेवेश ! मुण्डरूप ! जगत्पते ! ।
 दयां कुरु महाभाग ! सिद्धिदो भव मज्जपे ॥
 वेदिकोपर्यनेनैव पुष्पाञ्जलित्रयं क्षिपेत् ।
 शर्वं कुर्याद् वक्त्रिसंस्थं पाशमिन्दुकलान्वितम् ॥
 मायाबीजं कूर्चबीजं फट्कारं तदनन्तरम् ।
 पाद्यादिभिरनेनैव कुण्डेभ्यः परिपूजयेत् ॥
 नैऋत्यां क्लीं चण्डिकायै नमो मन्त्रेण देशिकः ।
 वायव्ये क्लीं भद्रकाल्यै नमो मन्त्रेण तत्परम् ॥
 ईशाने क्लीं दयायै नमो मन्त्रेण शाम्भवि ! ।
 अग्नौ क्लीं चण्डोग्रायै नमो मन्त्रेण साधकः ।
 पूजयित्वा वलिं दत्त्वा उत्थाय संमुखे ततः ।
 श्मशानवासिनो ये ये देवा देव्यश्च भैरवाः ॥
 दयां कुर्वन्तु ते सर्वे सिद्धिदास्ते भवन्तु मे ।
 अनेन प्रणवाद्येन पुष्पाञ्जलित्रयं क्षिपेत् ॥
 ततः स्थानन्तु संस्पृश्य वशो भव वदेदिति ।
 विष्टरासनमास्तीर्य उपविश्य महेश्वरि ! ॥
 अष्टाधिकायुतं जपं कृत्वाच्छिद्रावधारयेत् ।
 स्थानं परिस्कृत्य नत्वा देवीं ध्यायन् गृहं व्रजेत् ॥
 पुरश्चर्याविधौ देवि ! शेषं शृणुष्व शाम्भवि ! ।

कौलकं नैव कुर्यात्तु त्रिमुण्डोपरि कर्हिचित् ॥

शून्यागारे नदीतीरे पर्वते वा चतुष्पथे ।

विल्वमूले श्मशाने वा निर्जने चैकलिङ्गके ॥

एतेषु प्रोथयेन्मुण्डान् सर्वकामार्थसिद्धये ।

एवं वा प्रोथयित्वा च नारं मुण्डं विधानतः ॥

अनेन सर्वसिद्धीशो बहुभिः किमु सुव्रते ! ।

इत्येवं कथितं देवि ! मुण्डानां साधनं शिवे ! ।

यत् कृत्वा सर्वसिद्धानामधिपो भुवि जायते ॥

इति योगिनीतन्त्रे सर्वतन्त्रोत्तमोत्तमे देवीश्वरसंवादे

चतुर्विंशतिसाहस्रे पञ्चमः पटलः ।

78373

अथ षष्ठः पटलः ।

देव्युवाच । भगवन् ! सर्वधर्मज्ञ ! सर्वागमविशारद ! ।

गुरुस्त्वं सर्वमन्त्राणां करुणामयसागर ! ॥

सर्वधर्मकृता यूयं योगिहृत्पद्मभास्कराः ।

दिव्यभावो वीरभावो महत्वेन प्रदर्शितः ।

त्वया तत्र विशेषेण वद मे चन्द्रशेखर ! ॥

ईश्वर उवाच । दिव्यवीरविभेदेन योगद्वयं समीरितम् ।

तद्योगादभवत् कौलो दिव्यवीरो महेश्वरि ! ॥

तद्योगं हि विना देवि ! तत्कर्म यः समाचरेत् ।

समायोगी यजेद्देवि ! मुमुक्षुः कुलकामिनि ! ॥

तावच्च ते प्रवक्ष्यामि श्रुत्वा कर्णेऽवतंसय ।

आत्मानं परमं ब्रह्म चिन्तयेद्यथा न चेत् ॥

आत्मदेहं स्वेष्टरूपं सदैव परिचिन्तयेत् ।

ब्रह्माण्डञ्च तथा सर्वं स्वेष्टरूपं विभावयेत् ।
 दिव्ययोगमिदं देवि ! सावधानेन गोपय ॥
 वीरयोगं शृणुष्वेमं सर्वदेवनमस्कृतम् ।
 विन्दुत्रयं कलाक्रान्तं प्रथमं परिचिन्तयेत् ॥
 तत्तस्माद्भावयेज्जातं स्त्रीरूपं षोडशाब्धिकम् ।
 वालार्ककोटिसंज्योतिः प्रकाशितदिगम्बरम् ॥
 मूर्द्धादि स्तनपर्यन्तमूर्द्धं विन्दोः समुद्रवम् ।
 विन्दुयावन्मध्यदेहं कण्ठादिकटिशीर्षकम् ॥
 स्तनद्वयेन भासन्तं त्रिवलीपरिमण्डितम् ।
 योन्यादिकञ्च पादान्तं कामान्तं परिचिन्तयेत् ॥
 नानालङ्कारभूषाढ्यं ब्रह्मेशविष्णुवन्दितम् ।
 एवं कामकलारूपं स्वात्मदेहं विचिन्तयेत् ॥
 सदैव परमेशानि ! वीरयोगमिमं शृणु ।
 संक्षेपात् कथयिष्यामि तयोराचारमुत्तमम् ॥
 मद्यं मांसं तथा मत्स्यं मुद्रा मैथुनमेव च ।
 इदमाचरणं देवि ! पशोर्न दिव्यवीरयोः ॥
 स देवाचारवान् भूयात् दिव्यो वीरो महेश्वरि ! ।
 यदि दैवात् महेशानि ! मद्यादि च न लभ्यते ॥
 कस्मिन्नहनि देवेशि ! तदात्मानं समाचरेत् ।
 तथापि न हि वक्तव्यमिदमाचमनं शिवे ! ॥
 महामद्यं विना कौलः क्षणादूर्ध्वं न तिष्ठति ।
 तस्मात् मद्यादिकं देवि ! सेवितव्यं दिने दिने ॥
 अनुष्ठानविधिं वक्ष्ये शृणु त्वं पर्वतात्मजे ! ।
 गुरुणा दीक्षितो भूत्वा कौलन्यासं समीचरेत् ॥
 तद्विधिश्चोत्तरे तन्त्रे एतत् स्यात्तु कुलार्णवे ।
 मयोक्तं तत्क्रमेणैव अभिषेकद्वयं चरेत् ॥

नाम लब्ध्वा गुरोश्चापि ह्यणुयाद् योगमुत्तमम् ।
 दिव्यं वा वीरयोगं वा यथा कर्मानुसारतः ॥
 तत्क्षणात् प्रियतामेत्य मुक्तो भवति कालतः ।
 यस्तु दिव्यो भवेत् सत्यं स विष्णुर्नात्र संशयः ॥
 यो रुद्रो भविता शेषे वीर एव न संशयः ।
 यत्र देशे नरस्तिष्ठेद् दिव्यो वा वीरपुङ्गवः ॥
 तत्तत्कुलं वा देवेशि । स देशः क्षितिराट् स्वयम् ।
 सिद्धिक्षेत्रं समुद्दिष्टं समन्ताद्दशयोजनम् ॥
 तत्रैव सर्वतीर्थानि तत्र गङ्गा सरिद्धरा ।
 योगिनीदुर्लभाप्येतड्डाकिनोभिः सरीसृपैः ॥
 ब्रह्मराक्षसवेतालैः कुष्माण्डैर्भैरवैः शिवैः ।
 गुह्यकैर्दानवैर्वापि मारीभिर्यक्षकिन्नरैः ॥
 रोगैर्दुष्टमृगैश्चैव दुर्भिक्षैः सर्पसंकुलैः ।
 अवश्यं मङ्गलं तत्र तत्पुरीपरिवर्द्धनम् ॥
 सुभिच्छं क्षेममारोग्यमेवं ते धर्मकोषकः ।
 स्फुरन्ति सर्वशास्त्राणि सर्वस्मादपि नित्यशः ॥
 ब्रह्मविष्णुशिवादीनां सुप्रियः साधकोत्तमः ।
 त्रयोऽपि हि जीवन्ति पशुः पक्षी स जीवति ॥
 कुलधर्मे मनो यस्य स्वधर्मश्च व्यवस्थितः ।
 यत्र कुत्र मृतो देवि ! दिव्यो वा वीरपुङ्गवः ॥
 तत्रैव परमं ज्ञानं कर्णमूले ददाम्यहम् ।
 कुलधर्ममिमं देवि ! संसेव्यं सनिरन्तरम् ॥
 कुलधर्मपरा देवि ! सर्वे च त्रिदिवौकसः ।
 मुनयो मानवो द्वागाः सिद्धगन्धर्वकिन्नराः ॥
 ऋषयो वसवो दैत्या येऽपि स्युः कुलपुङ्गवाः ।
 कुलधर्मप्रसादेन ते सर्वे कुलनायकाः ॥

इन्द्राद्याः खेचरारूढा भवेयुश्चिरजीविनः ।
 ये यथा मां प्रपद्यन्ते ते तथा फलभागिनः ॥
 ब्राह्मणः क्षत्रियो वैश्यो ब्रह्मचारी गृही तथा ।
 वानप्रस्थो यतिश्चैव भवेयुस्ते कुलानुगाः ॥
 तेषां विधिं शृणुष्वद्यमतस्त्वं कुलनायिके ! ।
 गुडार्द्रकरसेनैव सुरा तु ब्राह्मणस्य च ॥
 नारिकेलोदकं कांस्ये क्षत्रियस्य वरानने ! ।
 वैश्यस्य मात्सिकं प्रोक्तं कांस्यस्य वरवर्णिनि ! ॥
 मांसं मत्स्यन्तु सर्वेषां लवणार्द्रकमौरितम् ।
 भर्ज्यधान्यादिकं यदयश्चर्वणीयं प्रचक्षते ॥
 सा मुद्रा कथिता देवि ! सर्वेषां नगनन्दिनि ! ।
 ब्राह्मणी ब्राह्मणस्यैव क्षत्रिया क्षत्रियस्य च ॥
 वैश्या वैश्यस्य देवेशि ! मैथुने यद्विधिः स्मृतः ।
 वैश्या वा ब्राह्मणी क्षत्रात्रिवर्णानां महेश्वरि ! ॥
 क्षत्रिया ब्राह्मणस्यापि कथिता वरवर्णिनि ।
 शूद्रा वा ब्राह्मणादीनां त्रिवर्णानामभावतः ॥
 ब्रह्मक्षत्रविशाञ्चैव आश्रमिणामिदं स्मृतम् ।
 त्रिवर्णविहितानाञ्च यतीनां शृणु सम्प्रति ॥
 सहस्रारोपरि विन्दौ कुण्डल्या मेलनं शिवे ! ।
 मैथुनं परमं द्रव्यं यतीनां परिकीर्तितम् ॥
 अवधूताश्रमी यो हि तस्य वक्ष्ये विधिं शृणु ।
 पौष्टिकादीनि सर्वाणि मद्यानि तस्य शाम्भवि ! ॥
 मत्स्यं मांसं तस्य देवि ! जलभूचरखेचरम् ।
 पूर्वोक्ता च भवेन्मुद्रा देवता सादरान्विता ॥
 मातृयोनिं परित्यज्य मैथुनं सर्वयोनिषु ।
 क्षतयोनिस्ताडितव्या अक्षतां नैव ताडयेत् ॥

अक्षताताडनादेवि ! सिद्धिदानिः प्रजायते ।
 द्वादशाब्दाधिका योनिर्यावत् षष्टिः प्रजायते ॥
 तावत्तु मैथुनं तस्या यावत्तु स्यात् स्वयम्भवा ।
 अवधूतसमाचाराः शूद्रे सर्वाः प्रकीर्त्तिताः ॥
 विशेषं मैथुने तस्य कथयामि शृणुष्व मे ।
 ब्राह्मणीं क्षत्रियां वैश्यां त्यक्त्वा तु सर्वजातिषु ॥
 मैथुनं प्रचरेद्भीमान् देवताभावचेष्टितम् ।
 गृहमेधी भवेच्छूद्रो नान्याश्रमी भवेत् कदा ॥
 शूद्रवदन्यजातीनामाचारोऽयं प्रकीर्त्तितः ।
 गुरुवद्दे त्रिवर्णे तु तथा मातामहे कुले ॥
 मैथुनं सुसमुद्दिष्टं मवधूताश्रमेऽपि च ।
 काली तारा क्षिप्रमस्ता सुन्दरो भैरवी तथा ॥
 मातङ्गी च तथा विद्या धूमावती तथा ।
 एतासां साधकाचारश्चावधूतसमः स्मृतः ॥
 सर्वश्रमे सर्ववर्णे सर्वयोगे तथा शिवे ! ।
 सर्वस्थानेषु सर्वत्र न विशेषं कचिद्भवेत् ॥
 आनन्दं ब्रह्मणो रूपं तच्च देहे व्यवस्थितम् ।
 एवं विप्रो देवतायै स्वगात्ररुधिरं ददेत् ॥
 शक्तिनाशविकारोऽस्ति स्वदेहरुधिरार्पणे ॥
 तस्याभिव्यञ्जनं द्रव्यं दीयते कालयोगिभिः ।
 शुद्धादि सकलं देवि ! व्यञ्जकस्यापरार्द्धकम् ॥
 केवलेनाद्ययोगिन साध्यः काल्याद्युपासकः ।
 भैरवाय द्विषोयेन शिवत्वञ्च तृतीयकम् ॥
 चतुर्थे सर्वसिद्धीश-स्त्रि-मेतन्नगात्मजे ! ।
 परेण परतां याति मम तुल्यो न संशयः ॥
 सेविते कुलतत्त्वे तु कुलतत्त्वसुदर्शिनः ।

ज्ञायन्ते न भैरवास्ते वेशास्तत्समदर्शिनः ॥
 तमःपरिवृतं वेश्म यथा दीपेन हन्यते ।
 तथा मायावृते वृत्ते ज्ञानदीपेन दृश्यते ॥
 निरस्तभेदवस्तु स्यान्मेध्यामेध्यादिवस्तुषु ।
 जीवन्मुक्तो देहभावो देहान्ते क्षेममाप्नुयात् ॥
 पीत्वा कुलरसं वीरो ब्रह्मध्यानमुपाश्रयेत् ।
 ब्रह्मध्यानं महेशानि ! ब्रह्मनिर्वाणकारणम् ॥
 तच्छृणुष्व महेशानि ! सारात्सारं परात्परम् ।
 स्वकीयजीवदेहादि ब्रह्माण्डोऽनन्त एव च ॥
 एवं हि सकलं देवि ! देहे महार्णवादि यत् ।
 न चिन्तनीयं तत् सर्वं नास्तीति परिभावयेत् ॥
 मात्स्यीयकं महातेजश्चैतन्यव्यापकं यथा ।
 अहमेव जालरूपश्चाधारदेहवर्जितः ॥
 आत्मानमपि देवेशि ! तदभेदेन चिन्तयेत् ।
 ब्रह्मध्यानमिदं प्रोक्तमेतत् स्थिरतराय च ॥
 सेवन्ते योगिनो द्रव्यं नान्यथा तु कदाचन ।
 क्षणं ब्रह्माहमस्मीति यः कुर्यादात्मचिन्तनम् ॥
 तत्र दद्यात् फलं देवो तस्यान्ते नैव गम्यते ।
 मया वा ब्रह्मणा वापि विष्णुनपि कथञ्चन ॥
 अतएव महेशानि ! नित्यकर्म न लोपयेत् ।
 द्रव्याभावे महेशानि ! जलेनापि समाचरेत् ॥
 अथवा मनसा नित्यं कुलयोगं समाचरेत् ।
 वक्ष्येऽयुतविधिं भद्रे ! शृणुष्व कमलानने ! ॥
 कुण्डल्या मिलनादिन्दोः स्रवते यत् पराकृतम् ।
 पिबेद्योगी महेशानि ! सत्यं सत्यं शिवः स्वयम् ॥
 कुलयोगं महापानमिदमेव स्मृतं ध्रुवम् ।

पापपुण्यं पशुं हत्वा ज्ञानखड्गेन शाम्भवि ! ॥
 परमात्मनि नयेच्चित्तं पलानीति निगद्यते ।
 मनसा सेन्द्रियं सर्वं संयम्यात्मनि योजयेत् ॥
 मत्स्याशी स भवेद्योगी मुक्तबन्ध स्तव प्रिये ! ।
 अशेषब्रह्माण्डभाण्डं परब्रह्मणि संनयेत् ॥
 परशक्त्यात्मसंयोगो न वीर्ये मैथुनं मतम् ।
 एवं ते कथितं देवि ! सारात्सारं परात्परम् ॥
 गोपनीयं गोपनीयं मम सर्वस्वसाधनम् ॥

इति योगिनीतन्त्रे महातन्त्रराजे देवीश्वरसंवादे
 चतुर्विंशतिसाहस्ये षष्ठः पटलः ।

अथ सप्तमः पटलः ।

श्रीदेव्युवाच । नमस्तुभ्यं महादेव ! संसारार्णवतारक ! ।
 जायाशेष ! जगन्नाथ ! भक्तवत्सल ! ईश्वर ! ॥
 परमानन्दसन्दोह ! कारणानाञ्च कारण ! ।
 दिव्यवीरप्रभेदेन श्रुतं योगद्वयं मया ॥
 इदानीं श्रोतुमिच्छामि विद्यां स्वप्नावतीं शुभाम् ।
 मृतसंज्ञीवनीं विद्यां तथा मधुमतीमपि ।
 आसफलं साधनञ्च वद मे परमेश्वर ! ॥

श्रीईश्वर उवाच ।

शृणु देवि ! प्रवक्ष्यामि यन्मां त्वं परिपृच्छसि ।
 ओं क्लीं ह्रस्वपुरावाहि कालि स्वप्ने कथयामुकस्या
 देहि क्लीं स्वाहा ।

प्रणवं पूर्वमुद्धृत्य मायावीजं तदन्तरम् ।

तदन्ते स्वपुरावाहि कालि सम्बोधनद्वयम् ॥
 स्वप्ने कथय तत्पश्चादमुकस्यामुकं ततः ।
 देहिपदात् कालीबीजमन्ते वक्त्रिबधून्तथा ॥
 इयं स्वप्रावतीविद्या त्रैलोक्ये चातिदुर्लभा ।
 महाचमत्कारकरो महाकालेन भाषिता ॥
 अष्टोत्तरशतं नित्यं जपेद्वर्षचतुष्टयम् ।
 ततः सिद्धा भवेद्विद्या स्वप्ने तिष्ठति नित्यशः ॥
 स्वप्ने दर्शयते सर्वं यद्युन्मनसि कल्पते ।
 मृतसञ्जीवनीं विद्यामतः शृणु नगात्मजे ! ॥
 अमृतं बीजमाभाष्य मृतसञ्जीवनीति च ।
 स्वसन्धातं ततः पश्चान्मृतमुत्थापय द्वयम् ॥
 बृहद्भानुबधून्मन्ते त्रैलोक्ये चापि विश्रुता ।
 ससुप्तेयं महाविद्या सारात्सारतरं स्मृतम् ॥
 नित्यमष्टोत्तरशतं जपमात्रेण शाम्भवि ! ।
 सिद्धिदा सा भवेद्विद्या मृतसञ्जीवनी ततः ॥
 कालालयं गतो यो वा चिताधूमागतोऽपि वा ।
 मन्त्रं जपन् स्पृशेच्छ्वं तदा देवि ! वरानने ! ॥
 चिरजीवी भवेत् सत्यं नात्र कार्या विचारणा ।
 वक्ष्ये मधुमतीं विद्यां सर्वरञ्जनकारिणीम् ॥
 श्रीमधुमति इत्युक्त्वा स्थावरजङ्गमाकर्षिणीति च ।
 ठ ठ स्वाहा महाविद्या वसुचन्द्राक्षरी परा ।
 त्रैलोक्याकर्षिणी विद्या प्रोक्तेयं देवदुर्लभा ॥
 एकवर्षं जपेन्नित्यं शतमष्टोत्तरं नरः ।
 ततः सिद्धा महाविद्या सर्वज्ञानप्रकाशिनी ॥
 आकर्षयेत् सुमेरुञ्च दिशः सागरमेव च ।
 नदीं रत्नानि च पुरीं स्त्रियः शैलान् वनस्पतीन् ॥

अलभ्यानि च द्रव्याणि पातालादिस्थितान्यपि ।
 पुरस्थानञ्च वृत्तान्तं राज्ञाञ्च विद्मिषामपि ॥
 नक्तं तत्पश्यतजपात् सिद्धिं प्राप्नोति साधकः ॥
 श्रीदेव्युवाच । देवदेव ! जगद्धाम ! प्रसीद सुमुख ! प्रभो ! ।
 यत् पृष्टं यच्छ्रुतं नाथ ! श्रोतुमिच्छामि सम्प्रति ।
 पद्मावतीमहाविद्यां सर्वविद्याविनोदिनीम् ॥

श्रीईश्वर उवाच ।

कथयामि वरारोहे ! विद्यां पद्मावतीं शुभाम् ।
 प्रणवं पूर्वमुद्धृत्य मायावौजं तदन्तरम् ॥
 पद्मावतीपदं देवि ! सम्बुद्धान्तं समुद्धरेत् ।
 त्रैलोक्यवार्त्तामन्ते च कथय इन्द्रमुद्धरेत् ॥
 स्वाहान्तेयं महाविद्या कथिता कल्पवल्ली ।
 अष्टोत्तरशतं नित्यं जपेद्दर्षयं प्रिये ! ॥
 ततः सिद्धा महाविद्या सर्वं वदति साधके ।
 तल्पे स्थित्वा नक्तयोगे जपेत् मन्त्रं शताष्टकम् ॥
 जगद्धितस्य वृत्तान्तं तज्जानाति दिने दिने ।
 ब्रह्मविष्णुादिकानाञ्च त्रैलोक्यस्यापि शङ्करि ! ।
 वृत्तान्तं कथयेत् स्वप्ने विद्या पद्मावती शुभा ॥
 श्रीदेव्युवाच । श्रुतञ्च साधनं पुण्यं महाकालेन भाषितम् ।
 इदानीं श्रोतुमिच्छामि वशीकरणमुत्तमम् ॥
 अल्पसाध्यं महादेव ! द्रुतसिद्धिकरं महत् ॥

श्रीईश्वर उवाच ।

तवानुरोधाद्देवेशि ! कथयामि शृणुष्व तत् ।
 पुरा ते कथितं देवि ! योगिनां ज्ञानसम्भवम् ! ॥
 संक्षेपादधुना देवि ! विस्तरात् कथयामि ते ।
 गोपितव्यं प्रयत्नेन सर्वदा पशुसङ्कुले ॥

कुजवारे नक्तयोगे अमायाञ्च तिथौ नरः ।
 शत्रुनाम लिखित्वा तु वामपादतले न्यसेत् ॥
 तत्पादोपरि देवेशि ! वाग्भव' प्रजपेत् सुधीः ।
 अष्टीत्तरशतं देवि ! तदा वादी वशो भवेत् ॥
 अंतिमूको भवेच्छत्रुर्विवादे व्यवहारके ।
 तार्चं दृष्ट्वा यथा सर्पो जड़ो भवति कामिनि ! ॥
 तथैव तत् समालोक्य जड़ो वादी न संशयः ।
 तथान्यत् संप्रवक्ष्यामि वशीकरणमुत्तमम् ॥
 येन योगप्रभावेण भुवनं वशमानयेत् ।
 प्रणवं पूर्वमुद्धृत्य सुन्दरी भैरवी तथा ॥
 योगिनीपदतो देवि ! राजा प्रजा महारथी ।
 वशङ्करि तथा प्रीच्य अं इं उं ऋं तथा वदेत् ॥
 षड्विंशत्यक्षरो मन्त्रः कथितः कल्पपादपः ।
 अनेन मनुना देवि ! तैलञ्च चन्दनञ्च वा ॥
 शताष्टजप्तं तत्तैलं मुखे दद्यात् वरानने ! ।
 तच्चन्दनेन तिलकं भाले दद्यान्नगात्मजे ! ॥
 जगद्व्यक्रियामेतां कृत्वा साधकसत्तमः ।
 चेत्तु पश्यति यं देवि ! स वशो नात्र संशयः ॥
 एवमेव विधानेन देवेन्द्रमपि मोहयेत् ।
 किं पुनर्मानवान् देवि ! सार्वभौमान् नराधिपान् ॥
 अथोच्यते महादेवि ! वशीकरणमुत्तमम् ।
 सर्वेषां जगतां देवि ! मोहनं परमाद्भुतम् ॥
 मन्त्रमादौ प्रवक्ष्यामि सर्वतन्त्रेषु गोपितम् ।
 प्रणवं पूर्वमुद्धृत्य वदेद्राजमुखोपदम् ॥
 पुनाराजमुखी प्रीच्य मायावीजद्वयं वदेत् ।
 कामवीजं ततः पश्चाद्देवी देवीद्वयं द्वयम् ॥

महादेवीपदं पश्चाद्देवि ! देवाधिदेवी च ।
 सम्बोधनान्तं देवेशि ! पदमेतच्चतुष्टयम् ॥
 सर्वजनस्याभिमुखं मम वशं कुरु कुर्विति ।
 स्वाहान्तोऽयं महामन्त्रः सर्ववश्यप्रदो महान् ॥
 इति मन्त्रेण शय्यास्थः प्रातःकाले महेश्वरि ! ।
 त्रिवारं दक्षहस्तेन मुखं संमार्जयेत् कृती ॥
 एवन्तु प्रत्यहं कुर्याज्जगद्विधाय कामिनि ! ।
 अवश्यं जायते वश्यं जगदेतच्चराचरम् ॥

श्रीदेव्युवाच । श्रुतमेतत् महादेव ! त्वत्प्रसादात् पुरातनम् ।
 स्वप्नावती च या विद्या कथितावगता मया ॥
 इदानीं श्रोतुमिच्छामि विशेषं तत्र यद्ववेत् ।
 तद्वदस्व महादेव ! यदि तेऽनुग्रहो मयि ॥

श्रीईश्वर उवाच ।

कथयामि शृणु प्राज्ञि ! विद्यां स्वप्नावतीं पराम् ।
 प्रणवं पूर्वमुद्धृत्य बधूवीजं समुद्धरेत् ॥
 मायावीजं ततः स्वाहा मन्त्रमेतत् नगात्मजे ! ।
 दिवा भुक्त्वा हविष्यान्नं रात्रौ जम्बा सहस्रकम् ॥
 ततः शुद्धायां शय्यायां तदा स्वप्ने हि पश्यति ।
 मनसा चिन्तितं यद्वयत् तत् सर्वं परमेश्वरि ! ॥
 अथापरं प्रवक्ष्यामि स्वप्नप्रबोधसुत्तमम् ।
 येन विज्ञानमात्रेण सर्वं जानाति निश्चितम् ॥
 प्रणवं प्राक् समुच्चार्य हिलि ऋं शूलपाणये ।
 स्वाहान्तोऽयं महामन्त्रः प्रोक्तस्ते कमलेक्षणे । ।
 विधानं पूर्ववत् सर्वं जपान्ते प्रार्थनं शृणु ॥
 श्रीं नमो जर्गन्निनेत्राय पिङ्गलाय महात्मने ।
 वामदेवसुरूपाय स्वप्नाधिपतये नमः ॥

स्वप्ने कथय मे तत्त्वं सर्वं कार्यं शुभाशुभम् ।
 इति मन्त्रेण संप्रार्थ्यं सर्वं जानाति भावतः ॥
 एतत्ते कथितं देवि ! स्वप्नबोधमनुत्तमम् ।
 ग्रहस्य परमं रम्यं वशीकरणमुत्तमम् ॥
 सर्वमेतत् महादेवि ! सर्वज्ञानप्रदायकम् ।
 निरन्तरं महादेवि ! सेवितः सिद्धशङ्करैः ॥
 मधुमत्याः प्रसादेन सर्वोक्तं सर्वयोनिषु ।
 याचन्तं परमेशानि ! तस्मात्त्वां समुपाश्रयेत् ॥
 स्वप्नावत्यादिविद्याया यो जपः कथितः प्रिये ! ।
 वर्षसंख्याक्रमेणैव सिद्धिकामाश्च शाम्भवि ! ॥
 त्वां जपन्तु ततो देवि ! फलसिद्धिः समीरिता ।
 सिद्धविद्याप्रभावेण स्युः सुसिद्धाः सुरासुराः ॥
 इति ते कथितं सम्यग्रहस्यं परमाद्भुतम् ।
 गोपनीयं खले दुष्टे पशुपामरसन्निधौ ॥
 अन्यथा कुरुते यस्तु स भक्ष्यो डाकिणीगणैः ।
 तस्मात् सर्वप्रयत्नेन गोपनीयं विशेषतः ॥
 दद्याच्छान्ताय दान्ताय सत्कुलीनाय योगिने ।
 भक्ताय पापहीनाय साधकाय महात्मने ॥
 इति योगिनीतन्त्रे महातन्त्रराजे देवीश्वरसंवादे
 चतुर्विंशतिसाहस्रे सप्तमः पटलः ।

अथ अष्टमः पटलः ।

तौदेव्युवाच । श्रुतं हि साधनं सर्वं त्वन्मुखान्भोजनिर्गतम् ।
 देवदानवगन्धर्वसिद्धचारणसेवितम् ॥
 परमानन्दसन्दोहं सानन्दादिविभूतिदम् ।

परं पारं परं पुण्यं पवित्रं परमं महत् ॥
योगिन्युत्पत्तिकथनं त्रैलोक्यस्यापि दुर्लभम् ।
कथयस्व महादेव ! केवलानन्दवृंहितम् ॥

ईश्वर उवाच ।

पूर्वं यदावयोर्वृत्तं सर्वं तद्विस्मृतम् शिवे ! ।
अत्यन्तगुह्यं परमं देवासुरभयङ्करम् ॥
प्राचीनमतिगोप्यं हि सारात्सारं परात्परम् ।
शृणु वक्ष्यामि चार्वाङ्गि ! समासेन शिवप्रिये ! ॥
गोपनीयं त्वया भद्रे ! शोनिः परनरे यथा ।
ब्रह्माण्डस्यायुषः शेषे सर्वसत्त्वविवर्जितम् ॥
भूम्यादिपञ्चतत्त्वे तु केवले संस्थिता शिवे ! ।
त्वां मां विना महेशानि ! नासीत् किञ्चिज्जगच्चये ॥
एतस्मिन्नन्तरे त्वां वै पप्रच्छाहं प्रहासतः ।
ममाधिका योग्यता वा तवापि वा महेश्वरि ! ॥
इदानीं परमेशानि ! नभोब्रह्माण्डमण्डले ।
स्थातुं स्थानं न कुत्रास्ति कुत्र स्थास्यामि भाविनि ! ॥
यद्यन्यथा कृतं सर्वं तत् सर्वं गतमेव हि ।
विविक्तोऽहं सदा दिव्ये भवसंसारकर्मणि ॥
स्थातुं स्थानमिदानीं त्वं कल्पयस्व महेश्वरि ! ।
इति श्रुत्वा तदा देवी क्रोधेनारुणलोचना ॥
उवाच मां सुनिष्ठुरं दुराचारादिदारुणा ।
यद्वयत् कृतं त्वया देव ! मामुपाश्रित्य सर्वदा ॥
मां विना ते महादेव ! शवत्वमिति निश्चितम् ।
योगे हिते महेशानि ! मया सर्वमिदं ततम् ॥
कल्पितं वत्सरूपेण योग्यता का तवास्ति ते ।
कारणावस्थयापन्ना सदाहं धातुरूपिणी ॥

न कार्यं नैव यत् किञ्चित् वक्त्रौ वाहं चरं परम् ।
 कार्यभावसमापन्ना सदा प्रकृतिरूपिणौ ॥
 तदा ब्रह्मादयः सर्वे सर्वेऽप्याविर्भवन्ति हि ।
 मम मायामयमिदं विश्वं देवचराचरम् ॥
 विक्षेपावरणे मासारम्भो मे परमेश्वर ! ।
 इति श्रुत्वा वचस्तेऽहं वज्रतुल्यं सुदारुणम् ॥
 नोवाच किञ्चित्तां देवीं स्थिरत्वमभवत्तदा ।
 वारितोऽहं सदा देवि ! दुःखेनान्तरजेन च ॥
 ततः स्थिरौकृत्य हृदि उपायं तव निग्रहे ।
 जगाम पश्चिमे भागे ब्रह्माण्डस्य वरानने ! ॥
 गत्वा तत्र महादेवि ! निर्जने दारुणं पुरः ।
 स्वदेहभस्मना दैत्यं प्रागदृष्टं श्रुतं तथा ॥
 दानवेन्द्रं महाघोरं घोरनामानमद्भुतम् ।
 कोटियोजनविस्तीर्णं द्वात्रिंशलक्षप्रस्थितम् ॥
 कोटिहस्तं महारौद्रं कोटिलोचनमुज्ज्वलम् ।
 पञ्चाशलक्षवदनं ज्वालावलिसमाकुलम् ॥
 तस्मै दत्त्वा महासिद्धीरणिमाद्या महेश्वरि ! ।
 सर्वभावैर्मत्सदृशं विधाय तं सुदारुणम् ॥
 उक्त्वासमनसा देवि ! आगतोऽहं तवान्तिकम् ।
 सोऽपि तस्थौ दानवेन्द्रः शय्यां कृत्वा जलार्णवे ॥
 गेण्डुके द्वे विधायैव सुवेलवेलपर्वतौ ।
 तदा मम मनो ज्ञात्वा त्वमवादीश्व मां प्रति ॥
 इदानीं ब्रह्माण्डभाण्डं जीवहीनं प्रजायते ।
 आज्ञापय महादेव ! पश्यामि सकलं शिव ! ॥
 तदा विहस्य मनसा तवोत्कण्ठाञ्च वर्धयन् ।
 उवाच त्वामहं भद्रे ! आगच्छ पश्चिमां दिशम् ॥

सर्वत्रान्यत्र देवेशि ! दृष्ट्वा पश्चाद् द्रुतं मयि ।
 स्त्रीणां स्वभावो देवेशि ! य एवाधः स्थितो भवेत् ॥
 तत्रैव महती अद्या दृष्ट्वा ज्ञातुं सदा भवेत् ।
 इति ज्ञात्वा मयोक्तं तन्निषेधवचनं शिवे ! ॥
 ततः प्रयोजनाभावात् तव स्वभावतः शिवे ! ।
 न गतान्यत्र देवेशि ! मम च प्रत्यगन्तिके ॥
 महद्दामे च कान्तारे तत्र केदारकेश्वरः ।
 तत्र गत्वा महादेवी जगन्मोहनकारिणी ॥
 विव्याध दैत्यराजेन्द्रं कामवाणान् सहस्रशः ।
 अत उत्थाय दैत्येन्द्रः कामवाणेन विह्वलः ॥
 करान् प्रसार्य सकलान् आह चाटुवचो भृशम् ॥
 घोर उवाच । क्रोडे मे त्वं समागच्छ भव सर्वेश्वरी मुदा ।
 त्राहि मां कामजलधौ निमग्नं स्वाङ्गदानतः ॥
 कञ्चित् कालं न जीवामि त्वां विनाहं कथञ्चन ।
 आलिङ्ग्य पतिभावेन जीवनं रक्ष सुन्दरि ! ॥
 इत्यादि चाटुवाक्यैस्त्वां मुहुर्मुहुर्जगाद च ।
 ततः सा त्वमवादीश्व सकटाक्षं शुचिस्मितम् ॥

श्रीदेव्युवाच ।

त्वं सर्वदैत्येन्द्रः सर्वभोक्ता त्वं वै बली देवनिकाय एव ।
 त्वं वीर्यवान् सर्वविनाशनश्च त्वां वै वरामो यदि तत् करोषि ॥
 मदीयवृत्तान्तमिह शृणुष्व नावस्थितिः क्वापि भवेन्न यस्मात् ।
 पुरा प्रतिज्ञा हि मया कृता यातां पालय त्वं यदि मां ग्रहीतुम् ।
 मनस्तु चैवं खलु दैत्यराज ! यो मां विनिर्जित्य रणे स्थितः स्यात् ।
 स मे हि भर्ता न चान्य एव तदादितो युद्धमितः अयस्व ॥

ईश्वर उवाच ।

एवं ब्रुवाणां त्वां देवि ! क्रोधेन महता वत ।

उच्चैर्निर्भर्त्सयामास प्रलयाम्बोधिघर्घरम् ।
 ततः समुत्थितो घोरः कालरुद्रश्च न्यकृतः ।
 समाहर्त्तुं तदा दैत्यो धावतिस्माखिलं जगत् ॥
 तथापि त्वां गृहीतुं स क्षमो नाभूत् कथञ्चन ।
 तदा बोधेन महता जम्बा च दानवेश्वरः ॥
 हस्तामर्षवशात्ते च पर्वताः स्पृश्यतां गताः ।
 पादाघातादुपरता मग्नाश्चैव जलार्णवे ॥
 तद्वहभ्रमवातेन प्रोच्छलज्जलमण्डलम् ।
 ऊर्ध्वाधश्च कटाहान्तं महाभीमतरङ्गकम् ॥
 ब्रह्माण्डं परिसंख्याप्य भ्रमते स निरन्तरम् ।
 धर्त्तुं कामो महामायां तां धर्त्तुं न क्षमोऽभवत् ॥
 अग्रेऽग्रे त्वां पश्यतिस्म केवलं देवपुङ्गवः ।
 यद्ययद्युद्धं कृतं तेन कथितुं नैव शक्यते ॥
 यद्ययत् क्षिप्तं त्वयि शिवे ! तत् सर्वं भस्मसाद्गतम् ।
 यत्तेजसा महेशानि ! तत्रापि क्रोधमूर्च्छितः ॥
 अभून्निरन्तरं दैत्यो घोरो घोरपराक्रमः ।
 आश्चर्य्यं शृणु देवेशि ! युद्धवृत्तं महोज्ज्वलम् ॥
 जलजातात् कटाहात्तु बुद्धिरुत्पद्यते भृशम् ।
 एवमेकाहृतो युद्धं कोटिवर्षमभूत् तदा ॥
 दिव्यं तत्र महेशानि ! युद्धकाले भयातुरः ।
 अहं योगं समाश्रित्य सूक्ष्मसूक्ष्मतरं वपुः ॥
 विधाय परमेशानि ! त्वामाश्रित्य स्थितः सदा ।
 कथञ्चिदपि न प्राप्य त्वां धर्त्तुं दैत्यराट् तदा ॥
 चिन्तयामास च खलु त्वां हन्तुं विविधक्रमम् ।
 वर्धयित्वा शरीरं स्वं घर्षयित्वा च बाहुना ॥
 कटाहे मारयिष्यामि महादुष्टां च त्वामहम् ।

इति सञ्चिन्त्य मनसा वर्धयित्वा कलेवरम् ॥
 पूरितं तेन ब्रह्माण्डं घोरो हर्षमुपांगमत् ।
 उवाच त्वां तदा दैत्यः हता यास्यसि कुत्र वा ॥
 भवती भृशमालोक्य दैत्यं ब्रह्माण्डपूरितम् ।
 त्वयोक्तोऽसौ घोरदैत्यस्तिष्ठ तिष्ठ सुदुर्मते ॥
 कथं व्यस्तो भवान् जातो निहन्मि त्वामहं मुदा ।
 अधुनैव महादुष्ट ! जानासि न हि मां कदा ॥
 मत्तः सृष्टिः समुत्पन्ना मय्येव प्रविलीयते ।
 मयैव पाल्यते सर्वं मम मायामयं जगत् ॥
 मत्तो नान्यत् किञ्चिदस्ति ब्रह्मैवाहं सनातनः ।
 शृणु भूढवरास्माकं परमं मङ्गलं महत् ॥
 दुष्टभावेन वा दैत्य ! शिष्टभावेन वा पुनः ।
 भजन्ते मां यथा यो हि तथा कामं ददामि ते ॥
 निदानन्तु प्रयच्छामि महाफल मनुत्तमम् ।
 त्वयाहं सेविता दैत्य ! बहुकालं न संशयः ॥
 ममास्मि मेकचित्तेन ममेहा त्वकरोदयतः ।
 शिवोऽसि नात्र सन्देहो मत्कृते यदुभ्रमस्तव ॥
 इदानीं पश्य मद्रूपं ब्रह्मानन्दं परं पदम् ।
 यदुदृष्टवान् पुनः कोऽपि कदाप्याविर्भवेत् किल ॥
 ध्यात्वा यत् परमं रूपं शिवं न्यूनमिति प्रभो ।।
 तद्रूपं परमं धाम कालीरूपमिति शृणु ॥
 इतः परतरं रूपं ब्रह्मणो नास्ति कुत्रचित् ।
 इत्युक्त्वाहं तदा देवि ! भवानी भवमोचनी ॥
 ध्यात्वा यत् परमं रूपम् अहं कालीति वादिनी ।
 असकृत् परमेशानि ! जाता त्वं कालिका तदा ॥
 कृष्णवर्णा महाघोरा महाकालोपरिस्थिता ।

मुण्डमालावलीरम्या मुक्तकेशी स्मितानना ॥
 लोलजिह्वा रक्तघोरलोचनत्रयराजिता ।
 अमाकलासमुक्तासा किरीटोज्ज्वलविग्रहा ॥
 शिवाकोटिसहस्रैस्तु तेजोमण्डलसम्भवैः ।
 महारावैश्चतुर्दिक्षु याता घोरपराक्रमैः ॥
 रश्मिबृन्दसमुद्भूता योगिन्यः कोटिकोटिशः ।
 समन्ताद् घोररूपस्था महायुद्धमहोत्सुकाः ॥
 प्रतिलोमकूपमध्ये ब्रह्माण्डं कोटिकोटिशः ।
 भासन्ते सततं देवि ! सर्वाः सूर्यमयाः पुनः ॥
 एवं तां कालिकां दृष्ट्वा मूर्च्छितो दानवेश्वरः ।
 प्रतीतोऽसौ महाकाल्या दृष्ट्वा श्रीमुखमण्डलम् ॥●
 तत्क्षणाद्दानवाधीशो ब्रह्मज्ञानमवाप्तवान् ।
 ततस्तं दानवाधीशं ज्ञाने भक्तं सुनिर्मलम् ॥
 जिह्वया लोलया कालौ कर्त्तयिष्ये रणान्तरे ।
 ब्रह्माण्डसहितं माता चर्वयित्वा मृता क्षणात् ॥
 चकार लीलया कालौ घोरवाद्यमहोत्सुका ।
 नानायन्त्रस्य वृद्धतः पताका व्यापिका सदा ॥
 इति योगिनौतन्त्रे देवेश्वरसंवादे चतुर्विंशति-
 साहस्र्ये अष्टमः पटलः ।

अथ नवमः पटलः ।

ईश्वर उवाच ।

तद्दृष्ट्वा तु महाश्चर्यं भयविह्वलमानसः ।
 अष्टं जगाम सहसा तत्र कान्तारमुत्तमम् ॥
 सुपुत्रावर्त्मना देवि ! तत्र गत्वा मया किल ।

संदृष्टं श्रुतं यदयत् कथितं नैव शक्यते ॥
 सर्वाश्चर्यमयं देवि ! न दृष्टं न श्रुतं क्वचित् ।
 अतौव वृहदाकाराः ब्रह्माण्डाः कोटिकोटिशः ॥
 चरन्ति सर्वदा देवि ! कः संख्यातुं क्षमो भवेत् ।
 कोटिकोटिमुखा देवि ! कोटिकोटिभुजा स्तथा ।
 एवञ्च विविधाकारा ब्रह्मविष्णुशिवादयः ॥
 महदैश्वर्यसम्पन्नाः प्रतिब्रह्माण्डवासिनः ।
 सर्वाश्चर्यमयं देवि ! दृष्ट्वा कुशलमानसः ॥
 सर्वं मे विस्मृतं जातं कोऽहं चिन्तापरायणः ।
 अहं कः कुत्र आयातः को न पृच्छति कुत्रचित् ॥
 एवं भानाविधं देवि ! भुवने विस्मृतः सदा ।
 नानास्थानसम्भ्रमञ्च स्मर्यञ्च नास्ति मे कदा ॥
 ततश्च कोटिवर्षान्ते प्राप्तं ते हृदयाम्बुजम् ।
 तत्र गत्वा मया सर्वं दृष्टमाश्चर्यसुन्दरम् ॥
 तत् सर्वं परमेशानि ! कथितं नैव शक्यते ।
 यद्धर्मार्थोदयं शास्त्रं कारणं सुखमोक्षयोः ॥
 परमात्मागमो वेदा जीवो दर्शनमिन्द्रियः ।
 देहः पुराणमङ्गानि स्मृतयो यानि यानि च ॥
 तत्रैव सर्वशास्त्राणि लोमादौनि वरानने ! ।
 जीवात्मनो रयथा भेद स्तथा वेदागमेष्वपि ॥
 पत्राग्रे पत्रमध्ये च पत्रान्ते हृदयाम्बुजे ।
 दृष्ट्वा वर्णावली यातु तीव्रतेजोमयी शुभा ॥
 शिक्षा कल्पो व्याकरणं निरुक्तञ्छब्द एव वा ।
 अन्यानि सर्वशास्त्राणि क्षुद्राणि यानि कानि च ॥
 किन्तु पूर्णवलालोके जातोऽहं कथितं तव ।
 ततो मया शतं देवि ! कर्णिकान्तर्महोज्ज्वलम् ॥

कोटिकोटिदिवानाथनिशानाथसमुज्ज्वलम् ।
 कोटिकोटिमहावक्त्रितेजोमण्डलमण्डितम् ॥
 तन्मध्ये तु मया दृष्टं वर्षपुञ्चं महोज्ज्वलम् ।
 सूर्यकोटिसमाभासं चन्द्रकोटिसुशौतलम् ।
 वक्त्रिकोटिमहोज्ज्वलं परं ब्रह्ममयं ध्रुवम् ॥
 सर्वज्ञानमयं देवि ! सर्वश्रय्यमयं सदा ।
 सर्वयज्ञमयं देवि ! सर्वतीर्थमयं सदा ॥
 सर्वपुण्यमयं देवि ! सर्वधर्ममयं तथा ।
 ब्रह्मज्ञानमयं देवि ! ब्रह्मानन्दमयं तथा ॥
 प्रमाणं सर्वशास्त्राणां वेदादीनां महेश्वरि ! ।
 प्रमाणं सर्वसत्त्वानां ब्रह्मतेजः परं हितम् ॥
 सर्वमायावहिर्भूतं सर्वमायानिकृन्तनम् ।
 सर्वानन्दमयं देवि ! ब्रह्मानन्दमयं सदा ॥
 पूर्णानन्दमयं देवि ! ब्रह्मनिर्वाणमुत्तमम् ।
 सर्वमायामयं देवि ! सर्वविद्यामयं पुनः ॥
 सर्वतपोमयं देवि ! सर्वसिद्धिमयं तथा ।
 सर्वमुक्तिमयं देवि ! सर्ववेदमयं तथा ॥
 सर्वलोकमयं देवि ! सर्वभोगमयं तथा ।
 सर्वशास्त्रमयं देवि ! सर्वयोगमयं तथा ॥
 दृष्ट्वागममिमं तत्र मम ज्ञानान्धसागरे ।
 गतशर्वर्यथोऽद्राक्षं यथा सूर्योदयोज्ज्वलम् ॥
 अभ्यस्तं हि मया सर्वं महाकालीप्रसादतः ।
 दृष्ट्वाभ्यस्तं मया सर्वं तत्क्षणात्त्रात्र संशयः ।
 ततः किञ्चरूपेषु गत्वा दृष्टं मया किल ॥
 वर्षपुञ्चमयं देवि ! सूर्यकान्तिसमप्रभम् ।
 न्यायोमीमांसकं सांख्यं पातञ्जलं तथा पुनः ॥

वैशेषिकं तथा पूर्वं मया ज्ञातं हि तत्क्षणात् ।
 ततो वर्णावलीं दृष्ट्वा कर्णिकाप्रान्तदेशतः ॥
 शतसूर्यसमाभासा सर्वरञ्जनकारिणी ।
 आयुर्वेदभिषगवेदा मयाभ्यस्ता स्तदैव हि ॥
 तदन्तरे महादेवि ! दृष्ट्वा कर्णावलीं शुभाम् ।
 सहस्रादित्यसङ्काशा शूद्रवर्णा महोज्ज्वला ॥
 स्मृतीतिहासौ देवेशि ! पुराणानि मया पुनः ।
 मयाभ्यस्तं हि तत् सर्वं तत्क्षणान्नात्र संशयः ॥
 तथापि भ्रमदेहो मे न शुध्यति कदाचन ।
 तदन्तरे मया दृष्टं सूर्यकोटिसमप्रभम् ॥
 ब्रह्मज्ञानं मया देवि ! ब्रह्मतेजःपरीवृतम् ।
 वेदान्तमिति विख्यातं वर्णपुञ्जमहाप्रभम् ॥
 मयाभ्यस्तं तत्क्षणात्तन्महदेभ्यश्च मोहतः ।
 तदन्तरे मया दृष्टं वर्णपुञ्जसमुज्ज्वलम् ॥
 कोटिसूर्यप्रतीकाशं चन्द्रकोटिसुशीतलम् ।
 सर्वज्ञानमयं देवि ! सर्वतीर्थमयं सदा ॥
 सर्वयज्ञमयं देवि ! सर्वधर्ममयं तथा ।
 प्रमाणं सर्वसत्त्वानां शास्त्रादीनां महेश्वरि ! ॥
 वेदचतुष्टयं सामाथर्वऋग्यजुरुत्तमम् ।
 मयाभ्यस्तं हि तत् सर्वं तत्क्षणान्नात्र संशयः ॥
 तथापि न च तृप्तिर्मे जायते न च तत्क्षणात् ।
 सर्वज्ञानसर्वतत्त्वसर्वसिद्धिमयोह्यहम् ॥
 तदा नमस्कृतां देवि ! तै स्त्वां कालीं सनातनीम् ।
 शिवाभिर्योगिनीभिश्च नृत्यन्तीं ब्रह्मरूपिणीम् ॥
 स्थित्वा स्थित्वा संमुखे मे दृष्ट्वा श्रीमुखमण्डलम् ।
 तत् उड्डीनमासाद्य द्विदले चागतं मया ॥

आज्ञाचक्रे भ्रुवोर्मध्ये महाकात्या महेश्वरि ।।
 तदा मम स्मृतिर्जाता ब्रह्मविष्णुकृते पुनः ॥
 तन्नृत्यसमये कात्या द्वयोस्त्रिवुकयोश्चितौ ।
 च्युतौ स्वेदौ महेशानि ! ताभ्यां जातौ गुणोचितौ ॥
 ब्रह्मा विष्णुश्च तौ दृष्ट्वा भयकम्पितविग्रहौ ।
 तदा तौ च गतौ तूर्णं नासिकारन्ध्रयोर्द्वयोः ॥
 कात्यास्तदागतो धाता पिङ्गलायां महेश्वरि ! ।
 ईडायाञ्च ततो विष्णु स्तत्र गत्वा च तौ शुभौ ॥
 महाविडम्बितौ भूतौ दृष्ट्वाश्चर्यमनेकशः ।
 रुदन्तौ सततं देवि ! विस्मृतं किं भविष्यति ॥
 एवमादि रुदन्तौ तौ गच्छन्तौ च इतस्ततः । •
 तावौश्वरौ महेशानि ! महादुःखेन दुःखितौ ॥
 ज्ञात्वा मया महेशानि । प्राग्गतं विष्णुमन्दिरम् ।
 तस्मै दत्तं मया ज्ञानं मन्त्रं परममङ्गलम् ॥
 तत्क्षणान्मम तुल्योऽसौ वामाङ्गे केवलो मम ।
 तस्मै दत्तं सर्वशास्त्रं वाङ्मात्रेणागमं विना ॥
 गरुडस्थो महाविष्णुर्हृष्टपुष्टो बभूव ह ।
 तमादाय गतस्तत्र ब्रह्माण्डे परमेश्वरः ॥
 गत्वा तस्मै मया दत्तं मन्त्रं परममङ्गुतम् ।
 महाज्ञानी महादेवि ! तत्क्षणात् स पितामहः ॥
 मम तुल्यो जायतेऽसौ दक्षाङ्गे मम केवलः ।
 स विधिः परमेशानि ! मम शासनतस्तदा ॥
 दत्तं तस्मै सर्वशास्त्रं विशारदञ्च विष्णुना ।
 गतव्यथ स्तदा ब्रह्मा हृष्टः पुष्टः सदैव हि ॥
 अत आदिगुरुस्त्वं हि वर्त्तसे मम सर्वदा ।
 तदङ्गीकृत्य तज्ज्ञानं सह ताभ्यां महेश्वरि ! ॥

परं कात्या मया यातं तेन तेन पथा तथा ।
 शिवाभिर्योगिनीभिश्च महानृत्यपरायणा ॥
 शतकोटिदिव्यवर्षं नृत्यतिस्म परात्मिका ।
 नामावाद्यमहोक्तासा नानालङ्कारगायिका ॥
 चन्द्रसूर्यवह्निसोम्यैर्विचित्रैश्च प्रसूनकैः ।
 उत्थितैः पतितैः पुष्पैर्दिव्यगन्धैर्महोत्सका ॥
 वीक्षणगोचरैर्देवि ! सदानृत्यपरैः रजः ।
 शतशो ब्रह्माण्डसमा पताकाभिश्च रञ्जिता ॥
 विचित्राभिश्च बहुभिर्दृष्टा क्रान्ताभिरेव च ।
 अतस्तोतुं समारब्धा वयं कालीं करालिकाम् ॥
 साशुक्लतागदगदोक्त्या नतशीर्षाः पुटैः करैः ।
 तदादौ विधिरस्तौषीत् सर्वशास्त्रेण भक्तितः ॥
 कोटिवर्षं महेशानि ! तमुवाच तदा परा ।
 यद्गुणस्त्वमहो धातः ! सर्वशास्त्रार्थविस्मृतः ॥
 अनुसन्धानवेत्तासि सृजकस्त्वं सदा भव ।
 इत्याज्ञप्तस्ततो धाता कृतकृत्योऽभवत्तदा ॥
 ततोऽस्तौषीन्महाविष्णुः सर्ववेदेन शान्भवि ! ।
 दशकोट्ययनानाञ्च ततस्तमव्रवीच्छिवा ॥
 वेदज्ञोऽसि महाविष्णो ! मद्भक्तोऽसि गुणालयः ।
 धर्मज्ञोऽसि पालकस्त्वं भव सृष्टेश्च रक्षकः ॥
 इत्याज्ञाञ्च शिरे कृत्वा कृतार्थोऽसौ जगद्धितः ।
 ततोऽहं परमां नित्यां कालीं ब्रह्मसनातनीम् ॥
 तुष्टाव परया भक्त्या आगमेन महेश्वरि ! ।
 विंशकोटिवत्सराणां मामुवाच तदा तु सा ॥
 कात्युवाच । आगमज्ञो महाप्राज्ञो निर्मायोऽसि सदाशिव ।
 सगुणस्त्वं महायोगी सृष्टिसंहारको भव ॥

एवमाज्ञां शिरे कृत्वा पुनस्तुष्टाव तामहम् ।
पञ्चकोटिदिव्यवर्षं मामुवाच ततस्तु सा ॥
आगमे संस्तुता तेऽहं तुष्टा तेऽस्मि सदाशिव ! ।
किं प्रार्थ्यते महादेव ! ददामि नात्र संशयः ॥

ईश्वर उवाच ।

तिष्ठामि सततं मात स्वदीयचरणाम्बुजे ॥

श्रीकाल्युवाच ।

घोरनाम्ना दानवेन यादृग्युद्धं कृतं मया ।
तत्कोटिकोद्यंशयुद्धं करिष्यत्येव यो मया ॥
महिषीगर्भसंभूत स्तव रेतःसमुद्भवः ।
भविष्यसि त्वं देवेश ! महिषासुरनामधृक् ॥
आसुरं भावंमासाद्य महायुद्धं करिष्यसि ।
तदा त्वां नाशयित्वाहं भद्रकालीस्वरूपतः ॥
वामाङ्गुष्ठं पदाब्जस्य स्थापयिष्यामि ते हृदि ।
इदानीं त्वं महादेव ! मम पादतले सदा ॥
तिष्ठ त्वं शवरूपेण मम चासनतां व्रज ।
इत्याज्ञप्ता वयं देव्याः पतिताः पदसन्निधौ ॥
दण्डवत्प्रणिपातेन लक्षवर्षं गतं तदा ।
तत्रैवान्तरगात् काली चिद्रूपा ब्रह्मनिष्कला ॥
इत्येवं कथितं तुभ्यं योगिन्युत्पत्तिविस्तरम् ।
गोपनीयं प्रयत्नेन सर्वेषां साधनोत्तमम् ॥

इति योगिनीतन्त्रे देवीश्वरसंवादे चतुर्विंशति-

साहस्ये नवमः पटलः । •

अथ दशमः पटलः ।

ईश्वर उवाच ।

उत्थाय च पुनर्देवि ! न त्वां दृष्ट्वा वयं पुनः ।
वदन्तो भृशदुःखार्त्ता निमग्नाः शोकसागरे ॥
हा मातस्ते मुखाम्भोजं कोटिचन्द्रार्कन्यकृतम् ।
कोटिक् चरणरागं ते कृपासागरसञ्चयम् ॥
विस्तृतं परमं रूपं महामायाविमोहनम् ।
किंभूतं नखचन्द्राणां ज्योतिः परममङ्गलम् ॥
कोटिकोटिनिशानाथविगलन्मुखमण्डलम् ।
किंभूतं किं भवेन्मातः ! क्व यातमिदमद्भुतम् ॥
हाहा मातरिदं रूपं सच्चिदानन्दमव्ययम् ।
अस्माकं मातृभावेन न पश्यामः पुनश्च तत् ॥
मातृतातविहीनाश्च भ्रमन्ति वालका यथा ।
रुदित्वा च रुदित्वा च वयं सर्वे तथा स्थिताः ॥
इत्यादि विविधैर्देवि ! विलापैः परमेश्वरि ! ।
नीता वयं पञ्चलक्षं वर्षाणामम्बुजेक्षणे ! ॥
रुदित्वा पुनरुत्थाय रुदन्तो भृशमुच्चकैः ।
मातर्मातः । क्व याता त्वम् अस्माकं किं भविष्यति ॥
वयन्ते कथमुत्पाद्य निःक्षिप्ता दुस्तरार्णवे ।
दया नास्ति अहो मातर्वयन्ते दीनवालकाः ॥
न पालयसि चेदस्मान् को वास्मान् पालयिष्यति ।
त्वां विना जननी नास्ति नास्माकं भाव एव च ॥
त्वामदृष्ट्वा मरिष्यामः सत्यमेव सुनिश्चितम् ।
मातृतातविहीनस्य वालकस्य च जीवनम् ॥
अथं भवति हे मातर्ज्ञायितां स्वयमेव हि ।

निरुत्सुका चिदस्माकं कृपां तस्यां ततः कुरु ।
सोवाच योगिनी वाणीं महामृतप्रवर्षिणीम् ॥

श्रीकाल्युवाच ।

मा भयार्ता महेशान ! ब्रह्मविष्णुमहेश्वराः ।
तिष्ठामि सततं तेषामित्याह खलु सा तदा ॥
सच्चिदानन्दरूपाहं ब्रह्मैवाहं स्फुरत्प्रभम् ।
मम नाशो नास्ति कदा निःसन्देहास्तु तिष्ठत ॥
यद्रूपं दृष्टमस्माकं युष्माभिः परमं मतम् ।
ध्यात्वा तद्रूप ममलं जपं कुरुत मे मनुम् ॥
तदेव मङ्गलं तुभ्यं भविष्यति महाप्रभम् ।
इदानीं ब्रह्मणो देहे विश विष्णो ! स्थिरोभव ॥
अहो महेश ! देवेश ! ब्रह्मदेहे प्रविश्यताम् ।
यावत् सृष्टिं करोतीश इमां ज्ञानक्रियामयीम् ॥

ईश्वर उवाच ।

इत्युक्त्वा सा महाकाली ददावस्मासु शाम्भवि ! ।
इच्छाज्ञानक्रियाशक्तीः सर्वकार्यार्थसाधनीः ॥
इच्छा तु विष्णवे दत्ता क्रियाशक्तिस्तु ब्रह्मणे ।
मह्यं दत्ता ज्ञानशक्तिः सर्वशक्तिस्वरूपिणी ॥
तदोवाच महाकाली शृणुध्वं परमेश्वराः ! ।
अहं विशामि युष्मासु पूर्णरूपेण शङ्करे ॥
अयमेव गुरुर्देवः श्रीशिवः परमेश्वरः ।
अयं हि वक्ता शास्त्राणां नाप्यन्योऽपि विधिर्हरिः ॥
श्रीक्री याहं हि युष्माकं सर्वेषां नात्र संशयः ।
मोहयिष्यामि ब्रह्माणं विष्णुं वापि महेश्वरम् ॥

ईश्वर उवाच ।

इत्युक्त्वा सा महाकाली अस्मासु प्रविवेश ह ।

- अथञ्च माधवो देहे प्रविष्टो ब्रह्मणस्तदा ॥
 ततस्तं मोहयामास ब्रह्माणं ब्रह्मविग्रहम् ।
 ततो ब्रह्मा स्वयं ज्ञात्वा स्वयं जुहोति चाव्ययम् ॥
 स्वयम्भूरिति विख्यातिं तदा प्राप्नो न संशयः ।
 किं करोमि क्व गच्छामि इति चिन्तासमाकुलः ॥
 एवमेव विधातासावुषित्वा परिवत्सरम् ।
 जलमेव ससर्जादौ व्यापकं परमं महत् ॥
 गुणाभिमानं तत्तोयं कारणार्णवमुल्बणम् ।
 तत्र स्थित्वा हेमरूपमसृजद्वार्थसञ्चयम् ॥
 तद्वीर्यबुद्बुदं यावदनीकं जातमन्तिके ।
 तत्तद्ब्रह्माण्डमाख्यातं प्लवते कारणार्णवे ॥
 तत्तद्ब्रह्माण्डरक्षार्थं ब्रह्माण्डानां वियोगताम् ।
 करोमि सततं देवि ! रुद्रमूर्त्तिधरः स्वयम् ॥
 शूलपाणि महादेवि ! प्रतिब्रह्माण्डपार्श्वतः ।
 एकैकरुद्ररूपेण तिष्ठामि सततं शिवे ! ॥
 यथा ब्रह्माण्डयोश्चापि संयोगो जायते न हि ।
 तथा करोमि सततं स्थित्वा तत्कारणार्णवे ॥
 'एवमेव वयं सर्वे' ब्रह्मविष्णुमहेश्वराः ।
 प्रतिब्रह्माण्डमध्ये तु तिष्ठामो नात्र संशयः ॥
 ततो ब्रह्मा जगद्धाता प्रतिब्रह्माण्डमध्यतः ।
 प्रविश्येकैकरूपेण अन्यतत्त्वचतुष्टयम् ॥
 भूमिमग्निं तथा वायुमाकाशञ्च ससर्ज सः ।
 एतैस्तु पञ्चभिस्तत्त्वैः सर्वां सृष्टिमकारयत् ॥
 ततस्तु भगवान् विष्णुरिच्छया ब्रह्मणस्तदा ।
 ब्रह्मदेहात् समुद्भूय पालयामास तां सदा ॥
 सृष्टिं ब्रह्माज्ञया देवि ! प्रतिब्रह्माण्डमध्यतः ।

पृथक् पृथक् समास्थाय विष्णुरूपं महाभुजम् ॥
 प्रतिब्रह्माण्डमध्ये तु संहरामि पुनः पुनः ।
 अहं हि परमेशानि ! ब्रह्मदेहं समाश्रितः ॥
 एवं किञ्चिन्न स्मरति ब्रह्मा किञ्चिन्महेश्वरि ! ।
 सर्वकार्यं ममैवैतज्जानाति हि जगन्निधिः ॥
 जलादिसकलं तत्त्वं ब्रह्माण्डादिकविस्तरम् ।
 देवादिसकलं देवि ! दिग्विदिक् च चराचरम् ॥
 कार्यञ्च कारणं देवि ! तथा विष्णोः समुद्भवः ।
 सर्वं जानाति हि ब्रह्मा मत्कृतं मायया पुनः ॥
 किन्तु सर्वं हि मिथ्यैव मातुर्माया हि केवलम् ।
 तां मायां हि भजन्ते ये मायामेतां तरन्ति ते ॥
 तुष्टा चेत् परमा माया मुक्तिमात्रं प्रयच्छति ।
 रुष्टा चेत् सैव माता मे भूमियोगं प्रयच्छति ॥
 भुक्तिर्मुक्ति स्तस्य पादे वश्यैव चाश्रयाचिता ।
 यस्य तुष्टा महादेवि ! मम माता हि कालिका ॥

श्रीदेव्युवाच ।

श्रुतं हि सकलं देव ! त्वत्प्रसादात् महेश्वरः ।
 अश्रुतं सर्ववृत्तान्तं ब्रह्मादीना मगोचरम् ॥
 इदानीं श्रोतुमिच्छामि यत् प्रोक्तं कारणार्णवम् ॥
 किमाधारं महादेव ! तदाधारञ्च किं वद ।
 सीमानं वद देवेश ! यदि स्नेहोऽस्ति मां प्रति ॥

ईश्वर उवाच ।

शृणु देवि ! प्रवक्ष्यामि गुह्याद् गुह्यतरं शुभम् ।
 अतिगोप्यं सुगोप्यं हि ब्रह्मविष्णाद्यगोचरम् ॥
 महार्णवो भवेत् देवि ! महाकालो महेश्वरः ।
 शून्यरूपं हि क्रीडार्थं भर्तारं पर्येकल्पयत् ॥

सैव काली जगन्माता महाकालतुला तु सा ।
 भूत्वार्द्धतेजसी रूपा महाकालश्च विभ्रती ॥
 शून्यरूपा कृष्णवर्णा मत्ता स्याद्दूर्ध्वतेजसी ।
 सौमा पृष्टा त्वया देवि । सीमा ब्रह्मैव केवलम् ॥
 तेजोरूपं ब्रह्मतेजः प्रकाशरूपकं तथा ।
 तत्प्रकाशं महादेवि ! व्याप्यव्यापकवर्जितम् ॥
 नाधेयञ्चैव नाधारमद्वितीयं निरन्तम् ।
 इदं हि सकलं देवि ! सर्वं मायामयं पुनः ॥
 मिथ्यैव सकलं देवि ! सत्यं ब्रह्मैव केवलम् ।
 इदं हि कथितं तुभ्यं सारात्सारं परात्परम् ॥
 गुह्याद् गुह्यतरं गुह्यं गुह्याद् गुह्यं महेश्वरि ! ।
 इदं हि परमं ज्ञानं सर्वमायानिकृन्तनम् ॥
 सर्वज्ञानमतं भेदं महामार्त्तण्डवियहम् ।
 कोटिकोटिमहादानात् कोटिकोटिमहातपात् ॥
 कोटिकोटिमहाज्ञानात् कोटिकोटिमहाव्रतात् ।
 कोटिकोटिमहातीर्थावगाहाच्च महेश्वरि ! ॥
 बहुजन्मव्यतीते तु यदि शृणोति कर्हिचित् ।
 तदा मुक्तो भवेत् देवि ! संसारे न पुनर्भवेत् ॥
 इत्येवं कथितं तुभ्यं गोपयस्व स्वयोनिवत् ।
 यथान्यो लभते नैवं तथा कुरु प्रयत्नतः ॥
 गोपनीयं प्रयत्नेन मम सर्वस्वमुत्तमम् ।
 दद्याच्छान्ताय धीराय योगिने कुलयोगिने ॥
 ज्ञानिने देवदेवेशि ! अन्यथा नरकं व्रजेत् ।
 कथितं सारभूतं ते खेलत्खञ्जनलोचने ! ॥
 ब्रह्मज्ञानं मया देवि ! किं भूयः श्रोतुमिच्छसि ।
 नातः परतरं किञ्चित् विद्यते मम मानसे ।

गोपनीयं सदा भद्रे ! पशुपामरसन्निधौ ॥

इति योगिनीयन्त्रे देवीश्वरसंवादे चतुर्विंशतिसाहस्रे

दशमः पटलः ।

अथ एकादशः पटलः ।

देव्युवाच । देवदानवगन्धर्वसुरेशपरिपूजित ! ।

गणेशनन्दिचन्द्रे शगोविन्दविधिवन्दित ! ॥

योगीन्द्रवन्दितपद ! सर्वलोकगुरो ! हर ! ।

या प्रोक्ता परमा विद्या कालो कलुषनाशिनी ॥

यद्वयत् मन्त्रं साधनञ्च पूजनञ्च पुरष्क्रियाम् । •

मुद्रां बलिं तथा होमं भावं स्थानं तथैव च ॥

ध्यानं स्तोत्रञ्च कवचम् अस्याः श्रुतं पुरा मया ।

इदानीं श्रोतुमिच्छामि स्थानं भेदं महेश्वर ! ॥

कुत्र वा प्राप्यते मोक्षः कुत्र वा सिद्धिरुत्तमा ।

भट्टित्येव महादेव ! कृपया वद शङ्कर ! ॥

यदाश्रितो द्रुतं लोकः स्वकार्यफलभाग्भवेत् ।

प्रयासस्य च बाहुल्यं हित्वा हि परमेश्वर ! ॥

ईश्वर उवाच ।

शृणु देवि ! प्रवक्ष्यामि स्थानं परमदुर्लभम् ।

द्रुतसिद्धिकरं देवि ! महामोक्षफलप्रदम् ॥

कालिकायाः श्मशानादि नान्यत् स्थानं प्रशस्यते ।

तत्र यद्वयत् कृतं कर्म तदनन्तफलं लभेत् ॥

तत्र चैका पुरश्चर्या कृता चेत् परमेश्वरि ! ।

न तु मैवं महादेवि ! भावयुक्तः सशक्तिकः ॥

अवश्यं मन्त्रसिद्धिः स्यात् नात्र चित्रं कथञ्चन ।

अनन्तफलदा पूजा सर्वत्रैव जले स्थले ॥
 दिव्यभावेन वा देवि ! वीरभावेन चेद्भवेत् ।
 शाक्तं वा वैष्णवं वापि शैवं वान्यं तथा पुनः ॥
 वाराणस्यां जपेद् यो हि मासमात्रं वरानने ! ।
 प्रातःकालं समारभ्य यावन्मध्यन्दिनं भवेत् ॥
 अवश्यं मन्त्रसिद्धिः स्यात् सत्यमेव सुसिद्धिदे ! ।
 निर्वाणं तस्य देवेशि ! अवश्यं जायते शिवे ! ॥
 महाश्मशानं देवेशि ! आनन्दकाननं तथा ।
 अविमुक्तं महादेवि ! तथा गौरीमुखं पुनः ॥
 वाराणसी महाक्षेत्रं कालीरूपं परात्परम् ।
 तत्र यद्दयत्कृतं देवि ! किं तस्य कथयामि ते ॥
 कामरूपे महापूजा सर्वसिद्धिफलप्रदा ।
 नेपालस्य काञ्चनाद्रिं ब्रह्मपुत्रस्य सङ्गमम् ॥
 करतोयां समाश्रित्य यावद्दिकरवासिनीम् ।
 उत्तरस्यां कुञ्जगिरिः कारतोयात् पश्चिमे ॥
 तीर्थश्रेष्ठादिक्षुनदी पूर्वस्यां गिरिकन्यके । ।
 दक्षिणे ब्रह्मपुत्रस्य लाक्षायाः सङ्गमावधि ॥
 कामरूप इति ख्यातः सर्वशास्त्रेषु निश्चितः ।
 ऋणानि त्रीण्यपाकर्तुं यस्य चित्तं प्रसीदति ॥
 स गच्छेत् परया भक्त्या कामाख्यायोनिसन्निधिम् ।
 तीर्थयात्रां समासाद्य यद्येकोऽप्यत्र गच्छति ॥
 पदे पदेऽश्वमेधस्य फलं प्राप्नोति मानवः ।
 त्रिंशद्वयोजनविस्तीर्णं दीर्घेण शतयोजनम् ॥
 कामरूपं विजानीहि त्रिकोणाकारमुत्तमम् ।
 ईशाने चैव केदारो वायव्यां गजशासनः ॥
 दक्षिणे सङ्गमे देवि ! लाक्षाया ब्रह्मरेतसः ।

त्रिकोणमेवं जानीहि सुरासुरनमस्कृतम् ॥
 तत्र ये मानवाः सन्ति ते देवा नात्र संशयः ।
 तत्र यद्यज्जलं देवि ! तत्सर्वं तीर्थमेव हि ॥
 उपवीथिश्च वीथिश्च उपपीठञ्च पीठकम् ।
 सिद्धपीठं महापीठं ब्रह्मपीठं तदन्तरम् ॥
 विष्णुपीठं महादेवि ! रुद्रपीठं तदन्तरम् ।
 नवयोनिरिति ख्याता चतुर्दिक्षु समन्ततः ॥
 तत्र तत्र महापूजा चोत्तरोत्तरफलाधिका ।
 द्विगुणं द्विगुणं भद्रे ! फलमेवं सुनिश्चितम् ॥
 सर्वेषाञ्चैव विद्यानां सर्वमन्त्रस्य शाम्भवि ! ।
 पूजने जपने चैव द्विगुणं द्विगुणं फलम् ॥
 नवयोनिः समाख्याता कामाख्यायोनिमण्डलम् ।
 आयोनिमहिषर्यन्तमाविद्यागन्धमादनम् ॥
 पञ्चक्रोशमिदं देवि ! सर्वेषामेव दुर्लभम् ।
 ब्रह्मविष्णुसुरेशाद्यैः सेवितं परमाद्भुतम् ॥
 देवा मरणमिच्छन्ति का कथा मानुषेषु च ।
 योनिपीठे महेशानि ! पञ्चक्रोशमिते शिवे ! ॥
 ये गच्छन्ति शिवाकारा ये मृतास्तेऽपुनर्भवाः ।
 ये च सूर्याकरं क्लेशं न प्राप्नुवन्ति कर्हिचित् ॥
 योनिपीठे च निष्पापा ये वसन्ति नरोत्तमाः ।
 ते सर्वे शङ्करा जातास्त्रिनेत्राश्चन्द्रमूर्धजाः ॥
 सर्वेषाञ्चैव विद्यानां सर्वमन्त्रस्य चेश्वरि ! ।
 पूजनं जपनञ्चैव कुरुते साधकोत्तमः ॥
 अणिमाद्यष्टसिद्धीनामाश्रयो जायते नरः ।
 तन्मध्ये च महादेवि ! गिरिनीलाचलोत्तमः ॥
 ब्रह्मविष्णुशिवाकारः सर्वशक्तिमयः पुनः ।

तन्मध्ये परमेशानि ! मनोभवगुहा परा ॥
 मनोभवगुहामध्ये रक्तपानीयरूपिणी ।
 कोटिलिङ्गसमाक्रीर्णा कामाख्या कल्पवल्ली ॥
 तत्तेजसा तु सन्दीप्ता मनोभवगुहा सदा ।
 अस्याः स्पर्शनमात्रेण लौहो याति सुवर्णताम् ॥
 चतुर्हस्तप्रमाणानि समन्तात् पर्वतात्मजे ! ।
 अस्याः स्पर्शनमात्रेण शिवत्वमेति मानवः ॥
 निष्पापो जायते देवि ! तत्क्षणान्नात्र संशयः ।
 अत्र यद्यत् कृतं कर्म तदनन्तफलं भवेत् ॥
 तन्मध्ये परमेशानि ! समन्ताद्वादशाङ्गुलम् ।
 आपातालाद् ऋदं देवि ! प्रोच्छलज्जलमण्डलम् ॥
 तज्जलं परमेशानि ! ब्रह्मविष्णुशिवात्मकम् ।
 ऐश्वरं तज्जलं देवि ! कारणार्णवसंज्ञकम् ॥
 बह्व किं कथ्यते देवि ! तज्जलं परमामृतम् ।
 सङ्केतेनैव कथितं मातर्जानोहि सुन्दरि ! ॥
 काङ्क्षन्ति सततं देवि ! तज्जलं च चराचराः ।
 तज्जलस्पर्शमात्रेण तद्भुदस्पर्शनेन च ॥
 तत्क्षणान्मानवो देवि ! देवो भवति निश्चितम् ।
 पुण्यपापविनिर्मुक्तो जीवन्मुक्तो भवेद्भ्रुवम् ॥
 तद्भुदे पूजयेद् यो हि तज्जलेन महेश्वरि ! ।
 जिह्वाकोटिसहस्रैस्तु वक्त्रकोटिशतैरपि ॥
 वर्णितुं नैव शक्नोमि तत् फलं गिरिनन्दिनि ! ।
 ऋदे हस्तं विनिःक्षिप्य जलमध्ये महेश्वरि ! ॥
 अष्टोत्तरशतजपात्महासिद्धीश्वरो भुवि ।
 मन्त्रासिद्धिभवेत्तस्य तत्क्षणान्नात्र संशयः ॥
 शैवो वा वैष्णवो वापि शाक्तो वा न्यो महेश्वरि ! ।

जपन्ति ये हि मन्त्रं ते सिद्धिमायान्ति तत्क्षणात् ॥
 अष्टोत्तरशतेनापि नात्र कार्या विचारणा ।
 कुशाग्रैरुत्थितं तोयं यः पितृभ्यः प्रयच्छति ॥
 गयीश्राद्धं कृतं तेन नियुताब्दं महेश्वरि ! ।
 एतत्ते कथितं देवि ! कामाख्यायोनिमण्डलम् ॥
 संचेपेण महेशानि ! वक्ष्याम्येवं विशेषतः ।
 किंस्वस्य कथ्यते देवि ! माहात्म्यं ते यशस्विनि ! ॥
 यत्र कोटियोगिनीभिः काली वसति तारिणी ।
 छिन्नमस्ता भैरवी सा सप्तसप्तविभेदिता ॥
 धूमा च भुवनेशानी मातङ्गी कमलालया ।
 भगक्लिन्ना भगाधारा तथा चैव भगन्दरी ॥
 दुर्गा च जयदुर्गा च तथा महिषमर्दिनी ।
 उपविद्याश्च याः प्रोक्ताः सर्वाभिस्ताभिरेव च ॥
 ब्रह्मविष्णुमहेशाद्यैर्महाकाली वसेत् सदा ।
 ब्रह्ममुखाश्चयं पीठमुग्रताराधिदैवतम् ॥
 तत् पीठं विविधं प्रोक्तं गुप्तं व्यक्तं महेश्वरि ! ।
 व्यक्ताद् गुप्तं पुण्यतरं दुरापं साधकोत्तमैः ॥
 सर्वत्र लभ्यते देवि ! कुलहयविशारदैः ।
 मनोभवगुहावल्ली देवौशिखरमुन्नतम् ॥
 तन्महोन्नमिति ख्यातं पीठं परमदुर्लभम् ।
 सिद्धिकाली ब्रह्मरूपा देवता भुवनेश्वरी ॥
 निवसेत्तत्र या काली घोरदैत्यविनाशिनी ।
 तत्पीठोपरि संविश्य दशधा च जपेन्मनुम् ॥
 तदा मन्त्रविशुद्धिः स्यात् तद्देहेन शिवो भवेत् ।
 यत्क्षणं ते मया प्रोक्तं ह्रदमध्ये सुलोचनैः ॥
 पादहीनं तत् फलं स्यात् पूर्णं शिवजपार्चने ।

अर्धं जालम्बरे ज्ञेयमुड्डीयाने तदर्धकम् ॥
 अवश्यं तन्त्रसिद्धिः स्यान्नेपाले तिथिवासरात् ।
 नीलकण्ठसमीपे तु नात्र कार्या विचारणा ॥
 जपेन देवदेवेशि ! कथितं ते मया मुदा ।
 तयोदशाहे महासिद्धिरेकाम्बुकानने तथा ॥
 दशलक्षेण गङ्गायां सिद्धिरावश्यकं शिवे ! ।
 राढ़ायां विकटाक्षायां द्रुतञ्च पर्वतात्मजे ! ॥
 लक्षत्रयेण सिद्धिः स्यात् सत्यमेव सुसिद्धिदे ! ।
 पुष्कराख्ये च लक्षेण प्रयागे विंशलक्षतः ॥
 कोटिजपाद्गोणगिरौ ज्वालायाञ्च द्विलक्षतः ।
 तथैव विरजे क्षेत्रे लक्षद्वादशतः शिवे ! ॥
 हिमालये त्रिलक्षेण केदारि पञ्चलक्षतः ।
 कैलासे दशलक्षेण जयन्त्यां पञ्चलक्षतः ॥
 उज्जयिन्यां दशाहेन मासेन मन्दराचले ।
 अवश्यं मन्त्रसिद्धिः स्याज्जपनात् पूजनाच्छिवे ! ॥
 इत्येवं कथितं तुभ्यं यत् पृष्टं गिरिसम्भवे ! ।
 मातृजारसमं देवि ! सर्वदा परिगोपयेत् ॥
 इति योगिनीतन्त्रे देवीश्वरसंवादे चतुर्विंशतिसाहस्रेण
 एकादशः पटलः ।

अथ द्वादशः पटलः ।

श्रीदेव्युवाच । भोः स्वामिन् ! परमानन्द ! योगिनामभयप्रद
 कामाख्यायोनिमाहात्म्यं यदुक्तं मे त्वया शिव ! ॥
 सत्यं सत्यं न सन्देह आश्चर्यं सर्वमेव हि ।

तत्त्वेन तन्मया ज्ञातं कस्यो किं न सुसिद्धिदम् ॥
न पश्यामो वशिज्ञानं मन्त्रसिद्धिस्तथैव च ।
किमेतत् कारणं नाथ ! वद मे करुणामय ! ॥

ईश्वर उवाच ।

नरकासुरनामा तु विष्णुवीर्यसमुद्भवः ।
पृथिवीगर्भसम्भूतो दानवानामधीश्वरः ॥
तस्मै विष्णुर्ददौ राज्यं कामरूपं महाफलम् ।
पृथिवीवचनात् सोऽपि दानवो युद्धदुर्धरः ॥
किरातैर्घटितं जित्वा रणे कामन्टपोऽभवत् ।
पुनश्च भगवान् तस्मै निवासाय ददौ मुदा ॥
प्राग्ज्योतिषपुरं ख्यातं कामाख्यायोनिमण्डलम् ।
जित्वाऽभिषेचनं राज्ये विष्णुः शक्तिं ददावपि ॥
ततस्तु दर्शयामास मनोभवगुहां हरिः ।
सुस्नातं नारकं तद्विधेयामास वै तदा ॥

विष्णुरुवाच ।

कामाख्यायाश्च माहात्म्यं सर्ववेदार्थसम्मतम् ।
ब्रह्मत्वं ब्रह्मणा प्राप्तं विष्णुत्वञ्च मया पुनः ॥
शिवत्वञ्च शिवेनैव कामाख्यायाः प्रसादतः ।
तस्माद्योनिं पूजयस्व यत्नात् सर्वात्मभिस्त्वमूम् ॥
यदा ते सुमुखी माता तदा ते सर्वसम्पदः ।
यदा ते विमुखी माता तदा ते न शुभं सुत ! ॥
तदैवाहञ्च त्यक्त्यामि पुत्रत्वं वेद्म्यहं पुनः ।
इति ज्ञात्वा पूजयस्व विशेषेण वदामि किम् ॥

ईश्वर उवाच ।

इत्युक्त्वा स ययौ विष्णुर्वैकुण्ठं स्वनिकेतनम् ।
नरकः पालयामास विष्णूक्तं यदयदेव हि ॥

एतस्मिन्नन्तरे देवि ! वृत्तान्तं शृणु दारुणम् ।
 ब्रह्मणो मानसः पुच्छो वशिष्ठोऽतीव सद्यतिः ॥
 तारामाराधयामास तदा नीलाचले मुनिः ।
 तत्रैवैकदिने देवि ! जप्तुं चैव सुरेश्वरीम् ॥
 कामाख्यामण्डले तारां पुरद्वारे समागतः ।
 तत्र तं वारयामास नरको ब्रह्मसम्भवम् ॥

नरक उवाच ।

इदानीं तिष्ठ विप्र ! त्वं नागच्छ मण्डलान्तरे ,
 इदानीं पूज्यते देवी पूजान्ते त्वं गमिष्यसि ॥
 इत्युदीरितमाकर्ण्य नरकस्य मुनीश्वरः ।
 द्वादशदिनसङ्काशो बभूव क्रोधमूर्च्छितः ॥
 उवाच नरकं विप्रो वशिष्ठस्ताम्रलोचनः ॥

वशिष्ठ उवाच ।

रे पापिष्ठ ! किमुक्तं ते अयोग्योऽहं सुदुर्मते ! ।
 कामाख्यापूजने काले मा लभेम गृहान्तरे ॥
 गन्तुं योन्यन्तरे मूढ ! भूत्वापि ब्रह्मसम्भवः ।
 इदानीं पश्य वीर्यं मे तव नाशकरं महत् ॥
 इत्युक्त्वा च वशिष्ठोऽसौ जग्राह पाणिना जलम् ।
 कमण्डलोर्महादेवीं शशाप दारुणं मुनिः ॥

वशिष्ठ उवाच ।

अहञ्च ब्राह्मणो मातः ! कामाख्ये ! ब्रह्मसम्भवः ।
 हित्वा त्वां हि व्रजाम्यद्य न किञ्चिद्युच्यते त्वया ॥
 ब्रह्मबधोऽयं पापं सत्यं तेऽद्य भविष्यति ।
 एवमत्र महापौठे जपनात् पूजनादपि ॥
 सिद्धिर्न जायते कर्हि काले मदचनात् पुनः ॥

ईश्वर उवाच ।

दत्त्वेमं दारुणं शापं त्यक्त्वा तज्जलमुत्तमम् ।
नीलाचलं परित्यज्य गतोऽसौ खाण्डवं गिरिम् ॥
तत्रः सा परमा विद्या कामाख्या विश्ववन्दिता ।
महाज्योतिर्मयी देवी सर्वप्रकाशरूपिणी ॥
दह्यतेऽहर्निशं तारा तत्रैव स्वाङ्गतेजसा ।
तत्क्षणात् परिसन्दग्धा गता कैलासमन्दिरम् ॥
तदैव परमेशानि ! मनोभवगुहा पुनः ।
महान्धकारपटलैरावृता तद्वियोगतः ॥
हाहाकारः सर्वलोके मूर्च्छितो दानवेश्वरः ।
ततस्तां परमां मायां विषण्वदनां पुनः ॥
दृष्ट्वाहं परिप्रपच्छ कामाख्यां परिसादरम् ।
कथं शिवे ! समायाता त्यक्त्वा तद्वयोनिमण्डलम् ॥
विषण्वदना भूत्वा कामाख्ये ! वद कारणम् ।
त्व' देवि ! परमाराध्या स्थीयतां मे हृदि स्वयम् ॥
सर्वं प्रतिकरोम्येव विषण्वदने ! कथम् ॥

कामाख्या उवाच ।

वशिष्ठो ब्रह्मणः पुत्रस्तारामाराधितुं मुनिः ।
मद्वयोनिमण्डले नाथ ! द्वारं मे समुपागतः ॥
प्रातस्तस्मिन् ब्राह्मणो मामर्चितुं समुपागतः ।
द्वारपालोऽभवद्राजा यावन्मे पूजनं भवेत् ॥
तावत् कोऽपि न क्षमो हि गन्तुं मद्वयोनिमण्डलम् ।
एवं नित्यं नियमितं नरकेनासुरेण च ॥
अतस्तं वारयामास नरको ब्रह्मनन्दनम् ।
ततस्तेनैव मुनिना शापो दत्तः सुदारुणः ।

शापं शृणु महादेव ! कथने रोदनं मम ॥

ब्रह्मविष्णुसुरेशाद्यैः काङ्क्षते यत् परं स्थलम् ।

तत् मम विदितं देव ! को वोपायोऽस्ति मे वद ॥

हित्वा त्वां हि ब्रजाम्यद्य न किञ्चिदुच्यते त्वया ।

ब्रह्मबधोऽव पापं सत्यं तेऽद्य भविष्यति ॥

एकमत्र महापीठे जपनात् पूजनादपि ।

सिद्धिर्न जायते कर्हि काले मद्वचनात् पुनः ॥

एवमेव मुनेः शापादागताहं तवान्तिकम् ।

कमुपायं करिष्यामि वद मे करुणामय ! ॥

ईश्वर उवाच ।

एवमुक्त्वा रुदन्तीं तामाश्वास्य च पुनः पुनः ।

आगत्याहं योनिपीठे जजाप कालिकामनुम् ॥

शापोद्गाराय देवेशौ तस्माच्छापाद्विमोचिता ।

कामाख्यां स्थापयामास पूर्ववदयोनिमण्डले ॥

ततः सा परमा माया महाहर्षमुपागता ।

किन्तु कलौ महेशानि ! वर्षाणाञ्च शतत्रयम् ।

ब्रह्मशापो महेशानि ! फलिष्यति सुनिश्चितम् ॥

देव्युवाच । वशिष्ठेन पुरा शप्ता कामाख्या कामवासिनी ।

नरकस्य प्रसङ्गेन तत् सर्वं कथितं मयि ॥

इदानीं श्रोतुमिच्छामि शापोद्गारस्य ते कथा ।

कथं शापश्च ज्ञातव्यस्तस्यापि लक्षणं वद ॥

यच्छ्रुत्वा साधवः सर्वे दयामेष्यन्ति सर्वदा ॥

ईश्वर उवाच ।

कुमतेः पुरभूपस्य राज्यनाशो यदा भवेत् ।

तद्दिनात् परमेशानि ! ब्रह्मशापः प्रवर्तते ॥

ततोऽतौब दुराचारो कामरूपे भविष्यति ।

प्रजापीडा रोगकृत्वा बहुदोषो भविष्यति ॥
 सदा युष्मं महामाये ! सदा दुर्वृत्तमेव च ।
 देवदानवगन्धर्वाः सदा पीडापरायणाः ॥
 कुंभपूर्वकुलटाचन्द्रमिते शाके दिवानिशम् ।
 सौमारैश्च कुवाचैश्च यवनैर्युद्धमुख्यम् ॥
 भविष्यति कामपृष्ठे बहुसैन्यसमाकुलम् ।
 ततो रणे च सौमारं जित्वा यवन वाञ्छितम् ॥
 वर्षमेवाकरोद्राज्यं मकारादिर्महीपतिः ।
 तत्सहायं समासाद्य कुवाचः स्वीयराज्यभाक् ॥
 वर्षान्ते यवनं हित्वा सौमारो राज्यनायकः ।
 कुमारीचन्द्रकालेन्दौ गते शाके महेश्वरि ! ।
 कामरूपे मणेः पृष्ठसंयोगं सम्भविष्यति ।
 कामरूपे तथा राज्यं द्वादशाब्दं महेश्वरि ! ॥
 कुवाचसङ्गतो भूत्वा यवनश्च करिष्यति ।
 षष्ठवर्गपञ्चमादिस्ततः शरीरमिच्छति ॥
 शासितव्यं कामरूपं सौमारैश्च कुवाचकैः ।
 यवनश्च कुवाचश्च सौमारश्च तथा प्लवः ॥
 कामरूपाधिपो देवि ! शापमध्ये न चान्यकः ।
 एवमेव बहुविधं वक्ष्ये लक्षणमीश्वरि ! ॥
 क्रियते सत्कारकरं प्रत्यक्षं परमेश्वरि ! ।
 वशिष्ठस्य तपस्यादावग्निः शाम्यति कामिनि ! ॥
 भविष्यन्ति च तरवः शालाख्यपर्वतोपरि ।
 स्वर्गद्वारे शिलापाते चैके वेपुरसन्निधौ ॥
 कामाख्याया मठे भग्ने उर्वश्या सदृशङ्गुः ।
 ब्रह्मपुत्रस्य देवेशि ! सूक्ष्मधारा तु तस्य च ॥
 षोडशाब्दे गते शाके भूमहीरिपुत्रुल्लवके ।

- विंगतो भविता नूनं सौमारकामपृष्ठयोः ॥
 षण्माषं तत्र सम्पूज्य उत्तराकालकोषयोः ।
 गमिष्यन्ति च राजानः सर्वे युद्धविशारदाः ॥
 कुवाचैर्यवनैश्चान्द्रैर्बहुसैन्यसमाकुलैः ।
 त्रिभिर्भैर्यैः समाकीर्णं महायुधं भविष्यति ॥
 अश्वं मुण्डैर्नरमुण्डैर्गजमुण्डैर्विशेषतः ।
 लोहित्योरक्तपूर्णं च भविष्यति न संशयः ॥
 तदैव परमा माया योगिनीगणवन्दिता ।
 कामाख्या वर्णकश्यामा वलिहस्ता हसन्मुखी ॥
 लोलजिह्वा मुण्डमाला दिग्वस्त्रा परमा स्थिता ।
 पर्वतार्धं समाश्रित्य रक्तपानं करिष्यति ॥
 ततः कुवाचो यवनं हित्वा सौम्यविनाशितः ।
 करतोयानदीं यावत् करिष्यति महद्रणम् ॥
 दशाहं तत्र संस्थाय यास्यति पुनरालयम् ।
 ततो विप्रो नृपो भूत्वा कामरूपनिवासिनः ॥
 करिष्यति जनान् देवौ जपपूजादितत्परान् ।
 एवं वर्षत्रयं राज्यं कृत्वा दण्डौ द्विजो नृपः ॥
 भविष्यति महामाये । योनिमण्डलसन्निधौ ।
 ततो द्वादशदले नाभिः कल्पते पूर्वभूमिपः ॥
 ऐशानोमागतः कामानेकच्छत्रं करिष्यति ।
 तद्राज्यं सकलं देवि । धर्मेण पालयिष्यति ॥
 तत्पत्नी श्यामवर्णा स्यात् सदाराधितपार्वती ।
 सवितं तनयं साध्वी राजानं राजपुत्रकम् ॥
 तज्जन्मदिवसाद्देवि । यावत् स्याद्द्वादशं दिनम् ।
 तावत् स्पर्शाचले स्पर्शमणिराविर्भविष्यति ॥
 तेनैव धनिनः सर्वे कामरूपनिवासिनः ।

भविष्यति तदैव स्याद् वशिष्ठशापमोचनम् ॥
 ततस्तेजांसि भूयांसि कामाख्यायोनिमण्डले ।
 कामाख्यासन्निधाने च भविष्यति कलौ युगे ॥
 मन्त्रसिद्धिश्च भविता तदैव योनिमण्डले ।
 यथोक्तफलदा देवि ! कामाख्या हि भविष्यति ॥
 जडोभवद्ब्रह्मशापाद् वर्षाणाञ्च शतत्रयम् ।
 कामाख्या देववन्द्याङ्घ्रि कमला लज्जिता स्वयम् ॥
 पूर्ववत् सकलं देवि । ततस्तु सम्भविष्यति ।
 एवं कामपरित्राणं संक्षेपात् कथितं मया ॥
 किं श्रोतव्यमितो देवि ! गिरिजे ! कथ्यतां त्वया ॥
 इति श्रीयोगिनीतन्त्रे देवीश्वरसंवादे चतुर्विंशतिः
 साहस्ये द्वादशः पटलः ।

अथ त्रयोदशः पटलः ।

देव्युवाच । देवेश ! परमेशान ! सर्वज्ञ ! सर्वपूजित ! ।
 क्व गच्छसि मुहुर्नाथ ! कृपया वद शङ्कर ! ॥
 ईश्वर उवाच ।
 कोऽचाख्याने च देशे च योनिगर्तसमीपतः ।
 साध्वी सती ब्राह्मिका हि रेवती जनविश्रुता ॥
 स्नेच्छदेहोद्भवा या तु योगिनी सुन्दरी मता ।
 तत्कुचौ कठिनौ हृन्द्वा योनौ तस्याश्च पीनता ।
 भिक्षाचारप्रसङ्गेन गच्छामि च दिवानिशम् ।
 तत्सन्निधौ महेशानि ! तया मे रमणं महत् ॥
 पुनश्च । कुचासीत् किं तपस्तप्तं कथं प्राप्तं महीतलम् ।

त्वया सार्द्धं रतिर्यस्या नात्यस्य तपसः फलम् ।
तथापि च कृपा तस्यां लब्धते महती मया ।
इदानीं किमभूत् सा हि कृपया परया वद ॥

ईश्वर उवाच ।

नगेन्द्रतनये ! बाले ! शृणु मत्प्राणवक्त्रभे ! ।
तत् साध्वोचरितं किञ्चित् कथयामि शुचिस्मिते ! ॥
रसक्रीडा कृता सार्द्धमेकाम्बकानने मुदा ।
वेदाङ्गसम्भवा साध्वी योगिनो सा सुरी मता ॥
नाभूत्तस्याः सुहृन्निर्ममत्क्रियायां नगात्मजे ! ।
मामासुमुत्कटं तप्तमस्मिन् मे चेतकामदे ॥
एकाम्बगहने देवि ! पर्वते तीर्थसङ्गुले ।
तत्रैको ब्राह्मणो यातो भिक्षार्थं तामुवाच ह ॥
न दत्तमुत्तरं तस्मै भिक्षा तिष्ठतु दूरतः ।
ततः शशाप विप्रस्तां स्नेच्छतां याहि दुर्मदे ! ॥
इत्युक्त्वा स ययौ विप्रो स्नेच्छत्वमाप योगिनी ।
अतोऽर्थिनं समथंश्चेत् याचितं न ददाति चेत् ॥
स दुर्गतिमवाप्नोति समर्थो विनयं चरेत् ।
तस्यास्तु तपसा देवि ! क्रीतोऽहमभयं सदा ॥
अतस्तया रतिर्याता मम कामिनी सर्वदा ।
तस्याः पुत्रो विनुसिंहो मदौरससमुद्भवः ॥
एकेन जितवान् कामान् सौमारान् गौडपञ्चमान् ।
विनिर्जित्य नृपान् सर्वान् एकः श्रीमान् महामतिः ॥
तस्यापि बहवः पुत्राः पृथिवीपरिपालकाः ।
कुवाचा धर्मिकाः सर्वे राजानो युद्धदुर्मदाः ॥
तपः कर्तुं विनुसिंहो योगमाश्रित्य विह्वले ।
तिष्ठत्यव्यक्तरूपेण पट्ट-आकल्पमम्बिके ! ॥

कालात् सा माधवी देवी महेहे नीचतां गता ।
 यथा जाया नन्दिमाता तथेयं योगिनी मता ॥
 यथा पुत्रो भृङ्गरीटस्तथा विनुर्ममात्मजः ।
 विनुसिंहोऽपि कल्पान्ते परां सिद्धिमवाप्स्यति ॥
 तद्वंशजास्तु राजानः सर्वे कैलासवासिनः ।
 भविष्यन्ति महात्मानो गणेशाः सर्वशालिनः ॥
 रूपयौवनसम्पन्नैर्देवकन्यागणैः सह ।
 विहरन्ति सदा देवि ! क्रीडन्ते भैरवा यथा ॥
 यदा यदा ब्रह्मशापः कामाख्यायां भवेत् पुनः ।
 तदा तदाऽवतीर्यासौ स्वस्य कामस्य पालकः ॥
 तथा तद्वंशजाः सर्वे भवेयुः कामपालकाः ।
 कल्पान्तमेव देवेशि ! यावच्छापो विमुच्यते ॥
 तावदेव महामाये ! तदीर्यं क्रीडति ध्रुवम् ।
 कल्पमेव महेशानि ! कलौ वर्षशतत्रयम् ॥
 वर्षाणां परमेशानि ! भुक्तिशापं परात्मिका ।
 कामाख्या हि महामाये ! तदन्ते सकलं भवेत् ॥
 एवन्ते कथितं देवि ! ब्रह्मशापविमोचनम् ।
 कामाख्याया महेशानि ! साकल्येन मया ध्रुवम् ॥
 तावद्यस्य ब्रह्मशापो निष्कृतिस्तस्य दूरतः ।
 तत्क्षणेणापि दष्टस्य प्रतीकारो हि तत्क्षणात् ॥
 ब्रह्मशापप्रसक्तस्य कल्पान्ते स्यात् प्रतिक्रिया ।
 नरकान्निष्कृतिर्नास्ति तस्याभावान्न संशयः ॥
 एवं तद्वंशजाः सर्वे पीड्यन्तेऽहर्निशं प्रिये ! ।
 नानाविधमहोत्पातै र्यावत् स्यात् साप्तपौरुषम् ॥
 तस्मात्तु ब्राह्मणं देवि ! नावमन्येत कुत्रचित् ।
 सर्वदेवमयो विप्रो ब्रह्मविष्णुशिवात्मकः ॥

ब्रह्मतेजःसमुद्भूतः सदा प्राकृतिको द्विजः ।
 ब्राह्मणैर्भुज्यते यत्र तत्र भुङ्क्ते हरिः स्वयम् ॥
 तत्र ब्रह्मा च रुद्रश्च खेचरा ऋषयो मुनिः ।
 पिवरो देवताः सर्वे भुञ्जते नात्र संशयः ॥
 सर्वदेवमयो विप्र स्तस्मात्तं नावमानय ।
 ब्राह्मणश्च कुमारीश्च शक्तिमग्निं श्रुतिश्च गाम् ॥
 नित्यमिच्छन्ति ते देवा पूजार्थं कर्मभूमिषु ।
 पूजितैका कुमारी चेद्द्वितीयं पूजनं भवेत् ॥
 कुमारीपूजनफलं मया वक्तुं न शक्यते ।
 कुमार्यश्च शक्त्यश्च सर्वमेतच्चराचरम् ॥
 एका चेद्भुवती देवि ! पूजिता स्वात्मलोकिता ।
 सर्वा एव परा देव्यः पूजिताः स्युर्न संशयः ॥
 द्रुतमेकगुणं वक्त्रो दत्त्वमेकगुणं द्विजे ।
 लभ्यते कोटिगुणितं विश्वासान्नात्र संशयः ॥
 अविश्वासे शतगुणं फलमेव सुनिश्चितम् ।
 गोप्रासं पावनं लोके सर्वपापनिकन्तनम् ॥
 कुमार्यै चैव यद्वत्तं तथा शक्त्यै महेश्वरि ! ।
 सततञ्चैव तेषान्तु कल्पकोटिशतायुतैः ॥
 धर्मयोनिर्हि ते देवा धर्मो यज्ञादिको मतः ।
 परलोके महाबन्धुधर्मो नास्त्यत्र संशयः ॥
 कर्मण्येव कृते देवि ! वैदिके बहुजन्मनि ।
 ततश्चागमिके धर्मे धर्मेणैव प्रवर्तते ॥
 तत्र सम्प्राप्यते मुक्तिः कर्मबन्धविनाशिनी ।
 ततस्तु बहुजन्मन्ते ज्ञानमासाद्य मुच्यते ॥
 कर्मणा लभते भक्तिं भक्त्या ज्ञानमुपालभेत् ।
 ज्ञानान्मुक्तिर्महादेवि ! सत्यं सत्यं मयोच्यते ॥

ज्ञानं भावैः समुत्पन्ने सम्प्राप्य ज्ञानकामिनीम् ।
 तदा योगी विमुक्तः स्यादित्याह भगवान् शिवः ॥
 न कर्मणः समारम्भान्नैष्कर्म्यं पुरुषोऽश्नुते ।
 तज्ज्ञातुं कर्म महामाये ! सर्वदा समुपाचरेत् ॥
 वैदिकं तान्त्रिकं वापि यदि भाग्येन लभ्यते ।
 न ह्यथा गमयेत् कालं द्यूतक्रीडादिना सुधीः ॥
 गमयेद्देवतापूजाजपयज्ञस्त्वादिना ।
 द्विविधश्चैव तत् कर्म बाह्यान्तरविभेदतः ॥
 बाह्यश्चानियमोसक्तं मानसं न तथा पुनः ।
 अशुचिर्वा शुचिर्वापि यत्र कुत्र स्थलेऽपि वा ॥
 गच्छंस्तिष्ठन् स्वपन् वापि यदा यदा वरानने !
 कुर्याच्च मानसं धर्मं न दोषो मानसे क्वचित् ॥
 सर्वेषां कर्मणां श्रेष्ठं जपज्ञानं महेश्वरि ! ।
 जपयज्ञो महेशानि । मत्स्वरूपो न संशयः ॥
 जपयज्ञे हि तिष्ठेद्यो बाह्ये वा चान्तरेऽपि वा ।
 सर्वदा परमेशानि ! जीवन्मुक्तो न संशयः ॥
 वैदिकास्तान्त्रिका ये ये धर्माः सन्ति महेश्वरि ! ।
 सर्वे ते जपयज्ञस्य कलां नाहन्ति षोडशीम् ॥
 अहभूतपिशाचाद्या यत्तरक्षोगणाश्च ये ।
 व्याघ्राद्या जन्तजो देवि ! तथैव कुपितान्तराः ॥
 डाकिन्यो गुह्यकाश्चैव गन्धर्वाश्च सरीसृपाः ।
 दानवा भैरवा दुष्टा ये वै श्मशानवासिनः ॥
 केऽपि नेक्षन्ति तं देवि ! जापिनं भयविह्वलाः ।
 न स्पृशन्ति च पापानि कदापि साधकं प्रिये ! ॥
 फलमेतद्वाचिकस्य जपस्य परिकीर्तितम् ।
 उपांशुः स्यात् शतगुणः सहस्रो मानसो मतः ॥

मन्त्रमुच्चारयेद्वाचा वाचिको जप ईरितः ।
 किञ्चित् सुश्रवणोपेत उपांशुः परिकीर्तितः ॥
 निजकर्णागोचरो यो मानसः परिकीर्तितः ।
 वाचिकस्तु जपो वाह्यो मानसोऽभ्यन्तरो मतः ॥
 उपांशुर्मिश्र एव स्यात्त्रिविधोऽयं जपः स्मृतः ।
 जपेन देवता नित्यं स्तूयमाना प्रसीदति ॥
 प्रसन्ना विपुलान् कामान् दद्यान्मुक्तिञ्च शाश्वतीम् ।
 साधनञ्च जपञ्चैव ध्यानञ्चैव करानने ! ॥
 नाल्पेन तपसा देवि ! केनापि कुत्र लभ्यते ।
 यदि भाग्येन देवेशि ! बहुजन्मार्जितेन च ॥
 प्राप्यते यत्र तच्चेत्तु जन्मनाप्येकमोक्षभाक् ।
 ब्रह्मज्ञानञ्च यत् प्रोक्तं समाधिस्तत् प्रकीर्त्यते ॥
 इत्येवं कथितं रम्यं समासेन महेश्वरि ! ।
 इतः परं महादेवि ! किं पुनः श्रोतुमिच्छसि ॥
 इति श्रीयोगिनीतन्त्रे देवीश्वरसंवादे चतुर्विंशति-
 साहस्र्ये त्रयोदशः पटलः ॥

अथ चतुर्दशः पटलः ।

श्रीदेव्युवाच । भो देव ! परमानन्द ! महायोगेश्वर ! प्रभो !
 शृश्रूषा यत्र मे देव ! कृपया कथ्यतां गुरो ! ॥
 श्रुतं विप्रस्य चरितं रेतसस्ते सनातन ! ।
 प्लवञ्च यवनञ्चैव सौमारञ्च महेश्वर ! ॥
 तेषां रेतःसर्मुङ्गूता न्नेच्छास्ते कामपालकाः ।
 कथं जाता महादेव ! वद मे करुणामय ! ॥

ईश्वर उवाच ।

शाल्वपुत्राश्च वाह्मीका मृताः कौरवसंयुगे ।
नान्यो वंशधरः कश्चित्तदंशे तु त्रिलोचने ॥
तदा वाह्मीकरमणी कीर्तिगुणवती शुभा ।
युवती सुन्दरी रम्या तपःशीला महामतिः ॥
पुत्रेच्छया गता काशीं तपस्तेपे दिवानिशम् ।
स्थित्वा विश्वेश्वराग्रे तु द्वारे मे मुक्तिमण्डपे ॥
ब्रह्मा बलिसुतो वाणो महाकालो महाबलः ।
तद्धारपालको देवि ! शुशुभे तां निरीक्ष्य च ॥
मदधीकारमादाय भैरवः काममोहितः ।
ऋपालमाली मदिरामोदितोऽन्तर्द्वेशवान् ॥
रपस्त्रिवेशमास्थाय निर्लज्जो रतिनायकः ।
तीर्मेर्जातो महादेवि ! बभ्रुकामलकादिभिः ॥
भैरवो विपुलस्तत्र ततो जातो महाङ्गुशः ।
तीर्मेः सुतो महादेवि ! महाकालस्य रेतसः ॥
तत्सल्यं तत्र दृष्ट्वाहं तत्पुत्रो भैरवस्य च ।
याऽनिशं रतिञ्चापि महाङ्गुशमहाभुजम् ॥
ज्याप्तिं सह तस्यापि कीर्मेष्टेष्टाञ्च शाम्भवि ! ।
तमरूपान्तकं शाल्वं राज्यं दत्त्वा महाङ्गुशे ॥
कीर्मर्योनिं समासाद्य कुलाचारपरायणः ।
मर्चयन् यथा काश्यां तथा तत्रापि सर्वदा ॥
तूपूजा तत्र महती भविष्यति दिवानिशम् ।
हाङ्गुशः समुद्भूय काश्यामास्कन्दनं कुतः ॥
तः प्लवेतिनामा च जगाम मणिमण्डपम् ।
गन्ते कथितं देवि ! चरितं प्लवसम्मतम् ॥
विवर्णं चरितं किञ्चित् कथयामि शृणुष्व तत् ।

आसीत्तेतायुगे राजा बाहुर्धर्मपरायणः ।
 महाधीशो ! महायोद्धा सूर्यवंशसमुद्भवः ।
 पितृशत्रून् विनिर्जित्य सप्तद्वीपां वसुन्धराम् ॥
 बुभुजे परमं कामं योगध्यानं सुविस्तृतम् ।
 बहुकाले महामाये ! ततः स्वमदमोहितः ॥
 मत्तोऽधिकोऽधिको राजा नासीद्भूमण्डलेऽधुना ।
 निपात्य पितृशत्रून् यः पितृशत्रुं कृतं हि यत् ॥
 एवं जातः स्वाहङ्कारः सर्वनाशकरो हि यत् ।
 तस्मात्तु पापसञ्चारो जातस्तस्य महाभुजः ॥
 पापात्मा यो भवेद्राजा राजतां न कदाचन ।
 अहङ्कारो युद्धचर्यः सदा नैवाव्यवस्थितिः ॥
 महार्पापानि सर्वाणि साङ्गान्येतानि निश्चितम् ।
 तस्य तेनैव भावेन राजलक्ष्मोर्विनिश्चयता ॥
 आविर्भूतो हैहयश्च तालजङ्घा नृपोत्तमाः ।
 मन्त्रयित्वा च राजानो लङ्घयित्वाम्बुधिं तदा ॥
 व्याजतः करदानस्य प्रापुरुत्तरकोशलम् ।
 आदौ पराजितस्तेभ्यो बाहुर्मासेन निष्क्रमन् ॥
 जितराज्यो बाहुराजः सस्त्रीको धनमाययी ।
 ममार तद्वने बाहुः समस्तं निष्प्रभं तदा ॥
 तेन विसर्जितौ भूपौ तालजङ्घीयहैहयौ ।
 अवसानाद्वशिष्ठस्य चाश्रमं जग्मतुस्तदा ॥
 पुनश्च तौ हि राजानौ यवनौ प्राणकातरौ ।
 वशिष्ठं शरणं यातौ रक्षरक्षेतिवादिनौ ॥
 ततस्तान् यवनान् विप्रो वशिष्ठस्त्वभयं ददौ ।
 एतस्मिन्नन्तरे भूपः सगरः खड्गमूर्च्छितः ॥
 तान् नृपान् हन्तुकामस्तु वशिष्ठान्तिकमाययी ।

तत्तथा भूपमासीक्य वशिष्ठो ब्रह्मसम्भवः ॥
 उवाच सगरं देवि ! धर्मज्ञं बाहुनन्दनम् ।
 मा हिंसीर्षाहुनन्दन ! अभयं दत्तवानहम् ॥
 तच्छ्रुत्वा चकितो राजा बाहुजी भविता कृती ।
 ब्रह्मवाक्यं वृथा न स्थात् प्रतिज्ञा मेऽपि पूर्वजा ॥
 इदानीं किं करोम्यद्य सङ्कटं समुपस्थितम् ।
 इति सञ्चिन्त्य तत् सर्वं वशिष्ठमभ्यवेदयत् ॥
 हनामि मानुषगणान् प्रतिज्ञा मे कृता पुरा ।
 तत्र तद्वचनं श्रुत्वागतोऽस्मि किं करोम्यतः ॥
 तद्वाक्यमन्यथा कर्तुं मया नोक्तं सदा मुने ! ।
 यद्युपायं न करोषि श्रेयो मे मरणं तदा ॥
 एवं श्रुत्वा वशिष्ठोऽसौ सत्वरं प्रत्यभाषत ॥

वशिष्ठ उवाच ।

मा विषादं गच्छ सखे । कर्त्तव्यं यच्छृणुष्व मे ।
 तवारातीनिमान् सर्वान् मुण्डयित्वा शिरांसि तु ॥
 वेदाचारवहिर्भूतान् कारयामास दूरतः ।
 हिमाद्रिपश्चिमे भागे देशे तु यवनो नृपः ॥
 इत्थं मे वचनं तिष्ठेत् प्रतिज्ञापि च ते शिशो ! ।
 शिरसः कृन्तनं यद्धि मुण्डनं तद्वदेव हि ॥
 वेदेऽपि स्थिरमेवं हि समानं समुदाहृतम् ॥

ईश्वर उवाच ।

इत्थं तद्वचनं श्रुत्वा सगरोऽपि तथाकरोत् ।
 तेऽपि वै क्षत्रियाः सर्वे ह्येह्यास्तालजङ्घकाः ॥
 विडम्बिता विहीनास्ते सदा मुण्डितमस्तकाः ।
 सुषण्णमुनिमाश्रित्य तदाचारविराजिताः ॥
 सुषण्णस्योपदेशात्ते तपस्तेषुः सदाश्रिताः ।

यमाश्रित्य महादेवि । स्नेच्छाचारपरायणाः ॥
 तामसास्ते महादेवि । तामसं भावमाश्रिताः ।
 संयोगश्च वियोगश्च मन्त्राणाञ्च द्विधा गतिः ॥
 सात्त्विको राजसी देवि ! संयोगः फलदायकः ।
 बाह्यान्तरवियोगेन संयोगो हि अनुत्तमः ॥
 तामसे तु वियोगः स्याद् बाह्यः सिद्धिफलप्रदः ।
 तामसः परलोकस्य बाह्यस्तद्धर्म ईश्वरः ॥
 तेषामन्तेनैव भावेन प्रसादो मेऽभिजायते ।
 मया दत्तो वरस्तेभ्यो शृणु कामयितुं वस्म् ॥
 भुङ्क्ष्वेदानीमिदं राज्यं यवन ! तिष्ठ एव च ।
 कालं तथिन्द्रश्च नवान् गते शाके कलौ युगे ॥
 पुण्यदेशाधिपा यूयं भविष्यथ सुनिश्चितम् ।
 एवमेव महेशानि ! कामरूपाधिपाः शिवे ॥
 यवनो मत्प्रसादेन तथान्यपुण्यभूमिषु ।
 बहुभूपसमाकीर्णः कलौ भुङ्क्ते महीं मुदा ॥
 एवन्ते कथितं देवि ! वृत्तान्तं यावनं सदा ।
 इदानीं श्रूयतां युद्धे सौमारचरितं तथा ॥
 एकादशरिपुग्रस्तः खाण्डवः वनमाययौ ।
 विहाय देवराजानं कौशाङ्ग्या सहितः स्वयम् ॥
 गतेषु बहुकालेषु क्रीडया देवभूभुजः ।
 तौर्यत्रिके सम्यगिच्छा जाता बहुविधास्तथा ॥
 रम्भां तिलोत्तमां काञ्चीं कुरङ्गाक्षीं मनोहराम् ।
 आदिदेश समानीय नृत्यं कर्तुञ्च रम्भया ॥
 ततस्तेन वृताः सर्वा वेश्या जग्मुर्मुदान्विताः ।
 नानाविधिविधानेन इन्द्रं तुतोष मोहिनी ॥
 मोहिता चापि कौशाङ्गी देवराजेन सङ्गता ।

तासां नृत्यप्रगीतेन कामभ्रंशो भविष्यति ॥
एतस्मिन्नन्तरे देवि ! स्वर्गवेश्या मनोहरा ।
तथा रतिं समकरोत् स राजा हृष्टमानसः ॥
यु काली परमा विद्या ब्रह्मरूपा सनातनी ।
कामाख्या सैव देवेशि ! सर्वसिद्धिविनोदिनी ॥

श्रीदेव्युवाच ।

कथं काली ब्रह्मरूपा कामाख्याभूम्नहेश्वर ! ।
सर्वं मे कृपया नाथ ! वदस्व चन्द्रशेखर ! ॥

ईश्वर उवाच ।

यदा सृष्टिः कृता धात्रा स्वयमेव स्वयम्भुवा ।
तदाहङ्कारदोषेण पूरितोऽसौ पितामहः ॥
अहङ्कारो नाशकरः सर्वस्यैवेति चेश्वरि ! ।
तमहङ्कारमादाय स्थितो ब्रह्मा जगन्निधिः ॥
विस्मृत्य सर्ववृत्तान्तं कालिकोक्तं हि यत् पुरा ।
केवलाहङ्कारयुतो धात्रा भूतो हि सर्वदा ॥
सर्वकामालयं विश्वं कस्य वा किं कृतं भवेत् ।
तथापि मायया देवि ! ब्रह्माहङ्कारमोहितः ॥
तं तथाभूतमालोक्य ब्रह्मणः परमेश्वरि ! ।
तद्देहात् कल्पयामास तदहङ्कारतः शिवे ! ॥
दैत्यं परमदुर्द्धवं केशिनामानमुद्धतम् ।
निःसृत्य ब्रह्मणो देहाद् दैत्यः परमदारुणः ॥
धारयतिस्म तदा देवि ! ब्रह्माणं यासितुं ततः ।
ततः पलायनञ्चक्रे विष्णुना स पितामहः ॥
ततः केशी महादैत्यः पुरञ्चक्रे च भारते ।
केशिपुरमिदं ख्यातं तत्र स्थित्वा हि दानवः ॥
बुभुजे सकलं देवि ! भूर्भुवः स्ववराचरम् ।

ब्रह्मशब्दं जपादेवं सदा ब्रह्माण्डमण्डले ॥

ततो ब्रह्मा जगद्धाता विष्णुना निरहङ्कृतिः ।
अस्तीषीज्जगतां मातां कालीं विघ्नविनाशिनीम् ॥

ब्रह्मविष्णुं जचतुः ।

नमः परमैकस्यांशीं प्रणवात्मानं मीश्वरीम् ।
निजबीजस्वरूपां च कामबीजस्वरूपिणीम् ॥
मुण्डमालावलीरम्यां ललज्जिह्वां सनातनीम् ।
मायाबीजस्वरूपां च कूर्चबीजस्वरूपिणीम् ॥
वन्देऽहं जगतां मातां कालीं कमललोचनाम् ।
घोररावां शिवसङ्गीं मुक्तकेशीं दिगम्बरीम् ॥
नमामि कालिकां मातां महाविघ्नविनाशिनीम् ।
प्रणमामि सदा हृद्यां तां मातां भुवनेश्वरीम् ॥

ईश्वर उवाच ।

एवं स्तुता तदा देवी ब्रह्मणा विष्णुनापि च ।
सहसाकाशवाणो वै किमिच्छसि पितामह ! ।
भो विष्णो ! त्वं महाबाहो ! किमिच्छसि च तद्वद

ब्रह्मविष्णुं जचतुः ।

जगद्वैत्यवरश्चैकः केशिनामा महासुरः ।
आवयोः सकलं नीतं नित्यं तत् तेन मण्डलम् ॥
हृत्वेदानीं तमसुरमावां स्थापय पूर्ववत् ।
देहि दास्यं पदाम्भोजे माहात्म्यं तन्निर्दिष्टम् ॥

श्रीकाल्युवाच ।

शृणु ब्रह्मब्रह्मो वाक्यं अहङ्कारो गतस्तव ।
इदानीं परिसंज्ञातं ते यान्ति च तवाधिकाः ॥
सर्वमायामयं विश्वं किं त्वेवान्यस्य पङ्कजे ।
अहङ्कारात्तमीक्षित्वा विघ्नं दत्तं दुरासदम् ॥

माया तुभ्यं जगद्धातस्तवाहङ्कारनिर्मितम् ।
केशिदैत्यस्वरूपोहि हन्मि तन्तु स्थिरोभव ॥
सा भयं कुरु भो विष्णो ! स्थिरोभव महामते ! ॥

ईश्वर उवाच ।

एवमासाद्य आश्वास्य ब्रह्मविष्णुपरात्मिका ।
हुङ्कारेणैव तं भस्मीचकार दानवोत्तमम् ॥
केशीं महासुरं कालौ विधिमाह ततस्तु सा ॥
युवाच । अहङ्कारात् पातकं ते जातं ब्रह्मन् । महत्तरम् ।
तत्पापस्यापनोदाय क्रियते पर्वतोत्तमः ॥
केशिदैत्यभस्मना च गोघ्रासं बहुना धृतम् ।
तद्घ्रासभस्मना नित्यं गौस्ते पापं क्षयिष्यति ॥

ईश्वर उवाच ।

एकीकृत्य च तद्भस्म केशिदैत्यशरीरजम् ।
कमण्डलुजलक्षेपाञ्चकार पर्वतं विधिः ॥
नात्युच्छ्रितं नातिनिम्नं गोघ्रासं बहुना धृतम् ।
तद्घ्रासभस्मना गोश्च तुष्टिः पुष्टिर्भवेद् ध्रुवम् ॥
अतो गोवर्द्धनं नाम पर्वताय ददौ विधिः ।
यथा यथा चात्ति गौश्च तद्घ्रासं पर्वतोत्तमे ॥
तथा तथा क्षयं याति पातकं ब्रह्मणः शिवे ! ।
तावत्तु निष्कृतिर्धातुर्यावद् गोवर्द्धनो गिरिः ॥
तदन्ते निष्कृतिस्तस्य ब्रह्मणः परमेश्वरि ! ।
एवमेवापराधस्ते प्राधान्ये यदि जायते ॥
तत्फलं पौडनं तस्य सर्वेषाञ्च त्रिलोचने ! ।
ततो ब्रह्मा जगद्धाता विष्णुश्च जगतां प्रतिः ॥
पुनश्च तत्क्रमेणैव अस्तौषीत् परमेश्वरीम् ।
ततः काली जगद्धाता तावुवाच किमिच्छथः ॥

‘ ददामि वत्सो ! तत्सर्वं भवन्तौ कातरौ कथम् ॥

ब्रह्मविष्णु ऊचतुः ।

आवयोर्जगताञ्चैव मङ्गलाय पदाश्रुतम् ।

महामुक्तिप्रदञ्चैव त्वदीयमतिनिर्मलम् ॥

अदृश्यमपि गोप्यं हि मातराकारवर्जितम् ।

कथं तत् पूजयिष्यावः सर्वं मङ्गलदायकम् ॥

भूमौ स्थानं कल्पयस्व जपितुं त्वत्पदाम्बुजम् ।

सर्वदा पूजयिष्यावो महामङ्गलकारणम् ॥

आवयोञ्चैव सर्वेषां महामुक्तिफलाय च ।

तदावयोर्दानबाद्यैरशुभैः किं करिष्यति ॥

अवश्यं नौ तरिष्यावो दुस्तरात् त्वत्पदार्चनात् ॥

काल्युवाच । शृणु वत्स ! महाविष्णो ! वचनं परमं महत्

जलहङ्गारबीजेन चकार भस्म दानवम् ॥

केशीमन्त्रं महाबीजं शब्दब्रह्मस्वरूपकम् ।

महातेजोमयं विद्धि तद्बीजं परमं पदम् ॥

केशिपुरे च तद्बीजं केशिहन्त्रा व्यवस्थितम् ।

आपातालं क्रोगमात्रं तद्बीजं तेजसावृतम् ॥

अतो हि पूज्यं तत्स्थानं महातेजोमयं ध्रुवम् ।

तत्स्थानं त्वं समादाय मां पूजय यदीप्सितम् ॥

अतिसङ्कुप्तभावेन दीप्सितं प्राप्यते फलम् ।

देवदानवगन्धर्वैरन्यैरपि महामते ! ॥

यथा न ज्ञायते कश्चित् तथार्चनां कुरुस्व मे ।

सर्वापद्भ्यः परित्वाणं त्वां करिष्यामि सर्वदा ॥

क्रीडास्थानमिदं विष्णो ! उक्तं तुभ्यं मया सदा ।

इच्छाशक्तिस्तु दत्ता वै आद्यञ्चैव मया पुरा ॥

मङ्गलक्ष्मीस्वरूपेण सेवते ब्रह्मसंस्थिता ।

चतुर्दशः पटलः ।

सैव वृन्दास्वरूपेण पुरेऽत्र सम्भविष्यति ॥
केशिपुरं समा व्याप्य ततो वृन्दावनाभिधम् ।
केशिपुरस्य भविता तथा ते क्रीडनं ध्रुवम् ॥
भूत्वा वृन्दातरुर्लक्ष्मीरत्र स्थास्यति सर्वदा ।
‘दैत्यविघ्न’ हि भविता सर्वदैत्यनिसूदनी ॥
भो ब्रह्मन् ! शृणु वत्सैतद्वचनं मे शुभोदयम् ।
केशिदैत्यबधार्थाय यत्र मे पूजनं कृतम् ॥
युवाभ्यां तत्र पश्य त्वं जातं मे योनिमण्डलम् ।
मम तेजःसमुद्भूतं जानीहि योनिमण्डलम् ॥
सर्वेषामुद्भवस्थानं योनिरेव न संशयः ।
जानीहि प्रकृतिं देव ! योनिं मे यां तु मामकीम् ॥
सम्पूज्य योनिं देवेश ! सृष्टिं कुरु यथार्थतः ।
कुत्रापि च भयं न स्यात् तव कापि पितामह ॥
अधिष्ठानमस्ति मम तत्र पीठे न संशयः ।
जानीहि तदधिष्ठातृरूपं मेऽति सुशोभनम् ॥
नित्यं पूजय तद्रूपं कामाख्यायोनिमण्डले ।
योनिमण्डलमासाद्य कामाख्यां यस्तु पूजयेत् ॥
सर्वसिद्धीश्वरो भूत्वा परब्रह्मो मोदते ।
न भयं तस्य कुत्रापि कस्मादपि प्रजायते ॥
तवान्येषां हितार्थाय स्थापितं योनिमण्डलम् ।
पृथिव्यां भारते वर्षे कामरूपं महालयम् ॥
नवयोनिसमाकीर्णं महामुक्तिफलप्रदम् ।
नवयोन्यात्मके ब्रह्मन् ! कामरूपे मनोहरम् ॥
कामाख्यातेजसा देवि ! दीप्यते योनिमण्डलम् ।
किन्निदानो भवत्पापं प्रपद्यन्ति कथञ्चन ॥
अहङ्कारात् समुत्पन्नं त्रिविधं पातकं तव ।

कायिकं वाचिकञ्चैव मानसञ्च तथा पुनः ॥
 तत्पापाद् योनिपीठं मे न पश्यसि कदाचन ।
 तत्पापं ध्यानधाराभिर्बद्धीभूतं दिवानिशम् ॥
 तत्र वाचनिकं पापं गोवर्द्धनात् प्रकाश्यते ।
 तत्तयस्य प्रशमनं वदामि तच्छृणुष्व मे ॥
 नक्षत्रलोकान्नक्षत्रमेकं तत्र निपात्य च ।
 श्रेष्ठतामेहि हे देव ! दृष्ट्वा पीठं तपः कुरु ॥
 यावद्राक्षसीज्योतिस्तु मिलितं योनिर्तेजसि ।
 तावत् कुरु तपो घोरं तदन्ते पातकद्वयम् ॥
 प्रशाम्यति न सन्देही वसतिं कुरु सत्वरम् ।
 तत्र तप्तेवशात् तत्तु केनापि नहि वीक्ष्यते ॥
 अपराधाच्छ्रेयसस्तु भवेद्गै गतिरीदृशी ।
 नक्षत्रस्थापनात्तत्र पृथक् जातिषु निश्चयम् ।
 स्थानं तद्भास्यते वत्स ! सर्वलोके निरन्तरम् ॥

ईश्वर उवाच ।

प्रत्युक्त्वा विररामासौ गगनस्था परात्मिका ।
 कालीं परमकल्याणीं तां नत्वा विधिकेश्वरी ॥
 'विस्मयाविष्टमनसौ राज्य' तच्चक्रतुस्तु तौ ।
 इत्येवं कथितं गुह्यं यत् पृष्टं गिरिसम्भवे ।।
 प्राचीनमतिगोप्यं हि वृत्तान्तं कुलनायिके ! ॥
 इति श्रीयोगिनीतन्त्रे देवीश्वरसंवादे चतुर्विंशतिसाहस्रे
 चतुर्दशः पटलः ।

अथ पञ्चदशः पटलः ।

ईश्वर उवाच ।

कौशाङ्गी तं समालोक्य मनो दधे तथा तु सा ॥
 कामरूपेषु विभ्रान्तां स्खलिता नृत्यगीतयोः ।
 रतिर्धैर्यं तयोजीप्तं तस्यास्तत्स्खलने पुनः ॥
 ततस्तस्या मनो ज्ञात्वा कौशाङ्गी क्रोधमूर्च्छिता ।
 उवाच निष्ठुरां वाणीं शृणु देवि ! मनोहराम् ॥
 भूत्वा वेश्या महादुष्टा मदविक्षिप्तमानसा ।
 अतः प्रचलितं चित्तमावयीरतिकर्मणि ॥
 अहो याहि भुवं वेश्ये । राजानं पतिमाप्नुहि !
 एवमुक्तं दुष्टशापं कौशाङ्गीमुखनिःसृतम् ॥
 श्रुत्वा च मूर्च्छिता भूत्वा कौशाङ्गी चरणेऽपतत् ।
 विललाप बहुविधं धृत्वा च चरणे मुहुः ॥
 ततो जगाद कौशाङ्गी द्वात्रिंशद्वायनं भुवि ।
 मुक्त्वा शापं मनोहरे । पुनः सौस्थ्यं गमिष्यसि ॥
 मन्दाकिन्यां त्यक्ततनुं ततस्तां मानवीश्रिताम् ।
 कङ्कती मोहिनी रम्या धार्तराष्ट्रं पतिं गता ॥
 कौरवे च कुरुक्षेत्रे हते नारीशतं मृतम् ।
 दूर्णञ्च कङ्कती सागाच्चन्द्रचूडं गिरिं भिया ॥
 अत्युच्चशिखरे तस्य सा तस्थौ भृशदुःखिता ।
 प्राप्यर्तुं स्वर्गवेश्या सा द्वितीयदिवसे निशि ॥
 कामवाणैः सदा विद्धा मूर्च्छिता तापमागता ।
 ततो रथे समारूढो गत्वापश्यत् तु सुन्दरीम् ॥
 सालङ्काराञ्च कुशदीपात् स्मृत्वा तत्पूर्वकारणम् ।
 बोधयित्वा च सर्वं तां कान्तां कामविमोहिताम् ॥

रतिं धृत्वा गतस्तस्याः सुतोऽभूच्च अरिन्दमः ।
 कङ्कत्याः परमेशानि ! पर्वते गन्धमादने ॥
 अतो जग्राह तामिन्द्रो द्वितीयदिवसे ऋतौ ।
 ततः सोऽरिन्दमश्चाभूत् क्लृप्ताचारपरायणः ॥
 व्याधवृत्तिरतो घोरः सर्वदा प्राणिहिंसकः ।
 सर्वमांसादनो देवि ! किरातो घटितो यथा ॥
 सर्वपुण्यबहिर्भूतः सर्वपापसमाकुलः ।
 मद्यमांसभगामोदौ कदाचारपरायणः ॥
 ईदृशं तं सुतं दृष्ट्वा कङ्कती भृशदुःखिता ।
 तपस्तेपेऽतिगाढञ्च सारात्सारं चतुष्टयम् ॥
 ततस्त्वं देवराजोऽसावुवाच तत्पुरस्थितः ॥

इन्द्र उवाच ।

कथं तप्तं तपो वाचं त्वया कङ्कति ! मे वद ।
 तपसा तेऽतिसन्तुष्टो यदिच्छसि ददामि च ॥

कङ्कती उवाच ।

सुतस्ते ईदृशो जातः सदा पापपरायणः ।
 द्रष्टुं न शक्ता देवेश ! यथेच्छसि तथा कुरु ॥
 देवाधिदेव ! देवेश ! सुतस्तेऽयं सुराधिप ! ।
 भवेत् सत्यं न सन्देहस्त्वयन्तु च नराधमः ॥
 अतस्त्वं देवतानाथ ! पिताऽस्यायं सुतस्तव ।
 यथेच्छसि कुरु तथा मां तु नय द्रुतं प्रभो ! ॥
 किङ्करीं त्वत्पार्श्वदेशे किङ्करीत्वे नियोजय ।
 देवाधीश ! एष काम्यो नान्यः काम्यः कदाचन ॥

इन्द्र उवाच ।

शृणु प्रेयसि ! महाकथं शापकालो गतस्तव ।
 त्वरिती नेष्याम्यधुना त्वामहं सुस्थिरा भव ॥

पुंसस्य पापयोगेन वंशनाशकरोऽभवत् ।
 अतः शताष्टविंशे च पुरुषे क्षयिते सति ।
 सौमारवासिनो भूत्वा वंश्या मे राजपुङ्गवाः ॥
 पुण्यश्लोका धर्ममयाः सदाचारपरायणाः ।
 न्यायबुद्धिमहोत्साहा देवविप्रपरायणाः ॥
 भविष्यन्ति न सन्देहो ब्रह्मत्वन्तु नयाधुना ।
 गच्छन्ति चापि वैकुण्ठे सर्वे स्युर्विष्णुवत्सभाः ॥
 लयमेष्यन्ति तत्रैव यावदाभूतसंप्लवम् ॥

ईश्वर उवाच ।

ततस्तन्तु समादायागच्छदिन्द्रो निजालयम् ।
 तथा काले तु सौमारः कामरूपाधिपोऽभवत् ॥
 पूर्वभागे च सौमारः कुवाचः पश्चिमे तथा ।
 दक्षिणे यवनस्तद्वदुत्तरे प्लव एव च ॥
 एवमेव महादेवि ! ते सर्वे कामपालकाः ।
 एवन्ते कथितं देवि ! सौमारचरितं हि तत् ॥
 इतः किमिच्छसि श्रोतुं यत्त्वया नैव संश्रुतम् ।
 इति श्रीयोगिनीतन्त्रे देवीश्वरसंवादे चतुर्विंशति-
 साहस्र्ये पञ्चदशः पटलः ।

अथ षोडशः पटलः ।

श्रीदेव्युवाच । श्रुतं हि पूर्ववृत्तान्तं सर्वेषामप्यगोचरम् ।
 इदानीं श्रोतुमिच्छामि कालीरूपाऽभवत् कथम् ॥

ईश्वर उवाच ।

शृणु देवि ! परं गुह्यं ब्रह्मादीनामगोचरम् ।

सारात् सारतरं देवि ! भक्तिसुक्तिप्रदायकम् ॥
 एकदा ब्रह्मविष्णु तौ विरोधन्तौ परस्परम् ।
 ईश्वरोऽहमीश्वरोऽहमुक्तवन्तौ जलार्णवे ॥
 तयोः शान्त्यै महेशानि ! प्रादुर्भूतं जलार्णवे ।
 अप्रमेयं महालिङ्गं मदीयं पावनं परम् ॥
 ज्ञानाज्ञानमयं दिव्यं दुर्निरीक्ष्यं भयङ्करम् ।
 तन्मध्येऽहं रुद्ररूपो बभ्राम वृषवाहनः ॥
 तौ दृष्ट्वा तु तदाश्चर्यं भयकल्पितविग्रहौ ।
 स्तुत्वा च विविधैः स्तोत्रैरुचतुर्मां पुनश्च तौ ॥

ब्रह्मविष्णु ऊचतुः ।

इत्युद्धीरितमाकर्ण्य स्थगितौ ब्रह्मकेशवौ ।
 निगूढं ध्यानतो ज्ञात्वा सन्तुष्टौ माधवोऽभवत् ॥
 उद्दिग्धमानसो ब्रह्मा ध्यात्वा मन्मानमासवान् ।
 केवलं रुद्ररूपं मां ज्ञात्वाऽसौ कमलासनः ॥
 विचिकित्सापरो भूत्वा विष्णुमाह तदा विधिः ॥

ब्रह्मोवाच ।

भो विष्णो ! मत्कपालाद् यो जातो रुद्रोऽप्यसौ मतः ।

ईश्वर उवाच ।

एवमुक्त्वा चोपहासं कृत्वा धात्वा विगर्हितम् ।
 चकार बहुधा देवि ! विघ्नं दत्तं सुदारुणम् ॥
 मया तस्मै ब्रह्मणे तद्विगर्हितविनिर्मितम् ।
 तद्विघ्नमसुरो भूत्वा मध्याह्नसमये रविः ॥
 जातो देहात् स त्रिपुरनाम्ना च दानवः शिवे ! ।
 सर्वेषां सकलं नीतमिन्द्रादीनां महेश्वरि ! ॥
 तेन दैत्येन दैवेशि ! ततो विष्णोर्हि तत् जगत् ।
 गरुडश्च विना स्रक्ष्मीमन्यत् सर्वं हृतं बलात् ॥

कृतं तेनैव दैत्येन ब्रह्माणः कमलासनम् ।
 ततः पलायिता देवा ब्रह्मविष्णुपुरोगमाः ॥
 हिमालयं समासाद्य विष्णुराह तदा विधिम् ॥
 वेषु इवाच । शिवनिम्दा कृता धातस्त्वया पूर्वं जलार्णवे ।
 तेनैव चापराधेन वयं सर्वे प्रपीडिताः ।
 ततस्तु परमेशानं स्तोष्याम्यत्र गिरौ पुनः ॥
 तदैव मङ्गलं लेभे भूयो मे रोचते हृदि ॥

ईश्वर उवाच ।

समाश्रित्य तपस्तेषु ब्रह्मविष्णुपुरोगमाः ।
 हिमालये तदा देवाः प्रसादो मेऽभवत् तदा ॥
 पृथिवीञ्च रथं कृत्वा चक्रे चन्द्रदिवाकरी ।
 ब्रह्माणं सारथिं कृत्वा वेदान् रज्जुस्तथैव च ॥
 देवान् कृत्वा रथाङ्गानि अश्वांश्चैव रथान् पुनः ।
 धनुः कृत्वा सुमेरुञ्च ज्याञ्च कृत्वा तु वासुकिम् ॥
 विश्वञ्च सकलं कृत्वा रथस्थं यच्चराचरम् ॥
 वाणं विष्णुं विधायैव त्रिपुरं भस्मसात् कृतम् ।
 चराचरेण सहितं देवदैत्यादिभिः सह ॥
 मया तत्र महेशानि ! पुनः सृष्टिः कृता ततः ।
 यत्र भस्म कृतं देवि ! जगदेतच्चराचरम् ॥
 महत् श्मशानन्तु विद्धि सर्वेषां लयकारणम् ।
 मृतानां सर्वदेवानां तेजस्तत्र व्यवस्थितम् ॥
 पञ्चक्रोशात्मकं भूत्वा तेजस्तु जगतां तथा ।
 निर्माय मायया देहं त्रैपुरं तस्य वक्षसि ॥
 तत्र मृत्युच्छलेनाहं तुष्टाव परमेश्वरीम् ।
 तत्तेजसि महाकात्याः परा चैतन्यरूपिणी ॥
 ततस्तेजसि सा काली प्रादुर्भूता परा कला ।

महादीपप्रमाणन्तु तेजः कालीति कीर्तितम् ॥
 मुखमात्रं समादृष्टं महाकाव्यास्तु तेजसि ।
 अतो गिरिमुखं नाम मुनिभिः परिगीयते ॥
 तद्दृष्ट्वा परमेशानि । आनन्दश्चैव जायते ।
 आनन्दकाननं तस्माद् गीयते वेदवादिभिः ॥
 कालीमयं हि तत्तेजः सकलं संवभूव ह ।
 यथा तु सागरे गच्छन् शीकरः सागरो भवेत् ॥
 तथा सूर्यादितेजो हि कालीतेजो वभूव ह ।
 यथा नानाजलं देवि ! गङ्गायां पतितं यदि ॥
 गङ्गैव जायते सर्वं तथा तेजः सुरेश्वरि ! ।
 सर्वं काल्यंभवत् पूर्णं नास्ति भेदो महेश्वरि ! ॥
 सर्वं तदमृतं देवि ! जानीहि सुरसुन्दरि ! ।
 तामसीमनिशं देवि ! शिरसा धारयाम्यहम् ॥
 ततो हि शङ्करत्वं मे निश्चितं सत्यमेव हि ।
 तां कालीं शिरसाधाय पञ्चक्रोशमयीं सदा ॥
 अहर्निशं पूजयामि परमानन्दसुहृत्तः ।
 अतो विश्वेश्वरत्वं मे सदैव नात्र संशयः ॥
 ब्रह्मविष्णादिकानाञ्च ईश्वरो यः सुरेश्वरि ! ।
 विश्वेश्वरः स एव स्यान्नापरः परमेश्वरि ! ॥
 केवलानन्दवान् भूत्वा पूजयामि परं सदा ।
 तत्र तस्याः कृपा जाता वाग्भवा याऽशरीरिणी ॥
 श्रीदेव्युवाच । भो देव ! परमानन्द ! ममानन्दः कृतस्त्वया
 अतः काश्यां मृतानां त्वमानन्दं देहि सर्वदा ॥

ईश्वर उवाच ।

इति श्रुत्वा वचस्तस्या मग्नोऽहममृतार्णवे ।
 ददामि परमं ब्रह्म सुषुम्नोः कर्णगोचरे ॥

वाराणस्यां सदा देवि ! स्थित्वा ध्यानपराः शिवे ।।
 जले स्थले चान्तरीक्षे वाराणस्यां मृतास्तु ये ॥
 ददामि परमं ब्रह्म तेषां हि कर्णगोचरे ।
 हिम्वा हि सकलं कर्म सुकृतं दुष्कृतं हि ते ।
 प्राप्स्यन्ति ब्रह्म निर्वाणं ममोपदेशतः क्षणात् ॥
 तत् सर्वं सुकृतं कर्म दुष्कृतं वा महेश्वरि ! ।
 भवेद्भस्म महाकात्याः प्रसादात् ज्ञानयोगतः ॥
 काशीलग्नं हि यत्किञ्चित् काशी भवति तत्क्षणात् ।
 काशीस्पर्शनमात्रात् ते पूर्णानन्दमयाः सदा ॥
 शूली कर्म दहेत् काशीतेजःस्पर्शात् क्षणात्तथा ।
 तूलराशिं दहेत्त्वग्निः किञ्चित्कालाद्यथा शिवे ॥
 तथा दहेत् कर्मराशिं काशीजन्मैकतो नृणाम् ।
 काशीस्थानं पुण्यचयं किं वाहं कथयामि ते ॥
 अपि चेत् त्वत्समा नारी मत्समः पुरुषोऽस्ति चेत् ।
 तदा काशीफलं किञ्चिद् देवि ! वक्तुं क्षमो भवेत् ॥
 अण्डजा उष्मजाश्चैव उद्भिज्जाश्च जरायुजाः ।
 ते सर्वे मुक्तिमायान्ति काश्याच्चेद् भाग्यतो मृताः ॥
 इयं वाराणसी देवि ! महातेजोमयी शुभा ।
 युगभेदाज्जनैरेव दृश्यते हि चतुर्विधा ॥
 कृते रत्नमयी काशी त्रेतायां स्वर्णजा स्मृता ।
 द्वापरे सा शिलारूपा कलौ भूमिमयी शुभा ॥
 नातः परतरं क्षेत्रं त्रिषु लोकेषु विद्यते ।
 सत्यं सत्यं महादेवि ! शपथेन वदामि ते ॥
 संसारवर्त्मना देवि ! मुक्तिमिच्छति यः पुनः ।
 पाषाणेश्वरलोभित्वात् तिष्ठेत् काश्यां स यन्त्रितः ॥
 स एव पण्डितो ज्ञानी स एव कुलपावनः ।

प्राणान्तेऽपि महादेवि ! काशीं न निस्त्यजेद्बुधः ॥
 स एव परमो मूर्खः स एव कुलनाशकः ।
 ह्यथैव मूर्खलोकेन काशीं प्राप्य समुज्झितम् ॥
 बहुभिर्जन्मभिः पुण्यैर्यदि काशीं लभेत् जनः ।
 तदा नैव त्वजेत् काशीं प्राणान्तेऽपि कदाचन ॥
 अनायासेन संसारसागरं यस्मितीर्षति ।
 सं गच्छेदपि यत्नेन मम वाराणसीं पुरीम् ॥
 अन्नं दद्यादन्नपूर्णां ज्ञानं दद्यात् सरस्वती ।
 प्राणान्ते मुक्तिदाताऽहं काश्यां स्थित्वा सदैव हि ॥
 एवन्ते कथितं देवि ! यत् पृष्टं गिरिजे ! मयि ।
 परमं पावनं मोक्षं किमतः श्रुतुमिच्छसि ॥

इति श्रीयोगिनीतन्त्रे देवीश्वरसंवादे चतुर्विंशति-
 साहस्ये षोडशः पटलः ।

अथ सप्तदशः पटलः ।

श्रीदेव्युवाच । गुरुस्त्वं सर्वलोकानां परमेश । पुरातन ! ।
 जगद्गुरुं कलाधीश ! वद कोलानिपातनम् ॥

ईश्वर उवाच ।

शृणु देवि ! प्रवक्ष्यामि कोलासुरनिपातनम् ।
 महाकालीप्रसङ्गेन वृत्तान्तमिदमद्भुतम् ॥
 पापं जातं ब्रह्मशापाद् विष्णोरतुलतेजसः ।
 पीडितस्तेन पापेन तपश्चक्रे स सर्ववित् ॥
 हिमालयान्तिके गत्वा तत्पापक्षयकात्मकः ।
 अष्टाक्षरीं महाविद्यां महाकात्याः सदा जपन् ॥

दशवर्षसहस्रान्ते तुतोष सा महेश्वरी ।

तस्याः सन्तोषमात्रेण विष्णोर्हृदयपङ्कजात् ॥

कोलानामासुरो भूत्वा निर्गतः सहसा हि सः ।

तेन दैत्येन बलिना सर्वं नीतं दुरात्मना ॥

इन्द्रादिसकलान् देवान् विनिर्जित्य महासुरः ।

हृत्वा च वैष्णवं धाम ब्रह्मणः कमलासनम् ॥

इदानीं रे वत्स ! विष्णो ! हन्मि कोलान् सक्कान्धवान् ।

कोलानगरमास्थाय कुमारीरूपमास्थिता ॥

ईश्वर उवाच ।

एवं श्रुत्वा कोलावाणीं ब्रह्मविष्णुादयः सुराः ।

आनन्दजलधौ मग्नाः शिखिवन्नन्तुर्धनात् ॥

अतः काली करालास्या द्विजबालास्वरूपतः ।

गत्वा कोलापुरं देवि ! कोलासुरसमौपतः ॥

तमयाचत तद्भक्ष्यं कुमारी दैत्यपुङ्गवम् ॥

काल्युवाच ।

मातृतातविहीनाहं सहायपरिवर्जिता ।

क्षुधिताहं महाराजन् ! भोज्यं मच्चं प्रदीयताम् ॥

ईश्वर उवाच ।

ततः कोलासुरो देवि ! मायया परिमोहितः ।

दयया तां करे धृत्वा विवेशान्तःपुरे स्वयम् ॥

उवाच भोज्यं दास्यामि तुभ्यं यत्ते स्वभीक्षितम् ।

अत्रोपविश बाले ! त्वं आसने मणिरञ्जिते ॥

इत्युक्त्वासौ ददौ भोज्यं नानाविधमनेकशः ।

भुक्त्वा सा सकलं देवि ! पुनर्देहीतिवादिनी ॥

पुनर्ददौ बहुतरं तच्चापि बुभुजे स्वयम् ।

ताहं हृत्वा वदन्तीं तां कोलोवाच तदाऽसुरः ॥

यथा त्वमिर्भवेद् बाली ! तावच्च तत्तथा कुब ।
 इत्युदीरितमांकर्ण्य काली बालास्वरूपिणी ।
 कोषं हयं हस्तिनञ्च रथं सैन्यं सबान्धवम् ।
 क्षणेन बुभुजे काली कोलासुरं महाबलम् ॥
 कालरुद्रो यथा काले क्षणाद्युगतयं नयेत् ।
 तथा कोलापुरं शून्यं कृतं काष्ठा क्षणाच्छिवे ! ॥
 हतारयस्ततो देवा ब्रह्मविष्णुमुखास्तथा ।
 निरन्तरं पुष्पवृष्टिं चक्रुस्ते नन्दतुः परम् ॥
 जगुः सुललितं गीतं देवगन्धर्वकिन्नराः ।
 विद्याधरीदेवपत्नीकिन्नरीभिः समन्ततः ॥
 पूजितास्तैः कुमारौ सा कुसुमैर्नन्दनोद्भवैः ।
 सर्वलोकैः पूजिता च कुमारी सा गृहे गृहे ॥
 ततः साऽन्तर्हिता देवी कुमारी ब्रह्मविग्रहा ।
 एवं तेऽद्य मया प्रोक्तं कोलासुरनिसूदनम् ॥
 ब्रह्मशापो दुराधर्षः कोऽप्यतस्तं न चाचरेत् ।
 वाग्वज्रञ्च ब्राह्मणानां सदा जानीहि कामिनि ! ॥
 अतोऽविद्यः सविद्यो वा ब्राह्मणः सर्वदा भवेत् ।
 सन्तोष्य ब्राह्मणान् देवि ! तुष्टा वयं सदा सुराः ॥
 वितुष्टे ब्राह्मणे देवि ! वितुष्टा वयमेव हि ।
 यद्यकार्यशतं देवि ! ब्राह्मणः स्वयमाचरेत् ।
 आत्मनो हितकामेन तथापि तं न चोत्सृजेत् ।
 नापमानश्च कर्त्तव्यः सर्वदा सुरपुङ्गवे ॥
 ब्राह्मणः सर्वदेवात्मा मोक्षतेजःसमो हि सः ।
 अप्रसूतिश्च सा काली कुमारीरूपधारिणी ॥
 ततः प्रभृति देवेशि ! कुमारी पूज्यते सुरैः ।
 ब्रह्मविष्णुमहेशाद्यैः कुमारी पूज्यते सदा ॥

अन्यैः सर्वैः प्रपूज्येत ब्रह्माण्डतलगोचरैः ।
 कुमारौपूजनफलं वक्तुं नार्हामि सुन्दरि ! ॥
 जिह्वाकोटिसहस्रैस्तु वक्त्रकोटिशतैरपि ।
 तस्माच्च पूजयेद् बालां सर्वजातिसमुद्भवाम् ॥
 जातिभेदो न कर्त्तव्यः कुमारीपूजनै शिवे ! ।
 जातिभेदाग्रहेशानि ! नरकान्न निवर्त्तते ॥
 विचिकित्सापरो मन्त्री भ्रुवञ्च पातकी भवेत् ।
 देवीबुद्ध्या महाभक्त्या तस्मात्तां परिपूजयेत् ॥
 सर्वविद्यास्वरूपा हि कुमारी नात्र संशयः ।
 एका हि पूजिता बाला सर्वं हि पूजनं भवेत् ॥
 यदि भाग्यवशाद्देवि ! वेश्याकुलसमुद्भवाम् ।
 कुमारीं लभते कान्ते ! सर्वस्वेनापि साधकः ॥
 यत्नतः पूजयेत्तान्तु स्वर्णरौप्यादिभिर्मुदा ।
 तदा तस्य महासिद्धिर्जायते नात्र संशयः ॥
 महासिद्धिर्भवेदस्य स एव श्रीसदाशिवः ।
 लक्षणं तस्य वक्ष्यामि तच्छृणुष्व प्रियंवदे ! ॥
 सक्तात्तस्य महेशानि ! काञ्चनं परिजायते ।
 सर्वसिद्धियुतो भूत्वा क्रीडते भैरवो यथा ॥
 स्वर्गं मर्त्यं च पाताले गतिस्तस्य सुनिश्चितम् ।
 हठात्तु जायते सर्वं यद्यन्मनसि वर्त्तते ॥
 कायव्यूहं समासाद्य सर्वत्र व्यापको भवेत् ।
 अव्याहताक्षः सर्वत्र यथा पुरन्दरः शिवे ! ॥
 देवदानवगन्धर्वनागकिन्नरकामिनी ।
 विद्याधरी राजनारी सेवते तं दिवानिशम् ॥
 अन्ते च प्राप्यते तेन परं निर्वाणमुत्तमम् ।
 कुमारीपूजने काले साधकः शिवतां व्रजेत् ॥

कुमारी पूज्यते यत्र स देवः क्षितिपावनः ।
 महापुण्यतमं भूयात् समस्तात् क्रोशपञ्चकम् ॥
 कुमारीपूजने तत्र कुर्याच्च परमेश्वरि ! ।
 स्फुरत्येव महज्ज्योतिः प्रत्यक्षं भारते भुवि ॥
 विश्वम्भरो नाम राजा चैत्रवंशसमुद्भवः ।
 अपूजयत् कुमारीं तां वेश्याकुलसमुद्भवाम् ॥
 काञ्चीनान्नीं कृष्णवर्णां सर्वलक्षणपूरिताम् ।
 पूजाकाले महादेवि ! काञ्ची जाता स्फुरत्प्रभा ॥
 तत्प्रभापटलाच्छन्नो राजा मोक्षमवाप्तवान् ।
 सम्यक् प्रपूरिता तत्र काञ्ची ज्योतिर्मयी प्रभा ।
 भूत्वा नित्या हि तत्स्थाने गृह्णाति पूजनं सदा ॥
 काञ्चीनान्नी पुरी जाता तत्स्थानन्तु महाफलम् ।
 मोक्षदा सा पुरी ज्ञेया पञ्चक्रोशमयी शुभा ॥
 गृहव्यापारादिकञ्च तत्र यद्यत् कृतं भवेत् ।
 तत् सर्वं पूजनं तस्याश्वितमेतन्नगेन्द्रजे ! ॥
 अथ काञ्चीपुरी देवि ! युता वाराणसी शुभा ।
 एवन्तु पूजिता बाला काम्पिल्लेन महात्मना ॥
 काम्पिल्ले नगरे पूर्वं तामुद्भूत्य वरानने ! ।
 अद्यापि दृश्यते लोके शिलारूपेण तिष्ठता ॥
 सर्वपुण्यतमं वासं सर्वतीर्थसमाकुलम् ।
 सर्वयज्ञयुतं देवि ! महर्षीणाञ्च वेष्टितम् ॥
 सर्वाश्चर्यसमाक्रान्तं काम्पिल्ले नगरे परम् ।
 ये वसन्ति महादेवि ! काम्पिल्लनगरे पुरे ॥
 इह भुक्त्वा वरान् भोगान् मम तुष्टिप्रदायकान् ।
 सर्वसम्पत्समीकौर्णानन्ते देव्याः प्रसादतः ॥
 उल्लङ्घ्य ब्रह्मलाकं वं देव्याः स्थानं समाप्नुयुः ।

यदि कामी भवेत् कोऽपि वैकुण्ठं परमं व्रजेत् ॥
मल्लीकं वा महेशानि ! यथा मे मणिमन्दिरम् ।
एवं तेऽद्य मया प्रोक्तं कुमारीचरितं शिवे ! ॥
किञ्चिदेव महामाये ! पुनः किं परिकथ्यते ॥

इति श्रीयोगिनीतन्त्रे देवीश्वरसंवादे चतुर्विंशति-
साहस्रे सप्तदशः पटलः ।

अथ अष्टादशः पटलः ।

श्रीदेव्युवाच । श्रुतं कुमारीचरितं पूर्वं हि देववाञ्छितम् ।
इदानीं श्रोतुमिच्छामि कहोलचरितं परम् ॥
आज्ञापय महादेव ! कृपया परया हि तत् ।
हितं हि सर्वलोकानां योगिनां हृदयार्थदम् ॥
श्वर उवाच । वेदवेदान्तवेदाङ्गसर्वशास्त्रस्वरूपभाक् ।
सर्वयागी सर्वतीर्थपूतः सर्वाधवर्जितः ॥
सर्वविद्यासर्वमन्त्रकृतां सिद्धऋषीश्वरः ।
सर्ववर्य ऋषिश्रेष्ठः परिवभ्राम मेदिनीम् ॥
चिन्तामवाप महतीमतीवोद्दिग्धमानसः ।
सहस्रसूर्यसङ्काशः स एवासीत् पुरा शिवे ! ॥
चिन्तया परया सोऽभूत् परिव्याप्तो निरन्तरम् ।
तदाकाशसमुद्भूता श्रुता वाणी महर्षिणा ॥
कहोल ! याहि पूर्वं त्वं शङ्करं देवशङ्करम् ।
स गुरुः सर्वसत्त्वानां सकलं ते करिष्यति ॥
श्रुत्वा तां गागरीं वाणीं परमानन्दसंप्लुतः ।
गत्वोवाच कहोलोऽसौ वृत्तान्तं सकलं हि तम् ॥

- ततस्तस्मै मया दत्ता विद्या काली परा कला ।
 चन्द्राक्षरी सर्वज्ञानभानवी चिन्मयी शुभा ॥
 दत्तश्च परमाचारः श्रीमदागमसम्मतः ।
 कथितश्च मया तस्मै कहोल ! पुत्र ! तच्छृणु ॥
 अनेनाचारयोगेन गत्वा कालीं दिगम्बरीम् ।
 भावयित्वा पूजयेद् यः सर्वाज्ञानविनाशिनीम् ॥
 ततस्ते संशया नष्टा भवेयुर्भुवनेश्वरि । ।
 इत्याज्ञप्तः कहोलः स ऋषिर्वेदविशारदः ॥
 गत्वा काशीं यजेत् कालीं पञ्चाचारयुतो मुदा ।
 तस्य ते संशया विघ्नाः पलायन्ते दिने दिने ॥
 ऋषेस्तस्य कहोलस्य वेदमूर्तेर्महामतेः ।
 ततस्तस्मिन् कृपा जाता महाकाल्या ऋषेः शुभा ॥
 तथा च कृपया देवि ! कहोल ऋषिसत्तमः ।
 आत्मानं कालिकारूपं परं ब्रह्म सनातनम् ॥
 जज्ञौ मायाविनिर्मुक्तमद्वैतं परमं शिवे ! ।
 सर्वमायाविनिर्मुक्तो जातः स ऋषिरुत्तमः ॥
 सर्वं ब्रह्ममयं दृष्ट्वा जगदेतच्चराचरम् ।
 आत्मदेहादिकं किञ्चिज्जानाति न च कर्हिचित् ॥
 तेनैव ब्रह्मज्ञानेन देहकर्मादिकं खलु ।
 भस्मीभूतं महेशानि ! ऋषेस्तस्य महात्मनः ॥
 ब्रह्मभूतः कहोलर्षिमहाकाल्याः प्रसादतः ।
 अत्याचारेषु सर्वेषु रतः स्यात् स्फुरते हि सः ॥
 एवमेव महाकाल्या कहोल ऋषिरादृतः ।
 चकार दीनं तमृषिं स्वीयदेहे तु कारणै ॥
 यं यं भावमुपाश्रित्य यजेत् कालीं हि साधकः ।
 प्राप्नुयादचिरादेव महाकाल्याः प्रसादतः ॥

श्रीदेव्युवाच । श्रुतं कङ्कालचरितं पूर्वं विस्मयकारकम् ।
 देवासुरमुनीन्द्राणामृषीणां भावितात्मनाम् ॥
 इदानीं श्रोतुमिच्छामि गङ्गां त्रैलोक्यपावनीम् ।
 कां विद्यां प्राप्य सा जाता तां वदस्व मयि प्रभो ! ॥

श्रीईश्वर उवाच ।

शृणु देवि ! प्रवक्ष्यामि यन्मां त्वं परिपृच्छसि ।
 श्रवणात् सर्वपापानि नाशमायान्ति नान्यथा ॥
 मन्त्रमादौ प्रवक्ष्यामि त्रैलोक्यपावनाभिधम् ।
 महादेव्या महाकाव्या महादेवेन भाषितम् ॥
 निजवीजं समुद्धृत्य सम्बोधनपदद्वयम् ।
 पुनश्च निजवीजं हि विद्यायशस्करी परा ॥
 एनां विद्यां समाराध्य गङ्गां त्रैलोक्यपावनी ।
 मम जटातटे स्थित्वा जपेद्विद्यामहर्निशम् ॥
 तेन सा पावनी गङ्गा मोक्षदा सर्वदेहिनाम् ।
 सिद्धमन्त्रस्वभावेन कालीतेजोऽतिवृंहिता ॥
 अतः सा पावनी भूत्वा मोक्षदा स्यात् शिवे ! सदा ।
 अतो हि सर्वतौर्यानां सा विद्या सर्वपूजिता ॥
 माहात्म्यं किमु वक्ष्यामि गङ्गायाश्च सुरेश्वरि ! ।
 यन्नामस्मरणादेव पापिनो मुक्तिभागिनः ॥
 गङ्गा गङ्गेति यो ब्रूयात् पापिनामपि पातकी ।
 तेषाञ्च पातकं हित्वा स गच्छेद्दैर्णवीं पुरीम् ॥
 यानि कानि च पापानि प्रोक्तानि ते महेश्वरि ! ।
 प्रायश्चित्तविहीनानि प्रायश्चित्तपराण्यपि ॥
 तानि सर्वाणि नश्यन्ति गङ्गाजलाभिषेकतः ।
 नगरीं यां सदा देवि ! शुभा गङ्गा प्रवाहयेत् ॥
 सर्वं गङ्गा भवत्येव मन्त्रमाहात्म्यतः शिवे ! ।

- यत्र देशे वसेद्गङ्गा स देशः पुण्यभाजनः ॥
 पुण्यक्षेत्रं समुद्दिष्टं पवित्रं योजनद्वयम् ।
 तत्र यत् क्रियते कर्म गङ्गायां नात्र संशयः ॥
 गङ्गायां यत् कृतं देवि ! तदक्षयफलं भवेत् ।
 सङ्गमं वा विहीनं वा कथितं शम्भुवक्त्रभे ! ॥
 तत्रस्थाः प्राणिनः सर्वे देवलोकविनिःसृताः ।
 भुक्त्वा च विविधान् भोगान् कृत्वा च सुकृतं सदा ॥
 अनायासेन यास्यन्ति स्थानं परमदुर्लभम् ।
 यत्र गङ्गाप्रवाहोऽस्ति देवर्षिगणसंस्तुते ! ॥
 गङ्गायां त्यजते प्राणान् यस्तु पुण्यस्वभावतः ।
 ज्ञानतो मोक्षमाप्नोति वैकुण्ठं तत्प्रभावतः ॥
 स्वर्लोकाद्या महेशानि ! गङ्गा पापविनिर्जिता ।
 गङ्गामुद्दिश्य यो गत्वा पथि प्राणान् विमुञ्चति ॥
 विष्णुलोकं बहुगुणं पापी चेत् सोऽपि गच्छति ।
 तत्तीरे यस्यजेत् प्राणान् न्यायतोऽन्यायतोऽपि वा ॥
 सोऽपि स्वर्गमवाप्नोति सर्वसम्भारसंयुतम् ।
 यावदस्थीनि गङ्गायां निक्षिप्यन्ते मृतस्य च ॥
 तावद्वर्षसहस्राणि स्वर्गलोके महीयते ।
 गङ्गाजलसमायोगान्म्रियते यत्र कुत्रचित् ॥
 सर्वपापविनिर्मुक्तो विष्णुलोके महीयते ।
 गङ्गातीरे चतुर्हस्ते पिण्डं दद्यात् समाहितः ॥
 पितॄणां निष्कृतिं कृत्वा विष्णुलोके वसेन्नरः ॥
 गङ्गायां तर्पणं देवि ! पुण्यवान् यः समाचरेत् ।
 महावृत्तिर्भवेत् सत्यं पितॄणाञ्च शताब्दिकम् ॥
 ऋषीणां देवतानाञ्च तथैव समुदाहृतम् ।
 दिवा वा यदि वा रात्रौ सन्ध्यायां वा महानिधि ॥

ज्ञानं दानं तपो होमं तर्पणं पूजनं शिवे ! ।
 सर्वं कुर्यात्तु गङ्गायां कालभेदं न चाचरेत् ॥
 कालभेदं समाचर्य यदि कर्म त्यजेत् शिवे ! ।
 ततस्तु स्थावरो भूयादरण्ये तदनन्तरे ॥
 दावाग्नीनां शिखा तस्य दग्ध्वा मृतमन्त्रेणैकधा ।
 तदन्ते परमेशानि ! चाण्डालो नित्यदुःखितः ॥
 जायते सप्तजन्मानि तदन्ते रजको भवेत् ।
 जन्मत्रयं महेशानि ! तदन्ते शूद्रयोनिषु ॥
 दशजन्म महेशानि ! ततो वैश्यत्वमाप्नुयात् ।
 चतुर्जन्मव्यतीते तु क्षत्रियत्वं त्रिजन्मतः ॥
 ब्राह्मणत्वं ततः प्राप्य लभेत् पुण्यगतिं नरः
 गङ्गायां हरते यो हि यत्किञ्चित् परमेश्वरि ! ॥
 तस्य मोहान्धतमसो रौरवान्नास्ति निष्कृतिः ।
 आभूतसंप्लवं देवि ! कथितं ते सुरेश्वरि ! ॥
 तस्यास्तूरे च गङ्गायाः प्रतिगृह्णाति यो नरः ।
 श्वपचो जायते नित्यं दशजन्मानि कामिनि ! ॥
 ततो दारिद्र्यदोषेण परिभ्रमति मेदिनीम् ।
 सप्तजन्म महादेवि ! तदन्ते निष्कृतिं लभेत् ॥
 एवन्ते कथितं तस्या मन्त्रमाहात्म्यमुत्तमम् ।
 कालिकाया महेशानि ! गङ्गामाहात्म्यकारणम् ॥
 इति श्रीयोगिनौतन्त्रे देवीश्वरसंवादे चतुर्विंशति-

अथ जनविंशः पटलः ।

श्रीदेव्युवाच । भो देव ! परमानन्द ! करुणामयवारिधे ।

अपारे घोरसंसारि पतितानां महार्णवे ॥

यो मृतः कः समुद्धर्ता चास्ते ब्रह्माण्डमण्डले ।

गुरुस्त्वं सर्वसत्त्वानां ब्रह्मादीनां यतो भवान् ॥

पृच्छामि त्वामतो नाथ ! कृपया परया वद ।

श्रुतं सर्वं जगन्नाथ ! त्वन्मुखान्भोजनिर्गतम् ॥

इदानीं श्रोतुमिच्छामि यत्र मे मानसं गतम् ।

कां विद्यां समुपाश्रित्य करालभैरवः स्वयम् ॥

क्रोधवृत्तो भैरवोऽभूत् सर्वसत्त्वभयप्रदः ।

विद्रवन्ति भयार्ता वै यस्माद्देवासुरादयः ॥

स्वां स्वां श्रियञ्च सत्त्वञ्च पलायन्ते इतस्ततः ।

तां विद्यां श्रोतुमिच्छामि वद नाथ ! दिगम्बर ! ॥

ईश्वर उवाच । अतिगुह्या महाविद्या गुह्याद्गुह्यतरा हि ।

ब्रह्मविष्णुशिवादीनां सर्वस्वं जीवनावधि ॥

कथितुं नैव शक्नोमि तां विद्यां परमेश्वरि ।।

कथ्यते नाममात्रं हि ज्ञायतां कुलभैरवि ! ।

यत्र वै परमेशानि ! सुन्दरी वरदायिनी ॥

विद्या राज्ञी घोरकाली अनिरुद्धसरस्वती ।

गृहीत्वा तां महाविद्यामादिनाथः स भैरवः ॥

महाकालभैरवाद्यैर्यद्गुरोः श्रीमुखाच्छिवे ।।

प्राप्तिमात्राम्महादेवि ! करालभैरवः सदा ॥

मेने स पूतमात्मानं सर्वस्मादधिकं स्वयम् ।

सर्वसंसारनिर्मुक्तो ब्रह्मादिसुरवन्दितः ॥

स तूदयाचले पूर्वं तपस्तेपेऽतिदुष्करम् ।

भूत्वार्धचरणो देवि ! वर्षाणां नियुतद्वयम् ॥
 हिमाचले चैकलक्षं लक्षञ्च मन्दराचले ।
 कनकाश्रमे तथा लक्षमुड्डीयाने दिलक्षकम् ॥
 पञ्चविंशतिलक्षञ्च तथा जालन्धरे शिवे ! ।
 पुण्यशैले तथा लक्षं पञ्चविंशतिमानतः ॥
 पञ्चविंशतिलक्षञ्च कामाख्यायोनिमण्डले ।
 एवं तप्तं तपोह्येवं कीटिवर्षं सुदुष्करम् ॥
 कष्टेन महता देवि ! करालभैरवेण ते ।
 तथापि तं प्रति प्रीता मांभूत् काली कदाचनं ॥
 ततः स भैरवो देवि ! गुरोरन्तिकमन्वगात् ।
 निवेदयामास तथा वृत्तान्तं तपसः शिवे ! ॥
 श्रुत्वा श्रीमदादिनाथो महाकालो महेश्वरः ।
 मन्नाथः परमेशानि ! भावनावशतां गतः ॥
 विना च परमाचारं न हि सिद्धिर्भवेत् किल ।
 कथं त्वां परमाचारं कथयामि समासतः ॥
 स एव परमाचारः कालीहृदयसङ्गतः ।
 गुह्यातिगुह्यगुह्येति ब्रह्मादौनामगोचरः ॥
 परो मुक्तिप्रदः साक्षात् सर्वसिद्धिवरप्रदः ।
 कालीप्रत्यक्षबीजोऽयं मम सर्वस्व एव च ॥
 केवलं कथितं सर्वं शिवेन मत्समो भवेत् ।
 सत्त्वशान्तो महायोगी गोपितस्तेन यत्नतः ॥
 आचारार्थं स्वीयपादं कालरुद्रे समर्पितम् ।
 मम स्वस्वपदं शम्भुर्निरुद्धे गोऽप्यचेतसः ॥
 परं सङ्गोप्यते नैव तथाचारं समाचरेत् ।
 सदाचारस्य निगूढं तत्त्वज्ञानं महामतिः ॥
 सर्वेषामधिपो भूतो विश्वबन्धुः सदाशिवः ।

अजरामरतां प्राप्नो महाशान्तः परेश्वरः ॥
 तदाचाररतं नित्यं शान्तं दृष्ट्वा मया पुनः ।
 पदं मदीयं गुरुतां दत्त्वा तस्मै समासतः ॥
 अहन्तु तस्य देहे वै तिष्ठामि सर्वदा मुदा ।
 सर्वेषान्तु सहस्रारं तिष्ठामि कमले परे ॥
 शिवस्य सकलं प्राप्य तिष्ठामि सर्वदा ह्यहम् ।
 शिवः शिवोऽहन्तु शिवो न भेदः कुत्रचित् सदा ॥
 ब्रह्मविष्णुशिवादीनां गुरुर्यत्र ततः शिवः ।
 सोऽपि शान्तो महायोगी आचारक्षम एव सः ॥
 नान्यः कश्चित् क्षमः क्वापि तदाचारः कदाचन ।
 शिवस्य कृपया चैव केवलं साधकः क्षमः ॥
 क्षमा गिरिसुता देवी नान्यः कश्चित् कदाचन ।
 ऊर्ध्वतोऽयं भीमकर्मा करालभैरवः सदा ॥
 तमेव परमाचारं विद्यान्नास्य तमो भवेत् ।
 यथा मे कालिकाराध्या तथाचारोऽयमेव हि ॥
 विद्याराज्ञीं समाराध्यां दातुं योग्यः कदाप्यहम् ।
 योग्यो न परमाचारं दातुं कालीहृदङ्गमम् ॥
 इति सम्भाव्य मन्त्राथः करालभैरवं प्रति ।
 आज्ञापयामास गच्छ पुच्छि ! त्रिलोचनं प्रति ॥
 देवी शिवं समारुह्य तथापि करुणामयि ! ।
 याता मातुः कालिकायास्ततः स भैरवः स्वयम् ॥
 त्यक्त्वा तपस्तु सकलं भावयन्न्तरात्मना ।
 यद्यज्जप्तं तपो ह्येवं यातु यातु वृथा हि तत् ॥
 मम भाग्यवशात् सा हि गुर्वज्ञा विफला भवेत् ।
 अतः शरीरं त्यज्यामि न वक्ष्यामि कदाचन ॥
 प्रतिज्ञामीदृशीं कृत्वा देहं सन्त्यक्तुमुद्यतः ।

तदाकाशसमुद्भूता वाणी सेयं समीरिता ॥
 श्रुत्वा तेन करालेन भैरवेण महात्मना ।
 तामाज्ञां कथयामीशे ! श्रुत्वा कर्णे तवांशजम् ॥
 गुर्वज्ञा विफला यातु तव वै भैरवोत्तमः ।
 विनाचारं तपस्तप्तं त्वयात्मज्ञानतः सदा ॥
 कथं तुभ्यं महासिद्धिं दर्शनं वा ददाम्यहम् ।
 पुनर्याहि महाकालभैरवं भवनाशनम् ॥
 आदिनाथं तव गुरुं वृत्तान्तं कथयेदृशम् ।
 तदावश्यं महाचारं तुभ्यं स तु प्रदास्यति ॥
 तेनैवाचारतो देव ! ममाराधनसुव्रत ! ।
 अचिरात्तं प्रदास्यामि यदुयन्मसि वर्त्तते ॥
 कालीतारामहामन्त्रं शुभं मन्त्रञ्च वै ध्रुवम्
 कुलाचारं विना यो हि जपेत् स नारकी भवेत् ॥
 कथं सिद्धिर्भवेत् तस्य मुक्तिस्तिष्ठति दूरतः ।
 एवमाज्ञां महाकात्या लब्ध्वा स भैरवोत्तमः ॥
 पुनर्गत्वा च श्रोनाथं आदिनाथं महाप्रभुम् ।
 महाकालं महादेवं शून्यरूपं जगद्गुरुम् ॥
 निवेदयामास तदा यदुयद्वाक्यं समीरितम् ।
 जाता कृपा महाकात्याः करालभैरवोऽधुना ॥
 इति मत्वा निन्दितः स गुरुणा शून्यरूपिणा ।
 तदा नियमपूर्वं हि करालभैरवोऽवदत् ॥
 कुलाचारं परं गुप्तं कालीतन्त्रोदितं हि यत् ।
 महाकालो जगन्नाथोऽभिषिक्तं तच्चकार ह ॥
 शाक्ताभिषेकविधिना पूर्णाभिषेकतस्तथा ।
 ददौ नाम करालाय क्रोधवक्त्रोऽतिविश्रुतः ॥
 दिव्यभावं आवयित्वा वीरभावं तदत्तरम् ।

समदिरामत्स्यमुद्रान्तु पात्रं कारणपूरितम् ॥
 ददौ तस्मै महाकालः शून्यरूपी गुरुः स्वयम् ।
 तदानीं शुशुभे सर्वं जगदेतच्चराचरम् ॥
 क्रोधवक्त्रोऽपि नत्वा श्रीमहाकालीपदाम्बुजम् ।
 महाकालो तदा देवि ! स्मृत्वा श्रीगुरुपादुकाम् ॥
 गुर्वाञ्जया भावयुक्तः स्वीकृत्य कारणं परम् ।
 नष्टपापः स्थिरमनाः परमानन्दपूरितः ॥
 आनन्दजलधौ देवि ! निमग्नः क्रोधभूप्रतिः ।
 शक्तिकोपे महेशानि ! भूयो नत्वा गुरोः पदम् ॥
 अस्तौषीत् परया भक्त्या संसारसागरे स्थितः ॥

क्रोधवक्त्रभैरव उवाच ।

नमामि नाथं सुरकल्पवृक्षं गुरुं चिदानन्दमहावतारम् ।
 नित्यं हि विज्ञानमानन्दरूपं परात्परं ब्रह्म शिवस्वरूपम्
 जगन्निवासं जगदादिमूलमज्ञातमेकं परमात्मसंज्ञम् ।
 तेजोमयं निष्कलतत्त्वभावं क्रियाविहीनं परमं निरञ्जनम्
 प्रपञ्चहीनं परिपूर्णभावमाद्यन्तशून्यं प्रकृतेः परस्तात् ।
 अरूपरूपं स्फुटमेव सत्यं कृपावतारं खलु शून्यरूपम् ॥
 अनादिसंसारविनाशबीजं परं पवित्रञ्च ह्यगोचरं गुरुम् ।
 शिवाह्वदः केवलनाममन्त्रात् प्रकाशभावं प्रणमामि नित्यम्
 अणोरणीयान्महतो महीयान् प्रपश्यति त्वादिविदेव वर्त्यः ।
 यज्ज्ञानजं लोचनमेव सत्यं स च प्रविष्टस्त्वयि नाथ ! सत्यं
 असारसंसारसमुद्रतारं वन्देऽहमाद्यं पुरुषं पुराणम् ।
 तमेव कालीपरमार्थबीजं नमाम्यहं तच्चरणारविन्दम् ॥
 स्तोत्रेणानेन यो भक्त्या त्वां स्तोष्यति च साधकः ।
 प्रातर्मध्याह्नायात्राङ्गे तेषां मुक्तिप्रदा भव ॥

महाकालभैरव उवाच ।

स्तोत्रेणानेन संतुष्टः सदाहं तव पुत्रक ॥

गच्छ शीघ्रं योनिपीठं देवीशिखरमाश्रितः ॥

भज कालीं कुलाचारभाववेश्यापरायणः ।

अचिराद्वाञ्छिता सिद्धिर्भविता ते न संशयः ॥

वेश्यामध्यगतं वीरं कदा पश्यामि साधकम् ।

एवं वदति सा काली तस्माद्वेश्यापरो भव ॥

मन्त्राचारे हि सर्वत्र नि हि दोषः कदाचन ।

तस्माद्भ्रान्तिं परित्यज्य कुलधर्मं समाश्रय ॥

भ्रान्तिस्तत्र न कर्तव्या सिद्धिहानिर्यतो भवेत् ।

विशुद्धचित्तो भूयाच्चेत् सिद्धिः स्यादपरार्द्धगा ॥

ईश्वर उवाच । ततो नत्वा महाकालीं गुरुं बहुविधं मुदा ।

योनिपीठं समासाद्य देवीशिखरमाश्रितः ॥

उर्वशीमेनकारभापञ्चचूडातिलोत्तमाः ।

पञ्चवेश्यारतो भूत्वा कुलाचारपरायणः ॥

भावशुद्धां महाविद्यां जजाप क्रोधभूपतिः ।

विद्याराज्ञीं घोरकालीं अनिरुद्धसरस्वतीम् ॥

अष्टोत्तरशतेनैव तस्य प्रत्यक्षतामियात् ।

काली करालवदना तेजोरूपा सनातनी ॥

तेजसा परिसञ्छाद्य ब्रह्माण्डमण्डलं सदा ।

तद्वद्वा सुमहत्तेजो भैरवो भयविह्वलः ॥

अनुपायो मूर्च्छितः सन् पपात पर्वताद् भुवि ।

ततः काली जगन्माता कृपासागरसञ्चया ॥

आश्वास्योवाच तं क्रोधं वाचाऽमृतसमानया ॥

श्रीकाल्युवाच । समुत्थाय ततो देवीं भैरवः पुलकान्वितः ।

अस्तौषीत् परया भक्त्या नानाविधविधानतः ॥

मुहुर्मुहुर्ननामासौ ततः कालीमुवाच ह ॥
 क्रोधवक्त्र उवाच । परं ब्रह्म परं धाम परमात्मा सनातनी ।
 मनोऽभीष्टं प्रयच्छ त्वं सर्वदा मे मनोमयि ! ॥
 श्रीकाल्युवाच । ब्रह्मविष्णुादिकानाञ्च ब्रह्माण्डेतरवासिनाम् ।
 नित्यं निग्राहकस्त्वं हि भव भैरवसत्तम ! ॥
 कुलाचारेण यः कोऽपि मामर्चयति पुत्रक ! ।
 स मे पुत्रत्वमागच्छेत् सत्यं सत्यं न संशयः ॥
 गृह्णातु वक्त्रं दास्यामि ब्रह्माण्डभयदो भवान् ।
 तव वक्त्रं कालरूपं सर्वनिग्राहकं परम् ॥

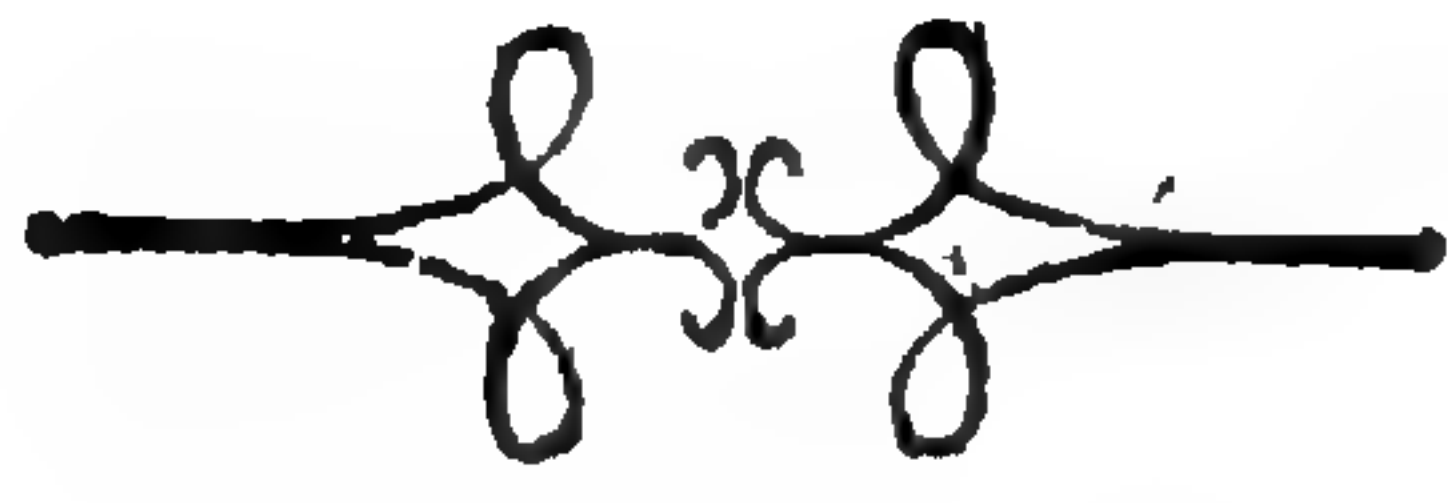
दैश्वर उवाच ।

वक्त्रं दत्त्वा भैरवाय क्षणात् शान्तिमगात् शिवा ।
 महाकालो भैरवोऽपि वज्रपाणिर्वभूव सः ॥
 करालभैरवं रूपं क्रोधवक्त्रो वभूव सः ।
 वज्रपाणिर्महाकालीप्रसादादीश्वराभिधः ॥
 इति श्रीयोगिनीतन्त्रे पूर्वार्द्धे कथितं मया ।
 गोपनीयं सदा भद्रे ! योनिं परनरे यथा ॥

इति श्रीयोगिनीतन्त्रे देवीश्वरसंवादे चतुर्विंशति-
 साहस्र्ये जनविंशतिः पटलः ।

इति श्रीयोगिनीतन्त्रे पूर्वखण्डं समाप्तम् ।

उत्तरखण्डम् ।

प्रथमः पटलः ।

श्रीं कामाख्यायै नमः ।

प्रधानसाधारविकल्पसत्त्वा स्वभावभावाद्भुवनत्रयस्य ।
सा विद्यया व्यक्तमपीह माया ज्योतिःपरा पातु जगन्ति नित्यम् ॥
श्रीदेव्युवाच । उड्डीयानादिकं पीठं श्रुतं मे प्राणवल्लभ ! ।
इदानीं श्रोतुमिच्छामि कामरूपस्य निर्णयम् ॥
यदुक्तं मे त्वया नाथ ! घोरपापविनाशकम् ।
कामाख्यासंज्ञकं पीठं व्यक्तं कलियुगे गतम् ॥
कलिसर्पस्य दंष्ट्राणां विचित्राणां चिकित्सकम् ।
भेषजं परमं देव ! किं मे तत् कथ्यतां विभो ! ॥
श्रीभगवानुवाच । उड्डीयानस्य देवेशि ! प्रादुर्भावः कृते युगे ।
पूर्णशैलस्य सम्भूतिस्त्रेतायुगमुखेऽभवत् ॥
द्वापरे जालशैलस्य कामाख्यस्य कलौ युगे ।
घोरस्य कलिपापस्य विनाशाय महेश्वरि ! ॥
प्रतिवर्षे तव पीठमुपपीठं युगं युगम् ।
त्रयं त्रयं महाक्षेत्रं पुण्यारण्यं त्रयं त्रयम् ॥
प्रतिपीठे महादेवः प्रतिपीठे चतुर्भुजः ।
प्रतिपीठे स्थिता गङ्गा पार्वती प्रतिपीठके ॥
प्रतिपीठं प्रतिक्षेत्रं पुण्यारण्यन्तु पीठके ।
कलौ गृहात् सुदूरे च तीर्थबुद्धिः प्रजायते ॥
किन्तु तीर्थानि वै सन्ति भावनासिद्धिमन्दिरे ।

प्रतिपीठं पृथग्धर्मं आचारस्य पृथक् पृथक् ॥
 देशे देशे कुलाचारो न हन्तव्यश्च हेतुभिः ।
 पृथक् पूजा पृथङ् मन्त्रो मर्त्ये च तारपीठकम् ॥
 भद्रपीठं दक्षिणात्ये मध्यदेशस्य पार्वति ! ।
 जालन्धरन्तु पाश्चात्ये पूर्णपीठन्तु पूर्वतः ॥
 ऐशान्यां पूर्वभागे च कामरूपं च जानीहि ।
 जालन्धरन्तु वायव्ये कोल्हापूरन्तु उत्तरे ॥
 ईशाने चैव विहारं महेन्द्र उत्तरे कियत् ।
 श्रीहृदमपि पूर्वं च उपपीठान्यथो शृणु ॥
 नौकायानेन देवेशि ! अष्टषष्टिस्तु योजनैः ।
 प्रस्तारे ओङ्गपीठस्य आयामेऽति गुणं भवेत् ॥
 शकटाकारकं पीठं चतुष्कोणं सपीठकम् ।
 चतुर्द्वारसमायुक्तं वायुविम्बेन चिह्नितम् ॥
 तीर्थकोटिद्वययुतं सिन्धुभद्रकपीठकम् ।
 यत्र सोमेश्वरं लिङ्गमादिपीठं तथा परम् ॥
 कामधेनुश्च यत्रैव यत्र चक्रेश्वरो हरः ।
 क्षेत्रं विरजःसंज्ञश्च एकाम्रं नदनन्तरम् ॥
 भास्करस्य महाक्षेत्रं यत्र मातङ्गशङ्करः ।
 कुशस्थली महापुण्या दन्तकस्य वनं तथा ॥
 सुमन्तश्च तथारण्यं शिवयूपश्च पूर्वतः ।
 पश्चिमे धेनुकारण्ये उत्तरे तु गयाशिरः ॥
 दक्षिणे चन्द्रभागा च ओङ्गपीठं वरानने ! ।
 त्रिंशद्योजनविस्तीर्णमायामे शतयोजनम् ॥
 यत्र कामेश्वरौ देवी योनिमुद्रास्वरूपिणी ।
 भूगोलपीठकं नाम यत्र वै गोलकेश्वरः ॥
 धर्मपीठं महापीठं यत्र कामेश्वरो हरः ।

अविमुक्तं महाक्षेत्रं हंसप्रपतनं तथा ॥
 ब्रह्मयूपस्तु तत्रैव यत्र श्वेतवटः स्थितः ।
 कुरुक्षेत्रन्तु तत्रैव यत्र मायास्वना नदी ॥
 त्रयोध्वारण्यकं पुण्यं धर्मारण्यं तथा परम् ।
 कचात्मकं महारण्यं यत्र पातालशङ्करः ॥
 गण्डकी च नदी पूर्वे विष्णुयूपश्च पश्चिमे ।
 दक्षिणे वृषभं लिङ्गं उत्तरे कदलीवनम् ॥
 एतन्मध्यतमं पीठं चापाकारं मनोरमे ! ।
 आननाभं तथा पद्मं रक्तवर्णं विभावयेत् ॥
 एकादशशतायामं योजनानां तथा नव ।
 अशीत्यष्टौ च प्रस्तारे त्रिकोणं पीठमुत्तमम् ॥
 प्रवरं पीठकं तत्र पीठं चाशोकमेव च ।
 सीतायाश्च महाक्षेत्रं अगस्तस्याश्रमस्तथा ॥
 हरस्य परमं क्षेत्रं क्षेत्रत्रयमिदं प्रिये ! ।
 माधवारण्यकं क्षेत्रं हरस्यारण्यकं तथा ॥
 अरण्यञ्चैव भर्गस्य एतदारण्यकं त्रयम् ।
 उत्तरे ब्रह्मक्षेत्रञ्च दक्षिणे सागरावधि ॥
 पूर्वे तूदयकूटश्च पश्चिमे श्रीपर्वतं प्रिये ! ।
 एतन्मध्यतमं पीठं पुण्याख्यं नाम नामतः ॥
 पादात् पादान्तरं यावन्मध्यहस्तद्वयान्तरम् ।
 शिवरात्रौ च गमनं सौरमासेन मासकम् ॥
 कामरूपं विजानीयात् षट्कोणास्रप्रगर्भकम् ।
 तत् पुण्यं तत्समं वेत्य नवव्यूहं त्रिमण्डलम् ॥
 पर्वतैर्दशभिर्युक्तं वेदिमध्यं प्रकीर्तितम् ।
 मध्यपीठं महापीठं यत्र कामेश्वरोऽभवत् ॥
 तत्र पीठे हि देवेशि ! यत्र चम्पावती नदी ।

कन्याश्रमं महाक्षेत्रं यत्र रुद्रपदद्वयम् ॥
 एकास्रकं परं क्षेत्रं यत्र नागाङ्गशङ्करः ।
 मानसं क्षेत्रकञ्चैव यत्र विश्वेश्वरो हरः ॥
 नाटकारण्यकञ्चैव चम्पकारण्यकं तथा ।
 पिच्छिन्ना वा दक्षिणतो गौतमस्य महाबलम् ॥
 पूर्वे स्वर्णनदीं यावत् करतोया च पश्चिमे ।
 दक्षिणे मन्दशैलश्च उत्तरे विहगाचलः ॥
 प्रस्तारे चैव मासाईं योजनानाञ्च पञ्चकम् ।
 अयुतत्रयञ्च त्रिस्रोतः पञ्चोद्भवं तथा दश ॥
 अष्टकोणञ्च मौषारं यत्र दिक्करवासिनी ।
 तस्मिन् वसति सा देवी ज्ञानादध्यानाद्भवोऽपि वा ॥
 तेऽपि देव्याः प्रसादेन स्थितिं गच्छन्ति नान्यथा ।
 अथाद्यं मानवं पीठं सौमाराभ्यान्तु कथ्यते ॥
 वसत्यजेयं प्रत्यक्षं यत्र दिक्करवासिनी ।
 दिक्करस्य च वायव्ये नीलपीठं सुदुर्लभम् ॥
 यत्र कामेश्वरी देवी योनिमुद्रास्वरूपिणी ।
 पारिजातं महाक्षेत्रं यत्रादित्यस्तु शङ्करः ॥
 कौषेयस्य पुरं क्षेत्रं तथा चामरकण्टकम् ।
 आरण्यमाश्विनञ्चैव गौतमारण्यकं शिवम् ॥
 अरण्यं शिविनाथस्य शृणु पीठावधि प्रिये ! ।
 पूर्वे सौरशिलारण्यं पश्चिमे स्वर्णदी शुभा ॥
 दक्षिणे ब्रह्मयूपस्तु उत्तरे मानसं सरः ।
 एतन्मध्यगतं पीठं भुक्तिमुक्तिप्रदायकम् ॥
 सौमाराख्यं महापीठं षट्कोणन्तु त्रिमङ्गलम् ।
 सहस्रयोजनव्यासं हयताम्रञ्च पञ्चमम् ॥
 प्रस्तारे तु व्यासहीनं कोल्हपीठं प्रकीर्तितम् ।

सौमाराख्यं महापीठं शिवतल्लक्ष्मणं पीठकम् ॥
 वक्रशैवेश्वरं लिङ्गं यत्र वै कमला शिला ।
 केदारक्षेत्रं प्रथमं यत्र केदारशङ्करः ॥
 यत्र पिण्डकरं क्षेत्रमरुणो यत्र तिष्ठति ।
 दुर्गारण्यं सौमारण्यं भट्टारण्यं तथैव च ॥
 अशीतियोजनं क्षेत्रं षट्त्रिंशदुज्जनायुतम् ।
 चौहाराख्यं महाक्षेत्रं यत्र गत्वा न शोचति ॥
 ब्रह्मक्षेत्रं कलाक्षेत्रं रघुक्षेत्रं तथैव च ।
 नन्दनं पारिजातञ्च शिवारण्यं तथा परम् ॥
 देशारण्यं ततः प्रोक्तं सप्तपीठावधि प्रिये ।।
 पूर्वे तु हीरिका नाम नदी पुण्यतमा स्मृता ॥
 पश्चिमे नाथकं लिङ्गमुत्तरे किलिपर्वतः ।
 दक्षिणे नाथवृक्षस्तु पीठन्तु परिकीर्तितम् ॥
 गोयानेन त्रिभिर्मसैस्तथा चैव दिनत्रयम् ।
 मासहीनन्तु प्रस्तारे त्रिपीठं नाम नामतः ॥
 वाराही प्रथमं पीठं द्वितीयं कोलपीठकम् ।
 कुमारक्षेत्रं प्रथमं द्वितीयं नन्दनाह्वयम् ॥
 तृतीयं शाश्वतीक्षेत्रं मातङ्गं प्रथमं वनम् ।
 सिद्धारण्यं द्वितीयन्तु तृतीयं विपुलं वनम् ॥
 कोटिकोटियुतं लिङ्गं कोटिकोटिगलैर्घृतम् ।
 पञ्चतीर्थं भवेत् पूर्वे पश्चिमे धनदा नदी ॥
 पत्राख्या दक्षिणे चैव उत्तरे कुरुवकावनम् ।
 एतन्मध्यगतं देवि । श्रीपीठं नाम नामतः ॥
 इति योगिनीतन्त्रे सर्वतन्त्रोत्तमे द्वाविंशतिसाहस्रे कामरूप-
 पीठाधिकारे प्रथमतमे द्वितीयभागे प्रथमः पटलः ।

अथ द्वितीयः पटलः ।

श्रीभगवानुवाच ।

नित्यं निर्वर्त्य स्वग्रहे पितृन् नान्दीमुखामपि ।

अभ्यर्च्य विधिवद्भक्त्या पश्चाद् यात्रां समाचरेत् ॥

उत्तरस्थगते शुक्रे सानुकूले शुभे ग्रहे ।

गुरुपितृरनुज्ञाप्य ब्राह्मणानां विशेषतः ॥

भोजयित्वा द्विजान् सप्त ततो यात्रां समाचरेत् ।

सिंहे धनुषि मेषे च न गच्छेत् पूर्वपीठकम् ॥

घटे च मन्मथे कुम्भे न गच्छेत् पश्चिमं बुधः ।

वृषेऽङ्गनायां मकरे न गच्छेद्दक्षिणालयम् ।

कर्कटे कौटमीने च न गच्छेदुत्तरं सुधीः ॥

चापे गव्यङ्गनायाञ्च न गच्छेदङ्गिकोणकम् ।

मकरे कर्कटे मीने नैऋत्यां परिवर्जयेत् ॥

वायव्यां कुम्भमेषे च चापे चैव विवर्जयेद् ।

सिंहे मीने कर्कटे च ऐशान्यां तु न चिन्तयेत् ॥

एतत् स्थूलं विजानीयाद् योगिनीं शृणु शङ्करि ! ।

न गच्छेन्मन्दवारे च पूर्वदेशं मम प्रिये ॥

पश्चिमं सवितुर्वारे दक्षिणं बुधवासरे ।

कुजवारे तथा नादयन्त्रे चापि दिशं भजेत् ॥

जीववारे तु नैऋत्यां वायव्यां भृगुवासरे ।

शनिवारे तथैशान्यां सोमे चैव विशेषतः ॥

पूर्वदेशं महेशानि ! प्रतिपन्नवमी तथा ।

न गच्छेदुयात्रिको यात्रां योगिनीं सम्मुखं यतः ॥

चतुर्दशी तथा षष्ठी पश्चिमन्तु विवर्जयेत् ।

त्रयोदशी पञ्चमी च न गच्छेद्दक्षिणां दिशम् ॥

द्वितीया दशमी चैव वर्जयेद्राक्षसीं दिशम् ।
 पूर्णिमा सप्तमी चैव वायव्यां सर्वथा त्यजेत् ॥
 न गच्छेच्चैव ऐशान्याममावास्यां तथाष्टमीम् ।
 विष्किम्भः प्रीतिरायुष्मान् प्रतिपत्सु विवर्जयेत् ॥
 सौभाग्यं शोभनञ्चैव द्वितीयाश्चातिगण्डके ।
 सुकर्मा च धृतिश्चैव तृतीयायां विजानीहि ॥
 गण्डो वृद्धिर्भुवश्चैव व्याघातश्च तथैव च ।
 चतुर्थ्यां वर्जयेद्देवि ! पञ्चम्यां हर्षणं तथा ॥
 वज्रं सिद्धिव्यतीपातौ षष्ठ्यां जानीहि शङ्करि ! ।
 वरीयान् परिघञ्चैव सप्तम्यां परिवर्जयेत् ॥
 शिवः सिद्धिश्च साध्यश्च वर्जयेदष्टमीतिथौ ।
 नवम्यां शुभंशुक्रञ्च दशम्यां ब्रह्म एव वा ॥
 एकादश्यां तथेन्द्रस्तु द्वादश्यां वैधृतिं त्यजेत् ।
 उत्तरात्रयं त्रयोदश्यां विशाखान्तु चतुर्दशीम् ॥
 मघाद्रां भरणीञ्चैव पौर्णमास्यां विवर्जयेत् ।
 प्रतिपत्कृत्तिकायान्तु द्वितीयायान्तु ज्येष्ठके ॥
 न यात्रिके च नक्षत्रे प्रस्थाने न कदाचन ।
 यात्रायान्तु न दुष्टं स्यात् करणस्य विचिन्तनम् ॥
 जन्ममासे जन्मदिने जन्मनक्षत्रके तथा ।
 अष्टम्याञ्च नवम्याञ्च सदाकालेषु वर्जयेत् ॥
 आपत्काले च यात्रायामूषासम्पञ्च पश्चिमे ।
 गीधूलिसमये चैव पूर्वदेशे विजानीहि ॥
 मध्याह्ने दक्षिणे चैव अपराह्णे तथोत्तरे ।
 ऐशान्याञ्च तथा रात्रौ नैऋत्यां सम्ययोर्द्वयोः ॥
 मध्यन्दिने तथाग्नेये वायव्यां प्रातरेव हि ।
 शारुणादिषु योगेषु यथाकाले समाचरेत् ॥

विना जातं दिनं तत्र अष्टमी नवमीं विना ।
 प्राचीदिशं समागच्छेद् यात्रां कुर्यादुदङ्मुखः ॥
 उत्तरे दक्षिणामुखो यात्रां कुर्यात् सुसिद्धये ।
 कुसुमं यावकः शङ्खो भेरी वाद्यञ्च भूमिपः ॥
 गावः शतं रथं यानं दक्षिणे शुभगाः स्मृताः ।
 सिद्धान्नं मांसपिण्डञ्च भक्तं भाजनजं गुरु ॥
 मत्स्यपिण्डं परा हाराः सर्वाश्च दक्षिणे शुभाः ।
 कन्याः वै मिथुनं वेश्या पूर्णकुम्भाः स्त्रियस्तथा ॥
 चरन्तः पशुखगाश्च वामतः शुभकारकाः ।
 अग्रे दधि फलं यात्रा शुभदा परिकीर्तिता ॥
 तथाऽक्रौञ्चमयूराश्च युग्मं गच्छन्ति गच्छतः ।
 तदा सिद्धिं विजानीयादन्यथा विघ्नमादिशेत् ॥
 गृध्राः श्येनाश्च चित्वाश्च पार्श्वं गच्छन्ति वै यदा ।
 न कुर्याद् यात्रिको यात्रां वायसे वनसंस्थिते ॥
 च्युतं निष्ठुरसम्भाषं गृहगोधारुतं तथा ।
 क्रन्दनं कलहं श्रुत्वा न गच्छेत्तु कदाचन ।
 गुर्वादित्ये गुरौ सिंहे शुक्रे चास्तमुपागते ॥
 देवतादर्शनं यात्रां प्रतिष्ठां नैव कारयेत् ।
 व्रतारम्भं तथोद्वाहं गृहं प्रासादिकं तथा ॥
 वापीकूपतडागानि यन्त्रस्यारम्भकं तथा ।
 नारोपयेद् यज्ञवृक्षमारामकरणं तथा ॥
 देवव्रतं वृषोत्सर्गं यज्ञस्यारम्भकं तथा ।
 कर्णवेधोपनयने स्त्रीणामानयनं त्यजेत् ॥
 प्राग्दर्शनञ्च देवानां न कुर्वीत कदाचन ।
 प्रागारम्भं व्रतानाञ्च यात्रां संवत्सरात् परम् ॥
 तथा व्याख्येयं यत्तु तथा नित्यं व्रजेच्च वै ।

न कालनियमस्तत्र तथा च रोहिणीव्रते ॥
 शिवरात्रिव्रते चैव प्रयागस्य च मुण्डने ।
 देशदाहे ग्रहाणाञ्च विशुभं कर्म आरभेत् ॥
 उज्जयिन्यामर्कशुद्धिर्मध्यदेशे विधीः शुभम् ।
 कुजशुद्धिस्तु नेपालेऽवस्थां च बुधस्य हि ॥
 गौडे चान्ध्रे गुरोः शुद्धिः कामरूपे भृगोः स्मृता ।
 मथुरायामर्कजस्य राहोरङ्गे च वङ्गके ॥
 धनुर्वाणं तथा तदद् ओड्रपीठे व्यवस्थितम् ।
 जालन्धरे चतुर्हस्तं जर्मिकं हस्तपूर्णके ॥
 प्रेक्षिहस्तं कामरूपे सौमारे तारहस्तकम् ।
 शोल्वपीठे तुर्यहस्तं चौहारे द्विगुणं भवेत् ॥
 महेन्द्रे तु कलाहस्तं श्रीहृदे वङ्गिहस्तकम् ।
 उपपीठे च पाताले हस्तमेव विजानीहि ॥
 त्रपीठे तु षड्हस्तं लौहित्यां चैव उत्तरे ।
 लदेवाश्रमे चैव तथा कन्याश्रमेषु च ॥
 । योगिनीमुखं गच्छेत् स्नानं ध्यानं विवर्जयेत् ।
 तनेनार्द्धफलं विद्यात्तथा च्छत्रे च पादुके ॥
 तीर्थयात्राफलं हन्ति सुरतैर्मांसभक्षणैः ।
 तीर्थे प्राप्यानुषङ्गेन तीर्थस्य च फलं लभेत् ॥
 तनेन तु तदाप्नोति ज्ञानहीने तु निष्फलम् ।
 तीर्थे चाचमनं वर्जेत् पादप्रक्षालनं तथा ॥
 त्रिचमाचमनञ्चैव अन्यतीर्थप्रशंसनम् ।
 त्र्यतीर्थरतिञ्चैव सदा तीर्थेषु दूषणम् ॥
 मलं निर्वपेत्तीर्थे न केशं निर्वपेत् क्वचित् ।
 तीर्थतीरे निवसेद् दक्षिणे तु विशेषतः ॥
 क्षणे चैव तीर्थस्य न स्नायाद्दि कदाचन ।

तीर्थे तथोत्तरे भागे अष्टकोटिसहस्रशः ॥
 वसन्ति तत्र तीर्थानि पुष्पान्यायतनानि च ।
 दक्षिणे कुण्डतीर्थस्य सरितां वामतः प्रिये ! ॥
 तीर्थेषु ब्राह्मणं नैव परीक्षेच्च कदाचन ।
 यत्तीर्थं यस्य देवस्य तत्तीर्थस्थद्विजाः सदा ॥
 वन्दितव्याश्च पूज्याश्च तेषां वाक्येन पूतता ।
 न कालनियमः श्राद्धे पिण्डे तु वर्जयेन्मधु ॥
 तीर्थं गत्वा न दूरात्तु वसेत्तीरे विचक्षणः ।
 ग्रहणे चैव तीर्थे च तथा शु पिण्डवासरे ॥
 यज्ञारम्भे समाप्तौ च भूकम्पे तु विशेषतः ।
 ब्रह्मणे दानयोग्यं न श्राद्धयोग्यं न तद्भवेत् ॥
 न दीयते महादानं निष्फलं परिकीर्तितम् ।
 नावाहनं च चार्घ्यं च न चाग्नौकरणं तथा ॥
 पवित्रसेचनेनैव तथाक्षय्यावधारणम् ।
 तीर्थश्राद्धे न कुर्वीत वासःसूत्रप्रदापनम् ॥
 ततः सप्तदशान् पिण्डान् पिण्डकालेषु निर्वपेत् ।
 श्राद्धं समाप्य तत् पिण्डं न दद्याच्च कदाचन ॥
 मज्जनं प्रतिकुण्डे च प्रतितीर्थं च मज्जनम् ।
 दिवसे दश चाष्टौ च पञ्च सप्तत्रयं तथा ॥
 अतः कृत्वाभिषेकञ्च तीर्थे च प्रतिपूजयेत् ।
 लौहित्ये चैव शोणे च गयायां विरजेषु च ॥
 कन्याश्रमेष्वगस्त्ये च पारिपात्रे तथैव च ।
 मुकुराङ्गे च एकाम्ने मण्डलञ्च विवर्जयेत् ॥
 पापराशिस्तु केशाग्रे प्रपलाय्य प्रतिष्ठति ।
 तस्मात् शिखां परित्यज्य कर्णमूले च स्थापयेत् ॥
 घाटान्ते चैव मासान्ते षण्मासान्ते च वत्सरे ।

अष्टावष्टौ समान्ते वा मुण्डनञ्च पुनश्चरेत् ॥
 ततः कुशमयं विप्रं कृत्वा तीर्थे निधाय च ।
 उत्तराभिमुखो भूत्वा बान्धवान् स्नापयेद्बुधः ॥
 कुशो निदिति मन्त्रेण त्रिवारं स्नापयेत् कुशैः ।
 तत्तीर्थस्य तुरीयाङ्गं फलं प्राप्य न संशयः ॥
 गृहीत्वा तु द्विजक्रोडे नामोच्चारणमञ्जनम् ।
 कृत्वा तीर्थफलस्यार्द्धं ब्राह्मणस्य विधीयते ॥
 वरं विक्रयणं मातुर्वरं विक्रयणं पितुः ।
 न स्नापयेच्चासगोत्रं न तीर्थे तु प्रतिग्रहम् ॥
 सिद्धक्षेत्रेषु तीर्थेषु नाशीः कुर्यात् परस्य च ।
 न गृह्णीयादितोऽन्यत्र तिलं गाञ्च विशेषतः ॥
 न गृह्णीयाच्च शूद्रस्य यज्ञे पात्री भवेत् क्वचित् ।
 यस्य यज्ञस्य यत् पात्रं तस्य पापेन लिप्यति ॥
 तस्मात् सर्वप्रयत्नेन परयज्ञं विवर्जयेत् ॥
 इति योगिनीतन्त्रे द्वाविंशतिसाहस्रेण कामरूपाधिकारे
 द्वितीयभागे द्वितीयः पटलः ।

अथ तृतीयः पटलः ।

श्रीभगवानुवाच । कामरूपं महापीठं गुह्याद्गुह्यतमं परम् ।
 सदासौ संस्थितस्तत्र पार्वत्या सह शङ्करः ॥
 नचिरात् पूजितो देवस्तस्मिन् पीठे प्रसीदति ।
 तत्तु पीठं प्रवक्ष्यामि शृणु त्वं साम्प्रतं प्रिये ! ॥
 नदीशतं यात्राकालं लिङ्गकोटिगणावृतम् ।
 वायुकूटस्य चरमे धनुर्हस्तप्रमाणतः ॥

वायुरूपः स्थितश्चन्द्रस्तस्मान्निःसृत्य मारुतः ।
 तन्तु वायुं समभ्यर्च्य वायुलोकमवाप्नुयात् ।
 पूर्वं वायुगिरेः शैलश्चन्द्रकूट इति स्मृतः ॥
 मध्यतश्चैव गोदन्तश्च जटान्तस्तु दक्षिणे ।
 माधवश्चन्द्रकूटे तु गोदन्ते च जटाधरः ॥
 परमुखश्च जयन्तश्च अश्वक्रान्ते जनार्दनः ।
 तत्तद्बीजेन मन्त्रेण पूजयेन्मधुपायसैः ॥
 यो वसेद्वायुकूटे तु धनानामधिपो भवेत् ।
 चन्द्रशैले निवासस्तु क्षयी भवति नान्यथा ॥
 पापी भवति गोदन्ते अश्वक्रान्ते तु मुक्तिदः ।
 चन्द्रशैलस्य पूर्वं तु किञ्चिदाग्नेयगोचरे ॥
 लौहित्यमध्ये देवेशि ! धनुस्त्रिंशत्प्रमाणतः ।
 इन्द्रशैल इति ख्यातस्तत्र वासे महाफलम् ॥
 इन्द्रचन्द्रस्य मध्ये तु किञ्चिदक्षिणगोचरे ।
 उत्तरे चन्द्रशैलस्य त्यजेत् षोढा धनुर्बुधः ॥
 धनुस्तयश्च प्रस्तारे धनुषः शतकं मतम् ।
 पञ्चविंशतिदैर्घ्येण चन्द्रकुण्डाद्वयं सरः ॥
 तत्र स्नात्वा च पीत्वा च नरः कैवल्यमश्नुते ।
 चन्द्रतीर्थं महातीर्थं तीर्थं पिण्डारकं समम् ॥
 स्नात्वा चानेन मन्त्रेण ब्रह्महत्यां व्यपोहति ।
 सुधीशवंशसम्भूत ! माधवप्रीतिदायक ! ॥
 सुधीश्रवणजाह्लाद ! पापं हर ! नमोऽस्तु ते ।
 भृगुः प्रायः सर्गयुतं आदिपंक्तिसमन्वितम् ॥
 तदूर्ध्वं च भृगुर्दण्डौ जान्तं शक्तिसुरान्वितम् ।
 नादविन्दुसमायुक्तं पुनर्जान्तं सुभाविकम् ॥
 अष्टाक्षरञ्च कक्कोलमन्त्रेणार्घ्यं समापयेत् ।

मेषे मीने पौर्णमास्यां जपन् काममनुं निशि ॥
 स्नात्वा ब्रह्मत्वमाप्नोति दुर्गतिञ्च न विन्दति ।
 स्नानञ्च दिवसे कुर्यान्महापातकनाशनम् ॥
 इत्यनेन तु मन्त्रेण यः स्नायाच्चन्द्रपाथसि ।
 अवच्छिन्नामन्त्रभिस्तु यावत्तिष्ठति मेदिनी ॥
 स एव चन्द्रभवनं भरो ! याति परं पदम् ।
 तस्य दक्षिणदिग्भागे चतुर्धनुःप्रमाणतः ॥
 मानसं नाम तत्तीर्थं सर्वपापप्रणाशनम् ।
 कार्तिके शुक्लपक्षे तु स्नानं तत्र समाचरेत् ॥
 विष्णुलोकमवाप्नोति मन्त्रेण परमेश्वरि ! ।
 तस्मान्न संशयस्तीर्थं विष्णुतुष्टिप्रदायकम् ॥
 योगज्ञानाप्तये तुष्टिमर्घ्यं हर सरित्पते ! ।
 तस्य दक्षिणदिग्भागे अष्टाविंशद्वनुर्मितम् ॥
 अयुताख्यं सरस्तत्र स्नात्वायुतपदं व्रजेत् ।
 वर्षासु चतुरो मासान् यस्तत्र स्नानमाचरेत् ॥
 स याति ब्रह्मसदनं मध्याह्ने यदि शङ्करि ! ।
 मन्त्रेण स्नानं कुर्यात्तु अर्घ्यभावेन साधकः ॥
 अमृताख्यं महापिण्डं सिद्धं देवाभिवन्दितम् ।
 अमृताधिवासं सर्वं प्राणिनां किल्बिषात् परम् ।
 तद्दक्षिणे दशधनुःकृण्णमोचनकं सरः ॥
 स्वाहाऋणत्रयान्मुक्तेर्भवबन्धो न जायते ।
 भाद्रे ललितसप्तम्यां तत्र स्नात्वा दिवं व्रजेत् ॥
 माघे मासि चतुर्दश्यां स्नात्वा मुक्तिञ्च विन्दति ।
 ऋणग्रस्तनराः सर्वे त्रिभिः कर्मणि बन्धनात् ॥
 ऋणत्रयान्मोचयित्वान्ते ऋणमोचनकं सरः ।
 दक्षिणे अश्वक्रान्तस्य किञ्चिदाग्नेयगोचरे ॥

धनुरर्कप्रमाणेन अश्वक्रान्ताह्वयं सरः ।
 नागलोकादुत्थितश्च कल्किरूपी जनार्दनः ॥
 स्नात्वा तत्रैव विरजे अश्वतीर्थं चकार ह ।
 उत्तरे वापि मार्गस्य तत्र वासं समाचरेत् ॥
 गन्धतोयेन क्षीरेण मन्त्रेणानेन यत्नतः ।
 ब्राह्मणासेविते पुण्ये वाराणस्याः कलाधिके ।
 गृहाणार्घ्यं सस्त्रीकश्च मुक्तिं तत्र ददाम्यहम् ॥
 अश्वक्रमेण सम्भूतपापविच्युतिकारकः ।
 अयुतैकनिदानोऽयमश्वक्रान्ताय ते नमः ॥
 इत्यनेन तु मन्त्रेण स्नात्वा यज्ञफलं लभेत् ।
 अश्वमेधाधिकं पुण्यं मौषलस्नानमात्रतः ॥
 विधिञ्च स्नानमात्रेण राजसूयफलं लभेत् ।
 दानमक्षयतां याति पितॄणां तर्पणं तथा ॥
 विशाखस्थो यदा भानुः क्षत्तिकासु च पूर्णिमा ।
 स योगः पद्मको नाम अश्वक्रान्ते सुदुर्लभः ॥
 अन्तरीक्षाद्देवतीर्थं ततः पैतामहे शुभे ।
 स्नानं येऽत्र करिष्यन्ति तेषां लोका महोदयाः ॥
 न स्पृहा तेषु पुण्यस्य कृतस्यापत्कृतस्य च ।
 करिष्यन्ति महेशानि ! सत्यमेतदुदाहृतम् ॥
 तीर्थानां परमं तीर्थं लोकैऽस्मिन् त्रिषु विद्यते ।
 कार्तिकी तु विशेषेण पुण्या पापहरा परा ॥
 मन्त्रैर्दानैस्तपोभिश्च यत् कृत्यं जायते द्विजैः ।
 यदा तु स्नानमात्रेण शुभैरपि सुभावितैः ॥
 दर्शनात् सुविनिष्क्रान्ता महापातकिनः प्रिये ! ।
 उपपातकसंसर्गाः स्वयं यान्ति मुमुक्षया ॥
 तत्रोपवासी यज्ञस्य पुण्डरीकस्य यत् फलम् ।

तंत् प्राप्नोति नरः क्षिप्रमल्पायसेन शङ्करि ! ।
 मांघे स्नात्वा तिलान् यस्तु प्रयच्छति च सद्भिजे ॥
 यथाशक्त्या च भक्त्या च स विभुर्भुवने वसेत् ।
 तत्रोपवासं स्नानञ्च तद्वै गव्याशनं तथा ॥
 यः करोति नरः सोऽपि मृतः स्वर्गमवाप्नुयात् ॥
 वसन्ति तत्समीपस्था ये तत्राक्षरजातयः ।
 तेऽपि तस्यानुभावेन स्वर्गं यान्ति न संशयः ॥
 ये यच्छन्ति द्विजेऽप्यर्थं धार्मिके ब्रह्मशान्तिनितः ।
 ते मृताः स्वर्गमारूढाः पद्मासनचतुर्भुजाः ॥
 ब्रह्मणा सह सायुज्यं प्राप्नुवन्त्यपुनर्भवम् ।
 प्रायोपवेशं ये तत्र प्रकुर्वन्ति नरोत्तमाः ॥
 ते हंसयानेन नरा दिवं यान्त्यकुतोभयाः ।
 नृत्यन्ति पितरस्तेषां तुष्टाश्चैव पितामहाः ॥
 लभन्ते तर्पणात्तृप्तिं पितुर्दानात् त्रिपिष्टपम् ।
 स्पष्टन्तु पापिनस्तत्र मुच्यन्ते भवबन्धनात् ॥
 अवग्राहणाद् ब्रह्मणः स भवत्यनुचरः सदा ।
 अश्वक्रान्तमनुप्राप्य न स्नानेन मनः क्वचित् ॥
 भक्ते वा यदि वाऽभक्ते दिवा वा यदि वा निशि ।
 तत्तीर्थं सर्वतीर्थानां सदनप्रवरं मतम् ॥
 पापघ्नं पुण्यजननं प्राणिनां परिकीर्तितम् ।
 ये पुनर्भावितात्मानस्तत्र स्नात्वा जनार्दनम् ॥
 पूजयन्ति यथाशक्त्या ते प्रयान्ति त्रिपिष्टपम् ।
 ब्रह्मा विष्णुस्तथा रुद्रो नित्यं सन्निहितास्त्रयः ॥
 अश्वतीर्थे महेशानि ! नान्यत् पुण्यतमं भुवि ।
 विरजामलतोयं तत् त्रिषु लोकेषु विश्रुतम् ॥
 ब्रह्मलोकस्य यत् स्थानं धम्याः पश्यन्ति तीर्थकम् ।

ये तु वर्षशतं सायां अग्निहोत्रमुपासते ॥
 कार्तिके वामदेशैकतीर्थे ते सुक्तिभागिनः ।
 सर्वयज्ञफलं तुल्यं सर्वतीर्थफलप्रदम् ॥
 सर्वेषाञ्चैव वेदानां समाप्तिस्तैश्च वै कृता ।
 यैर्नत्वा ह्यश्वक्रान्ते च सन्ध्या च समुपासिता ॥
 स्वपत्नीहस्तदण्डेन अश्वक्रान्तजनेन तु ।
 भृङ्गारेण करङ्गेण मृण्मयेनापि शङ्करि ! ॥
 आनीय तज्जलं पुण्यं सन्ध्योपान्ते विचक्षणः ।
 समाधिना समाधेयात् सप्राणायामपूर्विकम् ॥
 तस्यां कृतायां यत् पुण्यं तत् शृणुष्व वरानने ! ।
 तेन द्वादशवर्षाणि भवेत् सन्ध्या सुवन्दिता ॥
 अश्वमेधफलं स्नाने पाने दशगुणं तथा ।
 उपवासेऽप्यनन्तञ्च प्राप्नोति सुमहत् फलम् ॥
 तीर्थान्तरे गवां कोटिं विधिवद् यः प्रयच्छति ।
 एकाहं यो वसेत्तीर्थे स तत् पुण्यफलं लभेत् ॥
 अर्द्धपादप्रमाणेन यस्तु स्वर्णं प्रयच्छति ।
 स्वर्णमानफलं तत्र तस्मै दद्यामतः परम् ॥
 चन्द्रशैलं स्पृशन् धारा जाङ्गवी सा प्रकीर्तिता ।
 अश्वतीर्थं स्पृशन् धारा मज्जनेष्टभिधीयते ॥
 इन्द्रशैलं स्पृशन् धारा सा विज्ञेया सरस्वती ।
 अश्वक्रान्ते सङ्गमस्तु वर्षासु च प्रदृश्यते ॥
 प्रयागं तद्विजानीयात् कार्तिके च विशेषतः ।
 यस्तत्र मुण्डनं कुर्यात् प्रयागे मुण्डनं फलम् ॥
 अद्यापि दृश्यते देवि ! गयाकुण्डे द्विधारकम् ।
 इह लोके दरिद्रो यो भ्रष्टराज्योऽथवा पुनः ॥
 अश्वक्रान्ते जले गत्वा वैष्णवो मन्त्रं जपेत् ।

कृत्वा पूजोपहारञ्च देवानां पितृतर्पणम् ॥

कृत्वा पिण्डप्रदानं तु सोऽचिराज्जन्मवर्जितः ।

एकचक्रो भवेद्राजा सत्यमेतन्न संशयः ॥

इह जन्मनि सौभाग्यं धनं धानं वरस्त्रियः ।

भवन्ति विविधास्तस्य यैर्यात्रा कार्तिके कृता ॥

इदं यात्राविधानं यः कुरुते कारयेत् तथा ।

शृणोति वा स पापैस्तु सर्वैरेव प्रमुच्यते ॥

अगस्त्यागमनं येन कृतं जानन्ति मानवाः ।

ब्रह्मक्रियोपलाभेन बहुवर्षशतेन च ॥

यात्रां चेत्त्रीं तथा कुर्याद्देवसंस्कारमाप्नुयात् ।

किमत्र बहुनोक्तेन न तदस्तीति भाविनि ! ॥

प्राप्यं संप्राप्यते तेन पापं वा यन्न पश्यति ।

सर्वयज्ञफलं तुल्यं सर्वतीर्थफलप्रदम् ॥

सर्वेषाञ्चैव देवानामुपास्तिस्तेन वै कृता ।

यैर्गत्वा अश्वतीर्थे तु स्नात्वा सकृद् यथाविधि ॥

पुत्त्रिण्या वै दुहित्वा वा वसुभिः सहिताः कुले ।

शिखरिणीञ्च प्रदातृणां युवतीनां न संशयः ॥

मोदते तत् तस्य तु वै सर्वाङ्गं परिपूरितम् ।

काशीवासे युगान्यष्टौ दिनैकं पुरुषोत्तमे ॥

तदेव कोटिगुणितं विरजामुखदर्शने ।

तत्सदृशं गुणं विद्यादश्वतीर्थे क्षणे क्षणे ॥

तद्दर्शनेन हि विराजति राजसूयः

स्नानं जले दशगुणं किल वाजपेयात् ।

गण्डूषमात्रमपि चाहति चाश्वमेधः

सर्वक्रतोरधिकमप्यधिकं भवान्भः ॥

इति योगिनीयन्त्रे द्वितीयभागे तृतीयः पटलः ।

अथ चतुर्थः पटलः ।

देव्युवाच । यदि प्रसन्नो मे नाथ ! तदेवं मे वद प्रभो !
सुरेशानादिनाम्ना च कस्मिन् स्थाने भवान् स्थितः ।
केषु केषु च होमेषु त्वां पश्यन्ति सदा द्विजाः ।
नाम्ना च कतमं स्थानं शोभते धरणीतले ॥
भगवानुवाच । पुष्करेऽहं सुरेशानो गयायां वै सुशर्मदः
कान्यकुब्जे वेदगर्भो भृगुकच्छे पितामहः ॥
कौबेर्यां सृष्टिकर्ता च नन्दिपुर्यां बृहस्पतिः ।
प्रभासे पद्मजन्मा च स्वर्गनद्यां सुरप्रियः ॥
हारवत्यान्तु वाग्देवो नाटके नाटकेश्वरः ।
नीलाचले च कामेशः पिङ्गलो हस्तिपर्वते ॥
कुशावर्त्ते तु विजयो जयन्तः पुष्कराचले ।
भस्माचले भयानन्दश्चन्द्रकूटे च माधवः ॥
अन्तर्गृहे पद्महस्तो मङ्गलायाञ्च त्र्यम्बकः ।
भद्रप्रीठे च दिव्येशो अश्वक्रान्ते जनार्दनः ॥
अहिच्छत्रे तुल्यानन्दः श्रीशैले तु जगत्प्रियः ।
पद्मपाणिः कुशहस्ते मानशैले मुनीश्वरः ॥
श्रीकण्ठे श्रीनिवासश्च काम्पित्ये सिद्धिदायकः ।
कन्याश्रमे च रुद्रोऽहं मैनाके विश्वनादकः ॥
एकाम्रे चैव नागेशो विरजायां महेश्वरः ।
मूलिकाख्ये तथा विष्णुर्महेन्द्रे भार्गवस्तथा ॥
कौशिक्यान्तु तथा बोधिरयोध्यायान्तु भार्गवः ।
मणिकूटे हयग्रीवो वराहो विन्दुपर्वते ॥
जटाधरस्तु गोदन्ते गोमन्ते जाङ्गलेश्वरः ।
परमेष्ठौ ब्रह्मपुत्रे विश्वशैले तु गङ्गारः ॥

चित्रेशैले तु चित्रेशो देविकायां चतुर्भुजः ।
 वृन्दावने पद्मपाणिः कुशहस्तस्तु नैमिषे ॥
 मन्दरे च महाबोधिर्गोपीन्द्रो हनुपर्वते ।
 भागीरथ्यां पद्मगर्भः काम्पिल्ले कनकाप्रियः ॥
 करणे चैव कामीरः कापोते हव्यवाहनः ।
 वशिष्ठश्चार्बुदे चैव श्वेतनद्यां मनोभवः ॥
 धवलायां पिनाकी च पिच्छिलायां त्रिविक्रमः ।
 यज्ञगर्भस्तु आगस्त्ये ऊर्वश्यां मधुसूदनः ॥
 रुक्मिणीशे हरिश्चैव पैत्रिके तु रुचिस्तथा ।
 वामनश्च गोमन्ते च काश्यां विश्वेश्वराह्वयः ॥
 प्रजापतिः प्रयागे च विदर्भायां द्विजप्रियः ।
 गङ्गाधरो मद्रपीठे मातङ्गे चैव त्र्यम्बकः ॥
 त्रिपुरारिर्नन्दशैले पाण्डुशैले त्रिलोचनः ।
 गङ्गाङ्गदे त्रिलोकेशो भित्तिपूर्यां दिवाकरः ॥
 वमटे मिङ्गिलानाथो दारुशृङ्गे कलानिधिः ।
 दारुवने महालिङ्गः अशोके तु विनाशकः ॥
 हरिसेनश्चुङ्गुकायां पर्णाटे तु अनन्तकः ।
 मार्कण्डेयो वटे चैव इक्षुद्वारे दिवाकरः ॥
 गोकर्णे च विकर्णारण्ये मन्दारे मधुसूदनः ।
 अष्टोत्तरशतं स्थानं मया ते परिकीर्तितम् ॥
 यत्र वै मम सान्निध्यं नित्यन्तु तव सुव्रते ! ।
 एतेषामपि यस्त्वेकं पश्येत् च भक्तिमान्नरः ॥
 स्नानं विरजः संलब्ध्वा मोदते शाश्वतीः समाः ॥
 मानसं वाचिकञ्चैव कायिकं यच्च दुष्कृतम् ।
 तत् सर्वं वै शमं याति नात्र कार्या विचारणा ॥
 यानि तानि च सर्वाणि गत्वा मां पश्यते नरः ।

भवते मोक्षमार्गी च यत्राहं तत्र संस्थितः ॥
 पुष्पोपहारै धूपैश्च ब्राह्मणानाञ्च तर्पणैः ।
 ध्यानेन च स्थिरेणाशु प्राप्स्यते परमेश्वरि ! ॥
 अश्वक्रान्तस्योत्तरत ऋणमोचनपश्चिमे ।
 द्वाविंशतिधनुर्मानं क्षेत्रं परमदुर्लभम् ॥
 क्षेत्रं द्विपञ्चकं नाम सर्वदेवनमस्कृतम् ।
 पूजयित्वा तत्र रुद्रं ज्योतिर्व्योमफलं लभेत् ॥
 षाण्मास्यं नियताहारो ब्रह्मचर्य्यासमाहितः ।
 उषित्वा तत्र देवेशि ! प्राप्स्यते परमं पदम् ॥
 कृते युगे पुष्कराणि त्रेतायां नैमिषं मतम् ।
 द्वापरे तु कुरुक्षेत्रं अश्वतीर्थं कलौ युगे ॥
 तस्मात् तदुत्तरे तीरे साधयेन्मानसेप्सितम् ।
 द्वापरे तु कुरुक्षेत्रं सर्वपुण्यफलप्रदम् ॥
 दुष्करं पञ्चके दानं पञ्चके सर्वदुष्करम् ।
 यदन्यत्र कृतं पापं तीर्थे याति च लाभवम् ॥
 तत्तीर्थे कृतमन्यत्र क्वचित् पापं व्यपोहति ।
 द्वादशाहं दशाहं वा मासाहं दशमेव वा ॥
 रुद्रस्यार्द्धासनगता मेरुपृष्ठे यशस्विनी ।
 महादेवं ततो देवी प्रणता परिपृच्छति ॥
 देव्युवाच । जन्मान्तरसहस्रेषु यत् पापं पूर्वसञ्चितम् ।
 कथं तत् क्षयमाप्नोति तन्मामाचक्ष्व शङ्कर ! ॥
 भगवानुवाच । शृणु देवि ! प्रवक्ष्यामि गुह्याद्गुह्यमनुत्तमम्
 सर्वतीर्थेषु विख्यातमश्वक्रान्तमतः परम् ॥
 यस्योत्तरे तु यत् क्षेत्रं मयाप्युक्तं विमुक्तकम् ।
 एतदेव परं ज्ञानमेतदेव परं तपः ॥
 एतदेव परं ब्रह्म एतदेव परं पदम् ।

यथा नारायणः श्रेष्ठो देवानां पुरुषोत्तमः ॥
 यथेश्वराणां गिरिशः स्थानानामेतदुत्तमम्
 दत्तं जप्तं हुतं शेषं तपस्तप्तं कृतञ्च यत् ॥
 ध्यानमध्ययनं ज्ञानं सर्वं भवति चाक्षयम् ।
 अश्वक्रान्ते परो योगो अश्वक्रान्ते परा गतिः ॥
 अश्वक्रान्ते परो मोक्षस्तीर्थं नैवास्ति तादृशम् ।
 मेरुमन्दरतुल्योऽपि राशिः पापस्य सर्वशः ॥
 अश्वक्रान्तं समासाद्य सर्वां व्रजति संचयम् ।
 अश्वक्रान्तस्थितैः पुण्यैः पांशुभिर्वायुनेरितैः ॥
 यदि दुष्कृतकर्माणो यास्यन्ति परमां गतिम् ।
 न सा गतिः कुरुक्षेत्रे गयाद्वारे च पुष्करे ॥
 या गतिर्विहिता पुंसां अश्वक्रान्तनिवासिनाम् ।
 न दानैर्न तपोभिर्न यज्ञैर्नापि च विद्यया ॥
 प्राप्यते गतिरुत्कृष्टा अश्वतीर्थे स लभ्यते ।
 संसर्गाच्च भवेन्मोक्ष इतरासत्परिग्रहात् ॥
 आगस्त्यादपि चाग्न्यादि इदमेव महत्तरम् ।
 ब्रह्महाप्यति यो गच्छेदश्वक्रान्तं कदाचन ॥
 अश्वक्षेत्रस्य माहात्म्याद् ब्रह्महत्या निवर्तते ।
 न तस्य पुनरावृत्तिः कदाचिदपि दृश्यते ॥
 उत्तरं दक्षिणं वापि पुण्यद्वारं विचिन्तयेत् ।
 सर्वोऽयस्य शुभः कालः अश्वक्रान्ते वरानने ! ॥
 महादानेन तस्माभ्यो यत्फलं लभते नरः ।
 अश्वतीर्थे तु काकिन्यां दत्तायां लभतेऽक्षयम् ॥
 एकाहमुपवासं यः करोतीह मम प्रिये ! ।
 फलं वर्षसहस्रस्य लभते मत्परायणः ॥
 तीर्थान्तरे गवां कोटिं विधिवद् यः प्रयच्छति ।

एकाहञ्च वसेच्चात्र तयोस्तुल्यं फलं लभेत् ॥
 प्रयागे माघमासे तु सम्यक् स्नानेन यत् फलम् ।
 तत्फलं कोटिगुणितं अश्वतीर्थे क्षणे क्षणे ॥
 षष्टिकोटिसहस्राणि षष्टिकोटिशतानि च ।
 सेवनाच्चैव मध्याह्ने अपराह्णे च शङ्करि ! ॥
 मेरुमन्दरतुल्यो हि राशिः पापस्य सर्वशः ।
 अश्वक्रान्तं समासाद्य सर्वो व्रजति संचयम् ॥
 कौटाः पतङ्गा मशकाश्च वृक्षा जले स्थले ये विचरन्ति जीवा
 मण्डूकमत्स्याः क्रमशोऽश्वतीर्थे त्यक्त्वा शरीरं शिवमाप्नुवन्ति
 यो वसेत् पञ्चके नित्यं स गच्छेत् परमां गतिम् ।
 सर्वेषामेव लोकानां ब्रह्मलोकोपरिस्थितः ॥
 यदीच्छेत् तत् पदं गन्तुं स वसेदत्र दुष्करम् ।
 यथा सुराणां सर्वेषामादिस्तु मधुसूदनः ॥
 तथैव सर्वक्षेत्राणामादिपञ्चकमुच्यते ।
 अनुलोमविलोमाभ्यां तथा व्यस्तसमस्तयोः ॥
 स्नातव्यं पञ्चकं यच्च अश्वतीर्थे वरानने ! ।
 तथैवोत्तरमारण्यं तदेव फलमश्नुते ॥
 विधिवद्गुह्यमानेषु सर्वतीर्थेषु यत् फलम् ।
 पञ्चकालोकनादेव नरः प्राप्नोति तत् फलम् ॥
 दशकोटिसहस्राणि तीर्थानां वै महीतले ।
 सान्निध्यमश्वतीर्थे च मुक्तिद्वारसमीपतः ॥
 यावत्तिष्ठन्ति गिरयो यावत्तिष्ठन्ति सागराः ।
 तावत् पञ्चकमृतूनां ब्रह्मलोके महीयते ॥
 जन्मान्तरसहस्रैश्च आजन्ममरणान्तिकम् ।
 निर्दहेत् पातकं सर्वं सकृत् स्नात्वा तु शङ्करि ! ॥
 योगाभ्यासेन यस्तिष्ठेत् सम्यग् वर्षत्रयं नरः ।

एकेन जन्मना मुक्तिं योगाङ्गोद्यच्च विन्दति ॥
 ऋणमोचनान्तं देवेशि ! समस्तात् पञ्चकं स्मृतम् ।
 ब्रह्मणः सदनं भद्रे ! प्रशस्तमपि सर्वतः ॥
 यत्र स्नानं जपो होमः आङ्गं दानादिकं स्मृतम् ।
 एकैकशो महेशानि ! पुनाति सप्तमं कुलम् ॥
 अश्वतीर्थसमन्ते तत् किञ्चित्पश्चिमगोचरे ।
 धनुरष्टप्रमाणेन सिद्धकुण्डमिहोच्यते ॥
 अत्र स्नात्वोदकं पीत्वा मुच्यते सर्वपातकैः ।
 त्रिरात्रोपोषितेनात्र एकरात्रोषितेन वा ।
 द्विजातीनान्तु कथितं तीर्थानामिह सेवनम् ॥
 यस्य वायुं शशी युङ्क्ते हस्तपादौ च संयतौ ।
 एनोलोपी ब्रह्मचारी तीर्थानां फलमाप्नुयात् ॥
 सिद्धकुण्डं महाभोगं देवताभिः सुसंस्कृतम् ।
 पुनीहि सर्वपापेभ्यस्तीर्थवर्य ! नमोऽस्तु ते ॥
 इत्यनेन तु मन्त्रेण वैशाखे कृष्णपक्षके ।
 त्रयोदश्यां स्नानमात्रे पुनात्युभयतः कुलम् ॥
 पश्चिमे तस्य तीर्थस्य किञ्चित्तु मरुगोचरे ।
 चतुःषष्टिधनुर्मानं तीर्थं ब्रह्मसरः स्मृतम् ॥
 तत्र स्नात्वा पितॄन् भक्त्या तर्पयित्वा यथाविधि ।
 पापकर्तृ नपि पितॄन् तारयेन्नात्र संशयः ॥
 स्नात्वा याति द्विजः सम्यक् ततः संस्कारतां व्रजेत् ।
 स्वयन्तु ब्रह्मणा सृष्टं ईश्वरप्रियकाम्यया ॥
 स्वयन्तु ब्रह्मणा स्नातं तस्मात् नाशय पातकम् ।
 इत्यनेन तु मन्त्रेण स्नानं कृत्वा यथाविधि ॥
 माघे मासि चतुर्दश्यां शुक्लपक्षे विशेषतः ।
 दद्याद् दानञ्च विधिवद् ब्रह्मलोके महीयते

इन्द्रकूटस्य कौवेरे धनुरशीतिप्रमाणतः ।
 रामक्षेत्रं विजानीयात् तस्य कुण्डं कुले प्रिये ! ॥
 विन्दुकुन्दप्रमाणन्तु स्नात्वाभ्यर्च्य पितृनपि ।
 तीर्थेभ्यः परमं तीर्थं रामतीर्थं वरानने ! ॥
 ब्राह्मणानर्चयित्वा तु ब्रह्मलोके महीयते ।
 तव तीरे भद्राभागे ! श्रीरामेण महात्मना ॥
 पितरस्तर्पिताः सर्वे तीर्थवर्य्य ! नमोऽस्तु ते ।
 इत्यनेन तु मन्त्रेण वैशाखे कृष्णपक्षके ।
 तत्राभ्यर्च्य महादेवं गोसहस्रफलं लभेत् ॥
 तस्य पूर्वं नवधनुः सीतातीर्थं वरानने ! ।
 तत्र स्नात्वा दिवं यान्ति सशरीरा द्विजातयः ॥
 क्रौञ्चश्चापि महाश्राद्धे अक्षयं समुदाहृतम् ।
 सीतया रामभद्रेण निर्मितं तीर्थमुत्तमम् ॥
 तस्मात् पुनीहि मां पापैर्मोक्षं कुरु सुरार्चिते ! ।
 मौनी भूत्वा त्रयोदश्यां तत्र स्नात्वा महाफलम् ॥
 मन्त्रेणानेन स्नात्वा तु रत्नेनार्घ्यं प्रदापयेत् ।
 मुच्यते सर्वपापेभ्यो ब्रह्मलोके वसेन्मृतः ॥
 दक्षिणे चैव सीताया धनुर्दशप्रमाणतः ।
 तत्राभिषेकमात्रञ्च विजयी सर्वदा भवेत् ॥
 तीर्थानां परमं तीर्थं विजयं नाम शोभितम् ।
 तत्र लिङ्गं महेशस्य विजयं नाम विश्रुतम् ॥
 षण्मासान्नियताहारो ब्रह्मचारी समाहितः ।
 उषित्वा तत्र देवेशि ! मुच्यते सर्वपातकैः ॥
 तीर्थानां परमं तीर्थं योगतीर्थेति विश्रुतम् ।
 सर्वपापहरं शम्भोर्निवासं परमेष्ठिनः ॥
 दृष्ट्वा लिङ्गन्तु देवस्य योगीशं नाम विश्रुतम् ।

ईप्सितान् लभते कामान् रुद्रस्य दयितो भवेत् ॥
 द्वाविंशत् धनुर्मानं मुक्तितीर्थं विजानीहि ।
 वक्ष्यमाणेन मन्त्रेण स्नात्वार्घ्यं विनिवेदयेत् ।
 मोक्षाभिकाङ्क्षिभिर्युक्त्वैवन्द्यते पूज्यतेऽनिशम् ।
 योगकुण्डं महाभागे ! मां पुनात्यमरार्चिते ! ॥
 तस्यातिदूरे लोकस्य वृत्तं कुण्डमनुत्तमम् ।
 तत्रापि स्नात्वा विधिवत् सन्तर्प्य पिबदेवताः ॥
 ब्राह्मणेभ्यः प्रदायाथ दानानि विविधानि च ।
 स्नात्वा कोलेन वीजेन तत्त्वेनार्घ्यं निवेदयेत् ॥
 पश्चात् कोलेश्वरं दृष्ट्वा मुच्यते भवबन्धनात् ।
 तिथिहस्तमितं कुण्डं देवगन्धर्वसेवितम् ॥
 कुण्डे सितवृत्तीयायां ग्रामं धान्यं धनं लभेत् ।
 इन्द्रशैलस्य यामे तु धनुर्द्वादशमानतः ॥
 सूर्यतीर्थमिति ख्यातं तीर्थानां तीर्थमुत्तमम् ।
 अदृश्यमूर्तिं भगवान् तत्र सप्तरथेरितः ॥
 आस्ते लोकहितार्थाय व्यापी योगतनुः स्वयम् ।
 यदा हरश्च निरयनिवासं कृतवानिह ॥
 तत्रैव देवताः सर्वास्तस्यां सेव्याः समागताः ।
 भानुवीजेन स्नात्वा तु अर्घ्यं तारेण दापयेत् ॥
 रामचेत्रं ततो गच्छेत् साधकः सिद्धिमानसः ।
 दुर्गकूपद्वयं तत्र ब्रह्मयूपश्च तिष्ठति ॥
 दुर्गकूपोदकं पीत्वा माघे मासि चतुर्दशी ।
 भवेद्भक्त्या गर्भधरामन्त्राणामयुतं जपन् ॥
 यूपं प्रदक्षिणीकृत्य यस्तु आञ्चं प्रकल्पयेत् ।
 पितृंश्च तारयित्तेन ब्रह्मलोके महीयते ॥
 आकिनींश्च न्यसेत् कूपे सुवर्णं रजतं तथा ।

यस्य मित्रस्य यद्विन्नं शोधयेत् पूर्वजन्मनि ॥
 ततो गच्छेदिन्द्रशैलं दक्षिणाभिमुखेन तु ।
 मणीश्वरं ततः पश्येन्निरयाञ्च प्रमुच्यते ॥
 बधवन्धनयुक्तोऽपि युक्तो वाप्युपपातकैः ।
 इन्द्रकूटस्थितं दृष्ट्वा मणिनाथं स वायुना ॥
 क्षणेन मुच्यते देवि ! नात्र कार्या विचारणा ।
 चरमे लोमतीर्थस्य धनुःपञ्चप्रमाणतः ॥
 नागतीर्थं ततो जातं पृथिव्यां स्थातिमागतम् ।
 नागकुण्डेति वैकुण्ठः स्नात्वा नागान् समर्चयेत् ॥
 पुण्यं तत् सर्वतीर्थेषु सर्पाणां विषनाशनम् ।
 स्नानं कुर्वन्ति ये मर्त्या भक्त्या श्रावणपञ्चमीम् ॥
 न तेषां तत्कूले सर्पाः पीडां कुर्वन्ति कर्हिचित् ।
 श्राद्धं पितॄणां ये तत्र करिष्यन्ति नरा भुवि ॥
 ब्रह्मा तुष्टः परं स्थानं दास्यते नात्र संशयः ।
 चन्द्रादुत्तरतः शैलश्चतुःषष्टिप्रमाणतः ॥
 तत्र जले गयाकुण्डं क्षेत्रं तीरे तदुच्यते ।
 गयाशीर्षं पूर्वभागे धनुर्द्वाविंशमानतः ॥
 यावत्सोहित्यपर्यन्तमुत्तरे ब्रह्मयोनिकम् ॥
 गयातीर्थं परं गुह्यं पितॄणाञ्चातिवक्त्रभम् ।
 कृत्वा पिण्डप्रदानन्तु न भूयो जायते नरः ॥
 आगस्त्येऽस्मिन् गयायाञ्च तथा नौलाचले शुभे ।
 यात्राभेदे ददेत् पिण्डं गयायाञ्च सकृत् प्रिये ! ॥
 शोचन्ति पितरस्तस्य वृत्तोऽत्र शापविभ्रमः ।
 गायन्ति पितरो गीतं कीर्त्तयन्ति महर्षयः ॥
 गयां यास्यति यः कश्चित् सोऽस्माकं तारयिष्यति ।
 एष्टव्या बहवः पुत्राः शीलवन्तो गुणान्विताः ॥

तेषां तत्समवेतानां यद्येकेऽपि गयां व्रजेत् ।
 तस्मात् सर्वप्रयत्नेन ब्राह्मणस्तु विशेषतः ॥
 यो दद्याद्विधिवत् पिण्डान् गयां गत्वा समाहितः ।
 धन्यास्तु खलु ते मर्त्या मयायां पिण्डदायिनः ॥
 कुलान्युभयतः सप्त समुद्धृत्य स चाप्नुयात् ।
 परं पिण्डप्रदानं स दद्याद् पायसेन च ॥
 कर्त्तव्यमृषिभिर्दृष्टं पिण्याकेन गृहे न तु ।
 तिलपिण्याककैर्देयं भक्तिमद्भिर्नरैः सदा ॥
 श्राद्धन्तु तत्र कर्त्तव्यमर्घ्यावाहनवर्जितम् ।
 भूपिकगृध्रकाकाश्च नानुदृश्यं चरन्ति ते ॥
 श्राद्धं तत्तीर्थकं प्रोक्तं पितॄणां तुष्टिदं परम् ।
 कर्त्तुं तत्र प्रयत्नेन भुक्तिरेवाथ कारणम् ॥
 भुक्त्या तुष्यन्ति पितरस्तुष्टाः कामान् ददन्ति च ।
 आयुः पुत्रान् धनं धान्यं कामानन्यान् प्रयच्छति ॥
 भुक्त्या चाराधितं रुद्रं नृणां प्रीताः पितामहाः ।
 अकालेऽप्यथवा काले गयाश्राद्धं सदा नरैः ॥
 प्राप्य चैव सदा स्नानं कर्त्तव्यं पितृतर्पणम् ।
 पिण्डदानञ्च तेनाप्तं पितॄणाञ्चातिवक्त्रभम् ॥
 पितरो हि निरीक्षन्तो गगनं समुपागताः ।
 आशया परया भुक्त्या आशामिषां प्रपूरयेत् ॥
 विलम्बो नैव कर्त्तव्यो न च विघ्नं समाचरेत् ।
 अच्छिन्ना सन्ततिस्तेषां सदाकालं भविष्यति ॥
 पितरः पुत्रदातारो वृद्धिश्राद्धाभिकाङ्क्षिणः ।
 तेन ते सकलास्तुष्टाः पितरश्चैव कर्हिचित् ॥
 अतः श्राद्धं पुरा प्रोक्तं स्वयमेव स्वयम्भुवा ।
 ते सत्वरं तत्तत् कार्यं द्विजैः पितृपरायणैः ॥

तीर्थेऽक्षते गृहे वापि सङ्क्रान्तेऽपि ग्रहेऽपि वा ।
 विषुवे तु तथा वापि जम्भनक्षत्रपीडने ॥
 एते वै श्राद्धकालाः स्युः पुरा स्वायम्भुवोऽब्रवीत् ।
 कृते श्राद्धे नवे पुंसां पीडा भवति देहजा ॥
 इहामुत्र कृतं वापि सर्वं त्यजति दुष्कृतम् ।
 याम्या न भवते पीडा ग्रहचौरनृपादिका ॥
 दुष्कृतं नश्यते सर्वं परत्र च गतिं शुभाम् ।
 लभते नात्र सन्देहः प्रजापतिवरो यथा ॥
 कामेश्वरः सर्ववेदी अश्वक्रान्तस्तु कार्तिके ।
 मातृमुख्यं गयाश्राद्धं पितृमुख्यन्तु अन्यतः ॥
 पिण्डञ्च षोडशं दद्याद् बहुलं कारयेत् सुधीः ।
 पातयेत् क्षीरधाराञ्च आरोहेत् सोमपर्वतम् ॥
 साक्षिणः सन्तु मे देवा ब्रह्मविष्णुमहेश्वराः ।
 महागयां समासाद्य श्राद्धं कुर्याद्विचक्षणः ॥
 ततो भेर्यादिशब्देन आरोहेत् शिविकां नरः ।
 गृहं गत्वा समभ्यर्च्य गृहदेवीं यथाविधि ॥
 ब्राह्मणान् भोजयेत् पश्चात् अक्षय्यमुपधारयेत् ।
 भुञ्जीत ब्राह्मणैः सार्द्धं दक्षिणामुपपातयेत् ॥
 अस्मिन् पिण्डप्रदानेन आगस्त्ये विरजेषु च ।
 दशाश्वमेधिकश्चैव तथा विष्णुपदेषु च ॥
 एकत्र पिण्डदः कश्चित् पुनः श्राद्धं विवर्जयेत् ।
 पुनराकर्षणं कृत्वा शापः पतति मूर्धनि ॥
 त्रिदिनं पातयेत् पिण्डं गयायाञ्च विशेषतः ।
 ततो मातृगयायाञ्च एकाहमपि पातयेत् ॥
 आगस्त्ये विरजे चैव पातयेच्च दिनत्रयम् ॥
 इति श्रीयोगिनीतन्त्रे द्वितीयभागे चतुर्थः पटलः

अथ पञ्चमः पटलः ।

भगवानुवाच । ततः प्रभाते विमले साधकः सिद्धिमानसः ।

सोमशैलस्य ऐशान्यां दृष्टिमात्रान्तरे प्रिये ! ॥

मानशैलं ततो गत्वा गच्छेद्वाराणसीसरः ।

मणेश्वरस्य ऐशान्ये किञ्चित् पूर्वादिगोचरे ॥

धनुःसप्तान्तरे चैव कुण्डं वाराणसीयकम् ।

द्वाविंशद्वनुरायामं सर्वदेवैश्च संयुतम् ॥

देवी त्रिपथगा तत्र गोमती च सरस्वती ।

करतोया दिव्यनदी लोहित्यो घर्घरस्ततः ॥

सरयू धूर्तपापा च नर्मदा च महानदी ।

दृशद्वती देविका च तथा चर्मखती नदी ॥

कृष्णवेणी तथा पुण्या शोणः श्येनो महानदः ।

कावेरी यमुना चैव ये चान्ये नानुकीर्तिताः ॥

मम प्रीत्यर्थमायान्ति कुण्डं वाराणसीयकम् ।

उदधिर्गङ्गारश्चैव क्षीरोदश्च तथा पयः ॥

वृत्तोदश्चैव मद्योदो दध्युदश्चैव सागरः ।

ऋदाश्च सरितश्चैव तीर्थानि विविधानि च ॥

मधुमासे चतुर्दश्यां समायान्ति न संशयः ।

वैशाखस्य तृतीयायां समायान्ति सुमध्यमे ! ॥

स्नात्वा तत्र दिवं यान्ति यावदाभूतसंभवम् ।

जगन्माये ! जगद्बीजे ! जगत्पापप्रणाशिनि ! ॥

अमृतं देहि मे कुण्डे वाराणसि ! नमोऽस्तु ते ।

इत्यनेन तु मन्त्रेण अन्येनार्घ्यं निवेदयेत् ॥

तस्य दक्षिणदिग्भागे धनुःपञ्चप्रमाणतः ।

द्वाविंशतिधनुर्मानं कुण्डं मणिकर्णिकाद्वयम् ॥

मणिकर्णसमं तीर्थं न भूतं न भविष्यति ।
 सत्यं सत्यं पुनः सत्यं सत्यमेव सुनिश्चितम् ॥
 मणिकर्णसमं तीर्थं नास्ति ब्रह्माण्डगोलके ।
 युगादिषु च सङ्क्रान्तौ उपरागे महेश्वरि ! ॥
 स्नानं मध्यन्दिने कुर्यान्महापातकनाशनम् ।
 मणिकर्ण ! सुरश्रेष्ठे ! मणीश्वरि ! मणिप्रिये ! ॥
 अयं हरकृतावासो मणिकर्ण ! नमोऽस्तु ते ।
 मन्त्रेणानेन स्नात्वा तु प्रणिपत्य विसर्जयेत् ॥
 ऐशान्यां मणिशैलस्य मङ्गला नाम वै नदी ।
 नीर नीर वहन्तीव पापौघानि पुनीहि तौ ॥
 मन्त्रेण स्नात्वा देवेशि ! प्रणिपत्य प्रसादयेत् ।
 मणीश्वरं ततो गत्वा क्षालयेत् काममुच्चरन् ॥
 द्वितीयकेन स्पृष्ट्वा तु तृतीयेनाभिपूजयेत् ।
 कलाहस्तद्वयांशेन सिद्धक्षेत्रमिहोच्यते ॥
 हंसोऽर्घ्यासनमारूढो रश्मिविन्दुसमासितः ।
 मन्त्रोऽयं देवदेवस्य ऋषिर्गर्ग उदाहृतः ॥
 कन्दोऽनुष्टुप् भवो देव इष्टार्थे विनियोजयेत् ॥
 उद्यत्किरीटशकलं विमलं स देवो विभर्त्ति वैयाघ्रतनुश्चतुर्भिः ।
 शूलञ्च यो वै स वरञ्च वज्रं रक्तं त्रिनेत्रं परमं मृगस्थम् ॥
 मध्ये देवं पूजयेत् कृत्तिवासं भीमं देवं तत्पुरस्तात् हरञ्च ।
 भवं देवं शक्रमाद्यं विसंज्ञं पश्चाद्देवं वामनं कालसंज्ञम् ॥
 यजेच्छुक्तीः पद्मपत्रेषु देवी वाराणसी कीर्त्तिस्तयोः पुरस्तात् ।
 श्रीकण्ठाद्यस्तद्वहिः संयजेद्वै गृहान् पश्चात् तत्पुरस्ताद्दिगीशान् ।
 वामेऽनन्तः पूजितः स्यात् पिनाकी दक्षिणे भागे कमला
 सर्वतश्च ।
 सिद्धेशाख्यादग्रतश्च प्रपूज्याः स्वैः स्वैर्मन्त्रैः स्वीयकल्पोदितैश्च ॥

मणिनाथश्चादिलिङ्गं ब्रह्मपाषाणमक्षयम् ।
 ऐशान्यां मङ्गला देवि ! एतन्मध्यतमं प्रिये ! ॥
 क्रोशत्रयमिदं क्षेत्रं मणिपीठं सुरार्चितं ! ।
 दक्षवक्त्रे च कामिणीं हवग्रीवन्तु पश्चिमे ॥
 उत्तरे कमलं लिङ्गं उत्तरायाः समुद्भवः ।
 पूर्ववक्त्रे च विरजा उत्तरे कीलकोद्भवम् ॥
 अन्यत्र वै कोटिद्वयं सर्वं वामोद्भवं भवेत् ।
 रमणायाः समुद्भूतं कुण्डं पञ्चशतं शतम् ॥
 सार्धकोटिस्तथा लिङ्गं त्रिशतञ्च कलौ युगे ।
 भूम्यन्तरस्थं लक्षञ्च सार्धलक्षं जले प्रिये ! ॥
 द्विलक्षं पर्वते चैव पञ्चलक्षं गुहासु च ।
 भूमिपीठे सप्तलक्षं वृक्षमूले तु खल्वकम् ॥
 कुण्डमध्यगतं लिङ्गं अर्धलक्षं विजानीहि ।
 सन्ध्या सन्ध्यांशके चैव कुण्डं लौहित्यपावनम् ॥
 नवेन्दुशाके देवेशि ! विदितं सर्वमेव तु ।
 त्र्यंशे सन्ध्यांशके चैव यदा शूद्रो भवेन्नृपः ॥
 तदा कामिश्चरौ देवी स्फुटिता मध्यमांशके ।
 अन्ते नैव शाकेश्वरी स्फुटिता मध्यमेऽंशके ॥
 अन्त्यांशे च शाके च देवी अव्यक्ता उर्वशी तदा ।
 भूशाके माधवे व्यक्ते सुधांशे विरजा प्रिये ! ॥
 यत्फलं राजसूयेन पूजनाद्बन्धनात् प्रिये ! ।
 वायव्ये मानशैलस्य वराहो नाम पर्वतः ॥
 तस्य पूर्वदक्षिणे च नरनारायणं सरः ॥
 तत्र पीत्वा च स्नात्वा च विष्णुलोके महीयते ।
 तस्य पश्चिमतीरे च लिङ्गं सोमेश्वरं परम् ॥
 तौर्यं प्रभासनामानं मृतानां मुक्तिदं फलम् ।

सेवनात् कृतपिण्डानां पापजित् कामदं नृणाम् ॥
 तत्र वैनायकं तीर्थं वायव्ये धनुरष्टकम् ।
 सशतधनुरायामं प्रभासं तीर्थं मुत्तमम् ॥
 वायव्ये तस्य देवेशि ! धनुरर्कप्रमाणतः ।
 तीर्थं विन्दुसरः पुण्यं स्नानात् पातकनाशनम् ॥
 मणिसोमाचलान्तेन सहस्रपञ्चकं धनुः ।
 भूलिङ्गे च भवेत् कोटौज्यामुत्र च सरस्वती ॥
 धनुष्कोकिलंकः शम्भुर्लक्षकालिरुदाहृतः ।
 नाटकाचलपूर्वे तु मतङ्गो नाम पर्वतः ॥
 अग्नौ हयाचलं यावत् शिवस्यान्तर्गहं स्मृतम् ।
 अन्तर्गहं मृता ये च यान्ति ब्रह्म सनातनम् ॥
 अक्षयं सत्कृतं तत्र यत्कृतञ्च तदक्षयम् ।
 मणिशैले स्थिता ये च ये मृतास्तेऽपुनर्भवाः ॥
 तत्र दानं कुरुक्षेत्रसमं भवति नान्यथा ।
 अश्वतीर्थेन्द्रमध्ये तु ब्रह्मावधिरुदाहृतः ॥
 वराहस्य मुखे तोयं दृष्ट्वा मत्स्योदरी तदा ।
 आषाढे वर्षणे विष्णो र्यदा मत्स्योदरं भवेत् ॥
 तदा सर्वप्रयत्नेन स्नानं कुर्यान्मम प्रिये ! ।
 शतजन्मकृतं पापं स्नानाच्चश्यति निश्चितम् ॥
 भाद्रे वा श्रावणे वापि तदार्द्धार्द्धं लभेत् फलम् ।
 कार्तिके दृश्यते किञ्चित् फलं दशगुणोत्तरम् ॥
 हस्ताचलस्य पूर्वे तु किञ्चिद्देशान्यगोचरे ।
 भस्माचलं स्थिरं कृत्वा समीचेत् कामसुखरम् ॥
 कीलकाचरमे भागे नाक्रान्तं तत्र पातयेत् ।
 तत्क्षेत्रस्योत्तरे भागे धनुरर्कप्रमाणतः ॥
 उर्वशी सा समाख्याता सर्वकिष्किपनाग्निनी ।

माघे मासि सिते पक्षे द्वादशाक्ष समाहितः ॥
 स्नात्वाश्वमेधजं पुण्यं लभते सङ्गमेषु च ।
 दिनक्षये च ग्रहणेन न स्नायाच्च कदाचन ॥
 नाशोऽपि ज्येष्ठपुष्यस्य धनस्य परमेश्वरि ! ।
 तारं श्रवणशून्यञ्च वाराहं स शिखी स्थितः ॥
 समार्णको वज्रिजायाऽनन्तोऽयं परिकीर्तितः ।
 पृथिव्यां यानि तीर्थानि आसमुद्रसरांसि च ॥
 उर्वश्यन्तानि सर्वाणि पापं हर नमोऽस्तु ते ।
 मन्त्रेण विधिवत् स्नात्वा उत्तराशामुखेन तु ॥
 वारुणेन च मन्त्रेण दद्यादर्घ्यं विभूतये ।
 पूर्वाशामज्जनं कृत्वा महालक्ष्मीर्विमुच्यते ॥
 धनं धान्यं प्रजावृद्धिः कुबेराशाभिमज्जनात् ।
 तस्याः पूर्वं चार्कधनुरायतांशं तथा परम् ॥
 सूर्यतीर्थमिति ख्यातं देवानामपि दुर्लभम् ।
 ऋषयः सिद्धगन्धर्वास्तीर्थानि च सरांसि च ॥
 माहात्म्यमण्डलं तस्य सूर्यकुण्डस्य शङ्करि ! ।
 भृग्वन्तं गगनं देवि ! भृगुः स्वर्गान्तिको मनुः ॥
 स्नाने च पूजने चार्घ्यं स्तुतौ च विनियोजयेत् ।
 चैत्रे माघे च मासि च सप्तम्यां रविवासरे ॥
 स्नात्वा स्वर्गमवाप्नोति सूर्यलोकञ्च विन्दति ।
 एतांशो ! विंशसम्भूत ! महापातकनाशन ! ॥
 महाभाग ! हय्यात्मक ! पापं हर नमोऽस्तु ते ।
 तत्पूर्वं तु पञ्चधनुः कामाख्यं नाम वै सरः ॥
 तत्र स्नात्वा त्रयोदश्यां सर्वान् कामानवाप्नुयात् ।
 वात्रीफलं मुखे कृत्वा यस्तु स्नानं समाचरेत् ॥
 प्रपुच्छो लभते पुच्छं राजानं पृथिवीपतिम् ।

चैत्रे सितत्रयोदश्यां स्नात्वा राज्यञ्च विन्दति ॥
 वक्ष्यमाणेन मन्त्रेण कामेनार्घ्यं निवेदयेत् ।
 कामकुण्ड ! महाभाग ! स्वयं देवीभिः संस्कृतः ॥
 प्रयच्छ कामान् सकलान् प्रापाञ्च त्राहि सर्वतः ।
 सूर्यतीर्थे चार्घ्यदानं यः करोति वराङ्गने ! ॥
 शतमष्टोत्तरञ्चापि सहस्रमयुतं तथा ।
 द्वादशकृत्तथाष्टौ वा अश्वमेधफलं लभेत् ॥
 माघे वा फाल्गुने वापि स्वाहार्घ्यं सप्तमीदिने ।
 स्नात्वा रव्युदये काले कुण्ठी पापादिमुच्यते ॥
 अपुष्पिता च विंशाहात् या नारौ परमेश्वरि ! ।
 तत्राभ्यर्च्यार्घ्यदानेन सा नारौ पुष्पिता भवेत् ॥
 योऽर्घ्यं नु मार्त्तपात्रेण आदित्यस्य च शङ्करि ! ।
 सप्त जन्मनि दारिद्र्यं मृते सा चाभिजायते ॥
 मृतापत्या च या नारौ अङ्गि संपूज्य भास्करम् ।
 करवीरेण वार्केण तथा धात्रीफलेन च ॥
 करवीरशतं दत्त्वा नापुत्रो जायते क्वचित् ।
 अभावे करवीरस्य पत्राण्यपि निवेदयेत् ॥
 रक्तं रुद्रजटञ्चैव रक्तञ्च करवीरकम् ।
 तथा रक्ततया देवि ! शस्तं भास्करपूजने ॥
 सर्वेषाञ्चैव पुष्पाणां श्रेष्ठञ्च करवीरकम् ।
 एकञ्च करवीरञ्च रक्तपद्मसहस्रकम् ॥
 प्रतिपुष्पे चाश्वमेधफलं सम्यक् प्रजायते ।
 तस्मात् सर्वप्रयत्नेन करवीरेण पूजयेत् ॥
 अभावे करवीरस्य त्रिवारं वाग्यतः स्मरेत् ।
 छन्दरेत् करवीरेति न तथा कोटिजाप्यतः ॥
 प्रीतिः स्यात् करवीरस्य न तथा याति भास्करः ।

संवत्सरस्य मध्ये तु वारैकं समप्तीव्रतम् ॥
 सूर्यतीर्थं सकृत् कृत्वा पुनाति सप्तमं कुलम् ।
 अपराह्णं परं कालं परेशानि ! विजानीहि ॥
 न्यूनातिरिक्ते देवेशि ! न सिद्धिर्जायते भुवि ।
 द्विपक्वं वर्जयेद् यस्माद् घृतञ्चैव कलायकम् ॥
 कशेरु शृङ्गवेरञ्च लवणञ्च कषायकम् ।
 अम्लञ्चैव तथा तिक्तं दूषितञ्च न भक्षयेत् ॥
 शिल्पापात्रेण भोक्तव्यं रौप्यताम्रे कदाच न ।
 मङ्गलस्य दक्षभागे धनुःपङ्क्तिप्रमाणतः ॥
 तीर्थं गङ्गासरो नाम तत्र स्नात्वा महत् फलम् ।
 गङ्गातीरे नरः स्नात्वा पितॄन् देवांश्च तर्पयेत् ॥
 ब्रह्मलोकं समाप्नोति रत्रिसङ्क्रमणे ग्रहे ।
 विष्णुपादरजःसम्भूते ! गङ्गे ! त्रिपथगामिनि ! ॥
 धर्मद्रवि ! सरित्श्रेष्ठे ! त्राहि मां सर्वपातकात् ।
 तुलायां मकरे चैव शुक्लाष्टम्याञ्च भाविनि ! ॥
 स्नानमात्रेण स नरो विष्णुलोके महीयते ।
 तस्य दक्षिणदिग्भागे धनुरष्टप्रमाणतः ॥
 आगस्थं परमं तीर्थं मृतानां भुक्तिमुक्तिदम् ।
 यः श्रुत्वा मज्जयेन्मर्त्यः सर्वज्ञत्वमवाप्नुयात् ॥
 स्वयं देवो महादेवो विष्णुस्तत्र च संस्थितः ।
 कामाख्यायाश्च क्रीडार्थमागस्थं कुण्डमुत्तमम् ॥
 सर्वपापहरं शुद्धं विष्णुब्रह्मादिभिर्युतम् ।
 देवदानवविद्याधृग्वन्दितं सर्वकामदम् ॥
 नानारत्नादिभिश्च सौपानं सुमनोहरम् ।
 शल्येन्योत्पादितं कुण्डं महादेव्याश्च तुष्टये ॥
 माघे च कार्तिके चैव शुक्लपक्षे वरानने ! ।

दशम्यां स्नानमात्रेण पुष्करस्य फलं लभेत् ॥
 शतजन्मकृतं पापं तत्क्षणादेव नश्यति ।
 सहस्रजन्मजं पापं विषुवे च दिनक्षये ॥
 पौषे च कर्कटे चैव क्षणाष्टम्यां महेश्वरि ! ।
 स्नानञ्च वर्जयेद्देवि ! भार्याहानि भवेद्यतः ॥
 यथा वाराणसी पुण्या तथा पुण्या न संशयः ।
 गुह्यतीर्थं परं देवि ! नात्र कार्या विचारणा ॥
 एतद्गुह्यतमं क्षेत्रमेतद् गुह्यतरं परम् ।
 यत्र गत्वा नरः सद्यो मुच्यते सर्वपातकैः ॥
 यत्र देवो महादेवो यत्र देवी सरस्वती ।
 गङ्गादिसरितः सर्वाः समुद्राः सप्त एव हि ॥
 नदाः शोणादयो यत्र तीर्थानि च सरांसि च ।
 किंवा वामे परीतस्य कुण्डस्य परमेष्ठिनः ॥
 न शक्यं विस्तराद्वक्तुं मया जलजलोचने ! ।
 यथा चराचरं सर्वं त्रैलोक्यं त्रासयेत्क्षु ॥
 तथा त्रायस्व मां नित्यं तीर्थवर्य ! नमोऽस्तु ते ।
 आग्नेये तस्य क्षेत्रस्य किञ्चित् पश्चिमगोचरे ॥
 एकविंशद्भनुर्मानं वासवं नाम तीर्थकम् ।
 वासवे परमे तीर्थे स्नात्वाभ्यर्च्य च वासवम् ॥
 शक्रवीजेन देवेशि ! इष्टस्य सदनं व्रजेत् ।
 वक्ष्यमाणेन मन्त्रेण धरण्यार्घ्यं निवेदयेत् ॥
 वासवाख्यं महातीर्थं सर्वपापप्रणाशनम् ।
 तवाम्भसि निमज्याथ यथोक्तफलदो भव ॥
 तस्य पश्चिमतो देवि ! नातिदूरे व्यवस्थितः ।
 धनुःसप्तप्रमाणेन रम्भातीर्थं महेश्वरि ! ॥
 रम्भातीर्थं नरः स्नात्वा रूपवानभिजायते ।

संहं भर्ता कृता भवति ज्ञानाद्वारी पतिव्रता ॥
 रश्मालोकश्च तदनु तदन्ते भवनं हरेः ।
 याति नास्त्वत्र सन्देहः शेषे च गुरुवासरे ॥
 ब्रह्मकर्मसमुद्भूते ! सर्वकामप्रदे ! शुभे ! ।
 कामद्रवि ! नमस्तेऽस्तु त्राहि मां भवसागरात् ॥
 स्नात्वानेन च रश्मायै मन्त्रेणार्घ्यं निवेदयेत् ।
 क्षेत्रस्य पश्चिमे भागे धनुस्त्रिंशत्प्रमाणतः ॥
 तत्रैव रुक्मिणीकुण्डं स्नात्वा ब्रह्मपुरं व्रजेत् ।
 मुखस्य चालनं कृत्वा नारी वा पुरुषोऽपि वा ॥
 रूपवान् परलोके तु जायते नात्र संशयः ।
 स्नानं कन्दर्पवौजेन शृणु चालनमन्त्रकम् ॥
 ब्रह्मविष्णुमहेशानैः चालितं वदनं त्वयि ।
 रूपवानश्विनो र्याति रूपं सत्येन देहि मे ॥
 वायव्ये तस्य क्षेत्रस्य धनुरष्टास्रसंमितम् ।
 पितॄणां परमं तीर्थं स्नानादुयाति परां गतिम् ॥
 पितृतीर्थ ! महाभाम ! स्वयं देवाष्टसत्कृत ! ।
 तृप्तिहेतो ! महाभाग ! अधोरान्मां पुनौहि च ॥
 अत्र स्नात्वा च मन्त्रेण पितृमेधफलं लभेत् ।
 आगस्त्यस्य तु दक्षे च गत्वा स्नात्वा च तर्प्य च ॥
 धनुर्वेदप्रमाणश्च गवाक्षागति वै सरः ।
 तत्र गत्वा च सप्तम्यां पितॄणामनृणो भवेत् ॥
 गयातीर्थं महातीर्थं पितॄणां नास्ति तत्समम् ।
 पावनः सर्वतीर्थेषु स मां पुनातु पापतः ॥
 अनेन स्नानं कृत्वा तु उत्तीर्थ्य धीतवाससी ।
 पिधाय तिलकं दद्यात् क्षेत्रं कुर्यात् प्रदक्षिणम् ॥
 कृत्वा दशाश्वक्षेत्रे च पिण्डं दद्यात् समाहितः ।

तत्र देवि ! षोडशके पितॄन् समर्चयेदबुधः ॥
 क्षीरेण मधुना चैव पादापनयनेन च ।
 दक्षिणादिक्रमाच्चात्र एकैकैर्हस्तकं चतुः ॥
 वेदौषोडशकस्तत्र प्रतिवेदीं समर्चयेत् ।
 गयाकूपे नरः स्नात्वा दृष्ट्वा देवसुमापतिम् ॥
 आत्मानं तारयेत् सद्यो दश पूर्वान् दशापरान् ।
 विष्णुर्ब्रह्माद्यरुद्रश्च अगस्त्यश्च शतक्रतुः ॥
 गणेशश्चैव क्रौञ्चश्च कुमारश्च प्रजापतिः ।
 च्यवनः कश्यपश्चैव पुलस्त्यश्च यथाक्रमात् ॥
 अश्वक्रान्तस्य वृद्धैवमागस्त्येऽमृतवासरे ।
 अत्र मातुः पृथक् पिण्डमन्यत्र पतिना सह ॥
 दशाश्वमेधे यः पिण्डं नाम्ना येषान्तु निर्वपेत् ।
 नाकस्थाश्च दिवं यान्ति स्वर्गस्था मोक्षमाप्नुयुः ॥
 येऽस्मत्कुले च पितरो लुप्तपिण्डोदकक्रियाः ।
 ये चाप्यक्षतचूडाश्च ये च गर्भादिनिःसृताः ॥
 येषां दारा विक्रेयाश्च येऽग्निदग्धास्तथापरि ।
 भूमौ दत्तेन तप्यन्तु तप्ता यान्ति परां गतिम् ॥
 पिता मातामहश्चैव तथैव प्रपितामहः ।
 माता पितामही चैव तथैव प्रपितामही ॥
 यथा मातामहश्चैव प्रमातामह एव च ।
 ये च सिंहव्याघ्रसर्पप्रहृता निहृताश्च ये ॥
 दंष्ट्रिभिः शृङ्गिभिर्वापि तेषां पिण्डं ददाम्यहम् ।
 अग्निदग्धाश्च ये केचिन्नाग्निदग्धास्तथा परे ॥
 विद्युच्चौरहता ये च तेषां पिण्डं ददाम्यहम् ।
 पशुयोनिगता ये च पक्षिकीटसरीसृपाः ॥
 अथवा वृक्षयोनिस्थास्तेषां पिण्डं ददाम्यहम् ।

असंख्यजनसंस्था ये ये नीता यमशासनम् ॥
 तेषामुद्धरणार्थाय इमं पिण्डं ददाम्यहम् ।
 जात्यन्तरसहस्राणि भ्रमन्ति स्वेन कर्मणा ॥
 मनुष्यान्तर्गतं येषां यातनाशतमाहृतम् ।
 अन्येषां यातनास्थानां प्रेतलोकनिवासिनाम् ॥
 तेषामुद्धरणार्थाय इमं पिण्डं ददाम्यहम् ।
 ये बान्धवाबान्धवा वा येऽन्यजन्मनि बान्धवाः ॥
 तेषान्तु तप्तिमायान्तु पिण्डदानेन सर्वदा ।
 ये ये पितृकुले जाताः कुले मातुस्तथैव च ॥
 गुरुश्चशुरबन्धूनां ये चान्ये बान्धवाः स्मृताः ।
 ये ये कुले लुप्तपिण्डाः पुत्रदारविवर्जिताः ॥
 क्रियालोपगता ये च जात्यन्धाः पङ्गवस्तथा ।
 विरूपा वा सगर्भा ये ये च जाताः कुले मम ।
 तेषां पिण्डं मया दत्तमक्षय्यमुपतिष्ठताम् ॥
 ये बान्धवा ये पितृवंशजाता मातुस्तथा ये भवनादिजाताः ।
 कुलद्वये ये मम दासभूता मृतास्तथैवामृतसेवकाश्च ॥
 मित्राणि सख्यः परसख्यश्च वृक्षाः पुण्याश्च दुष्टाश्च कृतोपकाराः ।
 जन्मान्तरे ये मम दासभृत्यास्तेषामिमं पिण्डमहं ददामि ॥
 सूर्यकुण्डस्य वायव्ये धनुर्दण्डान्तरे स्थितः ।
 देवो गदाधरस्तत्र प्रणिपत्य प्रदापयेत् ॥
 साक्षिणः सन्तु मे देवा ब्राह्मणा वसवस्तथा ।
 मया गयां समासाद्य पितॄणां निष्कृतिः कृता ॥
 आगतोऽहं गयां देव ! पितृकार्ये गदाधर ! ।
 त्वमेव साक्षी भगवाननृणोऽहं ऋणत्रयात् ॥
 पितृपिण्डस्य मध्ये तु पिण्डं दद्याच्च षोडश ।
 वर्तुलं कारयेत् पिण्डं क्षीरधारासु पातयेत् ॥

गदाधरस्य वै वामे नातिदूरेण शङ्करि । ।
 तत्र मातृगया देवि ! दक्षिणेन सुतीर्थकम् ॥
 तथा गदाधरं देवं मुक्तिदं पुरुषोत्तमम् ।
 तं प्रणम्य प्रयत्नेन न भूयो जायते नरः ॥
 मौनादित्यं महात्मानं कनकार्कं विशेषतः ।
 दृष्ट्वा मौनेन विप्रर्षिः पितृणामनुगो भवेत् ॥
 ब्रह्माणं पूजयित्वा च ब्रह्मलोकमवाप्नुयात् ।
 उर्वश्या दक्षिणे तीरे या शिला कनकप्रभा ॥
 सा विज्ञेया च गायत्री पूजयेद्गन्धचन्दनैः ।
 गायत्रीं प्रातरुत्थाय उपागम्य तु नामशः ॥
 सन्ध्यां कृत्वा प्रयत्नेन सर्ववेदफलं लभेत् ।
 सावित्रीञ्चैव मध्याह्ने दृष्ट्वा यज्ञफलं लभेत् ॥
 दशाश्वमेधे धनदो देवदेवो जनार्दनः ।
 तत्र पिण्डप्रदानेन तृप्तिर्भवति शाश्वती ॥
 गयायां पितरूपेण देवदेवो जनार्दनः ।
 तं दृष्ट्वा पुण्डरीकाक्षं मुच्यते वै ऋणत्रयात् ॥
 दृष्ट्वा पितामहं देवं सर्वपापैः प्रमुच्यते ।
 मकरे वर्त्तमाने च ग्रहणे चन्द्रसूर्ययोः ॥
 दुर्लभस्त्रिषु लोकेषु आगस्थे पिण्डपातनः ।
 आत्मजो वा तथान्यो वा मया कूपेऽश्वमेधिके ॥
 यन्मात्रा पातयेत् पिण्डं तं नयेद् ब्रह्म शाश्वतम् ।
 तद्ब्रह्मकल्पितं स्थानं विप्रा ब्रह्मप्रकल्पिताः ॥
 पूजितैः पूजिताः सर्वे पितृभिः सह देवताः ।
 तर्पयेत्तु गयाविप्रान् हव्यकव्यविधानतः ॥
 स्नानं देहिपरित्यागो गयायान्तु विधीयते ।
 यः करोति महादानं वृषोत्सर्गं करोति यः ॥

दशाश्वमेधिके तीर्थे मुक्तिदे स च मानवः ।
 चतुःषष्टिधमुर्मानं क्षेत्रमागस्त्यमौरितम् ॥
 पञ्चपञ्चाशतं तीर्थमुक्तं तीर्थं सुमध्यमे ! ।
 उर्वशी च तथा सूर्यः कामः पुत्रश्च वासवः ॥
 आगस्त्यश्चाश्वमेधश्च तीर्थसारी गयाविलः ।
 उद्धन्धनमृता ये च गलपाशमृताश्च ये ॥
 पतिदुष्टा च या नारौ क्रिया तेषां न विद्यते ।
 नान्येष्टिर्न च दाहश्च नाशौचं तेषु विद्यते ॥
 आगस्त्ये च गयायाञ्च क्रियां कुर्याच्चिरात्रकम् ।
 अमायाञ्च समारभ्य कुर्याच्चैव त्रिरात्रकम् ॥
 अन्यत्र च क्रियां तेषां यः करोति सुदुर्मतिः ।
 विफला च क्रिया तेषां चरेच्चान्द्रायणं व्रतम् ॥
 ततः शुद्धिमवाप्नोति अन्यथा पातकी भवेत् ।
 अन्यतीर्थे कृतं पापं गयायान्तु विनश्यति ॥
 गयायां यत् कृतं पापं रामक्षेत्रे विनश्यति ।
 रामक्षेत्रे कृतं पापं मणिकूटे विनश्यति ॥
 मणिकूटे कृतं पापं नीलशैले विनश्यति ।
 नीलशैले कृतं पापमन्तर्गेहे विनश्यति ॥
 अन्तर्गेहे कृतं पापं सोमतीर्थे विनश्यति ।
 सोमतीर्थे कृतं पापं मङ्गलायां व्यपोहति ॥
 मङ्गलायां कृतं पापं आगस्त्ये तु विनश्यति ।
 आगस्त्ये यत् कृतं पापं मन्दरे तद्विनश्यति ॥
 मन्दरे यत् कृतं पापं वज्रलेपे विनश्यति ।
 वज्रलेपाञ्च यत् पापं अश्वक्रान्ते विनश्यति ॥
 अश्वक्रान्ते कृतं पापं उर्वश्यां तद्व्यपोहति ।
 माहात्म्यश्रवणेनाथ संहिताश्रवणेन वै ।

दिनं नयेन्महेशानि ! रात्रौ विष्णुविचिन्तनम् ॥
 कृत्वा वासन्तु तत्रैव नक्तं भोक्ष्यं न वर्तयेत् ।
 ततोऽन्यदिवसे कात्या आगस्त्ये स्नानमाचरेत् ॥
 भस्माचलं सृशन् धारा सा विज्ञेया सरस्वती ।
 तत्र स्वाहा महेशानि ! अग्निष्टोमफलं लभेत् ॥
 विष्णोर्वक्षःस्थिते ! भद्रे ! मकरन्दप्रिये ! शुभे ! ।
 जन्मजन्मार्जितं पापं हर मे परमेश्वरि ! ॥
 स्नायादनेन मन्त्रेण कार्तिकीञ्च विशेषतः ।
 देवस्य पूर्वभागे तु वापी तिष्ठति शोभना ॥
 तस्याः स्वच्छोदकं पीत्वा पुनर्जन्म न विद्यते ।
 आग्नेये भस्मशैलस्य धनुरष्टप्रमाणतः ॥
 पिशाचमोचनं नाम तीर्थं परमकं शुभे ! ।
 पिशाचमोचने तीर्थे पूजयामास शूलिनम् ॥
 इदं देवस्य तस्मिन् कपदीश्वरमुत्तमम् ।
 वायव्ये भस्मकूटस्य धनुर्मदनमानतः ॥
 कपालमोचनं नाम तीर्थेभ्यस्तीर्थमुत्तमम् ।
 पूजनीयं प्रयत्नेन स्तोतव्यं विविधैः स्तवैः ॥
 कपालं पतितं तस्य स्नानस्य मम सुन्दरि ! ।
 तस्मिन् स्नातो वरारोहे ! ब्रह्महत्यां व्यपोहति ॥
 कपालेश्वरमीशानमस्मिन् तीर्थे व्यवस्थितम् ।
 तस्योत्तरे धनुःपञ्च कपिला नाम वै शिवे ! ॥
 तत्र स्नात्वा वरारोहे ! मुच्यते भवबन्धनात् ।
 कपिलाङ्गदतीर्थेऽस्मिन् स्नात्वा संयतमानसः ॥
 षष्ठध्वजं शिवं दृष्ट्वा सर्वयज्ञफलं लभेत् ।
 पूर्वाशाभिमुखेनैव आरोहेद् भस्मकूटकम् ॥
 वक्ष्यमाणेन मन्त्रेण पूजयित्वा प्रशस्यते ।

वृषाचल ! नमस्तेऽस्तु धर्ममार्गत्रिपिष्टप ! ॥
 आरोहयामि शिखरं भस्मकूट ! नमोऽस्तु ते ॥
 पश्चिमाभिमुखं यस्तु आरोहेत् पर्वतं यदि ।
 दशजन्मकृतं पुण्यं तत्क्षणादेव नश्यति ॥
 उत्तराभिमुखी यस्तु यश्च ऐशान्यसम्मुखः ।
 धनं पुत्रं कलत्रञ्च सर्वं नश्यति तत्क्षणात् ॥
 अन्यद्द्वारं प्रवक्ष्यामि गुह्याद् गुह्यतरं शुभम् ।
 वृषध्वजस्य माहात्म्यं शृणु देवि ! वरानने ! ॥
 संयुक्ता सोमवारेण अमावस्या भवेद् यदि ।
 तदा भस्माचलं गत्वा देवमभ्यर्च्य यत्नतः ॥
 कुलैकविंशमुद्धृत्य सं गच्छेत् परमं पदम् ।
 गन्धाद्यैः स्नापयेत्क्षिप्त्वा कमलैः सुमनोहरैः ॥
 पञ्चामृतेन तोयेन चन्दनेन विलेपयेत् ।
 महात्मानं ततः कुर्यान्मासान्ते प्रतिपर्वणि ॥
 विल्वपत्रेण सम्पूज्य रत्नतोयेन स्नापयेत् ।
 प्रासादेन तु मन्त्रेण रुद्रपुष्पेण पूजयेत् ॥
 बन्धूकेन जयन्तेन मालूरेण विशेषतः ।
 'यः प्रीतो देवदेवः पिनाकी पांशुनेत्रैर्दीप्यमानैस्तृतौघैः ।
 लैः साक्षात् सर्वपापौघहर्ता विभ्रद्रुद्रो यश्चतुरो देवदेवः ॥
 भद्रासस्त्रम वैयाघ्रकाण्डं भूत्वा शुभ्रं शशिकान्तं वपुश्च ।
 या गात्रे नीलदेहो मुखञ्च सृशन् पाणिं पाणिना सुप्रमत्तः ॥
 पत्रेषु पूजयेदेता देवताः परमेष्ठिनः ।
 धाम धर्मं तथा सूक्ष्मं विष्णुं नारायणं हरम् ॥
 विजयं विरजं विश्वं मध्यादि प्रतिपूजयेत् ।
 शक्तीः सम्पूजयेच्चैव रामाद्याः प्रोक्तलक्षणाः ॥
 बाह्ये सम्पूजयेत्तथा श्रीकण्ठाद्याश्च तद्वहिः ।

पीठेशांश्च तथा बाह्ये पीठेशांश्चाग्रतोऽर्चयेत् ॥
 त्रैयम्बकेण मन्त्रेण पूजयेत् कमलां विना ।
 मन्दीशं मुकुटञ्चैव दिक्पालान् पूजयेत् क्रमात् ॥
 एवं सम्पूज्य देवेशं पूजाभिर्भक्तिमावरः ।
 प्रणम्य परमेशानं इदं स्तोत्रमुदाहरेत् ॥
 ओं नमो विश्ववर्णाय हिरण्याय हिरण्यकर्णाय च ।
 हिरण्यकतघ्नूडाय हिरण्यपतये नमः ॥
 ईशानवज्रसम्भूत ! हरिकेश ! नमोऽस्तु ते ।
 नमो बालार्कवर्णाय ज्वलद्भूपधराय च ॥
 नमोऽशुद्धाय शुद्धाय सौभगाय क्षयाय च ।
 भवाङ्गोज्झितकेशाय मुक्तकेशाय वै नमः ॥
 नमः षट्कर्मतुष्टाय त्रिकर्मनिरताय च ।
 वर्णाश्रमेण विधिवत् पृथक् कर्मप्रवर्त्तिने ॥
 नमः शोशौय शोशाय नमः करकणाय च ।
 श्वेतपिङ्गलनेत्राय कृष्णवक्त्रेक्षणाय च ॥
 धर्मकर्मार्थमोक्षाय सर्वपापहाराय च ।
 नमस्त्रिशूलहस्ताय उमाकान्ताय वै नमः ॥
 ईशानवक्त्रसम्भूत ! हरिकेश ! नमोऽस्तु ते ।
 प्रसीद पार्वतीकान्त ! उमानन्दाय वै नमः ॥
 ततोऽनुज्ञां समादाय कृताञ्जलिपुटः करः ।
 प्रणम्य पूजयित्वा च इमं मन्त्रमुदीरयेत् ॥
 उमानन्द ! नमस्तोऽस्तु पार्वतीप्रौतिवर्द्धन ! ।
 निर्विघ्ना यातु मे सिद्धिर्यस्मात् पूजा कृताऽद्य मे ॥
 जगन्नाथ ! प्रसादेन श्रीमत्कामेश्वरं शिवम् ।
 अर्चयाम्यद्य देवेश ! आश्रया ते महेश्वरम् ॥
 प्राच्यं तस्मै समभ्यर्च्य विश्वक्सेनं जनार्दनम् ।

देवस्य पश्चिमे भागे मातङ्गं नाम क्षेत्रकम् ॥
 धनुर्द्वाविंशमानेन तत्र वासे न शोचति ।
 तत्र यत् पातकं कृत्वा अन्यद् ब्रह्मबधे समम् ॥
 तत्र तत्र सुकृतं किञ्चित् अग्निष्टोमफलं लभेत् ।
 मातङ्गं पूजयेत्तत्र गङ्गाद्यैर्भक्तिमादरः ॥
 मायावौजेन देवेशि ! भावेन सुसमाहितः ।
 तत्रस्थो मन्दिरं पश्येद्दक्षिणाभिमुखेन तु ॥
 स सर्वकुलमुद्धृत्य ब्रह्मलोके महीयते ।
 नमो मन्दिरशैलाय विष्णुरूपाय वेधसे ॥
 तान् दृष्ट्वाथ च स्वर्गस्थो भवपापं व्यपोहतु ।
 वीक्षेत् सन्ध्याचलं पश्चादिमं मन्त्रमुदीरयेत् ॥
 युगकोटिसहस्राणि यत् पापं समुपार्जितम् ।
 क्षपासिगजवक्त्रे च साक्षी भव मतङ्गज ! ।
 ततोऽर्घ्यं भानवे दद्यात्तिलवारिकुशान्वितम् ॥
 उत्थाय प्रणिपातेन दद्यादाचमनीयकम् ।
 आदित्यस्य व्रताङ्गे तु अर्घ्यदाने विशेषतः ॥
 उपविश्य ततो दद्यादन्यतोत्थाय दापयेत् ।
 अधोमुखञ्चार्घ्यपात्रं दत्त्वार्घ्यान्ते विचक्षणः ॥
 तत्र चण्डेश्वरं सूर्यं प्रणिपत्य विसर्जयेत् ।
 दशाश्वमेधनैर्ऋत्ये दाक्षिण्ये मम सुन्दरि ! ॥
 इषुक्षेपान्तरे यच्च संस्थितं कलिपर्वतम् ।
 तत्रारोहणमात्रेण सुकृतञ्च विनश्यति ॥
 दुःखितं लिप्यते गात्रे कलिः सृशति नान्यथा ।
 कलिः सृशति यां धारां सा धारा मम वाहिनी ॥
 सर्वं कलिमलं तोर्यं तथैव न परिवर्जयेत् ।
 मन्दिरस्य हि चैशान्यां धनुःषोडशकं मितम् ॥

चक्रतीर्थं महातीर्थं सर्वपापप्रणाशनम् ।
 ग्रहापदोषजञ्चैव पातकं यत् कृतं बहु ॥
 कृष्णे शुक्ले चतुर्थ्याञ्च दृष्ट्वा सिंहे च चन्द्रकम् ।
 लक्ष्मिपात् पातकं यच्च सर्वं स्नानादिनश्यति ॥
 अस्थीनि पातयेद् यस्तु सप्तरात्रौ मम प्रिये ! ।
 चक्राङ्कितं भवेद्देवि ! नात्र कार्या विचारणा ॥
 चक्रतीर्थे मृतं सर्वं धारणाद् योऽपि चन्दनम् ।
 तत्फलं प्राप्य तेजस्वी मृते हरिपुरं व्रजेत् ॥
 द्वारकायां समुद्भूत ! द्विजन्मभवसागरात् ।
 तीर्थराज ! नमस्तेऽस्तु त्राहि मां भवबन्धनात् ॥
 मन्त्रेणानेन स्नात्वा तु सवित्रेऽर्घ्यं निवेदयेत् ।
 चक्रतीर्थे नरः स्नात्वा वेधसं यस्तु पूजयेत् ॥
 दश पूर्वान् दश परान् आत्मानञ्चैव तारयेत् ।
 चक्रतीर्थे स्पृशन् शैलं नन्दनं नाम पर्वतम् ॥
 धनुर्द्विषष्टिमानञ्च पश्चिमेनैव सुन्दरि ! ।
 जनार्दनञ्च देवेशं कलौ बौद्धस्वरूपिणम् ॥
 तं दृष्ट्वा मुच्यते पापैर्महाघोरैः सुदारुणैः ।
 कर्कशं पीण्डवर्द्धञ्च या शिलाचक्र उद्यता ॥
 मन्दरस्य च पाश्चात्ये शुभशैलस्य भाविनि ! ।
 जनार्दनस्य चिह्नञ्च रूपञ्च परिकीर्तितम् ॥
 उत्तरे तस्य शैलस्य ऐशान्यां विरजा तथा ।
 दक्षिणे गजशैलस्य पश्चिमे शौभ्रलिङ्गकम् ॥
 एतन्मध्यतमं क्षेत्रमागस्त्यं नाम वै गया ।
 एवं शतमितं क्षेत्रमसम्भवादिकं स्मृतम् ॥
 एतदाशां विजानोयादन्यस्त्रोहितमुच्यते ।
 तत्र पिण्डप्रदानेन पितॄणां परमा गतिः ॥

जनार्दनस्य हस्ते च स्वाहापिण्डं समर्पयेत् ।
 एष पिण्डो मया दत्तस्तव हस्ते जनार्दन ! ॥
 परलोकगतं मञ्जं त्वं हि दाता भविष्यसि ।
 कलिशेषस्य पूर्वं तु धनुरष्टप्रमाणतः ॥
 सा शिला प्रेतभावेन पितॄणां तरणाय च ।
 तत्र पिण्डप्रदानेन न प्रेतो जायते क्वचित् ॥
 चक्रतीर्थस्य चाग्नेये धनुर्द्वन्द्वप्रमाणतः ।
 लिङ्गं लौलं परं तीर्थं तिलदुग्धैः प्रतर्पयेत् ॥
 जनार्दनं ततो वीक्ष्य मुच्यते वै ऋणत्रयात् ।
 कलिदापरयोः सम्भौ धनुरर्द्धप्रमाणतः ॥
 शुक्रेण स्थापितं लिङ्गं शुक्रेण नामतः श्रुतम् ।
 देवं शुक्रेश्वरं दृष्ट्वा को न मुच्येत बन्धनात् ॥
 गोलेश्वरं ततो दृष्ट्वा मुच्यते ब्रह्महत्याया ।
 अङ्गारेशश्च सिद्धेशं गयादित्यं गजं तथा ॥
 मार्कण्डेयेश्वरं दृष्ट्वा पितॄणामऋणो भवेत् ।
 गयागोलेश्वरं दृष्ट्वा स्नापयित्वा जनार्दनम् ॥
 एतेन किं न पर्याप्तं नृणाञ्च शुद्धिकारणम् ।
 ब्रह्मलोकं प्रयान्तौह पुरुषा एकविंशतिः ॥
 पृथिव्यां यानि तीर्थानि आसमुद्रसरांसि च ।
 चक्रतीर्थं गमिष्यन्ति वारमेकं दिने दिने ॥
 पृथिव्याञ्च गया पुण्या गयायां कूपकं तथा ।
 कूपादष्टगुणं देवि ! श्रेष्ठा मातृगया शुभे ! ॥
 पुत्रो मातृगयां गत्वा अनृणो भवति क्षणात् ।
 गयायां पिण्डदानेन पितॄणामऋणो भवेत् ॥
 गयान्तं पिण्डदानञ्च गयान्तं तीर्थमेव च ।
 पञ्चकान्तं कामरूपं पिच्छिलान्ता सरित् शुभे ! ॥

जनार्दनस्य हस्ते तु पिण्डं दद्यात् स्वकं नरः ।
 विरजे च तथा चाश्वे कर्णिवामे च सोमके ॥
 जीवत्पिण्डप्रदानेन अल्पायुर्जायते नरः ।
 यत्रागस्त्ये महाक्षेत्रे स्वकं पिण्डं ददेत्तु यः ॥
 मासद्वयाधिकं वर्षमायुषो वर्द्धते क्रमात् ।
 स्वहस्ते तु वृषोत्सर्गं यः करोत्यौर्ध्वदेहिकम् ॥
 परलोकगते देवि ! अक्षयं तदपि स्मृतम् ।
 पित्रोश्च जीवतोः पुत्रो न कुर्यादौर्ध्वदेहिकम् ॥
 बहुपुत्रे चैकपुत्रे पुत्रे वा योगसेविते ।
 क्षयकृष्णगते पुत्रे त्रिपुत्रे वा महेश्वरि ! ॥
 चत्वारिंशत्परो देवि ! स्वयमात्मक्रियाञ्चरेत् ।
 दानञ्चैव वृषोत्सर्गं कुर्यान्नैव दशाहिकम् ॥
 दम्पत्यो जीवतोः कुर्याद् वृषोत्सर्गद्वयं सदा ।
 एकत्र मण्डले कुर्याद् वृषोत्सर्गं पृथक् चरेत् ॥
 मृते कुर्यादेकगुणं जीवितेऽष्टगुणं फलम् ।
 परगोत्रकृते चैव स्वल्पाख्यं फलमाप्नुयात् ॥
 उद्यतस्तु गयां गन्तुं श्राद्धं कृत्वा विधानतः ।
 कृत्वा स्वजनसम्भाषां ग्रामस्यापि प्रदक्षिणम् ॥
 ततो ग्रामान्तरं गत्वा श्राद्धशेषस्य भोजनात् ।
 कृत्वा प्रदक्षिणं गच्छेत् प्रतिग्रहविवर्जितः ॥
 गृहाञ्चारत्निमात्रञ्च आगस्त्यगमनं प्रति ।
 स्वर्गारोहणसोपानः पितॄणाम् पदे पदे ॥
 दिवा च सर्वदा रात्रौ आगस्त्ये श्राद्धकृद्भवेत् ।
 अश्वतीर्थे कृतं श्राद्धं नीलकूटे च पञ्चके ॥
 रामाश्रमे सोमकूटे श्राद्धी स्वर्गं नयेत् पितॄन् ।
 आगस्त्ये मण्डलं कृत्वा दृष्ट्वा देवं जनार्दनम् ॥

आरुह्य मन्दरं शैलं पुनाति सप्तमं कुलम् ।
 सांवत्सरं गयाश्राद्धं पार्वणं प्रतिपर्वणि ।
 निरामिषं कृतं श्राद्धं तथाच विषुवद्वये ॥
 सपिण्डाः पितरस्तस्य निराशाः सर्वदा गताः ।
 आमंश्राद्धे आममांसं प्रदद्यादविचारतः ॥
 पितरोऽधोमुखंगतास्तिष्ठन्ति न मम प्रिये ! ।
 सामिषन्तु कृतं श्राद्धं यस्तु भुङ्क्ते निरामिषम् ॥
 तामिस्रनरकं गच्छेत् पितृभिः सह नान्यथा ।
 दीर्घतन्तुमयं कुर्याद् गृहीत्वा तत्र शङ्करि ! ॥
 श्राद्धाचारं विना कुर्याद् व्रतमेवं मम प्रिये ! ।
 निरामिषः कृती तेन कुर्यात् श्राद्धं निरामिषम् ॥
 भोक्ता निरामिषं भुङ्क्ते सामिषं न कदाचन ।
 सद्यी निमन्त्रयेत् श्राद्धे कर्म कुर्याद्विचक्षणः ॥
 शूद्रेण निन्दिते विप्रे श्राद्धयज्ञे सुरेषु च ।
 ब्राह्मणं भोजयेद् यस्तु भुङ्क्ते विष्ठाञ्च शङ्करि ! ॥
 माहिषं वृहदाजञ्च मेषञ्च चामरं तथा ।
 गीधां कूर्मञ्च शाल्वञ्च शाशकं शौकरं तथा ॥
 वाराहञ्च तथा मेषं श्राद्धे देयानि सर्वशः ।
 अकलौ तु गवां मांसं सारमेयञ्च तत्त्ववित् ॥
 हीनेन्द्रियं क्वागलञ्च न कथं तस्य वर्जयेत् ।
 कृष्णच्छागस्य मांसेन पितृन् यस्तु प्रतर्पयेत् ॥
 निराशाः पितरो भ्रान्तिं शप्यं दत्त्वा सुदारुणम् ।
 हीनेन्द्रियं विना क्वागमांसै र्यस्तु प्रतर्पयेत् ॥
 महाभयकरं प्रोक्तं तस्मात्तत् परिवर्जयेत् ।
 माहिषं द्वादशाब्देन दत्तिर्भवति शाश्वती ॥
 सांवत्सरन्तु आज्ञेन क्वागैः पार्वति ! षट् समाः ।

चामरेण शतं वर्षं साहस्रं गोधया प्रिये । ॥
 षण्माषश्च वरारोहे ! कूर्मेण मासमात्रकम् ।
 वाराहेण तु षण्मासं शाशकेन नवैव तु ॥
 द्वाविंशन्मासकेनैव क्षुद्रवाराहके तथा ।
 शताब्दं चामरेणैव स्थूलमांसन्तु वर्जयेत् ॥
 यत्र वर्ज्यं भवेत् पुंभिश्चतुर्भिः षड्भिरेव च ।
 अतिस्थूलमिति प्रोक्तं तस्मात् तत् पूर्वसूरिभिः ॥
 माहिषस्य च गव्यस्य वराहस्य मम प्रिये ! ।
 मार्गस्य बृहदाजस्य स्थूलस्यापि हि शस्यते ॥
 खाङ्गं पाञ्चनखं भक्ष्यमभक्ष्यं खड्गसंयुतम् ।
 चतुर्नखं वारिजातं वर्जयेच्च मम प्रिये ! ॥
 गोधिकां स्वर्णखड्गश्च चामरं कृष्णमेव च ।
 वर्जयेत् कूर्मकं विद्वान् यदि चक्रेण चिह्नितम् ॥
 सिंहशुण्डं रोहितश्च राजीवं चित्रकं तथा ।
 महाशल्कं प्रौष्ठिकश्च मत्स्यश्च पर्वतीयकम् ॥
 बृहद्रोहितमत्स्यश्च बृहत्प्रौष्ठिकमेव च ।
 बृहच्छल्कश्च चित्रश्च आङ्गे यत्नेन योजयेत् ॥
 मत्स्यांश्च शल्कहीनांश्च सर्पाकारांश्च वर्जयेत् ।
 शल्कहीनस्य मध्ये तु प्रदेयं कचकद्वयम् ॥
 प्रेताकारादिकं यश्च विष्णुताकारमेव यत् ।
 सर्पास्यान् पीबरांश्चैव रजनांश्च विवर्जयेत् ॥
 जीवांशं शेलुकश्चैव पद्मकं कुङ्कुमं तथा ।
 स्वर्णकं ग्रन्थिवर्णश्च आङ्गे यत्नेन वर्जयेत् ॥
 धूम्रश्च पञ्चकदलं शर्कराकीटसंयुतम् ।
 माहिषस्य घृतं क्षीरमाज्यं आङ्गे विवर्जयेत् ॥
 नारिकेलश्च तालश्च खजूरं पीनकं तथा ।

तक्रं घृतं विना क्षीरं प्रयत्नेन विवर्जयेत् ॥
 दीपं वर्जयेद् रम्भुवर्त्या प्रत्यक्षं तैलमेव च ।
 कुसुमं नालिकाशाकं मालतीकुसुमं तथा ॥
 वृद्धिश्चाद्धे पङ्कजञ्च करवीराणि वर्जयेत् ।
 न प्रदद्यात् गाङ्गेयं द्वयं रक्तजलोद्भवम् ॥
 विना वस्त्रेण यच्छाद्धं विना यज्ञोपवीतकम् ।
 विना तिलेन देवेशि ! विना गव्येन निष्फलम् ॥
 अभावे चैव वस्त्रस्य कुशमाल्यं निवेदयेत् ।
 अभावे यज्ञसूत्रस्य सूत्रयुग्मन्तु विन्यसेत् ॥
 शूद्रश्चाद्धे च स्त्रीश्चाद्धे यज्ञसूत्रं विवर्जयेत् ।
 ताम्बूलेन विना श्राद्धं पर्णचूर्णेन शङ्करि ! ॥
 अभावे जीवकं दद्यात् पायसं मधुसंयुतम् ।
 एकजातीयपात्रे तु दद्यादन्नं समाहितः ॥
 दैवतं प्रथमं दद्यात् पितृपात्रे निवेदयेत् ।
 पितृशेषन्तु दैवे तु पुनरन्नं कदाचन ॥
 निरग्ने रामश्चाद्धे तु अन्नं न क्षालयेत् क्वचित् ।
 वृद्धौ च क्षालयेदन्नं संक्रमे ग्रहणेषु च ॥
 अष्टमुष्टिप्रमाणेन ब्राह्मणेनैकसंक्रमात् ।
 अतोऽविकञ्च न्यूनञ्च न दद्यात् श्राद्धकर्मणि ॥
 यः श्राद्धं पद्मपत्रे च करोति सुमनोहरम् ।
 वर्षाणान्तु शतं साग्रं तृप्तिर्भवति नान्यथा ॥
 अश्वत्थस्य च्छदे देवि ! ब्रह्मपात्रे च शङ्करि ! ।
 षण्मासं जायते तृप्तिरनन्ताश्वत्थपत्रके ॥
 मासैकं ताम्रपात्रे च रुक्मपात्रे तु वत्सरम् ।
 रौप्ये दशगुणं प्रोक्तं खड्गपात्रे शतोत्तरम् ॥
 एकजातीयपात्रे तु मृताहे श्राद्धकर्मणि ।

पार्वणे च तथा वृद्धौ पृथक्जातींश्च योजयेत् ॥
 संवत्सरं भवेत्तावद् ब्रीह्यैश्चैव नियोजयेत् ।
 वर्षादुभवति यो ब्रीहिः प्रेतश्चाद्धे विवर्जयेत् ॥
 धान्यं वर्षासमुद्भूतं तिलं यावानकश्च यत् ।
 यज्ञादौ च तथा आद्धे द्विःस्त्रिः परिवर्जयेत् ॥
 षष्टिधान्यं राजधान्यं बृहद्धान्यञ्च वल्लभम् ।
 सोमधान्यं शिशुधान्यं वङ्गानि रक्तशालिकम् ॥
 केतकीं कलविङ्गञ्च धान्यं नारायणं तथा ।
 माधवञ्च प्रदीपञ्च विष्णुधान्यञ्च वल्लभम् ॥
 भोग्यधान्यमशोकञ्च नागाक्षं पञ्चकं तथा ।
 धान्यानि आद्ययोग्यानि वेदेषु च नियोजयेत् ॥
 गोधूमैश्च यवैश्चैव अपूपैश्च महेश्वरि ! ।
 नीवारांश्च तथा आद्धे देवधान्यं तथा परम् ॥
 वसन्ते रोपितं धान्यं यत्नेन च विवर्जयेत् ।
 तदन्नभक्षणादेव पापं संक्रमते नृणाम् ॥
 भक्षणे आवणान्नस्य दरिद्रश्चाभिजायते ।
 भक्षणे सोमधान्यस्य व्रतं चान्द्रायणञ्चरेत् ॥
 भक्षणे बृहद्धान्यस्य विभवो जायते किल ।
 राजधान्यं शिशुधान्यं भक्षणाद्विष्णुलोकभाक् ॥
 रक्तशाल्योदनं भुक्त्वा विजयश्रीमवाप्नुयात् ।
 नारायणं माधवस्य भोगञ्च मम सुन्दरि ! ॥
 धान्यन्तु यावसं भुक्त्वा नरः ख्यातिमवाप्नुयात् ।
 निमन्त्रितं ब्राह्मणञ्च यदि आद्धे विवर्जयेत् ॥
 दारुणं नृरकं गच्छेद् यावदाभूतसंभवम् ।
 निमन्त्रितो यदि गृहे भुङ्क्ते विप्रः कथञ्चन ॥
 स गच्छेत् कालसूत्रञ्च शौकरीं योनिमाविशेत् ।

निमन्त्रितो व्रतस्थश्च ब्रह्मचार्यथवा पुनः ॥
 नातिक्रामेच्च तत् श्राद्धं न दोषो मधुभक्षणे ।
 सद्योघृतं सदा धान्यं मांसं तैलं तथैव च ॥
 व्रतस्थभक्षणे देवि ! न दोषः पितृयज्ञके ।
 गयाश्राद्धे प्रेतपक्षे तथानुमरणे प्रिये ! ॥
 ग्रहणे तीर्थश्राद्धे च न जिघ्रेत् पिण्डकं प्रिये ! ।
 मुक्तितीर्थं विना विप्रो नानुगच्छेत् स्वकं पतिम् ॥
 पृथक् चितां नानुगच्छेन्मुक्तिमार्गेषु सर्वदा ।
 क्रिया कार्या दशाहेन अन्यत्र तु निवारकम् ॥
 उद्धम्यनमृतञ्चैव तथा जलगते शवे ।
 पर्युषिते शवे चैव क्षयकुष्ठिशवे तथा ॥
 ब्राह्मणो नानुगच्छेच्च मुक्तितीर्थादृते प्रिये ! ।
 बहुपुत्रा सगर्भा च तथा चैव रजस्वला ॥
 पतिता कुलहा चैव असती न कदाचन ।
 ततोऽनुगमनार्थञ्च एकाहं स्थापयेत् शवम् ॥
 अनुगच्छेत् परेद्युश्च न दोषस्तत्र जायते ।
 विदेशमरणे चैव भर्तुं र्यद्वस्तु विद्यते ॥
 तद्द्रव्यं हृदये कृत्वा क्षत्रादीनामनुव्रजेत् ।
 भावावगुणिता वाय सती शूद्रा भवेत् क्वचित् ॥
 तस्यानुमरणं कुर्याद् वैश्यस्य च विधिः स्मृतः ।
 तृतीयायां मृतो भर्ता चतुर्थ्यामप्यनुव्रजेत् ॥
 भर्तुरेव तिथौ तस्याः कुर्यात् संवत्सरे बुधः ।
 एकत्र मरणे देवि ! पिण्डमेकत्र निर्वपेत् ॥
 युगपत् कारयेत् श्राद्धं समाप्यैवं न तद्भवेत् ।
 दम्पत्योश्चैव पिण्डञ्च वर्तुलं कारयेन्नरः ॥
 वस्त्रेणावरणं कुर्यान्मधु क्षीरं निपातयेत् ।

न पिण्डेन सह चौरं शुष्काम्बु न कदाचन ॥
 न घृतं माहिषाज्यञ्च धात्रिकं लकुचं तथा ।
 दाडिमं वीजपूरञ्च ऊर्वारुकफलं तथा ॥
 जम्बूफलञ्च पद्माक्षं कदलीं रामकं त्यजेत् ।
 कशेरुञ्च युगानञ्च कपिलाक्षौरमेव च ॥
 तथा जम्बूफलं पक्वं श्राद्धे देयानि यत्नतः ।
 अपक्वं कौटदुष्टञ्च मूलकं करमर्दकम् ॥
 विल्वञ्च तिन्दुकञ्चैव मधुकं मधुरीं तथा ।
 जम्बूफलञ्च पद्माक्षं जीवन्तीञ्च निवेदयेत् ॥
 ब्राह्मणैः क्षत्रियैर्बैश्यैः श्राद्धं सुवचसोदितम् ।
 कुलधर्ममनुज्ञाय दातव्यं मन्त्रपूर्वकम् ॥
 त्रिभिर्वर्णैर्वरैः शूद्रैर्देयं विप्रानुशासनात् ।
 मन्त्रवर्जञ्च विधिवद् वह्निपाकविवर्जितः ॥
 पुष्करादिषु तीर्थेषु पुण्येष्वायतनेषु च ।
 शिखरेषु गिरीन्द्राणां पुण्यदेशे तु शङ्करि ! ॥
 सरित्सु पुण्यतोयेषु सरित्सु च नदेषु च ।
 सङ्गमेषु नदीनाञ्च सागरेषु च सप्तसु ॥
 देवतायतने चैव गोष्ठे च धात्रौमूलके ।
 दिव्यपादपमूलेषु तुलसीमध्यगेषु च ॥
 दशार्थेषु कुमार्येषु मगधेषु कुशेषु च ।
 विरजस्योत्तरे तीरे लौहित्यस्य च दक्षिणे ॥
 दक्षिणे नर्मदायाञ्च आगस्त्यस्य च दक्षिणे ।
 पूर्वेषु करतोयाया न देयं श्राद्धमुच्यते ॥
 श्राद्धं देयं वदन्तीह मासि मासि उपक्षये ।
 पौर्णमासीषु श्राद्धञ्च कर्तव्यमक्षगोचरे ॥
 नित्यश्राद्धं सदैवञ्च मनुष्यैः सह गीयते ।

नैमित्तिकं सुरैः सार्धं नित्यं नैमित्तिकं तथा ॥
 काम्यानि यानि श्राद्धानि प्रतिसंवत्सरं द्विजैः ।
 दृष्टिश्राद्धञ्च कर्त्तव्यं कर्माकर्मादिकेषु च ॥
 तत्र स्नानं हि जानोहि मातृपूर्वन्तु शङ्करि ! ।
 कन्यागते सवितरि दिनानि दश पञ्च च ॥
 पार्वणेन विधानेन श्राद्धं कुर्याद्विचक्षणः ।
 यो ददाति गुडैर्मिश्रान् तिलान् वा श्राद्धकर्मणि ॥
 मधुना मधुमिश्राणि चाक्षयं मनुनैव यत् ।
 कृत्तिकासु पितृनार्च्यं मुक्तिमाप्नोति मानवः ॥
 अपत्यकामो रोहिण्यां सौम्यतेजस्वितां लभेत् ।
 मघासु च प्रजां पुष्टिं सौभाग्यं फाल्गुनीषु च ॥
 नक्षत्रेष्वपि चान्येषु कर्त्तव्यं कामचारतः ।
 अपि नः पितरो यस्य मृताः शस्त्रेण वाहवे ॥
 तेन कार्यं चतुर्दश्यां तेषां तृप्तिमभीप्सता ।
 यदा पञ्चदशश्राद्धं कर्त्तव्यं काम्यभावतः ॥
 चतुर्दश्यां समेतञ्च षोडशश्राद्धमिष्यते ।
 दशम्यादिकमारभ्य पञ्चम्यादिकमेव च ॥
 तदा वर्ज्यं चतुर्दश्यां तिथौ दैवान् समाचरेत् ।
 श्राद्धं कुर्यादमावस्यां मासि मासि तदा क्वचित् ॥
 सर्वान् कामानवाप्नोति मृते च स्वर्गमश्नुते ।
 नित्यश्राद्धे तर्पणे च सुरार्चा-नित्यपूजने ॥
 भोजने ब्राह्मणमाञ्च दक्षिणा न हि विद्यते ।
 श्राद्धाशक्तौ प्रेतपक्षे ब्राह्मणान् भोजयेत् प्रिये ! ॥
 देवेभ्योऽन्नं जलं दद्यादेवञ्चापि निवेदयेत् ।
 पित्रोश्च जीवतो देवि ! यज्ञादौ श्राद्धवासरे ॥
 भोजयेद्ब्रह्मभोज्यैश्च फलैश्च विविधैरपि ।

अभोजिते हतो यज्ञः आद्यश्चापि हतं भवेत् ॥
 वृद्धौ आद्ये पार्वणे च नित्यश्चाद्यं विवर्जयेत् ।
 ब्राह्मणानां बह्वनाद्यं भोजने च महेश्वरि ॥
 राजसूयाश्वमेधाय यदिच्छेद दुर्लभं पदम् ।
 गयां गङ्गां गतो गत्वा कुर्यात् आद्यं विधानतः ॥
 अप्यम्बु, शाकमूलान्नैः शक्तुभिर्यावनीयकैः ।
 तावत् पितृपुरी शून्या यावद्विष्णोः प्रबोधनम् ॥
 प्रबोधे समतिक्रान्ते पित्रा वा दैवतैः सह ।
 निश्चस्य प्रतिगच्छन्ति शापं दत्त्वा सुदुष्करम् ॥
 गयाश्चाद्यं गयास्नानं तथा च तिलतर्पणम् ।
 खड्गपात्रेण देवेशि ! जीवत्पित्रादि वर्जयेत् ॥
 सोमवारे त्वमावास्यामौनं स्नानं विवर्जयेत् ।
 यस्य माता मृता देवि ! तस्य मातृगया प्रिये ! ॥
 यदि अष्टः पिता देवि ! पितृव्यमरणेऽपि वा ।
 मातापित्रो जीवितोश्च न कदापि गयां व्रजेत् ॥
 पितृपिण्डं प्रदद्यात्, भोजयेच्च पितामहम् ।
 प्रपितामहस्य पिण्डेऽपि एवं शास्त्रेषु निश्चितम् ॥
 मृतेषु पिण्डं दातव्यं ब्राह्मणांश्चापि भोजयेत् ।
 सपिण्डीकरणं नास्ति न च पार्वणमिष्यते ॥
 दक्षिणापूरणं सिद्धं विविक्तं शुभलक्षणम् ।
 शुचिं देशं विविक्तञ्च गोमयेनोपलेपयेत् ॥
 पावक्ये भूमिभागे च पितॄणां नैव निर्वपः ।
 शमनीयग्रहे देवि ! पापागारं विवर्जयेत् ॥
 भिक्षुको ब्रह्मचारौ च भोजनार्थमुपस्थितः ।
 उपविष्टेषु आद्येषु कामभृदपि पूजयेत् ॥
 सह क्रियां देशकालौ द्रव्यब्राह्मणसम्पदः ।

पञ्चैते पितरो घ्नन्ति तस्याङ्गे हेतुविस्तरम् ॥
 अपि वा योजयेदेवं ब्राह्मणं वेदपारगम् ।
 भूयोऽपि देवसन्तुष्ट्यै तत् कार्यं वा करोति यः ॥
 न कार्यं तद् भवेत् आद्वं तन्त्रेणापि समापयेत् ।
 वैश्वदेवस्य चारम्भे तत् आद्वञ्च विवर्जयेत् ॥
 प्रासादीकरणे चैव यात्रायां गृहकर्मणि ।
 न विद्यते श्यामपक्षे तन्त्रस्नानं विवर्जयेत् ॥
 इति योगिनीतन्त्रे सर्वतन्त्रोत्तमे द्वाविंशतिसाहस्रे
 कामरूपाधिकारे द्वितीयभागे

पञ्चमः पटलः ।

अथ षष्ठः पटलः ।

श्रीभगवानुवाच ।

द्वितीयेऽन्यदिने देवि ! यत् कृतं शृणु पार्वति ! ।
 चक्रतीर्थे नरः स्नात्वा भस्मकूट ! नमोऽस्तुते ॥
 लौहित्यदक्षिणं गत्वा वायव्ये कोलपर्वतः ।
 तस्य पश्चिमदिग्भागे पाण्डुनाथो महाबली ॥
 तस्य वायव्यभागे तु धनुर्द्वादशकं सरः ।
 ब्रह्मकुण्डमिति ख्यातं सर्वपापप्रणाशनम् ॥
 किं जप्यैः किं तपोभिश्च किं दानैः किं सुतैरपि ।
 ब्रह्मकुण्डे नरः स्नात्वा सिद्धिं विन्दति तत्क्षणात् ॥
 ईश्वरानुज्ञया पूर्वमुषितं ब्रह्मणा पुरा ।
 स्नानार्थं सम्प्रधावन्ति तत्तीर्थं देवदानवाः ॥
 ऋषयः सिद्धगन्धर्वास्तीर्थानि च सरांसि च ।
 माहात्म्यमण्डलं तस्य ब्रह्मकुण्डस्य सुन्दरि ! ॥

तीरेण स्नात्वा विधिवद् दानं दद्याद् यथाविधि ।

मणिकाञ्चनरत्नानि यथाविभवमात्मनः ॥

सम्भवे सति यो मोहात् न स्नाति स नराधमः ।

पच्यते नरके घोरे यावदिन्द्राश्चतुर्दश ॥

तस्य दक्षिणदिग्भागे धनुःपञ्चप्रमाणतः ।

लौहित्यं नाम तत्तीर्थं स्नानान्नश्यति पातकम् ॥

स्नानेन तीर्थराजस्य तथा सर्वाघसंचयः ।

तीर्थराजसरः पुण्यं सर्वतीर्थफलप्रदम् ॥

भूतानि यानि तीर्थानि सरितश्च सरांसि च ।

विशन्ति सर्वतीर्थानि सरितश्च सरांसि च ॥

राजा समस्ततीर्थानां सागरः सरितां पतिः ।

तस्मात् समस्ततीर्थेषु श्रेष्ठोऽसौ सर्वकामदः ॥

तमोनाशं तथा ज्योतिर्भास्करे उदिते प्रिये ! ।

स्नानेन तीर्थराजस्य तथा सर्वाघसंचयः ॥

तीर्थराजसमं तीर्थं न भूतं न भविष्यति ।

अधिष्ठानं सदा यत्र प्रभो नारायणस्य वै ॥

कः शक्नोति गुणान् वक्तुं तीर्थराजस्य मे प्रिये ! ।

तिस्रो नवत्यः कोट्यश्च यत्र तीर्थानि सन्ति वै ॥

तस्मात् स्नानञ्च दानञ्च होमं जाप्यं सुरार्चनम् ।

यत् किञ्चित् क्रियते पुण्यं चाक्षयं भवति प्रिये ! ॥

नमस्ते ब्रह्मपुत्राय नमः शान्तनुसूनवे ।

त्रिजन्मजञ्च यत् पापं हर लौहित्य ! सर्वदा ॥

इत्यनेन तु मन्त्रेण स्नात्वा चार्घ्यं निवेदयेत् ।

पूजयेत् परया भक्त्या मन्त्रेणानेन भाविनि ! ॥

तीर्थानां परमं श्रेष्ठं हंसं वामाक्षिसंयुतम् ।

शासनं हृदयं वक्त्रेः प्रिये ! ध्रुववपुः सरः ॥

तस्य दक्षिणतो भागे नातिदूरे च संस्थितः ।
 कुलं धान्वन्तरं यावद् विष्णुकुण्डमिति श्रुतम् ॥
 विष्णुकुण्डे नरः स्नात्वा संवीक्षेत् पाण्डुशौनकम् ।
 गुरुचारुशिलारूपं अग्रे मञ्जुसमन्वितम् ॥
 पञ्चानामश्वमेधानां फलं प्राप्नोति मानुषः ।
 ग्राणस्थः सर्वभूतानां योनिश्च सरितां पतिः ॥
 विष्णुकुण्ड ! नमस्तेऽस्तु त्वाहि मां मुच्यते प्रिये ! ।
 स्नात्वानेन वरारोहे ! एकादश्याञ्च फाल्गुने ॥
 सर्वपापविनिर्मुक्तः सर्वदुःखविवर्जितः ।
 हृन्दारकहयः श्रीमान् रूपयौवनगर्वितः ॥
 विमलेनार्कवर्णेन दिव्यगन्धर्वसेविना ।
 कुलैकविंशमुद्धृत्य विष्णुलोकञ्च गच्छति ॥
 तस्य दक्षिणकोष्ठायां किञ्चिन्नैऋत्यगोचरे ।
 एकादशधनुर्मानं शिवकुण्डमिति श्रुतम् ॥
 तत्राभिषेकमात्रेण रुद्रलोकं स गच्छति ।
 शिवकुण्डे चतुर्दश्यां मासि मासि मम प्रिये ! ॥
 स्नात्वारुणोदये काले न प्रेतो जायते भुवि ।
 तीर्थानां परमं तीर्थं विष्णुस्नानसमुद्भवम् ॥
 सरित्पते ! नमस्तेऽस्तु त्वाहि मां त्वं शिवप्रियः ।
 स्नात्वा चानेन मन्त्रेण हंसेनाय्यं निवेदयेत् ॥
 ततो ब्रजेत् पाण्डुशैलं गन्धतोयेन स्नापयेत् ।
 पूजयेत् कमलैः श्वेतैः करवीरैः सितैः शुभैः ॥
 विष्णवे पदमाभाष्य पाण्डुनाथाय सत् पदम् ।
 जवाद्यञ्च नतिः पश्चादुद्धरेत् जनकादिषु ॥
 चतुर्दशार्णो बालो यत् शिखान्तं समुदौरितम् ।
 नारदोऽस्य ऋषिश्छन्दो गायत्री देवता हरिः ॥

विनियोगञ्च सर्वार्थे काम्येषु च विशेषतः ।
 श्वेतञ्च द्विभुजं विष्णुं चक्रशङ्खलसत्कारम् ॥
 वरदं देवगन्धर्वसेवितं कामदं सदा ।
 ध्यानं कृत्वार्चयेद्दीमान् पात्रपूर्वादितः क्रमात् ॥
 लक्ष्मीं सरस्वतीं गङ्गां यमुनां नर्मदां शिवाम् ।
 बालाञ्च कमलाञ्चैव तथा सङ्कर्षणादिकम् ॥
 दिक्पतीञ्च ग्रहाञ्चैव विश्वक्सेनं प्रपूजयेत् ।
 लौहित्ये विधिवत् स्नात्वा पाण्डुनाथं प्रपूजयेत् ॥
 सर्वपापविनिर्मुक्तो विष्णुलोके महीयते ।
 मन्वन्तरगतं साग्रं जरामृत्युविवर्जितः ॥
 पुण्यक्षयादिहागत्य कुले सर्वगुणान्विते ।
 जायते प्रेतवन्नैव धार्मिको याति वैष्णवम् ॥
 मन्त्रं जपमर्चयेच्च द्रष्टुमन्त्रेण पूजयेत् ।
 पाण्डुनाथ ! नमस्तेऽस्तु नमस्ते मोक्षकारक ! ॥
 त्राहि मां सर्वलोकेश ! विष्णुरूप ! नमोऽस्तु ते ।
 निर्मलाम्भोद सङ्काश ! नमस्ते पुरुषोत्तम ! ॥
 नमस्ते पुण्डरीकाक्ष ! पाण्डुनाथ ! नमोऽस्तु ते ।
 नमस्ते हेमगर्भाभ ! नमस्ते गरुडध्वज ! ॥
 ब्रह्मरूप ! नमस्तेऽस्तु नारायण ! नमोऽस्तु ते ।
 नमस्तेऽञ्जनसङ्काश ! नमस्ते भक्तवत्सल ! ॥
 पाण्डुनाथ ! नमस्तेऽस्तु त्राहि त्राहि नमोऽस्तु ते
 नमस्ते विबुधावास ! नमस्ते विबुधप्रिय ! ॥
 नारायण ! नमस्तेऽस्तु त्राहि मां शरणागतम् ।
 नमस्ते विबुधश्रेष्ठ ! नमस्ते कमलोद्भव ! ॥
 चतुर्मुख ! जगद्धाम ! पाण्डुरूप ! नमोऽस्तु ते ।
 नमस्ते नीलमेघाभ ! नमस्ते त्रिदशार्चित ! ॥

त्राहि विष्णो ! जगन्नाथ ! पाण्डुरूप ! नमोऽस्तु ते ।
 नरसिंह ! महावीर्य ! त्राहि मां दीप्तलोचन ! ॥
 विष्णुरूप ! नमस्तेऽस्तु पाण्डुनाथ ! नमोऽस्तु ते ।
 देवस्य नैऋते भागे धनुःपञ्चप्रमाणतः ॥
 अश्वत्थचिह्नितं क्षेत्रं धर्मक्षेत्रं विजानीहि ।
 संहितां प्रजपेत्तत्र गीतशास्त्रञ्च सञ्जपेत् ॥
 चतुर्युगेन सञ्जप्यं मन्त्रेणैव च तत् फलम् ।
 लभते नात्र सन्देह एकावर्त्तं सहस्रकम् ॥
 क्षेत्रस्यारोहणाद्देवि ! कुरुक्षेत्रफलं लभेत् ।
 देवस्य पूर्वभागे तु धनुस्तावत् प्रमाणतः ॥
 स्वच्छाकृतिश्चारुशिला सा लक्ष्मीः परिकीर्त्तिता ।
 श्रीबीजेन समभ्यर्च्य मालतीकुसुमैर्यजेत् ॥
 विष्णुकुण्डे ततः स्नात्वा लक्ष्मीं जप्त्वा विधानतः ।
 पौर्णमास्यां तुलार्के तु लक्ष्मीस्तस्य प्रसीदति ॥
 तस्य दक्षिणदिग्भागे नातिदूरे च शङ्करि ! ।
 धनुरष्टप्रमाणञ्च कोलक्षेत्रं विजानीहि ॥
 अश्वत्थमूले देवेशं कृष्णचारुशिलामयम् ।
 लोलं दृष्टार्चयेद्भक्त्या विष्णुलोकं स गच्छति ॥
 ब्रह्मकूटस्य धनदे श्रीकुण्डं नाम वै सरः ।
 धनुर्युग्मप्रमाणेन तत्र स्नात्वा श्रियं लभेत् ॥
 चैत्रे शुक्लदशम्याञ्च एकादश्यां सिते शिवे ! ।
 मन्त्रेण स्नात्वा श्रीतीर्थे गतिमाप्नोत्यनुत्तमाम् ॥
 श्रीवस्तु भगवच्छ्रेष्ठं आरोग्यविजयप्रदम् ।
 श्रियं देहि यशो देहि पापं हर नमोऽस्तु ते ॥
 तस्याः पूर्वे च द्वाविंशद्वनुरेव प्रमाणतः ।
 तीर्थं कनखलं प्रोक्तं महापातकनाशनम् ॥

बैशाखस्य तृतीयायां शुक्लपक्षे विशेषतः ।
 दक्षिणामूर्तिमन्त्रेण स्नात्वा स्वर्गं महीयते ॥
 सरिच्छेष्ट ! महाभाग ! देवगन्धर्वसेवित ! ।
 दशजन्मार्जितं पापं हर तीर्थ ! नमोऽस्तु ते ॥
 तस्य दक्षिणभागे तु पर्वते च मनोहरि ।
 धनुर्वेदप्रमाणञ्च चम्पकेशं समर्चयेत् ॥
 कनखलं समुपसृश्य शुचिभावसमन्वितम् ।
 मुच्यते सर्वपापैश्च ब्रह्मलोकं व्रजेद् यतः ॥
 तस्य पूर्वे सप्तधनुः शुभे देवि ! प्रमाणतः ।
 तीर्थं त्रैलोक्यविख्यातं ब्रह्मणः परमेष्ठिनः ॥
 पुष्करं सर्वपापघ्नं मृतानां ब्रह्मलोकदम् ।
 मनसा संस्मरेद् यस्तु पुष्करन्तु महेश्वरि ! ॥
 मुच्यते पातकैः सर्वैः शक्रेण सह मोदते ।
 तत्र देवाः सगन्धर्वाः सयक्षोरगराक्षसाः ॥
 उपासते सिद्धसङ्घा ब्रह्माणं पद्मसम्भवम् ।
 तत्र स्नात्वा भवेन्मुक्तो ब्रह्माणं परमेष्ठिनम् ॥
 पूजयित्वा हि वरदं ब्रह्माणञ्च प्रपश्यति ।
 तदाभिगम्य देवेशं पुरहृतमनिन्दितम् ॥
 स्वरूपो जायते मर्त्यैः सर्वान् कामान् समश्नुते ।
 कमलास्य ! महाभाग ! नमस्ते च त्रिपुष्कर ! ॥
 हुं हूं हौं सरितां नाथ ! पापं मे हर पुष्कर ! ।
 अनेन स्नानं कुर्यात्तु अनेनार्घ्यं निवेदयेत् ॥
 पुष्करस्य च नैऋत्ये किञ्चिद्वामे मम प्रिये ! ।
 अष्टाविंशद्भनुर्मानं तीर्थं वदरिकाश्रमम् ॥
 तत्र गवार्चयेद्देवं नारायणमनामयम् ।
 गोसहस्रफलं प्राप्य स्नात्वाभ्यर्च्य हरिं दिने ॥

नारायणस्याश्रमे तु यः कुर्याद्रोहिणीव्रतम् ।
 एकेन शतकोटीनां व्रतस्य फलमाप्नुयात् ॥
 तत्र लिङ्गं महेशस्य विभाण्डकमिति श्रुतम् ।
 प्रासादेन समभ्यर्च्य रुद्रत्वमधिगच्छति ॥
 पञ्चमोदावरं तीर्थं ब्रह्माद्यैः सेवितं परम् ।
 पूजयित्वा तत्र रुद्रं प्रसन्नं परमेश्वरम् ॥
 आराधयामास हरं पञ्चाक्षरपरायणम् ।
 पूजयित्वा नमस्कुर्याद् गोशतानां फलं लभेत् ॥
 पुष्करस्य च पूर्वं तु कुमारं नाम वै सरः ।
 कुमारतीर्थं यः स्नायाद् गाणपत्यञ्च विन्दति ॥
 कुमारतीर्थस्याग्नेये पञ्चाशन्नुरायतम् ।
 नरमारण्यकं देवि सर्वदेवगणैर्हृतम् ॥
 कुमारेशपुरे वासो विष्णोः प्रियस्थिते रतः ।
 ओं ओं ईं ह्रूं जगद्व्यास ! पापं हर कुमारक ! ॥
 अनेन मज्जनं कृत्वा सुरेशार्घ्यं निवेदयेत् ।
 तत्र देवो महादेवः स्थाणुरित्यभिधीयते ॥
 तं दृष्ट्वा सर्वपापेभ्यो मुच्यते तत्क्षणान्नरः ।
 चम्पकेशस्य धनदे धनुर्द्विषष्टिमानतः
 तद्वनं चम्पकं नाम सिद्धब्रह्मर्षिवन्दितम् ॥
 पृथ्विमायतनं विष्णोस्तत्रास्ते पुरुषोत्तमः ।
 ब्रह्मकूटस्य धनदे शिलापञ्चसमध्यगम् ॥
 दुर्गाकूपं महाकूपं सर्वतोद्वारमेव हि ।
 दशाक्षरेण मन्त्रेण स्नात्वा कामानवाप्नुयात् ॥
 दुर्गाकूपे तथाष्टम्यां स्नात्वा काममनुं जपन् ।
 त्रिः कृत्वा पञ्चमं वाथ कृष्णविजयपुष्पकैः ॥
 पूजयित्वा परं देवं नरः श्रुतिधरो भवेत् ॥

काकबन्ध्या तु या नारी मृतापत्या च या भवेत् ।
 सापि तद्गतिमाप्नोति शरत्काले विशेषतः ॥
 बन्धूकैः पूजयेत्तत्र देवीं कामेश्वरीं यदि ।
 विल्बपत्रेण देवेशि ! शाश्वतीं सिद्धिमाप्नुयात् ॥
 साधयेदौषितान् कामान् तत्र सिद्धिञ्च विन्दति ।
 कौलश्च विष्णुशैलश्च शङ्करः परमेश्वरः ॥
 ईशश्च पारिजातश्च कुमारश्च गणेश्वरः ।
 नीलश्वेतोत्थभूभागे उत्तरे संस्थिताचलः ॥
 मध्ये विष्णुस्तथा स्थाणुरथ धर्मबलस्तथा ।
 कमलश्च शिखा चैव कपोतो मरुताचलः ॥
 आग्नेये चाचलो देवि ! हस्तिकर्णो विकर्णकः ।
 अमाचलो दक्षिणे तु मरुवकोऽथ प्रजेश्वरः ।
 द्युमन्तः कनकश्चैव वायव्यो नीललोहितः ॥
 मानशैलः कामाह्वयो वक्त्रिरिन्द्रः शतक्रतुः ।
 लोहितः कमलश्चैव नैऋते निऋतिस्तथा ॥
 गन्धर्वो लक्षणश्चैव पिशाचो विहगाचलः ।
 पश्चिमे ब्रह्मयूपश्च हयमेधो गिरीश्वरः ॥
 उत्तरे उत्तरश्चैव तथा चोत्तरपाण्डुकः ।
 आदित्यो वायुकोणे तु वायु भस्मातकस्तथा ॥
 धनदश्च महीध्रश्च जनकश्च नलस्तथा ।
 ऐशान्यां मण्डलश्चैव अश्वक्रान्तः सचन्द्रकः ॥
 यमश्चित्तवहश्चैव ग्रहश्चैव यथाक्रमात् ।
 ततो गच्छेन्नीलशैलं मध्याह्ने परमेश्वरि ! ॥
 अष्टम्याञ्च त्रयोदश्यां चतुर्दश्यामथापि वा ।
 विषुवे अयने वाथ रविसंक्रमणे तथा ॥
 पूर्वद्वास्थियदा गच्छेत् प्राप्नुयाद्विपुलं धनम् ।

उत्तरे मुक्तिकामस्तु राज्यकामस्तु पश्चिमे ॥
 यदा दक्षिणमार्गेण आरोहेन्नीलकूटकम् ।
 हतराज्यो भवेद्राजा अन्येषां जायते क्षयः ॥
 ऐशान्ये तु तदा गच्छेत् विपुलां श्रियमाप्नुयात् ।
 वायव्ये चाग्निमैर्ऋत्ये महाभयकरं भवेत् ॥
 नीलं दशभुजं शान्तं मणिकुण्डलमण्डितम् ।
 नागहारोत्तरीयञ्च वृषभस्थं विचिन्तयेत् ॥
 पूजयेद्वह्निबीजेन नमस्कृत्वा विधानतः ।
 मन्त्रेण आरोहयेत् शैलं अश्वमेधफलं लभेत् ॥
 पूर्वद्वारे गृहस्यैव आरोहेन्नीलपर्वतम् ।
 नीलश्चैव महाबाहो ! धर्मकामार्थमोक्षदः ॥
 आरोहयामि शिखरं पापं हर प्रसीद मे ।
 दुर्गाकूपे तु पूर्वस्यां देवमास्त्रातकेश्वरम् ॥
 धनुस्त्रयान्तरे देवि ! पूजयेत् केशवादिना ।
 तस्य देवस्य याम्ये तु धनुरष्टान्तरे प्रिये ! ॥
 गजाकारं कृष्णवर्णं पूजयेद्गणनायकम् ।
 तस्य पूर्वेणैव धनुः संस्थितश्च त्रिविक्रमः ॥
 तं प्रणम्य नरो भक्त्या सर्वान् कामानवाप्नुयात् ।
 तस्यांशपञ्चकं यावद् धनुरेव प्रमाणतः ॥
 चत्वारिंशद्वस्त्रमानं सौभाग्यं नाम वै सरः ।
 क्रीडापुष्करिणी सा तु कामाख्यायाः सुरेश्वरि ! ॥
 शक्रेणोपासितः पूर्वं सह देवैः प्रजापतिः ।
 तस्य पश्चिमतीरे च स्नात्वा तत्र च मण्डलम् ॥
 कृत्वा सम्यग्विधानञ्च उपवासं समाचरेत् ।
 पञ्चमेऽन्यदिने प्राप्ते जले स्नात्वा विधानतः ॥
 क्रीडापुष्करिणीं गत्वा कामेशीं यस्तु पूजयेत् ।

पितॄन् सन्तारयत्याशु देवीलोके प्रमोदते ॥
 सौभाग्ये सरिदावर्त्तं विमले मानसप्रिये ।
 नमोङ्कारौ वषट् स्वाहा पापं हर नमोऽस्तु ते ॥
 मन्त्रेण मज्जनं कृत्वा कामेनार्घ्यं निवेदयेत् ।
 ऐशान्ये तस्य कुण्डस्य लौहित्यो नाम वै सरः ॥
 ध्रुवेण स्नात्वा देवेशि ! मुच्यते भवबन्धनात् ।
 अग्नौ कुण्डं कालहस्तं यामलं नाम वै सरः ॥
 तत्र स्नात्वा च पार्श्वेन रूपवान् जायते भुवि ।
 नैऋत्ये पञ्चकं हस्तं सौभाग्ये परमेश्वरि ! ॥
 गङ्गासरो विजानीयात् सर्वतीर्थोद्भवं जलम् ।
 कोलाभ्यन्तर्गतं कुण्डं सौभाग्यं परिकौर्त्तितम् ॥
 तिस्रः कोट्यर्द्धकोटौ च दिवि भुव्यन्तरीक्षके ।
 सौभाग्ये तानि सर्वाणि मन्दीभूते दिवाकरे ॥
 तस्मात् समाचरेत् स्नानं कर्त्तव्यं मकरे रवौ ।
 तुलाविषुवसङ्ग्रान्त्यां यस्तु स्नानं समाचरेत् ॥
 अभार्यो लभते भार्यां देवीलोके प्रमोदते ।
 गोधिकाकाररूपेण व्यक्ताव्यक्तशिला च या ।
 अनन्ताख्यं विजानीयात् कुण्डं तस्योपरि प्रिये ! ॥
 अनन्तः पश्चिमे पार्श्वे पूर्वे कृष्णशिला च या ।
 वराहं तं विजानीयात् सर्वतीर्थोद्भवं जलम् ॥
 अभार्यो लभते भार्यां अपुत्रः पुत्रवान् भवेत् ॥
 तुलायां वाथ कन्यायां शुक्लाष्टम्यां विशेषतः ।
 स्नात्वा संवीक्ष्येद्देवीमग्निष्टोमफलं लभेत् ॥
 तर्पयेत् पितृदेवांश्च काम्यान् नन्यांश्च तर्पयेत् ।
 सर्वतीर्थेषु देवेशि ! न कुर्यात् काम्यतर्पणम् ॥
 अस्मिन् कुण्डे अश्वक्रान्ते आगस्त्ये च प्रयागके ।

वाराणसीकदे चैव भार्गवे मेरुपुष्करे ॥
 गङ्गाकदे ब्रह्मसरे दुर्गाकूपे च भावयेत् ।
 पृथ्वीप्रदक्षिणे यच्च फलं प्रोक्तं महर्षिभिः ॥
 तत् फलं प्राप्यते तस्य कुण्डस्यैव प्रदक्षिणे ।
 कुण्डस्याग्नेयभागे च तुलादूरे व्यवस्थितः ॥
 कम्बलाख्यं शिवं दृष्ट्वा मुच्यते भवबन्धनात् ।
 स्मरेण भावयुक्तेन नत्यन्तेन प्रपूजयेत् ॥
 नमो नमस्ते देवेश ! मन्त्रवत् स विभूषितः ।
 लक्ष्मीकान्त ! नमस्तेऽस्तु अनन्त ! पुरुषोत्तम ॥
 देवदानवगन्धर्वपादपद्मार्चितः शुभः ।
 नमो वरदलिङ्गाय कमलाय नमो नमः ॥
 कृत्वा कृतिं विष्णुरूपं नमस्कृत्वा मम प्रिये ! ।
 स्तुत्वा प्रदक्षिणं कृत्वा ततो देवीगृहं व्रजेत् ॥
 गत्वा शवासनं जप्त्वा वीक्षेत्तारेण शाङ्करि ! ।
 पञ्चामृतेन तोयेन स्नापयेत् सुशुभैर्जलैः ॥
 मूलमन्त्रेण तं देवं तेनपात्रेण मार्जयेत् ।
 कामतन्त्रं कुशीतेन लिप्ते दत्ते मम प्रिये ! ॥
 कामे कामं लिखित्वा तु तत्र पूजां समाचरेत् ।
 देव्यङ्गे चित्रके पुष्टिमणौ खड्गे च शाङ्करि ॥
 श्मशाने च महालिङ्गे प्रतिमायां जले तथा ।
 यन्त्रे तन्त्रे शालग्रामे मण्डलञ्च विसर्जयेत् ॥
 मन्त्राहोमे मण्डलञ्च महापातकमाप्नुयात् ।
 न गृह्णाति च तत्पूजां पदं वण्णो ब्रजेत् पुरम् ॥
 न च योन्यन्तरगतं श्मशानस्य च पूर्वतः ।
 महामण्डलकं देव्याः संस्थितस्तत्र पूजयेत् ॥
 सप्ताशीतिधनुर्मानं रक्षोरक्तशिला च या ।

अष्टहस्तं सपुलकं लिङ्गं लक्षार्धसंयुतम् ॥
 चतुर्हस्तसमं क्षेत्रं पश्चिमे योनिमण्डलम् ।
 बहुमात्रमितच्चैव प्रस्तारे द्वादशाङ्गुलम् ॥
 आपातालं जलं तत्र योनिमध्ये प्रतिष्ठितम् ।
 उर्वशी यमुना धारा कावेरी च सरस्वती ॥
 ब्रह्मकुण्डे समुद्भूतं मणिकूटे च निर्मलम् ।
 याति नास्त्यत्र सन्देहो यो विष्णुं पूजयेद् दृढा ॥
 प्लावित्वा मण्डलं देव्या व्यक्तं ब्रह्मसरः प्रिये ! ।
 मासत्रयाधिके षष्टिवर्षे शुष्कबला भवेत् ॥
 द्विमासं त्रिदिनं यावत् षण्मासे तु विपत्करम् ।
 यदा कुल्ये शुष्कधारा बाह्ये विण्मूत्रमादिशेत् ॥
 वर्षे वर्षे यदा शुष्कधारा भवति शङ्करि ! ।
 बाह्ये भवति दुर्भिन्नं तत्र कश्चिन्न संशयः ॥
 गर्भे शुष्के स्वामिहा च सर्वशुष्के च संश्रुणु ।
 हतराज्यो भवेद्राजा परराष्ट्रसमागमः ॥
 एवमेव भवेद्दोषस्तत्र शान्तिं समाचरेत् ।
 लक्षद्वयं जुहुयाच्च करवीरं घृतान्वितम् ॥
 पङ्कजं वायवा रक्तं पायसं वायु श्रीफलम् ।
 त्रिमध्वाक्तेन देवेशि ! गोधामासेन वा सुधीः ॥
 शर्करा मधु मांसञ्च त्रिमधु परिकीर्तितम् ।
 आवर्त्तितेन क्षीरेण आस्ययुक्तेन होमयेत् ॥
 अनन्तस्य च पाश्चात्ये असि नाम स्थिता नदी ।
 तत्पश्चिमे च या धारा वरुणा नाम सा नदी ॥
 तस्याः स्वच्छोदकं पीत्वा न भूयो जायते क्वचित् ।
 सिद्धेश्वरं कोटिलिङ्गं हेरुक्कं मुक्तिमण्डलम् ॥
 ज्ञेयं धारा शमीक्षेत्रं देव्या अन्तर्गृहं श्रुतम् ।

लिङ्गस्थां पूजयेद्देवीं पुस्तके प्रतिमासु च ॥
 खण्डिले पादुके चित्रे खड्गे वक्त्रौ जलेषु च ।
 लौहित्ये चैव गङ्गायां सागरे तीर्थसङ्गमे ॥
 प्रतिपौठे विल्वमूले विल्वमुखे च शङ्करि ! ।
 यत्र कालशिला चैव पीठं तन्मणिपूरकम् ॥
 अन्तर्गृहं महापीठं मणिपीठं तदुच्यते ।
 शिलायां पर्वतस्याग्रे तथा पर्वतगङ्गरे ॥
 देवीं सम्पूजयेन्नित्यं भक्तिश्रद्धासमन्वितः ।
 वाराणस्यां यथा पूजा सम्पूर्णफलदायिनी ॥
 ततस्तु द्विगुणा प्रोक्ता पुरुषोत्तमसन्निधौ ।
 सर्वक्षेत्रेषु तीर्थेषु पूजा कालशिलासमा ॥
 कौमारेऽष्टगुणा प्रोक्ता चौहारे चैव तत्समा ।
 आर्यावर्त्ते मध्यदेशे ब्रह्मावर्त्ते तथैव च ॥
 मणिपूरवत् फलदात्री श्रीहृद्रे च महेश्वरि ! ।
 ततश्चतुर्गुणा प्रोक्ता आगस्थे चाश्वमेधिका ॥
 तस्माच्चतुर्गुणा प्रोक्ता जल्पीश्वरस्य सन्निधौ ।
 विराजते यत्र योनौ ततो दशगुणा स्मृता ॥
 ततश्चतुर्गुणा प्रोक्ता एकाम्ने परमेश्वरी ।
 तस्मात् शतगुणं भद्रे ! मणिकूटे महेश्वरि ! ॥
 तस्माद्दशगुणा चैव मणिशैले महेश्वरि ! ।
 ततो दशगुणा प्रोक्ता अश्वतीर्थे जले स्थले ॥
 तत्समा कामरूपे च सर्वत्रैव जले स्थले ।
 सर्वश्रेष्ठा यथा विष्णुर्लक्ष्मीः सर्वोत्तमा यथा ।
 देवीपूजा तथा शस्ता कामरूपे मम प्रिये ! ॥
 देवीक्षेत्रं कामरूपं विद्यतेऽन्यत्र तत्समम् ।
 अन्यत्र विरला देवी कामरूपे गृहे गृहे ॥

कामाख्यायां महामायापूजां यः कृतवान् सकृत् ।
 स चेह लभते कामान् परत्र शिवरूपताम् ॥
 न तस्य सदृशोऽन्यत्तु कृतं किञ्च न विद्यते ।
 वाञ्छितार्थमवाप्येह चिरायुरभिजायते ॥
 स्नानकालेऽर्द्धरात्रौ च महापूजावसानके ।
 न स्पृशेत्तु महामायां न गच्छेत् सिद्धिमानसः ॥
 महाष्टम्यां निशाभागे तथा चैव दिनक्षये ।
 युगादौ कार्तिके मासि कौमारै न विलोकयेत् ॥
 राजानं वीक्षयेद्यस्तु शूद्रो रूपाढ्य एव च ।
 विधवा ब्राह्मणी या च सदा स्नानेन वीक्षयेत् ॥
 स्नानकाले च मध्याह्ने निर्माल्यस्य विसर्जने ।
 न स्त्री देवीं स्पृशेज्जातु युवती च विशेषतः ॥
 पौषाष्टम्यां तथा भद्रे ! नवम्याञ्च त्रयोदशीम् ।
 त्रिदिनं कर्कटस्यादौ न व्रजेत् पार्वतीगृहम् ॥
 स्पृष्ट्वा ददाति शापञ्च दृष्ट्वा चायुःक्षयो भवेत् ।
 दीक्षितेनैव भावेन न चैवादीक्षितेन च ॥
 रक्ताम्बरधरो भूत्वा रक्तचन्दनभूषितः ।
 नागजैस्तिलकं कुर्यान् मृदुचर्मणि संविशेत् ॥
 दीयते ज्ञानमत्यर्थं क्षीयते पाशबन्धनम् ।
 ततो दीक्षेति देवेशि ! कथिता तत्त्वचिन्तकैः ॥
 मनसा कर्मणा वाचा यत् पापं समुपार्जितम् ।
 तेषां विशेषकरणी परमज्ञानदा यतः ॥
 तस्मात् दीक्षेति लोकेऽस्मिन् गीयते शास्त्रकोविदैः ।
 विज्ञानफलदा सैव द्वितीया लयकारिणी ॥
 तृतीया मुक्तिदा चैव तस्माद्दीक्षेति गीयते ।
 निगलन्वा निगधारा दीक्षामिद्विविधानतः ॥

नित्ये नैमित्तिके काम्ये यस्य स्यादधिकारिता ।
 सा धारा सा हि विज्ञेया मुक्तिदा तु निराशया ॥
 दीक्षा फलवती तत्र कुण्डमण्डलपूर्विका ।
 मनोव्यापारमात्रेण निर्वीर्या सम्मता तथा ॥
 अपुत्रो मृतपुत्रश्च कुण्डश्च वामनस्तथा ।
 कुनखौ श्यावदन्तश्चाधिकाङ्गः स्त्रीजितस्तथा ।
 आचार्योऽपि हि देवेशि ! एवमेवं विसर्जयेत् ॥
 सुमूर्तिश्च कुलीनश्च ज्ञानाचारगुणान्वितः ।
 तेन देया च दीक्षा स्यात् समायाचारवित्तया ॥
 पित्रोर्मन्त्रं न गृह्णीयात्तथा मातामहस्य च ।
 स्वप्नलब्धञ्च स्त्रीदत्तं संस्कारेणैव शुध्यति ॥
 स्वप्नलब्धे च कलसे गुरोः प्राणं निवेशयेत् ।
 वटपत्रे कुङ्कुमेन लिखित्वा ग्रहणं तथा ।
 ततः शुद्धिमवाप्नोति अन्यथा विफलं भवेत् ॥
 अयने विषुवे चैव ग्रहणे चन्द्रसूर्ययोः ।
 रवेः संक्रान्तिदिवसे युगाद्यायां सुरेश्वरि ! ॥
 मन्वन्तरासु तिथिषु चतुर्दश्यष्टमीषु च ।
 महापूजादिने वापि शिष्यशुद्धिदिनेषु वा ॥
 गृह्णीयात् प्रयतो भूत्वा भक्तिश्रद्धासमन्वितः ।
 देवपूजाविधौ यस्तु मनुष्यो भक्तितत्परः ॥
 स एव दीक्ष्यो नान्यस्तु सर्वशास्त्रार्थतत्परः ।
 चैत्रे दुःखाय दीक्षा स्याद् वैशाखे सर्वसिद्धिदा ॥
 ज्यैष्ठ्ये मृत्युप्रदा सा स्याद् आषाढे बहुवत्सका ।
 श्रावणे बहुहानिः स्याद् भाद्रे च दुःखदा मता ॥
 आश्विने सर्वसिद्धेय सा कार्तिके ज्ञानवृद्धिदा ।
 शुभकृन्मार्गशीर्षे च पौषे ज्ञानविनाशिनी ॥

माघे च मेघावृष्टिः स्यात् फाल्गुने सर्वशस्यकृत् ।
 ग्रहणे च महातीर्थे नास्ति कालस्य निश्चयः ॥
 गयायां भास्करक्षेत्रे विरजे चन्द्रपर्वते ।
 कोङ्कने च च मतङ्गे च तथा कन्याश्रमेषु च ॥
 न गृह्णीयात्ततो दीक्षुं तीर्थेष्वेतेषु पार्वति । ।
 कर्त्तव्यं दीक्षितैः शिष्यैर्गुरोः शासनमुत्तमम् ॥
 देवता हृदये यत् स्याद् गुरुपूजापरायणः ।
 पुरश्चरणचारी स्याद् विशुद्धात्मा जितेन्द्रियः ॥
 मन्त्रयन्त्रपुराणानि भारतीश्व गयादिषु ।
 प्राप्तमित्येवमानोऽपि गुरुणां जापितं सदा ॥
 न स्त्रीहिंसा प्रकर्त्तव्या शिष्येणैव महेश्वरि ! ।
 सयवं चक्रवाकश्च क्रौञ्चं पारावतं तथा ॥
 नीलशैलादिशैलश्च सदा तस्य प्रियो भवेत् ।
 इत्येवं दीक्षितेनैव कर्त्तव्यं दिवसं तथा ॥
 रात्रौ भुक्त्वा तथा यत्नाद् ध्यात्वा सम्पूजयेद्बुधः ।
 तस्यापि पूर्वदिवसं हविष्यं वा निरामिषम् ॥
 भुक्त्वा परस्मिन् दिवसे हविष्यश्च समाचरेत् ।
 चरुं अपित्वा भागार्घ्यं दैवतायै निवेदयेत् ॥
 तदर्घ्यं गुरवे दद्यात् पूर्णन्तु स्वयमेव हि ।
 भुक्त्वा च गुरुणा सार्धं सर्वदीक्षास्त्रयं विधिः ॥
 मन्त्रं दत्त्वा गुरुश्चैव उपवासी यदा भवेत् ।
 मोहान्धकारनरके कृमि भवति नान्यथा ॥
 दीक्षां कृत्वा यदा मन्त्रो उपवासं चरेद्यदि ।
 तस्य देवः सदा रुष्टः शापं दत्त्वा व्रजेत् पुरम् ॥

इति योगिनातन्त्र सर्वतन्त्रोत्तमे द्वाविंशतिसाहस्रे

द्वीतियभागे षष्ठः पटलः ॥

अथ सप्तमः पटलः ।

श्री भगवानुवाच । शोभने निर्जने देशे निगूढे शुभमण्डले ।

पुष्पप्राकारसङ्कीर्णे गन्धपुष्पादिवासिते ॥

तृतीयवर्जिते देशे पशुदृष्टिविवर्जिते ।

फलिकादौ ततो मन्त्री मन्त्रं तत्र समुद्धरेत् ॥

विना मन्त्रसमुद्धारं स्वल्पाल्पफलदं मतम् ।

यन्त्रे समुद्धरेन्मन्त्रं ताम्बूलं वा प्रपूरितम् ॥

न भूमौ विलिखेन्मन्त्रं न तथा पुस्तके लिखेत् ।

न भूमौ पुस्तकं स्थाप्यं नाहरेड्डाकिनीं ततः ॥

भूकम्पे ग्रहणे चैव अक्षरं वाथ पुस्तकम् ।

भूमौ तिष्ठति देवेशि ! जन्मजन्मनि मूर्खता ॥

तदा भवति देवेशि ! तस्मात्तं परिवर्जयेत् ।

वंशे नैवोल्लिखेद्दणं तस्य हानिर्भवेद्भ्रुवम् ॥

ताम्रसूच्या हि विभवो जायते न क्षयो भवेत् ।

महालक्ष्मीप्रदश्चैव सुवर्णस्य शलाकया ॥

वृहन्नलस्य सूच्या वा मतिवृद्धिश्च जायते ।

तथा अग्निमये देवि ! पुत्रपौत्रधनागमः ॥

कौप्येण विपुला लक्ष्मीः कांस्येन मरणं भवेत् ।

अष्टाङ्गुलप्रमाणेन दशाङ्गुलमथापि वा ॥

चतुरङ्गुलसूच्या वा यो लिखेत् प्रस्थकं शुभे ! ।

तत्तदक्षरसंख्यानां स्वल्पायु र्याति वै दिने ॥

मानं वक्ष्ये पुस्तकस्य शृणु देवि ! समासतः ।

मासेनापि फलं विन्द्यादमाने श्रीर्हता भवेत् ॥

हस्तमात्रमुष्टिमात्रमावाह्य द्वादशाङ्गुलम् ।

दशाङ्गुलं तथाष्टौ च अतो हीनं न कारयेत् ॥

वेधद्वयं मुष्टिहस्ते बाहुमात्रे चिरन्तनम् ।
 समभागे महेशानि ! हस्तादौ रूपबन्धकम् ॥
 अष्टाङ्गुलं परित्यज्य मध्ये वेधं न कारयेत् ।
 प्रादेशादौ भवेद्राजा द्वाङ्गुले वा समाचरेत् ॥
 पुस्तकस्य च आद्यन्ते यस्तु वेधं प्रकल्पयेत् ।
 भार्याहानि भवेदाशु धनानां वा क्षयो भवेत् ॥
 भूर्जे वा तेजपत्रे वा तथा वा तालपत्रके ।
 विना गुरुञ्च देवेशि ! पुस्तकं कारयेत् प्रिये ! ॥
 सम्भवे स्वर्णपात्रे च ताम्रपात्रे च शङ्करि ! ।
 अन्ये वृक्षत्वचि देवि ! तथा केतकिपत्रके ॥
 मृत्ताम्रपात्रे रौप्ये वा वटपत्रे वरानने ! ।
 अन्यपत्रे वसुदले लिखित्वा यः समभ्यसेत् ॥
 स दुर्गतिमवाप्नोति धनहानि भवेदध्रुवम् ।
 देवस्य लिखनं कृत्वा यः पठेद् ब्रह्महा भवेत् ॥
 पुस्तकं वा गृहे स्थाप्य बज्रपातो भवेदध्रुवम् ।
 दग्धरन्ध्रे भवेत् पीडा वर्तुलं शुभदं भवेत् ॥
 चतुष्कोणे विप्लवस्तु त्रिकोणे मरणं भवेत् ।
 सत्येऽक्षरे स्थितः शम्भुः शूलपाणिस्त्रिलोचनः ॥
 प्रजापतिर्द्वापरे च त्रेतायां सूर्य एव च ।
 कृते युगे पिनाकी च कलौ लिप्यक्षरे हरिः ॥
 आरम्भे च समाप्तौ च लिखितं प्रतिपूजयेत् ।
 हरिञ्च गन्धपुष्पाद्यैर्वस्त्रैश्च सुमनोहरैः ॥
 यावदक्षरसंख्यानं प्रतिपात्रे च शङ्करि ! ।
 भवेद्युगसहस्राणि स्वर्गलोके वसेच्चिरम् ॥
 वेतनञ्च गृह्णीयात् लिखित्वा पुस्तकस्य च ।
 यावदक्षरसंख्यानं तावच्च नरके वसेत् ॥

व्यञ्जनक्षितिमारूढो वामनेत्रेन्दुसंयुतम् ।
 महाबीजं विजानीयात् स जपेत् मुक्तिमाप्नुयात् ॥
 प्रणवे प्रणवं वक्ष्ये वषडन्ते च ठदयम् ।
 स्वयं वर्जेत् स्वरान्ते च नतिश्चैव हृदात्मिकाम् ॥
 आद्यमेव ग्रहस्थस्य प्रणवं सर्वमन्त्रके ।
 आद्यन्त्रवर्णसंस्थस्य आत्मज्ञानविबुधये ॥
 मन्त्रविद्याविभागे तु द्विविधं जायते प्रिये ! ।
 मन्त्राः पुं देवताः प्रोक्ता विद्या स्त्रीदेवता स्मृता ॥
 पुंमन्त्रा हुंफडन्ताः स्युर्द्विठान्ताः स्युः स्त्रियो मताः ।
 नपुंसका नमोऽन्ताः स्युर्मनवश्च त्रिधा मताः ॥
 एतच्छून्या भवेद्विद्या महाशब्देन कीर्तिता ।
 परमेशो ऋषिश्छन्दो गायत्र्याः समुदाहृतम् ॥
 देवता त्रिपुराख्याता सर्वार्थे विनियोजयेत् ।
 विधिना स्थापयेद्देवीं वारिणां प्रथमं प्रिये ! ॥
 मुखप्रक्षालनं कृत्वा पुनः स्नानं समाचरेत् ।
 दिनद्वयान्तरे देवि ! उत्थायाष्टदिनान्तरे ॥
 तैलेनोदत्तनं कुर्यात् कषायेणातिरूक्षयेत् ।
 पक्षान्ते चैव मासान्ते महास्नानं समाचरेत् ॥
 मूलबीजेन देवेशि ! द्रव्यमन्त्रेण वा प्रिये ! ।
 वैदिकेनाथ मन्त्रेण मायया वा समाचरेत् ॥
 कलसैः स्थापयेत् पश्चादर्घ्यस्नानमनन्तरम् ।
 अर्घ्यस्नानं ततः कृत्वा पुनः स्नानं करोति च ॥
 देवीलोकच्युति भवति धनहानिश्च जायते ।
 वारिणा प्रथमं स्नानं क्षीरेण तदनन्तरम् ॥
 दध्ना घृतं पिण्डद्वयं शर्कराञ्च गुडं मधु ।
 तिलक्षीरं दधितिलं मधुक्षीरेण स्थापयेत् ॥

उष्णोदकं फलञ्चैव तथा चैव कुशोदकम् ।
 गन्धोदकञ्च रत्नानामुदकं पुष्पतोयकम् ॥
 विल्वोदकं सप्तपत्रं रक्तपुष्पोदकं तथा ।
 स्वर्णशङ्खोदकञ्चैव ताम्राधारमनन्तरम् ॥
 घटोदकं कुशञ्चैव अर्घ्यं स्नानं समाचरेत् ।
 पञ्चगव्येन यो देवीं तथा दुग्धकुशोदकैः ॥
 स्नापयेद्विविधैर्मन्त्रैर्ब्रह्मस्नानं हि तत् स्मृतम् ।
 कपिलापञ्चगव्येन तथा क्षीरयुतेन च ॥
 स्नानं शतगुणं प्रोक्तं तथा इक्षुरसेन च ।
 क्षीरेण स्नापयेद् यस्तु श्रद्धाभक्तिसमन्वितः ॥
 कामाख्यां विधिवद्देवि ! इन्द्रलोके महीयते ।
 घृताभ्यङ्गेन देवास्त्वष्टतेन विधिवत् प्रिये ! ॥
 दश पूर्वान् दश परान् आत्मानञ्च विशेषतः ।
 भवार्णवात् समुद्धृत्य दुर्गालोके महीयते ॥
 स्नापयेद्विधिवद् यस्तु दध्ना दूर्वाक्षतेन च ।
 राजतेन विमानेन शिवलोके महीयते ॥
 कामाख्यां स्नापयेद् यस्तु नवेनेक्षुरसेन च ।
 गरुडेन विमानेन विष्णुना सह मोदते ॥
 स्नापयित्वा नरो दुर्गां गन्धचन्दनवारिणा ।
 चन्द्रांशुनिर्मलः श्रीमान् चन्द्रलोके महीयते ॥
 सुगन्धपुष्पतोयेन स्नापयित्वा नरः क्वचित् ।
 नागलोकं समासाद्य क्रीडते सह पद्मगैः ॥
 स्नापयित्वा तु कामेशीं श्रद्धया हेमवारिणा ।
 सौवर्णयानमारूढो मोदते वसुभिः सह ॥
 द्रोणपत्र-विल्वपत्र-करवीरोत्पलानि च ।
 स्नानकाले प्रयोज्यानि देवीप्रीतिकराणि च ॥

एषामेकतमं स्नानं कृत्वा वै श्रद्धयान्वितः ।
 भगवत्यै नरो भक्त्या विष्णुलोके महीयते ॥
 स्नापयेद्यस्तु वै देवीं नरः कर्पूरवारिणा ।
 स गच्छति परं स्थानं यत्र कामेश्वरी स्थिता ॥
 पितृनुद्दिश्य यो देवीं क्षीरेण मधुनाथवा ।
 स्नापयेद्विधिवद्भक्त्या तस्य पुण्यफलं शृणु ॥
 तृप्ता भवन्ति पितरस्तस्य वर्षशतद्वयम् ।
 पञ्चामृतस्य प्रत्येकं फलानाञ्च शतं शतम् ॥
 शतञ्च वारिकुम्भानां महास्नाने नियोजयेत् ।
 अपां कुम्भशतेनैव तैलस्यापि त्रिभिः पलैः ॥
 महिष्ठन्तु महास्नानमेवमाहुर्मनीषिणः ।
 मध्यमन्तु तदर्द्धेन स्नानं यत्र विधीयते ॥
 तदर्द्धन्तु कनिष्ठं स्यादतो हीनं न कारयेत् ।
 एवं यः कारयेत् स्नानं नरः कश्चित् कदाचन ॥
 सप्तजन्मकृतात् पापात् तत्क्षणादेव हीयते ।
 आयुर्बलं यशो वर्चः सौभाग्यं पुष्टिरेव च ॥
 स्नापयित्वा तु कामाभ्यां लभते नात्र संशयः ।
 एवं यस्तु महास्नानं करोति भक्तिमान्नरः ॥
 शरीरारोग्यमायुष्यं प्राप्नोति श्रियमुत्तमाम् ।
 दशतोलिकमानेन द्रव्याणाञ्च पृथक् पृथक् ॥
 चतुस्तोलिकया वाथ हीने स्नाने विधीयते ।
 अष्टाङ्गुलं मुखं तस्य एकविंशाङ्गुलीदरम् ॥
 अरत्निमात्रमुत्सेधं मणिकुम्भं तदुच्यते ।
 गवाक्षमात्रे यत्रैषा सूर्यरश्मिस्तु लेखिका ॥
 लेखिकाष्टौ भवेद्भूलो धूलिरष्टौ च सर्षपः ।
 सर्षपाणां चतुष्केण रत्तिकेत्यभिधीयते ॥

रत्तिकानां विंशकन्तु पादकं परिकीर्तितम् ।
 तोलिका च चतुष्पादैश्चतुस्तोलैः प्रसृतितः ॥
 प्रसृतौ द्वे कर्षकश्च द्वे कर्षे तु पलं भवेत् ।
 पलाद्वेन भवेन्मुक्तिर्द्विमुक्ती गुडकं मतम् ॥
 एवं स्नानं ततः कृत्वा गात्रं समार्जयेत् सुधीः ।
 चन्दनेन सुगन्धेन कारयंस्तिलकं सुधीः ॥
 कटिसूत्रञ्च वस्त्रञ्च यज्ञसूत्रं निवेदयेत् ।
 मयूरपिच्छसङ्काशां स्निग्धचारुसुकेशिकाम् ॥
 महतीं रक्तविम्बौष्ठीं रक्तनेत्रां सुवस्त्रिताम् ।
 यच्च वै लोहितं चास्या सुरक्तकज्जलप्रभम् ॥
 त्रिपुरेशि ! समाख्यातं त्रैलोक्यनिलयं परम् ।
 मृत्तिकाया महेशानि ! लक्ष्मीकामो विभावयेत् ।
 करालं यत् वै वक्त्रं कृष्णं दक्षिणगोचरम् ॥
 कामाख्येति च विख्यातं दिव्यदंष्ट्रासमन्वितम् ।
 सर्वसिद्धिप्रदञ्चैव सर्वार्थस्य च साधकम् ॥
 देवस्य दक्षिणेनैव पीतवक्त्रेण चिन्तयेत् ।
 कौवेरीनिलयं यच्च वदनं श्यामलं शिवम् ॥
 शतवीताङ्गविज्ञेयमद्भुतं भुवनेश्वरि ! ।
 अव्यक्तं रुचिरं दिव्यं कुञ्जिकावदनोत्तमम् ॥
 नरकेशेन सम्भक्तं ध्येयं विजयकाङ्क्षिभिः ।
 शुद्धस्फटिकसङ्काशं सर्वरत्नसमन्वितम् ॥
 सर्वज्ञानमयं ज्ञेयं कालवागीश्वरीमुखम् ।
 सदा रङ्गेन भङ्गेन निपीतं मधुसञ्चयम् ॥
 ईशानं वदनं देव्याश्चिन्त्यं सर्वज्ञतार्थिभिः ।
 सूर्यकोटिसैहसांशु यद्वक्त्रमूर्ध्वजं प्रिये ! ॥
 पीठकामेश्वरी तद्वत् विज्ञेयं परमं महत् ।

परं ज्योतिर्मुखं भद्रे ! नरकेशेन चुम्बितम् ॥
 भवपाशविनाशाय केवलं तद्धि भावयेत् ।
 त्रिपुरा देवता चास्य कामाख्यास्य गणाखिके ! ।
 एता मण्डलसंस्थाश्च देव्यः शक्तिसमन्विताः ॥
 सिंहचर्मोत्तरासङ्गा कामाख्या विपुलोदरा ।
 वैयाघ्रचर्मवसना सर्वसिद्धिप्रदा शुभा ॥
 परमानन्दसम्भूता सादृहासा महोत्सवा ।
 सुनन्दा लोचनप्रीता व्यक्ताष्टादशलोचना ॥
 चारुमाणिक्यसम्पूर्णकुण्डलद्वयशोभिता ।
 भयङ्करी महेशानी रौद्री सर्वार्थदायिनीम् ॥
 मुकुटकोटिशुभ्रांशुकमलज्योतिरन्विता ।
 नानामणिगणाकीर्णकण्ठभूषणधारिणी ॥
 मृणालकोमलैः स्निग्धा युक्ता द्वादशबाहुभिः ।
 अस्थिरत्नार्चितैर्दिव्यैः पद्मकर्दमनालिभिः ॥
 कर्तरीशवदम्भोलिसूत्रचक्रांशुभास्वरैः ।
 षड्भिश्च बाहुभिर्धत्ते दक्षिणैर्बाहुभिः शृणु ॥
 कोदण्डमुण्डखट्वाङ्गमृणालनालनीरजम् ।
 कपालं पुस्तिकां घण्टां मुण्डमालानिवीतिनी ॥
 तुण्डाकोटिपराक्रान्ता पादपद्मचयाश्रिता ।
 सिंहासनोर्ध्वसंसुप्ता शवासनकृताश्रया ॥
 मणिप्रभाविधानेन शिवेन परमेष्ठिना ।
 नरकेशेन संश्लिष्टा कामाख्या परमेश्वरी ॥
 एवं ध्यानं न्यसेद्देवि ! मातृकां परमेश्वरीम् ।
 स्वनामग्रहनक्षत्रं श्रीकण्ठन्यासपूर्वकम् ॥
 कलान्यासं पीठन्यासं मन्त्रन्यासं समाचरेत् ।
 दशधा यन्त्रे संस्थाप्य संस्कृत्य च यथाविधि ॥

अक्षतान् विकिरेत्तत्र पीठपूजां समाचरेत् ।
 पूर्वादिक्रमयोगेन गणेशश्च गणाधिपम् ॥
 गणनाथं गणक्रीडं गदी स्वग्राश्रयो मनुः ।
 मन्त्रन्तरेण दीर्घेण तारयुक्तेन चार्चयेत् ।
 क्रीडासरो दक्षिणे तु मन्दरं वामनेत्रकम् ॥
 रश्मिविन्दुसमायुक्तं लोहजङ्घन्तु पश्चिमे ।
 नारसिंहेन वीजेन क्षेत्रेशं परिपूजयेत् ॥
 उत्तरे भूतनाथश्च मन्दरेण समन्वितम् ।
 गौरौपुत्रश्च वटुकं तथा समयपुत्रकम् ॥
 ज्ञानपुत्रं समयपुत्रं पूर्वादिषु यथाक्रमात् ।
 हंसेत्यनेन मन्त्रेण ध्यात्वा रक्तेन चार्चयेत् ॥
 शान्तिकानां द्वारपालं तथा विन्दुकला परा ।
 निवृत्तिश्च कला पश्चात् प्रतिष्ठा च कला ततः ।
 मायावीजेन पूर्वादि तत्र वै हेतुकादिकम् ॥
 हेतुकं त्रिपुरघ्नश्च अग्निबितालकं तथा ।
 वायव्यादिक्रमेणैव कालश्चैव करालकम् ॥
 एकपादं तथा भीमं चतुर्णां गगनो मनुः ।
 असिताङ्गादयश्चैव ब्राह्मणादिसिद्धिसंयुताः ॥
 चर्चिकं दशकं पूज्यात् षट्कोणेषु भगादितः ।
 षट्कोणाग्रे च मदनं रतिपुत्रीं स्वपार्श्वयोः ॥
 पञ्चवाणांस्तथा चाग्रे ग्रहांश्चैव तु दिक्पतीन् ।
 आसनं पूजयित्वा च उपर्युपरिभावतः ॥
 ध्यात्वा चारोपयेद्देवीमिमं मन्त्रमुदाहरेत् ।
 एह्येहि परमेशानि ! सान्निध्यमिह मण्डले ॥
 कुरुष्व जगतां मातः ! संसारार्णवतारिणि ! ।
 महापद्मवनान्तस्थे ! कारणानन्दविग्रहे ! ॥

शब्दब्रह्ममये ! स्वच्छे ! कामेश्वरि ! प्रसीद मे ।
 कामेश्यावाहनं कुर्यादिति मन्त्रेण शङ्करि ! ॥
 नमो भवाय सर्वाय रुद्राय वरदाय च ।
 पशूनां पतये चैव सर्वानन्दात्मने सदा ॥
 त्रिजटाय त्रिशीर्षाय सदा त्रिशूलधारिणे ।
 त्रिनेत्राय त्रिकालाय त्रिपुरघ्नाय वै नमः ॥
 नमश्चण्डाय मुण्डाय विश्वदण्डधराय च ।
 लोहिताय च धूम्राय नीलकण्ठाय वै नमः ॥
 नमस्त्रिपुररूपाय विरूपाय नमो नमः ।
 सूर्याय सूर्यपतये सिद्धिनाथाय वै नमः ॥
 तस्मादरुण्योत्तरतो नातिदूरे व्यवस्थितः ।
 सर्वं श्वेतं कृष्णवर्णं गोधिकायाः शिला यतः ॥
 पश्चिमे तु शिवस्तस्य पूर्वपूर्वं विजानीहि ।
 गयातीर्थञ्च उदरे उत्तरे परिकीर्तितम् ॥
 चतुर्वर्गप्रमाणेन शीर्षे चैव गराशिरः ।
 शीर्षपार्श्वे रामगया रामपिण्डन्तु दक्षिणे ॥
 पुच्छे तु मानसं तीर्थं दक्षिणे तु महानदौ ।
 तत्र स्नानं प्रकुर्वीत विधिपूर्वेण कर्मणा ॥
 तस्योत्तरे द्रुक्षेपयुगस्यैवान्तरे प्रिये ! ।
 तीर्थं प्रेतशिलास्यञ्च आद्वी स्वर्गं नयेत् पितॄन् ॥
 महानद्यां कृते आद्वे अक्षय्यं फलमाप्नुयात् ।
 तथाक्षयवटे आद्वी ब्रह्मलोकं नयेत् पितॄन् ॥
 गयातीर्थे नरः स्नात्वा सर्वपापैः प्रमुच्यते ।
 आत्मयोने ! महेशानि ! गयायान्तु तिलैर्विना ॥
 पिण्डनिर्वपणं शेषमपि कुर्याच्च मानवः ।
 पश्चिमे वासुदेवस्य धनुरष्टादशान्तरे ॥

दीर्घाकारं पञ्चकोणमुत्तरं मुनिसंस्कृतम् ।
 उत्तरे मानसे आदौ न भूयो जायते नरः ॥
 दक्षिणे कोटिलिङ्गस्य चतुष्कोणस्य यः शिवः ।
 दक्षिणं मानसं तद्धि सर्वपापप्रणाशनम् ॥
 दक्षिणे मानसे आदौ ब्रह्मलोकं नयेत् पितृन् ।
 महानद्यां कृते आदौ ब्रह्मलोकं नयेत् पितृन् ॥
 आदौ रामकृदे देवि ब्रह्मलोकं नयेत् पितृन् ।
 गयाशिरे पिण्डदानात् गयापुच्छे तथोत्तरे ॥
 त्रिदिनं पातयेत् पिण्डं कुलञ्चैव समुद्धरेत् ।
 काङ्क्षन्ति पितरः पुत्रान् नरकाद्भयभीरवः ॥
 गयां गच्छति यः कश्चित् सोऽस्मान् सन्तारयिष्यति ।
 पश्चिमे कामनाथस्य सप्तधन्वन्तरे स्थिता ॥
 दृष्ट्वा दीर्घेश्वरीं देवीं सर्वकामफलप्रदाम् ।
 षष्टिवर्षसहस्राणि देववद्भुवि मोदते ॥
 मायावीजेन देवेशि ! अष्टम्यां प्रतिपूजयेत् ।
 सर्वविद्यामवाप्नोति राशीनामग्रणीर्भवेत् ॥
 कल्पवृक्षं ततो गत्वा तिलिङ्गीसंज्ञकं तरुम् ।
 प्रदक्षिणत्रयं कृत्वा मन्त्रेणानेन पूजयेत् ॥
 ॐ नमो व्यक्तरूपाय सर्वदेवस्तुताय च ।
 शिवाधिष्ठानरूपाय तिलिङ्गीवृक्षरूपिणे ॥
 प्रशस्तः सर्वमन्त्रेषु काम्ये मोक्षे च दक्षिणे ।
 वामहस्तस्य संस्पर्शं मालाया ग्रहणे तथा ॥
 भूगतश्च परैः स्पृष्टश्छिन्ने संवत्सरान्तरे ।
 संस्क्रुयात् मालिकां देवि । ताम्रपात्रे निवेशयेत् ॥
 गायत्र्या प्रथमं प्रोक्ष्य पञ्चगव्यैरनन्तरम् ।
 पश्चात्तेनैव मन्त्रेण हुं सिद्धौ नम इत्युत ॥

गन्धोदकेन तत्पश्चात् गन्धपुष्पैः पृथग्विधैः ।
 कुम्भत्रयेण संस्थाप्य रक्तपुष्पैः प्रपूजयेत् ॥
 यवक्षौरबलिं दत्त्वा देवप्राणं निवेशयेत् ।
 तदानीय सृशेन्मालामन्तरीक्षेषु विन्यसेत् ॥
 आनीय रात्रौ पीठे च स्थापयेन्मालिकां ततः ।
 गन्धचन्दनकं दत्त्वा तथा दूर्वाक्षतानि च ॥
 पुनर्देवस्य पीठे च तद्रात्रौ च निवेशयेत् ।
 शतं साहस्रकञ्चैव अयुतं नियुतं तथा ॥
 लक्षञ्चैव तथा कोटिं जपहोमस्य मानकम् ।
 प्रतिमाने चाष्टहस्तं सर्वपर्वणि मञ्जपेत् ॥
 अथवा चाष्टभिर्वीजैस्त्रोणि तत्रापि योजयेत् ।
 माले ! माले ! महामाले ! सर्वत्रैव स्वरूपिणि ! ॥
 चतुर्वर्गस्त्वयि न्यस्तस्तन्माले ! सिद्धिदा भव ।
 पुष्करौ सखिवीजं त्वं सूक्ष्मं सूक्ष्मान्वितं तथा ॥
 आकाशशशिसंयुक्तं सिद्धेयं हृदयसंज्ञकम् ।
 एष पञ्चाक्षरो मन्त्रो मालायाः परिकीर्तितः ॥
 ग्रहणे स्थापने चैव पूजने विनियोजयेत् ।
 जपादौ शिवं विन्यस्य जपान्ते तु स्तुतिं पठेत् ॥
 बलिदानं ततः कुर्यात् दद्याद्विभवमात्मनः ।
 अनौलोमविलोमेन मूलमन्त्रेण पूजयेत् ॥
 अम्बे ! अम्बिके ! मन्त्रेण तथा पौराणिकेन च ।
 जयकामेशि ! चामुण्डे ! जय भूतापहारिणि ! ॥
 जय सर्वगते ! देवि ! कामेश्वरि ! नमोऽस्तु ते ।
 विश्वमूर्ते ! शुभे ! शुद्धे ! विरूपाक्षि ! त्रिलोचने ! ।
 भौमरूपे ! शिवे ! विद्ये ! कामेश्वरि ! नमोऽस्तु ते ॥
 मालाजये ! जये ! जम्भे ! भूताक्षि ! क्षुधितेऽक्षये ! ।

महामाये ! महेशानि ! कामेश्वरि ! नमोऽस्तु ते ॥
 भीमाक्षि ! भीमदे ! देवि ! सर्वभूतक्षयङ्करि ! ।
 करालि ! विकरालि ! च कामेश्वरि ! नमोऽस्तु ते ॥
 कालि ! करालि ! विक्रान्ते ! कामेश्वरि ! हरप्रिये ! ।
 सर्वशस्त्रभूते ! देवि ! कामेश्वरि ! नमोऽस्तु ते ॥
 कामरूपप्रदोपा च नोलकूटनिवासिनी ।
 निशुभशुभमयनि ! कामेश्वरि ! नमोऽस्तु ते ॥
 कामाख्ये ! कामरूपस्थे ! कामेश्वरि ! हरप्रिये ! ।
 कामिनि ! देहि मे नित्यं कामेश्वरि ! नमोऽस्तु ते ॥
 रुधिरासवपानाढ्यवक्त्रे ! त्रिभुवनेश्वरि ! ।
 महिषासुरबध्ने देवि ! कामेश्वरि ! नमोऽस्तु ते ॥
 छागतुष्टे ! महाभौमे ! कामाख्ये ! सुरवन्दिते ! ।
 जय कामप्रदे ! तुष्टे ! कामेश्वरि ! नमोऽस्तु ते ॥
 भ्रष्टराज्यो यदि राजा नवम्यां नियतः शुचिः ।
 अष्टम्याञ्च चतुर्दश्यां उपवासी नरोत्तमः ॥
 संवत्सरेण लभते राज्यं निष्कण्टकं पुनः ।
 य इदं शृणुयाद्भक्त्या तव देवि ! समुद्रवम् ॥
 सर्वपापविनिर्मुक्तः परं निर्वाणमृच्छति ।

कामेश्वरि ! देवि ! सुरासुरप्रभे !
 प्रकाशितान्भोजनियन्त्रिते ! नमः ।
 सुरारिब्रह्मस्थलपाटवोत्सुके !
 क्षयीमये ! देवि ! च ते नमामि ॥

सितासिते ! रक्तपिशङ्गविग्रहे ! रूपाणि यस्याः प्रतिपादितानि ।
 करे कपाले च विकल्पितानि शुभाशुभानामपि तां नमामि ।
 कामरूपसमुद्भूते ! कामपीठावतंसके ! ।
 विश्वाधार ! महामाये ! कामेश्वरि ! नमोऽस्तु ते ॥

अर्घ्यकृत्विप्रहे ! शान्ते ! सन्तते ! कामरूपिणि ! ।
 कालगम्ये ! परे ! शान्ते ! कामेश्वरि ! नमोऽस्तु ते ॥
 या सुषुम्नान्तरालस्था चिन्त्यते ज्योतीरूपिणी ।
 प्रणतोऽस्मि परां वीरां कामेश्वरि ! नमोऽस्तु ते ॥
 दंष्ट्राकरालवदने ! मुण्डमालोपशोभिते ! ।
 सर्वतः सर्वगे ! देवि ! कामेश्वरि ! नमोऽस्तु ते ॥
 स्नानकाले च प्रत्यूषे भोजने दन्तधावने ।
 तथा विगतवस्त्रे च दर्शनं न तु संस्पृशेत् ॥
 मधुमासे त्रयोदश्यां चतुर्दश्यां वृषस्य च ।
 न स्त्रीदेवीं स्पृशेज्जातु तद्दिने दर्शनं त्वजेत् ॥
 दर्शनं भयदं विन्यात् शापः पतति मूर्धनि ।
 आशु ज्यैष्ठसिताष्टम्यां कुमारो नावलोकयेत् ॥
 कुमारीभिः सुरूपादिः साधकोऽपि कदाचन ।
 न रात्रौ संस्पृशेन्नारीं बलिं न स्पर्शयेत् क्वचित् ॥
 लिङ्गस्थाञ्च महादेवीं कदाचिदपि न व्रजेत् ।
 विप्राणां क्षीरबलयः शाल्यन्नं वाथ पायसम् ॥
 घृतप्लुतं चर्ष्यफलं पुष्पं तस्य घृतान्वितम् ।
 दद्यात् क्षीरञ्च दुग्धान्नं भक्तान्नं वा निवेदयेत् ॥
 शाल्यन्नं वाथ समधु कृषरं खण्डमोदकम् ।
 राज्ञां हि पशवः शस्ता वैश्यानां व्रीहयस्तथा ॥
 क्षौद्रं वृषलजातीनां सर्वेषां पशवोऽथवा ।
 निवेदयेत् शोणतुण्डं मानुषं वा लुलापकम् ॥
 वराहं वाथ च्छगलं चामरं वरुणं तथा ।
 मेषञ्चाथ वराहञ्च गोधिकाञ्च निवेदयेत् ॥
 चामराणाञ्च दशकं छागलैकं विशिष्यते ।
 दशभिश्छगलैरेव कूर्म एकः प्रशस्यते ॥

कूर्मस्य च शतेनापि शशकैकं विशिष्यते ।
 शशकस्य सहस्राणां वराहस्तु विशिष्यते ॥
 द्वे सहस्रे वराहस्य माहिषं श्रेष्ठमुच्यते ।
 द्वे सहस्रे लुलापस्य खड्गमेकं विशिष्यते ॥
 खड्गिनान्तु सहस्रेण मानुषं चातुलं फलम् ।
 द्वे सहस्रे मानुषस्य शोणतुण्डं प्रशस्यते ॥
 द्वे शते शोणतुण्डस्य श्वेतग्रीवं प्रशस्यते ।
 श्वेतग्रीवशतेनापि गोधिकापि वरं मतम् ॥
 गोधिकानां शतं देवि ! नरस्य च कुमारकम् ।
 पशूनाञ्चैव षण्मासात् परतश्च बलिर्भवेत् ॥
 कृगलं कृष्णं श्वेतं वा द्विवर्षात् परतो यदि ।
 सञ्जाते गुग्गुलुशुद्धे शोणाख्यं जम्बूकं तथा ॥
 तथा गन्धमृगञ्चैव छागञ्च पर्वतीयकम् ।
 मूषकञ्च करालञ्च चन्द्रमार्जारमेव च ॥
 काकोलं कालविद्धञ्च राजहंसञ्च शारिकम् ।
 मूकं गृध्रञ्च काकोलं मयूरं चित्रकं तथा ॥
 अश्वञ्च वेणुपृष्ठञ्च कृष्णपारावतं तथा ।
 वृहत्कपोतकञ्चैव खञ्जरीटन्तयैव च ॥
 वकञ्चैव बलाकञ्च प्रयत्नेन विवर्जयेत् ।
 संहते बलिदानेन स्त्रियन्तु न विचारयेत् ॥
 मिथुने दीयमाने तु न दोषो जायते प्रिये ।।
 श्मशाने माहिषं दद्याद्देवकस्य च सन्निधौ ॥
 स याति ब्रह्मलोकञ्च शिववद्भुवि मोदते ।
 अन्तर्गृह्णन्तानाञ्च स याति ब्रह्म शाश्वतम् ॥
 अद्यापि दृश्यते ब्रह्म यस्तु दक्षिणतः प्रिये ! ।
 पतते नात्र सन्देहो ज्ञानदाता सदाशिवः ॥

तस्माद्विष्णुकार्णेन भूमौ पतति वै नरः ।
 महापातकयुक्तोऽपि युक्तो बाष्पुपपातकैः ॥
 श्मशाने बलिदाने तु मुक्तो गच्छेत् शिवालयम् ।
 अकामो वा सकामो वा प्राणांस्त्यजति तत्र वै ॥
 त्वक्तदेशोऽपि भजति स्वयमेव गणेश्वरः ।
 परदेशार्जितं वाथ कृत्वा दत्त्वा बलिं नृपः ॥
 महापातकिनं चौरं मूर्खं वा चैकवीरकम् ।
 स्त्रीजितं वा ब्रह्मद्विषं प्रयत्नेन न योजयेत् ॥
 मणिमुक्तासुवर्णानां देवे दत्तानि यानि च ।
 न निर्माल्यं द्वादशाहं ताम्रपात्रं तथैव च ॥
 पट्टी शटी च षण्मासं नैवेद्यं दत्तमात्रतः ।
 मोदकं क्षुधरश्चैव यामार्द्धेन महेश्वरि ! ॥
 पट्टवस्त्रं त्रिमासाच्च यज्ञसूत्रमहः स्मृतम् ।
 यावदुष्णं भवेदन्नं परमान्नं तथैव च ॥
 मस्तकं रुधिरश्चैव अर्धरात्रेण पार्वति ! ।
 मुहूर्तं दधि दुग्धञ्च आज्यं यामेन शङ्करि ! ॥
 करवीरमहोरात्रं विल्वपत्रं तथैव च ।
 जवा बन्धूकमाल्यञ्च निर्माल्यं सार्द्धमासके ॥
 माल्यं वै करवीरस्य पद्मस्य विल्वकस्य च ।
 मासार्द्धेन महेशानि ! ताम्बूलं दत्तमात्रतः ॥
 खर्जूरं पनसं द्राक्षा मातुलुङ्गञ्च शवकम् ।
 कदली नागरङ्गञ्च तथा जम्बूफलानि च ॥
 शालूकं मधुकञ्चैव प्रयत्नेन निवेदयेत् ।
 फलं विल्वञ्च दाडिम्बं जयन्तीं कर्कटीं तथा ॥
 त्रपुरञ्चैव वार्त्ताकीं देवीप्रीतिकराणि च ।
 न निर्माल्यञ्च दाडिम्बं तथा विल्वफलं प्रिये ! ॥

सौगन्धिकञ्च कदलं प्रयत्नेन नियोजयेत् ।
 कदलं बीजपूरञ्च दुग्धं पक्कं निवेदयेत् ॥
 कन्दु पक्कं कशेरुञ्च जम्बूबालप्रियं भवेत् ।
 आर्द्रकं लवणञ्चैव जीवकं पिप्पलीयकम् ॥
 जातीकोषं तिन्दुकञ्च देव्याः प्रियतरं महत् ।
 रामरम्भाफलं पुष्पं वदनं धूम्रतापितम् ॥
 न योजयेन्महादेव्यै उत्पलस्य च बीजकम् ।
 धान्यं आवणकं मर्त्यो द्विःस्निन्नञ्च विवर्जयेत् ॥
 नारिकेलं सुवर्णाभं नारिकेलञ्च वामकम् ।
 निवेदयेन्महादेव्यै तोयं तस्य विशेषतः ॥
 नारिकेलञ्च भाण्डीरं दैवे आडे विवर्जयेत् ।
 वकुलस्य फलं पक्कं पद्मस्य च फलं तथा ॥
 नियोजयेन्महादेव्यै चान्द्रायणफलं लभेत् ।
 शृणु देवि ! प्रवक्ष्यामि पुष्पाध्यायं समासतः ॥
 ऋतुकालोद्भवैः पुष्पैर्मल्लिकाजातिपुष्पकैः ।
 सितरक्तैस्तथा पुष्पैर्नीलपद्मस्य पाण्डुरैः ॥
 किंशुकैस्तगरैश्चैव जवाकनकचम्पकैः ।
 किंशुकैस्तगरैश्चैव वकुलैश्चैव मन्दरैः ॥
 धुस्तूरकादियुक्तैश्च बन्धूकागस्त्यसम्भवैः ॥
 मदनैः सिन्धुवारैश्च दूर्वाङ्गुरसुकोमलैः ।
 करवीरस्य माध्यस्य सहस्राणि ददाति यः ।
 स कामान् प्राप्य चाभौष्टान् देवीलोके महीयते ॥
 एकेन करवीरेण पद्मानां द्वे सहस्रके ।
 नोत्सृज्य दद्यात् पुष्पाणि वनस्थानि कदाचन ॥
 न शक्नुवन्ति वै देवाः समाकर्षितुमुद्यताः ।
 एकैकं कुसुमं यस्मा रक्षन्ति दश वै यतः ॥

तथा यक्षाङ्गनाः पञ्च सर्वतः सुसमावृताः ।
 तस्मादाहृत्य कुसुमं दद्याद्देवान् पितॄनपि ॥
 कुर्यात् पुष्पगृहं तत्र कामाख्योपरि शङ्करि ! ।
 इह कामानवाप्नोति दुर्गालोके महीयते ॥
 करवीरेण जात्या च पूजयेद् यस्तु शङ्करि ! ।
 अग्निष्टोमफलं लब्ध्वा सूर्यलोके महीयते ॥
 पूजयित्वा नरो भक्त्या चण्डिकां पद्ममालया ।
 ज्योतिष्टोमफलं प्राप्य सूर्यलोके महीयते ॥
 सजातिवकपुष्पेण तथा रुद्रजटस्थ च ।
 राजपेयस्य यज्ञस्य फलं प्राप्नोति नान्यथा ॥
 सर्वेषामेव पुष्पाणां प्रवरं नीलमुत्पलम् ।
 नीलोत्पलसहस्रेण यस्तु मालां प्रयच्छति ॥
 दुर्गायां विधिवद्देवि ! तस्य पुण्यफलं शृणु ।
 वर्षकोटिसहस्राणि वर्षकोटिशतानि च ॥
 देव्या अनुचरो भूत्वा रुद्रलोके महीयते ।
 वक्रधान्योद्भवं यच्च सूक्ष्मधान्योद्भवं तथा ॥
 राजधान्योद्भवञ्चैव रक्तधान्योद्भवं तथा ।
 शस्तं तण्डुलमक्षुण्णं सप्ताष्टनवसंख्यया ॥
 दूर्वाङ्कुरसमेतञ्च भगवत्यै निवेदयेत् ।
 अष्टम्यां वा नवम्यां वा सोऽश्वमेधफलं लभेत् ॥
 गन्धानुलेपनं दत्त्वा ज्योतिष्टोमफलं लभेत् ।
 कुङ्कुमेन विलिप्यार्घ्यं गोसहस्रफलं लभेत् ॥
 चन्दनागुरुकपूरैः शुक्लपुष्पैः सकुङ्कुमैः ।
 विलिप्तां पूजयेद्दुर्गां वज्रिष्टोमफलं लभेत् ॥
 निम्बपत्रञ्च माघ्यञ्च तमालामलकीदलम् ।
 कक्षारं तुलसीञ्चैव पद्मञ्च श्रेष्ठपुष्पकम् ॥

एतत् पर्युषितं न स्याद् यच्चान्यत् कलिकात्मकम् ।
 न दुष्येत् किन्नभिन्नञ्च जातीपुष्पञ्च शङ्करि ! ॥
 पद्मदूर्वाङ्गुरञ्चैव तुलसौदलमेव च ।
 नाशु पर्युषितं न स्यात् कुसुमस्य च शङ्करि ! ॥
 नार्चयेत् भ्रिण्टिपुष्पेण पीतञ्च तगरं तथा ।
 खेतोद्गेण च कृष्णेन विजयेन न चार्चयेत् ॥
 त्रिलक्षं प्रजपेन्मन्त्रं पुरश्चरणसिद्धये ।
 न्यासञ्च तर्पणञ्चैव होमं षड्भ्यष्टकञ्चरेत् ॥
 जितेन्द्रियो महेशानि ! सोऽग्निष्टोमफलं लभेत् ।
 शुक्लपद्मे नवम्यान्तु अष्टम्यां परमेश्वरीम् ॥
 त्रिकालं पूजयेद्यस्तु चतुर्दश्यां मम प्रिये ! ।
 स गच्छति परं स्थानं यत्र देवी व्यवस्थिता ॥
 क्रीडयित्वा चिरं कालं राजा भवति भूतले ।
 स्नात्वोपवासनियमपूजाजागरमार्जनैः ॥
 सर्वकालेषु सर्वेषु कामेशीं यस्तु पूजयेत् ।
 विमानवरमारुह्य ध्वजमालाकुलं तथा ॥
 ब्रह्मलोके नरो याति मोदते शाश्वतीः समाः ।
 विविधैर्भक्तिभावेन तस्माद् विभवविस्तरैः ॥
 पूजयेत् सततं दुर्गां महापुण्यफलेच्छया ।
 अयने विषुवे चैव षडशीतिमुखे प्रिये ! ॥
 मासैश्चतुर्भिर्यत् पुण्यं विधिना पूज्य चण्डिकाम् ।
 तत् फलं लभते देवी नवम्यां कार्तिकस्य च ॥
 मासि चाश्वयुजे देवीं शुक्लपद्मे महेश्वरीम् ।
 नवम्यां पूजयेद्यस्तु तस्य पुण्यफलं शृणु ॥
 अश्वमेधसहस्रस्य वाजपेयशतस्य च ।
 तत् फलं समवाप्नोति नात्र किञ्चित् प्रपद्यते ॥

हनूमतश्चोत्तरे च एकविंशधनुर्मितम् ।
 मुक्तिमण्डपिकं नाम स्थानं परमदुर्लभम् ॥
 संस्थितां प्रजपेत्तत्र परां गतिमवाप्नुयात् ।
 ततः कृताञ्जलिर्मुद्रां कृत्वा देवीं प्रसादयेत् ॥
 नमस्ते सर्वदेवेशि ! भक्तानां भयहारिणि ! ।
 संसारसागरे मग्नं त्राहि मां परमेश्वरि ! ॥
 एवं प्रसाद्य तां देवीं दण्डवत् प्रणिपत्य च ।
 ततोऽर्चयेद्गुरुं भक्त्या पृष्णगन्धानुलेपनैः ॥
 कुमारो भोजयेत्तत्र जागरं कारयेन्निशि ।
 माहात्म्यञ्च महादेव्या गीतिकाश्चापि कारयेत् ॥
 ध्यायन् स्तुवन् परां देवीं प्रेरयेद्रजनीं ब्रुवः ।
 मासि मासि तथाष्टम्यां चतुर्दश्यां विशेषतः ॥
 गोधूलिसमये देवि ! नयेत् कामेश्वरालयम् ।
 रथे वा शिविकायां वा दृष्ट्वा तत्र कदाचन ॥
 सर्वपापविनिर्मुक्तो देवीलोके महीयते ।
 मुक्तिमण्डपिकां नौत्वा पूजयेद्यस्तु शङ्करीम् ॥
 दशाश्वमेधे यत् पुण्यं लभते नात्र संशयः ।
 न कुर्याद्दिवसे यात्रां न च रात्रौ महानिशि ॥
 श्रृङ्गालस्य सप्तम्यां नयेन्नगरदक्षिणे ।
 सायंकाले महेशानि ! सर्वयज्ञफलं लभेत् ॥
 अष्टम्यां पूजयित्वा च नवम्यां स्रोतसो जले ।
 यश्चैव स्नापयेद्देवीं दिवसे च न दुष्यति ॥
 ततः स्पृष्ट्वा रथे देवीं न शोको जायते भुवि ।
 स्कन्धे देवीं वह्नेद्यस्तु अश्वमेधं पदे पदे ॥
 तस्मात् प्रयत्नतो भूत्वा शिविकां कारयेद् वृहत् ।
 एतस्मिन्नन्तरे देव्याः स्नानार्थं पर्वतं तथा ॥

पश्येत् कामेश्वरं देवं भूमिपीठे व्यवस्थितम् ।
 तस्योत्तरे कामसरो भानुहस्तप्रमाणतः ॥
 तत्र कामासनं जप्त्वा स्नात्वा कामानवाप्नुयात् ।
 कामकुण्डे नरः स्नात्वा यः पश्येत् काममीश्वरम् ।
 न तस्य पुनरावृत्तीरुद्रलोके महीयते ।
 चतुर्भुजं शूलहस्तं खट्वाङ्गश्च वराभयम् ॥
 पद्मस्थं पूजयेद्देवं सर्वपापप्रणाशनम् ।
 दक्षिणामूर्तिमन्त्रेण पूरयेच्च प्रसादयेत् ॥

श्री नमः शिवाय तन्निशामयाय नमः शिवाय शिवार्चि
 ताय तुभ्यं कृपापराय नमो मायागेहे नाश्रमाय नमोऽस्तु
 शोषाय महान्धकाय नमः । शरस्थाय नमो गणाय नमोऽस्तु
 भीमगणानुगाय नमोऽस्तु नानाभुवनादिकर्त्रे ।

स्नापयित्वा घृतक्षौद्रैर्गन्धैर्दीपैश्च पूजयेत् ॥
 कनकैर्विल्वपत्रैश्च रत्नरुद्रजटैरपि ।
 जयशब्दैः स्तवैश्चैव नानानैवेद्यवेदनैः ॥
 चैत्रे मासि त्रयोदश्यां शुक्लायां काममीश्वरम् ।
 ये पश्यन्ति सुरश्रेष्ठं ते शान्तिं परमं यदम् ।
 अष्टम्याश्च निशाभागे भजेत् कामेश्वरीमृदम् ॥
 तत्र सम्पूजयेद्देवं देव्या सह विशेषतः ।
 अग्निष्टोमफलं तस्मात् लभते नात्र संशयः ॥
 दर्शनात् फलमाप्नोति दृष्ट्वा कामेश्वरीं ततः ।
 यद् यत् प्रार्थयते तत्र तत्तदेव न संशयः ॥
 कम्बलस्य च ग्रामे तु देवी यत्रास्ति सङ्गता ।
 धनुरष्टान्तरे भद्रे ! यजेत् कोटीश्वरीं पराम् ॥
 दुष्टा च न सृशेद्देवीं पुत्रार्थी न कदाचन ।
 सर्वपापविनिर्मुक्तो रुद्रलोके महीयते ॥

अथ अष्टमः पटलः ।

श्रीभगवानुवाच ।

ततोऽस्मिन् दिवसे देवि । प्रायादाकाशवाहिनीम् ॥
 लोकचक्षुरिति स्थाता सर्वपापहरा शुभा ॥
 देव्या दक्षिणतश्चैव इषुक्षेपद्वयान्तरे ।
 त्रिधारा दृश्यते तत्र मध्यधारा सरस्वती ।
 दक्षिणे वरुणा धारा उत्तरे यमुना स्मृता ।
 यामुने च कृतस्नानो मुच्यते घोरकिल्बिषात् ॥
 सरस्वत्यां कृतस्नानो विष्णुलोके महीयते ।
 वरुणायां कृतस्नानो मुक्तिमाप्नोत्यनुत्तमाम् ॥
 त्रिधारासङ्गमो यत्र अनन्तः परिदृश्यते ।
 आकाशगङ्गा सा देवी महापातकनाशिनी ॥
 नमो देवि ! सहस्राक्षे ! भवबन्धप्रणाशिनि ! ।
 नीलशैलस्थिते ! भद्रे ! पापं मे हर जाह्नवि ! ॥
 अनेन स्नानं कृत्वा तु शब्दबीजेन पूजयेत् ।
 तस्याः कौवेरदिग्भागे नातिदूरे व्यवस्थितः ॥
 शुक्लाकृतिश्चारुरूपो वासुदेवः प्रकीर्तितः ।
 स्मरेण पूजयेत्सिद्धं गन्धार्घ्यैः पायसैरपि ॥
 द्वादश्यां कार्तिके मासि दृष्ट्वा मुक्तिञ्च विन्दति ।
 रात्रौ जागरणादत्र मुच्यते सर्वपातकात् ॥
 दक्षिणे चैव गङ्गायाश्चरधन्वन्तरे स्थितः ।
 महाश्मशाने भगवान् क्रीडते स्त्रीगणैः सह ॥
 तत्र देवाः सगन्धर्वा ऋषयः सहचारणाः ।
 प्रसादनार्थं देवस्य नित्यमायान्ति चादृताः ।●
 तत्राराध्य महादेवं भावयते गणेश्वरम् ।

प्राप्तवान् गाणपत्यं हि देवानामपि दुर्लभम् ॥
 अद्यापि दृश्यते तत्र प्रत्यहं महदद्भुतम् ।
 निक्षिप्य मानुषास्थौनि भस्मीभूय प्रजापतिः ॥
 तत्र गत्वा महादेवं यः पूजयति मानवः ।
 दिव्यलोकमवाप्नोति भिन्नदेहो न संशयः ॥
 कार्तिके मासि शुक्लायां चतुर्दश्यां विशेषतः ।
 सम्पूज्य तत्र देवेशं सर्वप्रोतं पितामहम् ॥
 तावत् प्रौढ्या तु सर्वांस्तान् रुद्रस्यानुचरो भवेत् ।
 त्र्यंशञ्च दृश्यते तत्र उत्तराङ्गं हरं श्रुतम् ॥
 पश्चिमाङ्गं हेरुकञ्च विष्णुरूपिणमव्ययम् ।
 भैरवी दक्षिणांशश्च त्रिपुरेत्यभिधीयते ॥
 प्रासादेन तु मन्त्रेण पूजयेत् परमेश्वरम् ।
 वाजिमेधस्य यज्ञस्य लभते फलमुत्तमम् ॥
 कुलाद्येन त्रिकुण्डेन पूजयेद्भक्तिमान्नरः ।
 महाविद्यामवाप्नोति मण्डलान्नात्र संशयः ॥
 हेरुक द्वादशाङ्गेन वासुदेवस्वरूपिणम् ।
 सर्वलोकेश्वरो याति जातिश्रेष्ठोऽभिजायते ॥
 रुधिरैर्मांसमद्यैश्च पूजयेत् परमेश्वरौम् ।
 रजन्यां सम्प्रदद्यात्तु कूर्ममांसं कदाच न ॥
 चामरं मदगुरं मत्स्यं प्रयत्नेन विवर्जयेत् ।
 चिञ्चां भुक्त्वा नीलशैवं श्मशानं वा प्रमादतः ॥
 महाभयङ्करं विन्द्यात् स्पृष्ट्वा शापं प्रयच्छति ।
 न स्पृशत् सप्तरात्रञ्च स्नानं वामहृदि प्रिये ! ॥
 चान्द्रायणत्रयं कृत्वा ततः शुद्धिर्भविष्यति ।
 राजीवूं रजनीञ्चैव शाकं चामरसम्भवम् ।
 भुक्त्वा प्रमादतो देवि ! तदेवं द्रुतमाकिरेत् ॥

कर्कभूशर्करायुक्तं दण्डशाकं तथैव च ।
 कूष्माण्डं पर्वतीयञ्च दूरतः परिवर्जयेत् ॥
 अष्टम्याञ्च नवम्याञ्च त्रयोदश्यां विशेषतः ।
 एकविंशतिसूत्रैश्च तथा त्रिगुणितेन च ॥
 त्रिगुणेत्येकयोगेन पदे तु त्रिंशर्कं मतम् ।
 कोषतः पट्सूत्रस्य अभावे रक्तकं न्यसेत् ॥
 अन्यत्र दर्शयेन्मालां न स्पृशेद्दामपाणिना ।
 वानप्रस्थो यतिश्चैव ब्रह्मचारी तथा प्रिये ! ॥
 विष्णुमन्त्रस्य जाप्ये तु समन्त्रस्यापि च प्रिये ! ।
 वामहस्ते ततो धृत्वा सप्तबीजान्तरं प्रिये ! ॥
 सञ्जपेद्दक्षिणेनैव प्रतिबीजं वरानने ! ।
 गृहद्वारे समागम्य तिलिङ्गीकाय वै नमः ॥
 सहस्रान्मुच्यते पापात् जीर्णत्वच इवोरगः ।
 कामेश्वरस्य पृष्ठे तु यावत् सिद्धेश्वरः स्थितः ॥
 तदन्तर्गतखण्डे च क्षायारुद्रः प्रकीर्तितः ।
 स्थानं देहिपरित्यागच्छाया चात्र विधीयते ॥
 यः करोति वृषोत्सर्गं तस्मिन् क्षेत्रे वरानने ! ।
 अग्निष्टोमशतं पुण्यं लभते नात्र संशयः ॥
 माघे मासि महेशानि ! क्षायारुद्रे तिलैर्विना ।
 पिण्डनिर्वपणं कृत्वा मातृणामनृणो भवेत् ॥
 ततो विन्ध्याचलं गत्वा कृष्णा रक्ता च या शिला ।
 विन्धेशी सा समाख्याता प्रयजेत् कमलादिना ॥
 कामेश्वर्याश्च मन्त्रेण सा पूज्या परमेश्वरी ।
 गवामयुतदानेन यत् फलं यत्र पार्वति ! ॥
 तत् फलं लभते सत्यं विन्धेशीदर्शनेन च ।
 तस्याः पूर्वोत्तरे देशे द्रुक्षेपशताधिके ॥

आकाशगङ्गाचिह्ने तु या शिला सुरदीर्घिका ।
 दक्षिणेन च तस्याग्रे किञ्चिदुष्णे च संस्थिता ॥
 या स्याता ललिता कान्ता ब्रह्महत्यापवाहिनी ।
 अश्वत्थं नन्दिरूपञ्च मूले कूर्माकृतिः शिला ॥
 नरः कदापि तं देवं न पश्यत्येव पातकात् ।
 योनित्रयगतं लिङ्गं चतुर्हस्तप्रमाणतः ।
 गतिप्रदीपिकाकारं कुण्डं सर्वाघनाशनम् ॥
 तत्र व्यासेश्वरं देवं दृष्ट्वा नयति पातकम् ।
 व्यासतीर्थे नरः स्नात्वा ललितां योऽभिपूजयेत् ॥
 अश्वमेधसहस्रस्य तत्फलं लभते महत् ।
 विंशद्वन्वस्तरे प्राच्यां वनदारुमुचिह्नितम् ॥
 पद्मपत्राकृतिं पत्रं निर्यासपरिचिह्नितम् ।
 तस्य मूलस्थिता देवी उच्चवारणरूपिणी ॥
 तस्याः सम्पूजनादेव ग्रहदोषैर्न लिप्यते ।
 कृष्णं तत्र स्थितं स्पृष्ट्वा बन्ध्या गर्भधरा भवेत् ॥
 क्षिप्रहस्तो लभेत् स्वर्णं काले युक्तकरः पुमान् ।
 दाडिमस्य च पूर्वं तु नातिदूरे प्रतिष्ठितम् ॥
 नवहस्तमितं रन्ध्रं तद्देवं भुवनेश्वरम् ।
 पूजयेत् कामबीजेन विजयौ जायते नरः ॥
 तस्य वायव्यभागे तु अगस्त्यस्याश्रमे शुभे ।
 देवं गदाधरं तत्र पूजयेत् कुसुमादिना ॥
 नातिदूरे तु देवस्य या शिला श्वेतमुक्त्वलम् ।
 जलपीशं तं महालिङ्गं पूजयेत्तावदुच्चरन् ॥
 सौभाग्ये विधिवत् स्नात्वा जलपीशं यस्तु पूजयेत् ।
 अग्निहोमफलं तस्य भविष्यति मम प्रिये ॥
 प्रश्निमे तस्य पातालभुवनाधिपचिह्नितम् ।

ऐकविंशतिभूभागे स्थितस्तत्र सदाशिवः ॥
 तं प्रणम्य नरो भक्त्या न भूयो जायते क्वचित् ।
 तस्य देवस्य भूभागे पवित्रे कालहस्तके ॥
 गोविन्दपर्वते रम्ये शुक्लवर्णेन या शिला ।
 गोविन्दं तं विजानीयात् पूजयेद्भरिवासरे ॥
 तस्य पूर्वे नवधनुर्या शिला शोणसन्निभा ।
 शरणेशी समाख्याता महापातकनाशिनी ॥
 शिवाचले च तुङ्गे च प्रकटाख्या परा शिवा ।
 ताञ्च सम्पूज्य यत्नेन महतीं श्रियमाप्नुयात् ॥
 विन्ध्याचलस्योत्तरे च द्रुपदपनवान्तरे ।
 महालक्ष्मीः स्थिता तत्र सितपुष्पेण पूजयेत् ॥
 श्रीपर्वते महेशानि । श्रीकुण्डे स्नानमाचरेत् ।
 स्नात्वा कुण्डे ध्रुवे नाम पौर्णमास्यां तथाश्विने ॥
 दृष्ट्वा सम्पूजयेद्भक्त्या धराणामीश्वरो भवेत् ।
 गौतमस्याश्रमं गत्वा सम्पूज्य वृषभध्वजम् ॥
 नरो न निरयं गच्छेत् पापस्य च क्षयो भवेत् ।
 पश्चिमादुत्तरं तावत् यावदक्षिणमानसम् ॥
 तदन्तर्गतक्षेत्रे नातिदूरे च शङ्करि ! ।
 गत्वा तत्र समभ्यर्च्य ब्रह्मलोकमवाप्नुयात् ।
 तत्रैव सरसस्तीरे हंसतीर्थमनुत्तमम् ।
 द्वादशादित्यमभ्यर्च्य उत्तमां दीप्तिमाप्नुयात् ॥
 रेवतां पूजयित्वाथ गतिमाप्नोत्यनुत्तमाम् ।
 अभ्यर्च्येन्द्रं महैश्वर्यं गौरि ! सौभाग्यमाप्नुयात् ॥
 सर्वान् कामानवाप्नोति सम्पूज्य पुरुषोत्तमम् ।
 नारायणस्तु सम्पूज्य नराणामधिपो भवेत् ॥
 दृष्ट्वा नत्वा नारसिंहं सङ्ग्रामे विजयी भवेत् ।

वराहं पूजयित्वा तु भूमिराण्यमवाप्नुयात् ॥
 सोमनाथं समभ्यर्च्य रुद्रलोके महीयते ।
 पाण्डुकूटस्य या धारा सा धारा नर्मदा नदी ॥
 तस्यां स्नात्वा चतुर्दश्यां वाजिमेधश्च विन्दति ।
 शिवविष्णोर्मध्यगता या च योनिर्विनिःसृता ॥
 महानदी सा विज्ञेया सर्वपातकनाशिनी ।
 नितम्बधनयोर्मध्ये सा धारा परमेश्वरि ! ॥
 मङ्गला नाम सा धारा सर्वमङ्गलकारिणी ।
 विष्वक्पर्वतान्ते च या धारा सा सरस्वती ॥
 तस्याः स्वच्छोदकं पीत्वा कवीनामग्रणीर्भवेत् ।
 मतङ्गस्य च या धारा नर्मदा सा न संशयः ॥
 कामकुण्डस्य या धारा कामगङ्गा समुच्यते ।
 कामाख्यायाश्च या धारा सा गङ्गा परिकीर्तिता ॥
 नन्दिकुण्डस्य या धारा सा ज्ञेया च मधुसूदा ।
 कामधेन्वाश्च या धारा सा विज्ञेया सुधर्मिणी ॥
 पद्मशैलस्य या धारा सा गङ्गा उर्वशी स्मृता ।
 नीलकुण्डस्य या धारा सुभद्रा परिकीर्तिता ॥
 व्यासकुण्डस्य या धारा चन्द्रभागा च सा स्मृता ।
 शक्रशैलस्य या धारा उर्वशी सा निगद्यते ॥
 सोमकुण्डस्य या धारा नदी वैतरणी च सा ।
 यमशैलस्य या धारा सा च गोदावरी स्मृता ॥
 भण्डीशस्य च यां धारां स्नात्वा पीत्वा प्रणम्य च ।
 अग्निष्टोमशतस्यापि लभते फलमुत्तमम् ॥
 धर्मारण्यं ततो गत्वा स्नात्वा रामकृदे प्रिये ! ।
 कोटिलिङ्गं ततो वोचेत् प्रापयेदामरीं तनुम् ॥
 कामस्यैवोत्तरे देशे त्रिंशच्चत्तरे प्रिये ! ।

कीटिलिङ्गन्तु यः पश्येद्वाजपेयफलं लभेत् ॥
 प्राणदण्डाय नित्याय नमस्ते लोहिताय च ।
 नमः सहस्रशीर्षाय कीटिलिङ्ग ! नमोऽस्तु ते ॥
 नमो गिरिपते ! नित्यं गिरिवृक्षप्रियाय च ।
 नमो यन्नाधिपतये कीटिलिङ्ग ! नमोऽस्तु ते ॥
 इत्यनेन तु सम्पूज्य जवापुष्पैः प्रपूजयेत् ।
 पायसञ्च बलिं दत्त्वा स्तुत्वा जम्बा विसर्जयेत् ॥
 तस्य दक्षिणपार्श्वे न या शिला पार्श्वं सङ्गता ।
 वेतालं तं महादेवं वामे विष्णुद्विकर्णकम् ॥
 पुष्पाञ्जलिं गृहीत्वा तु पठेन्मन्त्रमनन्यधीः ।
 धर्मकामार्थमोक्षाय क्रूराय कथनाय च ॥
 संख्याय सांख्यमुख्याय वेतालाय नमो नमः ।
 कृष्णाजिनोत्तरीयाय पीतवस्त्रधराय च ॥
 त्वमेव ब्रह्मा विश्वेश ! ब्रह्मरूप ! नमोऽस्तु ते ॥
 तस्याग्रतो ब्रह्मयोनिं निर्गमे मन्त्रदुःसहम् ।
 ब्रह्मयोनिं विशेद्यस्तु न पुन र्योनिमाविशेत् ॥
 तिर्यग्योनिं न गच्छेत्तु ब्रह्मणः पदमाविशेत् ।
 शिवबल्लभं तं नु सोक्ष्ममार्गनिरोधके ॥
 प्रभुन्नो देवदेवेश ! त्राहि मां योनिसङ्कटात् ।
 निःसृतो ब्रह्मयोनिः स गणेशं द्वारि पूजयेत् ॥
 महाकायं शिलोत्कृष्टं मन्त्रेणानेन साधकः ।
 नमो लम्बोदर ! श्रेष्ठ ! देवानामिष्टदायक ! ॥
 अखिलाख्यं प्रभो ! नाथ ! नमस्ये योनिसङ्कटम् ।
 ततो गच्छेन्मुक्तिमार्गं शक्रस्याभिमुखे यदि ॥
 वामदक्षिणपार्श्वे द्वे युगे च सत्यसम्भवे ।
 ऊर्ध्वं कृतयुगञ्चैव पार्श्वे त्रेता च द्वापरः ॥

बलिवक्त्रे स्थितं लिङ्गं गुप्ताख्यं भुवनेश्वरम् ।
 तं प्रणम्य नरो भक्त्या प्राप्नुयादैश्वरं पदम् ॥
 चतुर्युगं नमस्कृत्य सृष्ट्वा देवं कपिर्दनम् ।
 न जायते पुनर्गर्भे युगदोषैर्न लिप्यते ॥
 युगानामधिपः सोहि जगज्जातिस्वरूपधृक् ।
 तदयुगे यत् कृतं पापं त्राहि त्वं परमेश्वर ! ॥
 सभृतिभृतिपर्याप्त ! त्रेतायुग ! नरेश्वर ! ।
 यदयुगे यत् कृतं पापं तदव्यपोहतु भूमिजम् ॥
 सत्यसाधन ! सत्याख्य ! नरनारायणात्मक ! ।
 हेतुभूत ! कृतादीनां सत्यधर्म ! नमोऽस्तु ते ॥
 विजयादौ याऽस्य चाज्ञा युगचक्र ! बलीश्वर !
 नमामि सततं भक्त्या पापं हर नमोऽस्तु ते ॥
 पञ्चाक्षरेण मन्त्रेण पूजयेच्च कपिर्दनम् ।
 राजसूयाश्वमेधस्य तत् फलं प्राप्नुयान्नरः ॥
 कामधेनुं ततो दृष्ट्वा सर्वान् कामानवाप्नुयात् ।
 पूजयित्वा नमस्कृत्य ब्राह्मणान् भोजयेत्ततः ॥
 सौरभेय्यै नमस्तुभ्यं कामगे ! कामचारिणि ! ।
 धेनुरूपेण सा देवी मम पापं व्यपोहतु ॥
 सन्दिष्टञ्च कुरुक्षेत्रे राहुग्रस्ते दिवाकरे ।
 तुलापुरुषदानेन यत् फलं समुदाहृतम् ॥
 तत् फलं समवाप्नोति कामधेनोश्च दर्शने ।
 दक्षिणां गुरवे दद्यात् सवित्रेऽर्घ्यं निवेदयेत् ॥
 शान्तिं कृत्वा ततो देवि ! आसन् कुर्यादनन्यधीः ।
 उत्थाय सूर्यं संवीक्ष्य पठेन्मन्त्रद्वयं प्रिये ! ॥
 नमोऽस्तु काश्यै गिरिजायै कामेश्वर्यै नमोऽस्तु ते ।
 देव्यै गिरिसम्भवायै नमः

समलीलाबलं सत्यमिदं सुरेश ! ।
 अतीर्थे तीर्थनिष्ठेभ्यो व्यासादिभ्यो नमो नमः ।
 गणेभ्यो रक्षकेभ्यश्च क्षत्रियेभ्यो नमो नमः ॥
 पौण्ड्रविघ्न ! नमस्तेऽस्तु नमस्ते कामभैरव ! ।
 नमस्ते दक्षिणामूर्ते ! दण्डपाणे ! नमोऽस्तु ते ॥
 तीर्थं गत्वोपवासश्च श्रद्धा च जपकर्मणि ।
 करिष्यतीति विश्वास एतत् सिद्धेस्तु लक्षणम् ॥
 श्रीदेव्युवाच । यो नरः पापकर्माणि क्षेत्रेऽस्मिन् कुरुते
 सदा ।

सुरादिपातकं घोरं स किं मोक्षं गमिष्यति ॥
 ईश्वर उवाच । पुण्यक्षेत्रे स्थितो यो वै पातकेषु रतः सदा ।
 योनिं प्रविश्य मनुजो वर्षाणामयुतं वसेत् ॥
 परे पुरे च तत्रैव ज्ञानं सम्पद्यते ततः ।
 मोक्षं गमिष्यति सोऽपि गुह्यमेतन्मम प्रिये ! ॥
 सुलभोऽन्यत्र लौहित्यः पञ्चस्थानेषु दुर्लभः ।
 अगस्त्यस्य च तीर्थे च मणिकर्णे ऋदे तथा ॥
 अपुनर्भवे चन्द्रकुण्डे स्थानपञ्चकमीरितम् ।
 अक्षतेन विशेषेण शतमार्गसहस्रकः ॥
 क्षेत्रबाह्यस्थितैः शून्यैः कश्चिन्नास्ति विशेषकः ।
 कालाख्यो रणभद्रश्च सौरभश्च महाबलः ॥
 वेतालश्च विकण्टश्च एते पूर्वे स्थिता गणाः ।
 एकजङ्घोऽनलश्चैव कर्दमालिप्तविग्रहः ॥
 घण्टाकर्णस्तदूर्ध्वं च दक्षिणं पार्श्वमास्थिताः ।
 बलनाशो भीषणश्च पश्चिमायां व्यवस्थितः ॥
 पञ्चमी लोहिताक्षश्च नन्दनश्च तथा मतः ।
 केशवश्चक्रपाणिश्च धनदस्योत्तरा गणाः ॥

मधुरो मधुकश्चैव जयन्तश्च मधुप्रियः ।
 अविशेषेण रक्षन्ति त्रयः कामेश्वरीस्थिताः ॥
 गणेशः कालदण्डश्च विकर्णश्च कपिध्वजः ।
 द्वारं रक्षति वै सर्वं मण्डपञ्च स्वयं हरः ॥
 कन्दर्पो मकरन्दश्च प्रबलश्च गदाधरः ।
 सोमश्च विपुलश्चैव अश्वतीर्थे स्थिता गणाः ।
 शतसाहस्रयक्षिण्यो मुक्तिदारञ्च रक्षन्ति ॥
 दशसाहस्रकैश्चैव अन्तर्गृहञ्च रक्षति ।
 कुञ्जतीर्थं ततो रक्षत्यष्टभिर्दशभिर्युतैः ॥
 तीर्थे प्रासादकरणे धर्मारम्भे विशेषतः ।
 व्रतयज्ञसमारम्भे विघ्नानि निवसन्ति वै ॥
 तेषां सम्पूजयेदादौ बलिभिर्मोदकादिभिः ।
 अन्यथा जायते विघ्नमिति जानीहि मे प्रिये ! ॥
 अथापराणि विघ्नानि शरीरे निवसन्ति वै ।
 मानसानि ज्ञानहराण्येतानि त्वं शृणु प्रिये ! ॥
 कश्चिन्निवर्त्तको देवि ! कश्चित् प्रवर्त्तकस्तथा ।
 सन्निकर्षं विदूरं वा सहस्रं लक्षमेव वा ॥
 पापानुस्मरणञ्चैव आलस्येनापि दूषणम् ।
 शोकमोहजराव्याधितारुण्यधननाशकम् ॥
 कलहं भार्यया सार्द्धं दुर्भिक्षं गृहसङ्कटम् ।
 नानाव्रतसमाकीर्णं धार्मिकोऽस्मीतिमानसः ॥
 प्राप्तशोकन्तु धर्मस्य कारणे हीनपातकम् ।
 वृक्षपत्रञ्च तुलसी धात्रीवृक्षफलं तथा ॥
 शालग्रामशिलाखण्डं प्रतिमादारुजं तथा ।
 मानुषं ब्रह्मणश्चैव स्वयम्भूवर्त्तुलं शिवम् ॥
 शङ्खशम्बूकभेदञ्च खड्गस्य मांससम्भवम् ।

दृष्ट्वा सर्वं भवेदेवं तीर्थजातं जलं तथा ॥
 गङ्गायां वा नदीरूपं पुण्यक्षेत्रञ्च भूमिका ।
 इत्येतानि च विघ्नानि संयान्ति च पुनः पुनः ॥
 मन एवीक्षरेन्नित्यं मन एवात्र कारणम् ।
 मन एव मनुष्याणां कारणं बन्धमोक्षयोः ॥
 तन्निष्ठस्तत्परं जातं तन्मूल्यं दुःखकारणम् ।
 चित्तमन्तर्गतं दुष्टं तीर्थस्नाने निषिध्यते ॥
 पठेद् यः शृणुयाद्वापि भक्तिं मुक्तिमवाप्नुयात् ।
 पुत्रार्थी लभते पुत्रं कीर्त्यर्थी कीर्तिमाप्नुयात् ॥
 विद्यार्थी लभते विद्यां जयार्थी लभते जयम् ।
 ब्रह्महत्यादिपापानां पापशुद्धिमवाप्नुयात् ॥
 बन्ध्यापि लभते पुत्रं कन्या विन्दति सत्पतिम् ।
 मोक्षार्थी लभते मोक्षं भोगार्थी भोगमाप्नुयात् ॥
 काव्यार्थी च कवित्वञ्च निःसारः सारमाप्नुयात् ।
 ज्ञानार्थी लभते ज्ञानं सर्वसंसारनाशनम् ।
 इदं स्वास्थ्ययनं धन्यं योगिनीनाम तन्त्रकम् ॥
 नाकाले मरणं तस्य श्लोकमेकन्तु यः पठेत् ।
 श्लोकार्धपठनादस्य दुष्टग्रहक्षयो भवेत् ॥

इति श्रीयोगिनीतन्त्रे सर्वतन्त्रोत्तमे द्वितीयभागे-

ऽष्टमः पटलः ।

अथ नवमः पटलः ।

श्रीभगवानुवाच ।

शृणु देवि ! प्रवक्ष्यामि निर्मलं भुवि दुर्लभम् ।

लिङ्गाष्टकं शतं चक्रं हरिश्चैत्रसमं शुभम् ॥
 विष्णुपुष्करं चैत्रं शताष्टतौर्धसंयुतम् ।
 ब्रह्मपुष्टजनाकीर्णं नरनारीसमन्वितम् ॥
 विदुषां गणभूयिष्ठं धनधान्यादिसंयुतम् ।
 गृह्णाणां पुरतो रम्यं भुवि चत्वरभूषितम् ॥
 नानामणिगणाकीर्णं नानारत्नोपशोभितम् ।
 नानातोरणसङ्कीर्णं वीथीभिः समंलङ्घितम् ॥
 राजहंसीनिभैः शुभ्रैः प्रासादैरुपशोभितम् ।
 सततञ्च जलैर्धौतं सुराभाण्डमिवाशुचि ॥

यदि वसति गुहायां पर्वताग्रे चिरं वा
 यदि वसति त्रिखण्डे तस्य पार्श्वे च दूरं ।
 यदि पठति पुराणं वेदसिद्धान्ततत्त्वम्
 यदि हृदयमशुद्धं सर्वमेतद्विरुद्धम् ।

न तीर्थानि न दानानि न व्रतानि न चाश्रमाः ।
 दुष्टाशयं दुष्टरतिं प्रनष्टव्याधिं चेन्द्रियम् ॥
 इन्द्रियाणि वशीकृत्य यत्र तत्र वसेन्नरः ।
 तत्र तस्य कुरुक्षेत्रं प्रयागं पुष्करं गयाम् ॥
 न लङ्घयेत् पानधर्मं देशधर्मं न लङ्घयेत् ।
 यस्मिन् पीठे य आचारः स आचारो विधिः स्मृतः ॥
 ओङ्के पुरुषोत्तमक्षेत्रे पीठे च वरवर्णिनि ।।
 अन्नं न दूषयेत् तत्र ब्राह्मणेन च वृत्यता ॥
 स्पृष्टास्पृष्टो योनिदोषः पानदोषो न गम्यते ।
 विवाहव्यत्ययस्तत्र परिवर्तिर्न दूष्यति ॥
 शयनञ्चैव शेषे तु स्त्रीजनैः सह संस्थितिः ।
 आलम्ब्य शिलातीर्थं न दुष्येन्मांसकम् ॥
 पादुकाया विशुद्धिश्च शुभ्रं तक्रञ्च गर्हितम् ।

पूर्णसम्या स्वधर्मेण कालधर्मो न विद्यते ॥
 सर्वेशीयोगिनीपीठे धर्मं कैतवजं मतम् ।
 कामरूपे न सत्यासस्तथा दीर्घव्रतं प्रिये ! ॥
 न त्यजेत् सामिषं देवि ! ब्रह्मचर्यमतं न च ।
 संसर्गपातकेनैव स्त्रीधर्मो धर्ममाश्रयेत् ॥
 न शुक्रदर्शनं स्त्रीणां ताम्बूलाशा सदा भवेत् ।
 हंसपारावतं भक्ष्यं कूर्मं वाराहमेव च ॥
 कामरूपे परित्यागादुर्गतिस्तस्य सम्भवेत् ।
 ह्रीनाचारस्तु सौसारे सर्वाशी सर्वविक्रयी ॥
 तत्र नारी सदा तुष्टा तत्र राजा सुपुण्यवान् ।
 कोल्हपीठे जातिधर्मान् स्वजात्युक्तेन वर्त्तयेत् ॥
 धर्माधर्मविचारेण स्वं रूपं स्वनिरूपकम् ।
 महेन्द्रे चैव योगी च ब्रह्मज्ञानी सुबुद्धिमान् ॥
 श्रोहृष्टे पानविपुलं न चाक्षस्य परिक्रिया ।
 एतत् सर्वं समाख्यातं यत् पृष्टं सिद्धिदायकम् ॥
 आशिष्यञ्च न दातव्यं देवब्राह्मणनिन्दके ।
 पिशुनाय न दातव्यं वेदभक्तिविवर्जिते ॥
 दातव्यं भक्तियुक्ताय स्वधर्मनिरताय च ।
 विविधैः सुन्दरैः शुभ्रैः प्रासादैरुपशोभितम् ॥
 रक्षितं शस्त्रसङ्घैश्च परिखाभिरलङ्कितम् ।
 सितरक्तैस्तथा प्रीतैः कण्ठैश्चान्यैश्च वर्णकैः ॥
 धूम्रैः समीरणै धूमैः पताकाभिरलङ्कितम् ।
 नित्योत्सवं प्रसुदितं नानावादित्रनिस्वनम् ॥
 वीणावेणुमृदङ्गेन क्षेपणैभिरलङ्कितम् ।
 देवतायतनैर्दिव्यैः प्राकारोद्यानमण्डितैः ॥
 पूज्या विचित्ररचितैः सर्वतः समलङ्किताः ।

स्त्रियस्तत्र प्रमुदिता दृश्यन्ते तनुमध्यमाः ॥
 हारभारार्पितग्रीवाः पद्मपत्रायतेक्षणाः ।
 पीनोन्नतकुचयुगाः पूर्णचन्द्रसमाननाः ॥
 स्थिरालकाः सुकपोलाः काञ्चीनूपुरनादिताः ।
 सुकल्पचारुजघनाः कर्णास्तायतलोचनाः ॥
 नामाजलशयैश्चान्यैः पद्मिनीशतमण्डितैः ।
 सरांसि च मनोज्ञानि प्रसन्नसलिलानि च ॥
 कुमुदैः पुण्डरीकैश्च तथा नीलोत्पलैः शुभैः ।
 कदम्बैश्चक्रवाकैश्च तथैव जलकुक्कुटैः ॥
 कारण्डवोत्करैर्हंसैस्तथान्यैर्जलचारिभिः ।
 एवं नानाविधैर्बुद्धैः पूर्णं नानाविधैरवैः ॥
 नानाजलाशयैश्चान्यैः शोभितं तत्समन्वितम् ।
 आस्ते तत्र स्वयं देवो हयग्रीवो जनार्दनः ॥
 पृथिव्यां यानि तीर्थानि सरितश्च सरांसि च ।
 पुष्करिण्यस्तङ्गागानि वाप्यः कुण्डाश्च सागराः ॥
 तेभ्यः पूर्वं समाहृत्य जलानि च पृथक् पृथक् ।
 सर्वलोकहितार्थाय रुद्रः सोमो गणैः सह ॥
 तीर्थमपुनर्भवं नाम तस्मिन् क्षेत्रे वरानने ! ।
 चकार कामिभिः सार्धं ततोऽपुनर्भवं स्मृतम् ॥
 अस्मिंश्च विपुले क्षेत्रे माघे मासि मम प्रिये ! ।
 यस्तत्र यात्रां कुरुते विपुले विजितेन्द्रियः ॥
 विधिवत् सरसि स्नात्वा ततः श्रद्धासमन्वितः ।
 देवानृषीन्मनुष्यांश्च पितॄन् सन्तर्पयेत्ततः ॥
 तिलोदकेन विधिवन्नामगोत्रविधानतः ।
 स्नात्वैव विधिवत्तत्र सोऽश्वमेधफलं लभेत् ॥
 ग्रहोपरागविषुवे संक्रान्त्यामयने तथा ।

बुगादौ षडशौल्याश्च तथान्ये च शुभे तिथौ ॥
 ये तत्र दानं विप्रेभ्यः प्रयच्छन्ति धनादिकम् ।
 अन्वतीर्थाच्छतगुणं फलन्तु प्राप्नुवन्ति वै ॥
 पिण्डं तत्र प्रयच्छन्ति पितृभ्यः सरसस्तटे ।
 पितॄणामक्षयां दत्तिं तत् करोति न संशयः ॥
 धनुरष्टप्रमाणश्च कुण्डमानं प्रकीर्तितम् ।
 वराहकामयोर्मध्ये तत्तीर्थं सर्वकामदम् ॥
 पुनर्न भवनं यस्मादपुनर्भवं तत् सरः ।
 तत्र स्नात्वा नरो याति भास्करस्थालयं प्रति ।
 न पुनर्जायते जन्तुर्यस्मात् त्वयि निमज्जनात् ।
 अनेन स्नानं कुर्यात्तु पश्येद्देवं त्रिलोचनम् ॥
 गोकर्णश्च विकर्णश्च योगीशं सर्वकामदम् ।
 गोकर्णं वृषभाकारं विकर्णं पुरुषाकृतिम् ॥
 अधस्ताच्चैव योगानां योगज्ञानं ततः परम् ।
 उत्तरे च सरस्तीरे पर्वते भद्रकाशके ॥
 या शिला पौण्ड्रवित्ता च मध्ये शोणच्युतिः प्रिये ! ।
 पञ्चधन्वन्तरे यावद्धरवीथीति क्षेत्रकम् ॥
 तस्याः शैवशिलायास्तु स्वभागे देवतात्रयम् ।
 सम्राट् विधिवद्भक्त्या गन्धैः पुष्पैः पृथग्विधैः ॥
 चतुर्दश्याश्च मिथुने मृते मोक्षमावप्नुयात् ।
 विशूलाभयहस्ताय यज्जटाभारधारिणे ॥
 वृषध्वजाय देवाय गोकर्णाय नमो नमः ।
 बुगरूपाय देवाय चन्द्रहस्ताय विष्णवे ॥
 मदाशारङ्गहस्ताय विकर्णाय नमो नमः ।
 महेशाय वृषस्थाय ज्ञानरूपाय ज्ञानिने ॥
 धर्मज्ञाय स्वरूपाय योगौन्द्राय नमोऽस्तु ते ।

योगिनीतन्त्रे

अपुनर्भवपूर्वे तु नवधन्वन्तराय च ॥

सप्तधन्वन्तरं यावत् कुण्डं वाराणसीयकम् ।

तत्र स्नात्वा महेशानि ! मृते मोक्षमवाप्नुयात् ॥

क्षेत्रे कामत्रयोदश्यां मन्त्रेणानेन यत्नतः ।

सर्वपापविनिर्मुक्तः स गच्छेद् ब्रह्मणः पदम् ॥

सर्वतीर्थेषु यैः स्नानं कृतं वर्षशतैरपि ।

सकृद्वाराणसीकुण्डे स्नात्वा तत् फलमाप्नुयात् ॥

तस्य पूर्वधनुः पञ्च दैर्घ्यमानेन शङ्करि ! ।

मार्कण्डेयद्वादो नाम तत्र स्नात्वा व्रजेच्छिवम् ॥

उत्तरेण सरस्तीरे मार्कण्डेश्वरसंज्ञितम् ।

ये वा पश्यन्ति च स्नात्वा कुण्डे माहेश्वरं ततः ॥

आदित्यमर्चितं तत्र देवदेवं त्रिलोचनम् ।

सर्वपापविनिर्मुक्तो विमानवरमास्थितः ॥

उपगोयमानो गन्धर्वैः शिवलोकं व्रजन्ति वै ।

तिष्ठन्ति तत्र मुदिताः कल्पमेकं वरानते ! ॥

मार्कण्डेयो मुनिश्चेष्टस्तपस्तेपे महामतिः ।

मार्कण्डेयद्वादो नाम विख्यातो मे ऋदो वरः ॥

अनेन मज्जनं कृत्वा कुर्यान्मुण्डस्य मुण्डनम् ।

आङ्गं कुर्यात् प्रयत्नेन उपवासं समाचरेत् ॥

ततः प्रभाते विमले नित्यं निर्वर्त्य साम्प्रतम् ।

गोकर्णस्य च देवस्य नातिदूरे महेश्वरि ! ॥

कुण्डं ब्रह्मसरो नाम एकविंशतिमानतः ।

तत्र स्नात्वा क्लमहरं न पुनर्भवमादिशेत् ॥

मुक्तये सर्वपापानां ब्रह्मणा निर्मितं पुरा ।

ब्रह्मकुण्ड ! महाभाग ! त्राहि मां भवसागरात् ॥

स्नात्वा चानेन मन्त्रेण सरस्वतस्य पश्चिमे ।

कृष्णाख्यशैलरूपश्च वराहो नाम नामतः ॥
 तं प्रणम्य नरो भक्त्या विष्णुलोके प्रमोदते ।
 पिशङ्गरोमाञ्चिततुङ्गकाय दंष्ट्राप्रभाग्रैश्च धराधराय ।
 मनोज्ञनीलाचलमूर्त्तये च मुक्तिप्रदायाऽस्तु नमो नमस्ते ॥
 गोकर्णस्य तदैशान्यां द्रुक्ष्येपत्रयान्तरे ।
 मदनै पर्वते रम्ये गत्वा पश्येच्च शङ्करम् ।
 केदाराख्यं महादेवं सर्वदेवनमस्कृतम् ॥
 तं लिङ्गमव्ययं दृष्ट्वा श्रद्धया सुसमाहितः ।
 स्थापयित्वा तु तं भक्त्या गन्धैः पुष्पैर्मनोहरैः ॥
 धूपैर्दीपैश्च नैवेद्यैर्नमस्कारैस्तथा स्तवैः ।
 दण्डवत् प्रणिपातैश्च नृत्यगीतादिभिस्तथा ॥
 सम्पूज्यं तं विधानेन शिवलोकं ब्रजेन्नरः ।
 मदनै सागरश्रेष्ठ! सुखसौभाग्यदायक ! ॥
 आरोहयामि शिखरं पापं हर नमोऽस्तु ते ।
 पूर्वाशाभिमुखो भूत्वा गत्वा कुर्यात् प्रदक्षिणम् ॥
 क्षणेनैव समुद्धृत्य शिवलोकं स गच्छति ।
 शिवं शुक्लवर्णं श्वेतवृषभारूढं पद्मासनस्थम् ॥
 श्वेतनागयज्ञोपवीतिनं वरदाभयहस्तं सोमसूर्याग्निचक्षुषम् ।
 जम्बुकुटचन्द्रशेखरं शितभस्माङ्गलेपनम् ॥
 अर्धनारीश्वरं पञ्चवक्त्रं त्रिनेत्रम् ।
 स्वस्य वामे तत्पुरुषे अघोरमीशानम् ॥
 सद्यः पश्चिमं डमरुखड्गादिधारिणम् ।
 खड्गगोक्षीरयोर्वर्णं उत्तरं वामदेवकम् ॥
 शङ्खचक्रधारिणं तप्तहेमाभवर्णम् ।
 पूर्वं तत्पुरुषं देवं गदापद्मधरं परम् ॥
 खच्छसिन्दूरामं दक्षिणमघोरं त्रिशूलम् ।

कपिलविटङ्गदंष्ट्रं नीलमेधाञ्जनोपमम् ॥
 एवं केदाराख्यं शिवं ध्यात्वा शिवतन्त्रोक्तेन पूजयित्वा
 प्रतिपुष्पाञ्जलिं गृहीत्वा प्रतिमन्त्रेण पूजयेत् ।
 नमस्त्वन्दार्घ्यचूडाय नमः खट्वाङ्गधारिणे ।
 नमोऽस्तु शूलहस्ताय केदाराय नमो नमः ॥
 सर्वलोकेश्वरं देवं मोक्षकारणमव्ययम् ।
 निष्कलं परमं देवं प्रणतोऽस्मि पुरातनम् ।
 सर्वेषामेव गोप्तारं नमस्ये शम्भुमव्ययम् ॥
 शब्दातीतं गुणातीतं नमस्ये शम्भुमव्ययम् ।
 इति प्रसादनं कृत्वा केदारस्य च पश्चिमम् ॥
 गत्वा ब्रह्मवटं वृक्षं नरः समवधारयेत् ।
 केदारस्य नमस्कृत्य कल्पवृक्षं ततः पुनः ॥
 दशजन्मार्जितं पापं तत्क्षणादेव नश्यति ।
 नमोऽव्यक्तस्वरूपाय महामलयवासिने ॥
 महेन्द्रस्योपरिष्ठाय न्यग्रोधाय नमो नमः ।
 केदारस्य च कौवेरे द्रुक्षेपत्रयान्तरे ॥
 पौष्पके नगरे क्षेत्रे कमलाक्षहरं यजेत् ।
 संसारसागरे मग्नं पापयस्तमचेतनम् ॥
 ब्राह्मि मां भवनेत्रघ्न ! त्रिपुरारे ! नमोऽस्तु ते ।
 त्रिपुरारे ! नमस्तेऽस्तु कमलेश ! नमोऽस्तु ते ॥
 दक्षिणे कल्पवृक्षस्य द्रुक्षेपान्तरे प्रिये ! ।
 कृत्तकोरगिरि र्योऽसौ स गिरिः पारिपात्रकः ॥
 तस्यारोहणमात्रेण न पुनर्जायते भुवि ।
 अष्टषष्टिस्तु शैलेऽस्मिन्मध्ये उन्नतको गिरिः ॥
 मन्दरौख्यस्तु तं शैलं गत्वा तत्र समाहितः ।
 पूर्वभागे तु शैलस्य स्थितो मधुरिपु हरिः ॥

दर्शनात्तस्य देवस्य कुलानां तारयेच्छतम् ।
 केदारमुदकं पौत्वा कामधेनुं स्पृशेद्यदि ॥
 पूजयेत् केशवं भक्त्या न भूयो जायते क्वचित् ।
 अनुत्तमोत्तमं क्षेत्रं शैलं मन्दारकं प्रिये ! ॥
 ककुदेश्वरहरं दृष्ट्वा स याति परमां गतिम् ।
 ब्रह्मेश्वरश्च तत्रैव होममध्ये प्रतिष्ठितः ॥
 ब्रह्मेश्वरं नमस्कृत्य ब्रह्मज्ञानमवाप्नुयात् ।
 भावभूतेश्वरं दृष्ट्वा कृत्वा चैव प्रदक्षिणम् ॥
 मुच्यते पापसङ्घैश्च शिवलोके महीयते ।
 सम्पूजयेच्छिवं यस्तु मन्दारे क्षेत्रपर्वते ॥
 जन्मार्जितस्य पापस्य दर्शनाद्याति संक्षयम् ।
 प्रयागे सङ्गमे स्नात्वा यत् फलं लभते नरः ।
 तत् फलं लभते चाग्रां सहस्रगुणमेव हि ॥
 धर्मेश्वरस्य देवस्य कूपस्तिष्ठति चाग्रतः ।
 तत्र स्नानेन देवेशि ! पिण्डनिर्वपणेन च ॥
 गोसहस्रफलं सम्यक् लभते च वरानने ।
 पारिपात्रस्योत्तरतो धनुर्विंशान्तरे प्रिये ! ॥
 कपिलस्याश्रमे रम्ये सम्पश्येत् कपिलेश्वरम् ।
 तं सम्पूज्य नरो भक्त्या विष्णुलोके महीयते ॥
 पारिपात्रे स्थितं देवं सर्वाघभयनाशनम् ।
 न तेषां ये प्रपश्यन्ति भयं संसारसागरे ॥
 पिशाचमोचनं नाम तीर्थं तस्य च पूर्वतः ।
 धनुरेकादशान्ते च तत्रैव कालभैरवः ॥
 कृष्णं गौरं वृषाकारं पूर्वभागे गतं प्रिये ! ।
 पिशाचमोचने तीर्थे पूजयामास शूलिनम् ॥
 इत्थं देवस्य तस्मिन् कपर्दीश्वरमुत्तमम् ।

पूजनीयं प्रयत्नेन स्तोतव्यं विविधैः स्तवैः ॥
 व्याघ्रेश्वरस्य देवस्य दक्षिणे वरवर्णिनि ! ।
 स्वयम्भूस्तत्र लिङ्गं वै देवानामपि दुर्लभम् ॥
 पूर्वमुखन्तु तस्मिन् श्रेष्ठस्थानमुदाहृतम् ।
 कृत्तिवासेश्वरं प्राप्य संसारविगतज्वरः ॥
 संसारभयनिर्मुक्ताः सर्वपापविवर्जिताः ।
 सुखेन मुक्तिमायान्ति यथार्हन्ति यतस्तथा ॥
 व्याघ्रेश्वरस्य चैशान्ये धनुर्दशप्रमाणतः ।
 कृत्तिवासेश्वरं प्राप्तं लिङ्गयोनिप्रतिष्ठितम् ॥
 कृत्तिवासेश्वरो देवो द्रष्टव्यश्च पुनः पुनः ।
 यदीच्छेत्तारकं ज्ञानं शाश्वतं चामृतं पदम् ॥
 एतत् सर्वञ्च कर्त्तव्यं यदीच्छेत् सुखमात्मनः ॥
 मदनाचलस्येशाने इषुक्षेपत्रयान्तरे ॥
 वाणेश्वरन्तु विख्यातं सप्तपातालभेदकम् ।
 वत्सहतन्तु लिङ्गानां सर्वेषामुत्तमोत्तमम् ॥
 तं प्रणम्य नरो भक्त्या वत्सराज्जायते नरः ।
 तस्य देवस्य वायव्ये नानावर्णेन या शिला ॥
 गरुडाख्यं महालिङ्गं पूजयेद्गरुडं विना ।
 दर्शनात्तस्य देवस्य गोशतस्य फलं लभेत् ॥
 नमस्ते पत्तिराजेन्द्र ! वासुदेवहिते रत ! ।
 अनुज्ञां देहि पक्षीश ! त्वमस्य दर्शनं प्रति ॥
 प्रणिपत्य पठेन्नन्तं पश्चिमस्यान्तरे महत् ।
 विष्णोरायतनं प्राप्य तत्र शिवजलं शुभम् ॥
 स्नात्वा च मुण्डनं कृत्वा ध्यात्वा विष्णुं क्षपेन्निशाम् ।
 ततः प्रभाते देवेशि ! मणिकूटस्य उत्तरे ॥
 बल्लभाख्या नदी पुण्या सर्वपापप्रमोचनौ ।

तत्र स्नात्वा चतुर्दश्यां माघे वा फाल्गुनेऽथवा ॥
 वसुभायाञ्च देवेशि ! महापातकनाशनम् ।
 वसुभायां नरः स्नात्वा नीलकण्ठस्य दर्शनात् ॥
 न स्पृहन्तीह पापानि सप्तजन्मकृतान्यपि ।
 तस्मिंस्तीर्थे नरः स्नात्वा दृष्ट्वा सादरमाधवम् ॥
 यत्र तत्र स्थितो वापि संसारे न पुनर्विशेत् ।
 संसारे पतितानाञ्च गङ्गा त्राणकरी भवेत् ॥
 वराहविवरं दृष्ट्वा नरो गच्छेन् महानदीम् ।
 अशोकामलसं याता कोलदण्डविनिःसृता ॥
 नन्दिनी पङ्कजा चैव नदी मधुमती परा ।
 मणिकूटे च संयाता तस्य तन्नाधिकं फलम् ॥
 नमोऽस्तु ते पुण्यजले ! नमः सागरगामिनि ! ।
 नमस्ते पापविमले ! नमो देवि ! वराङ्गने ! ॥
 अपुनर्भवजले स्नात्वा विशेषोत्कर्णमीश्वरम् ।
 स्वर्गद्वारञ्च तत्रैव इमं मन्त्रमुदीरयेत् ॥
 ब्रह्मा विष्णुस्तथा रुद्रः सर्वदेवैर्निरूपितः ।
 स्वर्गद्वारं महापुण्यं समारोहेत् सुदुर्लभम् ॥
 दशलक्षणयुक्ताय चतुष्पादाय चारवे ।
 शुष्यं ददामि धर्माय स्वर्गद्वारनिवासिने ॥
 गत्वा तत्र पञ्चहस्तं नमस्कुर्यादतन्द्रितः ।
 ऋदे वाराणसीये च मार्कण्डेयसरे तथा ॥
 स्नात्वा कामहरं दृष्ट्वा कल्पवृक्षं नमेत्ततः ।
 स्नात्वा पश्चाद्दुर्लभायां ततो हरिगृहं व्रजेत् ॥
 यत्तच्च तीर्थं विधिवत् करोति नियतेन्द्रियः ।
 कुलैकविंशमुद्धत्य विष्णुलोकं स गच्छति ॥
 मणिकूटस्य पूर्वं तु नातिदूरे महेश्वरि ! ।

विष्णुपुष्करकं नाम सर्वतीर्थोद्भवं जलम् ॥
 तत्र स्नात्वा वरारोहे ! विपुलां लभते श्रियम् ।
 पुष्कराकारमास्थाय स्थितोऽसौ वसुधातले ॥
 मर्त्यलोकहितार्थाय पापं मे हर पुष्कर ! ।
 स्नात्वा चानेन मन्त्रेण वारुणं तत्र सञ्जपेत् ॥
 दद्यादर्घ्यं च विधिवदारोहेदपि कूटकम् ।
 मणिकूटाचले विष्णुर्हयग्रीवस्वरूपधृक् ॥
 शतबाहुप्रमाणश्च अचलाष्टसहस्रकम् ।
 मन्त्रेणारोहयेद्देवि ! पीतपुष्पेण पूजयेत् ॥
 ततः स विष्णुदेहश्च द्वारिकश्च प्रसादयेत् ।
 दण्डहस्त ! महाबाहो ! कालदैत्यानिसूदन ! ॥
 द्वारपाल ! नमस्तेऽस्तु कवाटं देहि मे सदा ।
 पीतञ्च द्विभुजं शान्तं मणिकुण्डलचर्चितम् ॥
 चक्रं वाणधरं शुक्लं नमस्ते परिवेष्टितम् ।
 सर्वलक्षणसम्पन्नं मणिशैलं त्रिलोचनम् ॥
 ध्यात्वा तत्पीठके भन्त्रमारोहेत् शिखरं तदा ।
 मणिकूट ! गिरिश्रेष्ठ ! पीतवर्ण ! त्रिलोचन ! ॥
 त्वय्यदारोहणं कृत्वा द्रक्ष्यामि भवनं तथा ।
 तं पूर्वाभिमुखेनैव उत्तराभिमुखेन वा ॥
 आरोहेन्मणिशैलञ्च वर्जयेदन्यादिष्णुखम् ।
 गत्वा बिम्बाचलं पश्चात् कृत्वा तत् त्रिः प्रदक्षिणम् ॥
 प्रविश्य संयतो भूत्वा धातवासा जितेन्द्रियः ।
 मूलेन स्नापयेद्देवं सागन्धिकजलैः शुभैः ॥
 कर्पूरवासितैर्घृतैः सुगन्धिकुसुमादिभिः ।
 चन्दनागौरुपद्मानि यानि काम्यानि कानिचित् ॥
 कृत्यानि कुण्डमालिख्य तज्जले स्नानमाचरेत् ।

सितामलजलैश्चैव तथा कौण्ठिकेन च ॥
 उष्णेन वारिणा चैव क्रमात् पञ्चामृतेन च ।
 त्रिसितेन त्रिगन्धेन त्रिजलेन मम प्रिये ! ॥
 प्रीत्यर्थं तस्य देवस्य स्नानं देवि ! समाचरेत् ।
 त्रिसितं चन्दनं पद्ममुशीरं परिकीर्तितम् ॥
 नित्यं मलयजं मर्त्यं त्रिगन्धं सुमनोहरम् ।
 तीर्थोदकं गन्धतोयं कर्पूरस्योदकं तथा ॥
 त्रिजलञ्च महेशानि ! स्नापयेदन्तरान्तरे ।
 स्नापयित्वा यथोक्तेन तथा स्नानं समाचरेत् ॥
 अर्धस्नानं ततः कुर्याद्विधिज्ञः परमेश्वरि ! ।
 अष्टोत्तरसहस्रैस्तु सुवर्णघटितैर्युतैः ॥
 तण्डुलैः स्नापनं कुर्यात् कर्पूरादिविमिश्रितम् ।
 अशक्तस्तु शतं कुर्याद्दशधा सुरसुन्दरि ! ॥
 ताम्रैर्वा राजतैर्वापि अथवा सति सम्भवे ।
 मार्त्तिकैर्वा घटैः स्नानमशक्तस्तु समाचरेत् ॥
 स्नानात् पूर्वं महेशानि ! तीर्थं यत् परिकीर्तितम् ।
 जलमाहृत्य कुम्भे च कृत्वा पुण्यं विधानवित् ॥
 गन्धं पुष्पं ततो दत्त्वा पुनर्मन्त्रं जपेत्ततः ।
 भूमतीकरणं कुर्यान्मुद्रां तत्र च दर्शयेत् ॥
 षडङ्गं विन्यसेत्तत्र अवगुण्ठ्य ततोऽर्चयेत् ।
 महोत्सवं ततः कृत्वा स्नानार्थं देवदक्षिणे ॥
 स्नापयेत् स्नानशेषे तु देवबुद्ध्या क्षिपेत्तनौ ।
 उद्धर्तनं प्रतिदिनं कर्त्तव्यं त्रिदिनान्तरे ॥
 दिनत्रयान्तरे वापि सर्वकाले विशेषतः ।
 तिलोद्भवेन तैलेन सुगन्धेन मम प्रिये ! ॥
 पलेन च पलाञ्चेन तदर्द्धेनापि यत्नतः ।

स्नेहैर्वा रजनीभिश्च तण्डुलोद्वर्तनादिभिः ॥
 संस्थाप्य देवदेवेशं विस्वपत्ने ण शङ्करि ।।
 संघृथ गात्रं पत्रैर्वा अपामार्गस्य मूलकैः ॥
 मलपुष्पस्य कूर्चैश्च न कूर्चैश्च महेश्वरि ।।
 कुशेन चामरेणाथ गोबालेन विशेषतः ॥
 उशीरं कूर्चकं दत्त्वा सर्वपापैः प्रमुच्यते ।
 दत्त्वा गोबालकं कूर्चं सर्वान् पापानपोहति ॥
 दत्त्वा च चामरं कूर्चं श्रियेमाप्नोत्यनुत्तमाम् ।
 न वराहस्य रोमेण न वंशेन कदाचन ॥
 गवयस्य तथाश्वस्य रोमन्तु परिवर्जयेत् ।
 लिङ्गे वा प्रतिमायां वा शालग्रामे तथैव च ॥
 न कूर्चयेत् प्रतिदिनं पञ्चाहे सप्तके तथा ।
 मासान्ते वाथ पक्षान्ते कूर्चयेन्मम सुन्दरि ! ॥
 अयने विषुवे चैव भौमवारे दिनक्षये ।
 द्वादश्यां राहुग्रस्ते च तैलस्नानं न कारयेत् ॥
 नैव तत् कूर्चयेद्देवि । न वराङ्गे मुखे ततः ।
 नासिकान्ते तथा गुह्ये लिङ्गे च पुलकेषु च ॥
 वस्त्रेण मार्जयेद्देवि ! कार्पासेनाथ चन्दनैः ।
 रक्तवस्त्रैर्भवेत् कुष्ठी पाण्डुव्याधिमवाप्नुयात् ॥
 पटैश्च क्षोभमाप्नोति नीलोरक्तैः क्षयं व्रजेत् ।
 परिधाप्य ततो वस्त्रं स्वर्गक्षयकरं तथा ॥
 कटीवेष्टनकं दद्यात् नानारत्नादिभूषणम् ।
 परिधानं पिधायैवं स्नानं यः कुरुते नरः ॥
 पूजाकाले भोजने च स्नाने चैव विशेषतः ।
 सोऽपि क्लृप्तमवाप्नोति धननाशं तथैव च ॥
 मलयजेन गन्धेन गोपीचन्दमकेन वा ।

विल्वकाष्ठोद्भवेनाथ तुलसीकाष्ठकेन वा ॥
 पद्मकेन तमालेन तथा रोचनयाथवा ।
 पिधाय तिलकं श्रेष्ठमेषामेकतमेन च ॥
 चतुःसमश्चातिसमं द्विसमञ्च सुरेश्वरि ! ।
 अत्रालिप्य ततो देहमयनेन विसर्जयेत् ॥
 शीते रात्रौ पुनः स्नानेनानुलिप्य सुगन्धिभिः ।
 ललाटे तु विशेषेण वराङ्गे न कदाचन ॥
 चतुःसमञ्च त्रिसमं द्विसमञ्च सुरेश्वरि ! ।
 प्रादे पृष्ठे तथा नेत्रे न दद्यादनुलेपनम् ॥
 चतुर्लङ्गे हता लक्ष्मी मुखलङ्गे हताः श्रियः ।
 दरिद्रः करलङ्गे च पदलङ्गे धनक्षयः ॥
 लिङ्गस्य पुलकान्ते तु न दद्याच्चन्दनं प्रिये ! ।
 पद्मपत्रे विल्वपत्रे करवीरदले तथा ॥
 तत्र दद्याच्चन्दनञ्च लिङ्गे पुनश्च सम्भवे ।
 नेत्राणि नाञ्जयेद्देवि ! कज्जलैश्च विशेषतः ॥
 मालतीपत्रसम्भूतं तिलतैलेन आयसे ।
 तापयेत् पातयेद्देवि ! कज्जलं तत् प्रकीर्तितम् ॥
 मोराजनेन यः पूजां करोति वरवर्णिनि ! ।
 पुनुक्तं प्राप्नुयात् सोऽपि ब्रह्म लोके परत्र च ॥
 अथ शुद्धिजलं यस्तु नैव कुप्यात् सुरार्चिते ! ।
 सोऽपि मूढो भवेद्रोगी क्षिप्रं वा नाशमाप्नुयात् ॥
 लिङ्गे वा प्रतिमायां वा पूर्वमेव मम प्रिये ! ।
 नौरैः समार्जयेद्यन्त्रं कृत्वा चैव प्रदक्षिणम् ॥
 संस्पृशेत् प्रतिमां भद्रे ! माञ्च लिङ्गस्वरूपिणम् ।
 श्रीं नमो नारायणायति ये वदन्ति मनीषिणः ॥
 किं कार्यं बहुमात्रैर्वा न च विभ्रमकारकैः ।

ओं नमो नारायणायिति मन्त्रः सर्वार्थसाधकः ॥
 यजंस्तेनैव मन्त्रेण सूक्तेन पुरुषेण वा ।
 द्वादशाक्षरबीजेन कृष्णबीजेन पूजयेत् ॥
 व्यस्तेन च समस्तेन अनुलोमविलोमके ।
 तत्रार्कचन्द्रवङ्गीनां मण्डलानि विचिन्तयेत् ॥
 ततो विचिन्त्य हृदयं ॐकारं ज्योतीरूपिणम् ।
 कर्णिकायां समासोनं ज्योतीरूपस्वरूपिणम् ॥
 अष्टाक्षरं ततो मन्त्रं प्रवदन्ति यथाक्रमम् ।
 केशवादिपुरं कृत्वा द्वादशाक्षरकं न्यसेत् ॥
 चतुर्भुजं महासत्त्वं सूर्यकोटिसमप्रभम् ।
 चिन्तयित्वा ततो योगं ज्योतीरूपं सनातनम् ॥
 तत आवाहयेन्मन्त्रं क्रमशोधितमानसः ।
 मीनरूपो वराहश्च नरसिंहोऽथवा पुनः ॥
 आयातु देवो वरदो मम नारायणोऽग्रतः ।
 सुमेरोश्च पादपीठे पद्मकल्पितमासनम् ॥
 सर्वसत्त्वहितार्थाय तिष्ठस्व मधुसूदन ! ।
 त्रैलोक्यपतीनां पतये नमो देवदेवाय ।
 अर्घ्योऽयं हृषीकेशाय इत्यर्घ्यं विष्णवे नमः ॥ इत्यर्घ्यम् ।
 स्वपाद्यं पादयोर्देव । पद्मनाभ ! सनातन ! ।
 विष्णो ! कमलपत्राक्ष ! गृहाण मधुसूदन ! ॥ पाद्यम् ।
 मधुपर्कं महादेव ! ब्रह्माद्यैः कल्पितं तव ।
 मया निवेदितं भक्त्या गृहाण पुरुषोत्तम ! ॥ मधुपर्कम् ।
 मन्दाकिन्यास्तु ते वारि जलपानं ह्यराशुभम् ।
 गृहाणाचमनीयं स्वं मया भक्त्या निवेदितम् ॥ आचमनीयम् ।
 त्वमार्फं पृथिवी चैव ज्योतिस्त्वं वह्निरेव च ।
 लोकसंवित्तिमात्रेण कारिणा आपयास्महम् ॥ आनम् ।

दरवस्त्रसमायुक्ते यज्ञवर्णविभूषिते ।

स्वर्णवर्णप्रभेदेन वाससी तव केशव ! ॥ इति वस्त्रम् ।

शरीरं ते लेपयामि चेष्टा स्वैव च केशव ! ।

मया निवेदितान् गन्धान् प्रतिगृह्य विलिप्यताम् ॥ विलेपनम् ।

हृत्वेदादिषु मन्त्रेण शोधितं पद्मयोनिना ।

तावित्रीयन्यसंयुक्तमुपवीतञ्च न क्षतम् ॥ इति यज्ञोपवीतम् ।

सूर्यश्चन्द्रश्च विद्युच्च त्वमेवाग्निस्तथैव च ।

वमेव ज्योतिषां देव ! दीपोऽयं प्रतिगृह्यताम् ॥ इति दीपः ।

प्रक्षं पञ्चविधञ्चैव रसैः षड्भिः समन्वितम् ।

मया निवेदितं भक्त्या नैवेद्यं तत्र केशव ! ॥ इति नैवेद्यम् ।

पूर्वे दले न्यसेद्देवं याम्ये सङ्कर्षणं न्यसेत् ।

प्रद्युम्नं पश्चिमे चैव तथैशान्ये त्रिविक्रमम् ॥

तथा च वासुदेवस्य गरुडं पुरतो न्यसेत् ।

तथा महागदाञ्चैव न्यसेद्देवस्य दक्षिणे ॥

ततः सवेदं धनुषी न्यसेद्देवस्य वामतः ।

दक्षिणे वसुधां देवीं वाङ्मयं तत्र विन्यसेत् ॥

श्रियो दक्षिणतः स्थाप्या पुष्टिं स्वोत्तरतो न्यसेत् ।

वनमाल्यञ्च पुरतः श्रीवत्सकौस्तुभौ ततः ॥

विन्यसेत् हृदयादौनि विन्यसेच्च चतुर्दिशम् ।

ततोऽपि देवदेवस्य कोणे नैव तु विन्यसेत् ॥

पौठेशानं पूजयेत्तु तच्छक्तौरपि बाह्यतः ।

ग्रहांश्च दिक्पतींश्चैव दद्यात् पुष्पबलित्रयम् ॥

एवं सम्पूज्य देवेशं मण्डस्थञ्च जनार्दनम् ।

लभेदभिमतान् कामान् नरो नास्य तु संशयः ॥

अनेनैव विधानेन मण्डपस्थं हयाननम् ।

पूजितं पश्यते यस्तु न विघ्नं विष्णुमव्ययम् ॥

सकृदप्यर्चितो येन विधिमानेन केशवः ।
 जन्ममृत्युज्वरातीतः स विष्णोः पदमाप्नुयात् ॥
 यः स्मरेत् सततं भक्त्या हृद्यग्रीवमतन्द्रितः ।
 अन्वहं तस्य द्वे सन्ध्ये श्वेतद्वीपः प्रकल्पितः ॥
 ओंकारादिसमायुक्तं नमस्कारान्तदौपितम् ।
 स्वनाम सर्वतत्त्वानां मन्त्र इत्यभिधीयते ॥
 अनेनैव विधानेन मण्डपस्थं हयाननम् ।
 पूजितं यस्तु देवेशि ! गन्धपुष्पं निवेदयेत् ॥
 एवमस्य प्रकुर्वीत यथोद्दिष्टक्रमेण तु ।
 मुद्रां ततो निबध्नीयाद् यथोक्तक्रमयोगतः ॥
 जपञ्चैव प्रकुर्वीत मूलमन्त्रेण मन्त्रवित् ।
 अष्टाविंशतिरष्टौ वा अष्टोत्तरशतं तथा ॥
 काम्येषु चाधिकं कुर्यात्क्षत्तकोट्यधिकं प्रिये ! ।
 पद्मं शङ्खं श्रीवत्सञ्च गदां गरुडमेव च ॥
 चन्द्रं शङ्खञ्च शारङ्गं अष्टौ मुद्राः प्रकीर्त्तिताः ।
 अर्चनीयं न जानन्ति हरेन्मन्त्रान् यथोदितान् ॥
 हिरण्यगर्भेतिमन्त्रेण पूजयेत् परमेश्वरम् ।
 वक्ष्यमाणेन मन्त्रेण परमेशं समर्चयेत् ॥
 ओं नमोऽस्त्वनन्ताय विशुद्धचेतसे नमः स्वरूपाय सहस्रदाहवे ।
 सहस्ररश्मिप्रवराय वेधसे हयास्वरूपाय नमो नमस्ते ॥
 विशालदेहाय विशुद्धकर्मणे समस्तविश्वार्त्तिहराय शम्भवे ।
 नमोऽस्तु सूर्यानलतौक्ष्णतेजसे हयास्वरूपाय नमो नमस्ते ॥
 अनादिदेवाधिप ! शेष्वरप्रभो !
 नमो विभो ! भूतपते ! महेश्वर ! ।
 'मरुत्पते ! सर्वपते ! जगत्पते !
 रमापते ! भुवनपते ! सदा नमः ॥

जलेश ! नारायण ! विश्वेश्वर !

क्षितीश ! विश्वेश्वर ! विश्वलोचन ! ।

शशाङ्कसूर्यायतविश्वमूर्तये

हयास्यरूपाय नमो नमस्ते ॥

श्वेताय पुष्पकसरोवरप्रदाय

विद्याक्षियुक्तसहकारिचतुर्भुजाय ।

लौहित्यनिर्मितकृते त्वववासकर्त्रे

तस्मै तुरङ्गवदनाय नमो नमस्ते ॥

शुक्राय दीप्तमणिपर्वतमन्दिराय

पीताक्षराक्षसजनेषु च मुक्तिदाय ।

भक्तेषु वाञ्छितधनं ददते समस्तम्

सोऽप्युद्धरेत् पितृगणञ्च हरे ! नमस्ते ॥

शुद्धाय मुक्ताय मणिरञ्जिताय प्रलम्बबाहुकमलासनाय ।

ततो घनाशनपुरघातकाय हयास्यरूपाय नमो नमस्ते ॥

जयति वरद ! पार्श्वे पुस्तकव्यस्तहस्तो

विधृतसितसरक्तो मोक्षदानां विभर्त्ति ।

शशधरशुभमूर्त्तिर्भुक्तिमुक्तिप्रदायी

प्रणतसुरनरेभ्यो वाजिवातो मुरारिः ॥

इडासुर ! हयग्रीव ! मुरारे ! मधुसूदन ! ।

मैणिकूटकृतावास ! कमलाक्ष ! नमोऽस्तु ते ॥

जन्मकोटिकृतं पापं कल्पकोटिशतानि च ।

हयस्य दर्शनादेव सर्वं नश्यति तत्क्षणात् ॥

सप्तस्तोत्रं विशुद्धात्मा स्तुतिपाठं समाचरेत् ।

प्रदक्षिणत्रयं कुर्यात् पद्माकारं नमेत्ततः ॥

दक्षिणादुत्तरं गत्वा देवस्य च महेश्वरि ! ।

कृत्वाञ्जलिं ततो भक्त्या भ्रमयित्वा नमेत्ततः

प्रत्येकं प्रणमेद्देवि । दण्डवत् प्रणिपातयेत् ।
 यो नो नमेदुभ्रमित्वा च अपराधो भवेत्तदा ॥
 अबद्धाञ्जलिलोकानां नमस्कारं करोति यः ।
 मोहान्धकारनरके पच्यते नात्र संशयः ॥
 पत्रान्तरे च प्रणमेन्मूर्ध्ना न च क्षितिं स्पृशेत् ।
 शपन्ति देवतास्तस्य विफलं परिकीर्तितम् ॥
 प्रणामो देवदेवेस्य यावत्यो मूर्त्तिकाः प्रिये ।।
 शरीरे वा महेशानि ! तस्य पुण्यफलं शृणु ॥
 यावन्तो रेणवस्तस्य यावत्कालञ्च सन्ति वै ।
 तावद्वर्षसहस्राणि ब्रह्मलोके महौयते ॥
 देव्युवाच । ब्रूहि मे देवदेवेश । मम कान्त ! जगत्पते ! ।
 मणिकूटे त्वयं विष्णुः स्थापितः केन वै पुरा ॥
 भगवानुवाच । शृणु देवि ! महाभागे ! आगमं वेदसन्निभम् ।
 कथयामि पुरावृत्तं प्रतिमायाश्च सम्भवम् ॥
 प्रवृत्ते च महायज्ञे प्रासादे देवनिर्मिते ।
 चिन्तयार्त्तो महीपालः प्रतिमार्थमहर्निशम् ॥
 नवोदकेन देवेशं सर्वं त्वां लोकभावनम् ।
 स्वर्गस्थित्यन्तकर्त्तारं पश्यामि पुरुषोत्तमम् ॥
 चिन्तादुःखमयो राजा दिवारात्रं न शेरते ।
 न भुङ्क्ते विविधान् भोगान् न स्नानं न प्रसाधनम् ॥
 शैलशृङ्गास्थितावापि प्रशस्ता या महीतले ।
 विष्णोः प्रतिमयोग्ये याः सर्वलक्षणलक्षिताः ॥
 एतैरेव प्रमाणन्तु दयितं यत् सुरार्चनम् ।
 तत् केन वा करिष्यामि चाज्ञापयतु मे प्रभुः ॥
 कुशानास्तीर्थं सुम्ना च इन्द्रदुम्नो महाबलः ।
 हरिर्ध्यानपरो भूत्वा सुखाप नियतेन्द्रियः ॥

सुप्तस्य तस्य नृपते वीसुदेवो जगद्गुरुः ।
 आत्मानं दर्शयामास सुप्तस्तस्मै च चक्रभृत् ॥
 ददर्श स तु विष्णुं च देवदेवं जगद्गुरुम् ।
 आत्मानं दर्शयामास तस्मै सुप्ताय चक्रभृत् ॥
 शङ्खचक्रधरं देवं गदापद्मोग्रपाणिकम् ।
 युगान्तादित्यवर्णाभं नीलवैदूर्यसन्निभम् ॥
 सुवर्णपृष्ठमासीनं षोडशार्धभुजं शुभम् ।
 क्रतुनानेन दानेन धिया भक्त्या प्रशस्तया ॥
 तुष्टोऽस्मि ते महीपाल ! कथं त्वमनुशोचसि ! ।
 यदत्र प्रतिमां राजन् ! जगत्पूज्यां सनातनोम् ॥
 स्नापयिष्यसि हे धीर ! तदुपायं ब्रवीमि ते ।
 सागरस्य जलस्थान्ते नानाद्रुमविभूषिते ॥
 वेलाभिर्हन्यमानस्तु न चासौ कल्पते द्रुमः ।
 हस्ते च परशुं कृत्वा ऊर्मिमन्तं ततो व्रजेत् ॥
 एकाकी विहरन् राजन् ! सत्यं पश्यसि पादपम् ।
 इति क्वचित् समालोच्य च्छेदयन्नविशङ्कितः ॥
 पश्चिमायतनं वृक्षं प्रातरद्भुतदर्शनम् ।
 कृत्वा परशुना वृक्षं तदा भूपाल ! चानय ॥
 कुरु तत् प्रतिमां दिव्यां जहि चिन्तां विमोहिनीम् ॥
 एवमुक्त्वा महाबाहुः प्रयातोऽदर्शनं हरिः ॥
 स चापि स्वप्नमालोच्य परं विस्मयमागतः ।
 तां दिशं समुदीक्ष्यैव स्थितस्तद्गतमानसः ॥
 व्याहरन् वैष्णवं मन्त्रमुक्तञ्चैव तदात्मकम् ।
 प्रभातायां रजन्यान्तु सततानन्यमानसः ॥
 स स्नात्वा सागरे रम्ये यथासम्यग्विधानतः ।
 तं ददर्श महावृक्षं यथा तेजस्विनं द्रुमम् ॥

मोहान्तकं दुरारोहं पुण्यं विफलमेव च ।
 महोच्छ्रायं महाकायं प्रसुप्तञ्च जलान्तिके ॥
 नीलरत्नाग्रवर्णाभं नामजातिविवर्जितम् ।
 नरराजस्तथा विष्णोर्दुर्मं दृष्ट्वा पदान्वितम् ॥
 परशुना शातयामास निशातनतयैव हि ।
 सप्तधा द्रुमराजः स निपपात महौतले ॥
 ओड्रदेशे मूलभागे कल्पयामास वै विभुः ।
 तदूर्ध्वं खण्डं काश्मौरे कबन्धाकारमेव च ॥
 आदित्यं तं विजानीयाद्रामेण स्थापितं पुरा ।
 शोणादित्यं तदूर्ध्वार्द्धं शुक्रेण स्थापितं प्रिये ! ॥
 शिलारूपं महेशानि ! स्थापितं गुरुणा ततः ।
 भागद्वयं कामरूपे भागैकं मलयागिरौ ॥
 मणिकूटे ततोऽर्ध्वञ्च स्थापितं वरुणेन हि ।
 प्राच्यां नन्दीशमैशान्ये मत्स्याक्षौ नाम माधवः ॥
 शिलामयो दारुमयः कुबेरेणैव स्थापितः ।
 महावराहनामा च योऽष्टादशभुजैर्युतः ॥
 हयाख्यो मणिकूटे च माधवाख्यो व्यवस्थितः ।
 सम्भ्रवं कथितं देवि ! प्रापणं शृणु पार्वति ! ॥
 ईक्षुदोफलविल्वानि वदरामलकानि च ।
 खर्जूरं पनसञ्चैव तथा तालफलानि च ॥
 दाडिमं कदलोच्चैव प्रयत्नेन नियोजयेत् ।
 लकुचं मधुकं युक्तं तथा पूगफलानि च ॥
 बीजपूरञ्च मधुरं कर्कभूञ्च निवेदयेत् ।
 मूलकस्य च शाकस्य गाजरस्य तथैव च ॥
 यस्य फलं विशालञ्च तस्य शाकं प्ररोहकम् ।
 वास्तुकस्य च शाकस्य पालङ्गस्य मम प्रिये ! ॥

प्रदेयानि प्रियाण्यन्यानि च वा तित्तिङ्गीफलम् ।
 कूष्माण्डं पर्वतीयञ्च तथा चारणसम्भवम् ॥
 कदलं बीजपूरञ्च रामकं पौण्ड्रकं तथा ।
 अकालपनसञ्चैव तथान्यदपि वर्जयेत् ॥
 हीनानाञ्च प्रवक्ष्यामि उपयोगानि शङ्करि ! ।
 एकचित्तं समाधाय प्रापणं शृणु शङ्करि ! ॥
 सोमधान्यं वृहद्वान्यं रक्तशालिकमेव च ।
 राजधान्यं षष्टिकञ्च देवबल्लभकं तथा ॥
 चणकं कोद्रवञ्चैव वर्जयेन्मम सुन्दरि ! ।
 क्षारञ्च कृष्णक्षीरञ्च वर्णञ्च मार्त्तिकोद्भवम् ॥
 लवणं प्राचीसम्भूतं तथोत्तरसमुद्भवम् ।
 पशूनाञ्च प्रवक्ष्यामि वन्यानां ग्रामवासिनाम् ॥
 यानि यान्युपयोग्यानि गव्यं देवि ! पयोऽमृतम् ।
 मार्गं मात्स्यं तथाच्छागं शारभं शाशकन्तथा ॥
 एतैस्तु प्रापणं दद्याद्विष्णोश्चैव प्रियावहम् ।
 माहिषं वर्जयेन्मांसं क्षीरं दधि घृतन्ततः ॥
 पक्षिणाञ्च प्रवक्ष्यामि ये प्रयोज्या मम प्रिये ! ।
 हारितञ्च मयूरञ्च नारकं वर्त्तकन्तथा ॥
 कुपिलश्चैव चापञ्च काककुक्कुटकौ किरौ ।
 वन्यकुक्कुटकश्चैव शरारिश्च कपोतकः ॥
 विल्वकः कुलिकश्चैव रक्तपुच्छश्च टिट्ठिभः ।
 कृष्णमत्स्याशनश्चैव पक्षिणां तु विशिष्यते ॥
 अभक्ष्यश्चैव मांसञ्च यदा पञ्चनखस्य च ।
 चित्रमत्स्यं रोहितञ्च मद्गुरं कविकं तथा ।
 महाशङ्खञ्च राजीवं दद्यात् सिंहर्तुकं तथा ।
 मत्स्यान्येतानि देयानि विभालीञ्च विवर्जयेत् ॥

जालपादांश्च शकुलान् मासं वाराहकं तथा ।
 कौसुमशकं पिष्ट्याकं रक्तपादांश्च केशरान् ॥
 शोभाञ्जनं रक्तशेलुं केसुकं तिन्दुकं तथा ।
 पुत्तिकं कानकक्षेपं वर्जयेत् साधकोत्तमः ॥
 यथोक्तं साधयेन्नम्रं योगी ध्यानपरायणः ।
 अभक्ष्यं वर्जयेत् सर्वं देवताध्यानसाधने ॥
 हविष्याशौ शुचि भूत्वा मन्त्रतन्त्रविशारदः ।
 अहर्निशं जपेद्विद्यां तद्गतेनान्तरात्मना ॥
 स भवेत् कालिकापुत्रः सर्वत्र मिभयो भवेत् ।
 रहस्यं परमं देवि ! तव स्नेहात् प्रकाशितम् ॥

इति योगिनौतन्त्रे सर्वतन्त्रोत्तमे द्वाविंशतिसाहस्रे
 द्वितीयभागे नयमः पटलः ।

समाप्तोऽयं ग्रन्थः ।

Recd. on... 28.9.72
 R. R. No. 2856
 C. R. No. 1301

